

Стан навколишнього природного
середовища Хмельницької області у
2024 році

м. Хмельницькій, 2025

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ЕКОЛОГІЇ**

Стан навколишнього природного середовища Хмельницької області у 2024 році

ЗМІСТ		
	Вступ	9
1.	Загальні відомості	11
	1.1 Географічне розташування та кліматичні особливості Хмельницької області.....	11
	1.2 Соціальний та економічний розвиток	13
2.	Атмосферне повітря	29
	2.1 Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря.....	29
	2.1.1 Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.....	29
	2.1.2 Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності).....	32
	2.2 Транскордонне забруднення атмосферного повітря.....	33
	2.3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах.....	34
	2.4 Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря.....	37
	2.5 Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття.....	37
	2.6 Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря.....	41
3.	Зміна клімату	42
	3.1 Тенденції зміни клімату.....	42
	3.2 Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату.....	45
	3.3 Політика та заходи у сфері захисту озонового шару.....	52
	3.4 Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів.....	53
4.	Водні ресурси	55
	4.1. Водні ресурси та їх використання.....	55
	4.1.1 Загальна характеристика.....	55
	4.1.2 Водокористування та водовідведення.....	58
	4.2. Забруднення поверхневих вод.....	60
	4.2.1 Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод.....	60
	4.2.2 Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності).....	62
	4.2.3 Транскордонне забруднення поверхневих вод.....	67
	4.3. Стан поверхневих вод.....	67
	4.3.1 Екологічний стан масивів поверхневих вод та екологічний потенціал штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод.....	67
	4.3.2 Хімічний стан масивів поверхневих вод.....	70
	4.3.3 Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію.....	72

	4.3.4 Радіаційний стан поверхневих вод.....	72
	4.4 Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів.....	73
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі.....	74
	5.1. Стан біологічного та ландшафтного різноманіття, тенденції, загрози, вплив антропогенних чинників.....	74
	5.1.1 Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.....	76
	5.1.2 Вплив військової агресії на біологічне та ландшафтне різноманіття.....	77
	5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу.....	78
	5.2.1 Загальна характеристика рослинного світу.....	78
	5.2.2 Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів.....	80
	5.2.3 Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів.....	84
	5.2.4 Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.....	91
	5.2.5 Охорона, використання та відтворення зелених насаджень....	100
	5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу.....	101
	5.3.1 Загальна характеристика тваринного світу.....	101
	5.3.2 Стан і ведення мисливського та рибного господарства.....	101
	5.3.3 Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів.....	107
	5.4 Івазивні чужорідні види тваринного і рослинного світу.....	111
	5.5 Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами.....	121
	5.6 Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні.....	126
	5.6.1 Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду....	130
	5.6.2 Водно-болотні угіддя міжнародного значення.....	134
	5.6.3 Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина.....	137
	5.6.4 Формування української частини Смарагдової мережі Європи	138
	5.7 Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.....	141
6.	Земельні ресурси та ґрунти.....	149
	6.1. Структура та стан земель.....	149
	6.1.1 Структура та динаміка основних видів земельних угідь.....	149
	6.1.2 Стан ґрунтів.....	152

	6.2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти.....	154
	6.3 Охорона ґрунтів.....	155
	6.3.1 Заходи щодо охорони земельних ресурсів та ґрунтів.....	155
	6.3.2 Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення.....	156
7.	Надра	160
	7.1 Геологічне середовище.....	160
	7.1.1 Стан та використання мінерально-сировинної бази.....	161
	7.1.2 Підземні води.....	222
	7.1.3 Екзогенні геологічні процеси.....	224
	7.2 Дозвільна діяльність у сфері використання надр.....	225
	7.3 Геологічний контроль за вивченням та використанням надр.....	225
8.	Відходи	226
	8.1 Аналіз утворених та накопичених відходів.....	226
	8.2 Операції з оброблення відходів.....	226
	8.3 Транскордонне перевезення небезпечних відходів.....	231
	8.4 Державна політика у сфері управління відходами.....	232
9.	Екологічна безпека	233
	9.1 Екологічна безпека як складова національної безпеки.....	233
	9.2 Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку.....	234
	9.3 Радіаційна безпека.....	241
	9.3.1 Стан радіоактивного забруднення Хмельницької області.....	247
	9.3.2 Поводження з радіоактивними відходами.....	248
	9.4 Екологічна безпека на територіях, які зазнали впливу внаслідок збройної агресії проти України.....	253
	9.4.1 Шкода, завдана земельним ресурсам.....	254
	9.4.2 Збитки, завдані водним ресурсам.....	255
	9.4.3 Шкода, завдана атмосферному повітрю.....	256
	9.4.4 Втрата лісового фонду.....	258
	9.4.5 Збитки, завдані природно-заповідному фонду.....	259
	9.4.6 Відновлення територій, які постраждали внаслідок збройної агресії.....	261
10.	Промисловість та її вплив на довкілля	263
	10.1 Структура та обсяги промислового виробництва.....	263
	10.2 Вплив на довкілля.....	264
	10.2.1 Гірничодобувна промисловість.....	264
	10.2.2 Металургійна промисловість.....	265
	10.2.3 Хімічна та нафтохімічна промисловість.....	265
	10.3 Заходи з екологізації промислового виробництва.....	266
11.	Сільське господарство та його вплив на довкілля	267
	11.1 Тенденції розвитку сільського господарства.....	267
	11.2 Вплив на довкілля.....	268
	11.2.1 Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані	268

	землі та під багаторічні насадження.....	
	11.2.2 Використання пестицидів.....	268
	11.2.3 Екологічні аспекти зрошення та осушення земель.....	268
	11.2.4 Тенденції у тваринництві.....	268
	11.3 Органічне сільське господарство.....	269
12.	Енергетика та її вплив на довкілля.....	270
	12.1 Структура виробництва та використання енергії.....	270
	12.2 Ефективність енергоспоживання та енергозбереження.....	271
	12.3 Вплив енергетичної галузі на довкілля.....	272
	12.4 Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики.....	273
13.	Транспорт та його вплив на довкілля.....	274
	13.1 Транспортна мережа Хмельницької області.....	274
	13.1.1 Структура та обсяги транспортних перевезень.....	274
	13.1.2 Склад парку та середній вік транспортних засобів.....	275
	13.2 Вплив транспорту на довкілля.....	275
	13.3 Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля.....	276
14.	Стале споживання та виробництво.....	277
	14.2 Запровадження елементів сталого споживання та виробництва.....	277
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища.....	280
	15.1 Національна та регіональна екологічна політика.....	280
	15.2 Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища.....	280 83
	15.3 Державний нагляд (контроль) за додержанням вимог природоохоронного законодавства.....	286
	15.4 Державна політика у сфері моніторингу довкілля.....	287
	15.5 Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка...	290
	15.6 Економічні засади природокористування.....	291
	15.6.1 Економічні механізми природоохоронної діяльності.....	292
	15.6.2 Стан фінансування природоохоронної галузі.....	295
	15.7 Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.....	298
	15.8 Державне регулювання у сфері природокористування.....	299
	15.9 Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля.....	299
	15.10 Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.....	304
	15.11 Екологічна освіта та інформування.....	305
	15.12 Міжнародне співробітництво у галузі охорони довкілля.....	306
16.	Вплив війни на довкілля.....	308
	16.1 Орієнтовні розрахунки збитків, факти заподіяної шкоди	

	довкіллю внаслідок збройної агресії російської федерації.....	308
	16.1.1 Атмосферне повітря.....	309
	16.1.2 Земельні ресурси.....	309
	16.1.3 Водні ресурси.....	310
	16.1.4 Лісові ресурси.....	310
	16.1.5 Природно-заповідний фонд.....	310
	16.1.6 Надра.....	311
	Висновки	311

Хмельницька область

ВСТУП

Вплив людини на природу є комплексним і багатограним, охоплюючи як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, людська діяльність сприяє науково-технічному прогресу, розвитку сільського господарства, промисловості та урбанізації. З іншого боку, вона призводить до деградації екосистем, забруднення навколишнього середовища, зміни клімату та зникнення видів.

Починаючи з античних часів і закінчуючи найновішим періодом сучасної історії людство воювало. Страшне та антигуманне протистояння народів та соціальних груп із застосуванням збройних сил та бойової техніки під назвою війна – трагічна та незмінна вікова спутниця людства. Масштаби впливу військових дій на довкілля вражаючі. Військові дії призводять до серйозних екологічних наслідків, а саме до забруднення підземних вод, водойм, підтоплення площ і просідання ґрунту, забруднення атмосферного повітря, виведення з ладу значних масивів ріллі, знищення і псування об'єктів природно-заповідного фонду, лісові пожежі та інше. Війни завдають тяжких і деколи безповоротних збитків природі, залишаючи рани, що довго не можуть загоїтись.

Проблема забезпечення належної ефективності практичних природоохоронних дій не втрачала своєї гостроти і у 2024 році. Комплексний характер екологічних проблем зумовлює необхідність відповідного підходу до їх розв'язання. Відтак і охорона навколишнього природного середовища не осібний вид діяльності, вона має здійснюватись у контексті впровадження інтегрованої екологічної політики, що безпосередньо торкалася б усіх сфер життєдіяльності суспільства. Впровадження такої політики є беззастережним пріоритетом діяльності. Екологічні проблеми зачіпають життєві інтереси кожного громадянина, але їх розв'язання неможливе без спільної активної участі органів державної влади, місцевого самоврядування та громадськості. Особлива увага приділяється питанням інформування населення про екологічні проблеми та шляхи їх вирішення.

Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Хмельницькій області у 2024 році підготовлена на виконання ст. 25 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 29 лютого 2024 року № 216 «Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з обласними Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями з питань охорони навколишнього природного середовища».

Основна мета підготовлених матеріалів – це висвітлення та ознайомлення широкого загалу державних та громадських органів, підприємств, установ, організацій і громадськості про стан природного середовища в області, його проблеми та перспективи подальшого розвитку та раціонального природокористування.

Матеріали містять узагальнені та аналітичні дані про використання, охорону і відтворення природних ресурсів, моніторинг довкілля, державну політику та контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, впровадження еколого-економічних реформ, реалізацію регіональних та національних екологічних програм, результати оцінок впливу на довкілля, поводження з відходами виробництва, радіаційну безпеку, вплив якості довкілля на стан здоров'я населення, екологічне інформування населення, екологічну освіту, громадські екологічні рухи, стан і перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля.

Підведено підсумки та визначено основні пріоритети екологічної політики в області на 2025 рік.

Під час роботи над доповіддю були використані матеріали, які надали: Департамент економічного розвитку Хмельницької обласної державної адміністрації, Департамент освіти та науки Хмельницької обласної державної адміністрації, Департамент фінансів Хмельницької обласної державної адміністрації, Департамент охорони здоров'я Хмельницької обласної державної адміністрації, Департамент розвитку громад, будівництва та житлово-комунального господарства Хмельницької обласної державної адміністрації, Управління інфраструктури Хмельницької обласної державної адміністрації, Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області, Державна установа «Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», Хмельницька обласна організація товариства мисливців і рибалок, Головне управління статистики у Хмельницькій області, Головне управління Держгеокадастру у Хмельницькій області, Головне управління Держпродспоживслужби в Хмельницькій області, філія «Подільський лісовий офіс» ДП «Ліси України», Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Хмельницькій області, Регіональний офіс водних ресурсів у Хмельницькій області, Хмельницький обласний центр з гідрометеорології, Хмельницька регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби, національний природний парк «Мале Полісся», національний природний парк «Подільські Товтри», філія «ВП «Хмельницька АЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Мотор Січ», ТОВ «Наркевицький цукровий завод», ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика-Україна», ТОВ «Старокостянтинівцукор», ПАТ «Подільський цемент» та ТОВ «Укрелектроапарат».

Крім того, використовувалася інформація з офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1 Географічне розташування та кліматичні особливості Хмельницької області

Хмельницька область займає вигідне географічне положення, характеризується сприятливими природними і кліматичними умовами, різноманітністю ландшафтних територій, багатством рослинного і тваринного світу, мінеральних вод, родючих чорноземів, широкою мережею річок.

По фізико-географічному розташуванню область знаходиться в межах лісостепової зони, орфографічно займаючи центральну та західну частини Волино-Подільської височини, а також західний схил Українського кристалічного щита.

Область простягається з півночі на південь на 225 км – від Полісся до долини Дністра і знаходиться у різних природних регіонах. Межує з Вінницькою, Житомирською, Рівненською, Тернопільською та Чернівецькою областями.

Сільськогосподарські угіддя займають 75,9 % її території. Решту території – ліси, ріки, болота, населені пункти, промислові об'єкти та шляхи сполучення.

Сучасний ґрунтовий покрив Хмельницької області сформувався під впливом ґрунтоутворних порід, рельєфу, клімату, рослинного покриву та господарської діяльності людини. Ґрунтоутворними породами виступають леси і лесовидні суглинки, піски, супіски, вапняки, глини, алювіальні відклади.

Землі високопродуктивні. Їх основу складають чорноземи глибокі, темно-сірі, опідзолені ґрунти та чорноземи опідзолені, лучно-чорноземні та чорноземно-лучні, під якими зайнято 1252,7 тис. га або 60,7 % ріллі області.

Найродючішими в області є чорноземи типові. Вони утворилися на лесах і лесовидних суглинках під степовою рослинністю в південно-західній і центральній частинах області. Переважають малогумусні і середньогумусні чорноземи. Вони мають сприятливі фізичні властивості, добре забезпечені поживними речовинами.

Лучні ґрунти утворилися на наносах в долинах річок і балок у глибоких зниженнях на плато, де ґрунтові води підходять близько до поверхні. Як і чорноземи, мають глибокий гумусовий шар, містять гумус і багато поживних речовин. Але вони постійно перезволожені, і в них відбуваються процеси оглеєння.

Лучно-болотні ґрунти сформувалися в днищах балок і заплавах річок – на перезволожених ділянках. Вони подібні до лучних, але процеси оглеєння охоплюють всі шари ґрунту – аж до материнської породи.

Болотні поширені в знижених ділянках заплав, днищ балок і лощин стоку (переважно в північній і центральній частинах області). Вони утворилися на алювіальних відкладах при надмірному зволоженні під

трав'янисто-моховою болотною рослинністю. Мають великий вміст поживних речовин, але форм, які доступні для рослин, дуже мало.

Дерново-підзолисті розміщені невеликими ділянками в північній частині області. Вони сформувалися на пісках, супісках і суглинках під лісовою рослинністю. Ці ґрунти найбільш бідні на гумус і поживні речовини. Дерново-підзолисті ґрунти безструктурні, вода проникає в глибокі шари і виносить з нього поживні речовини.

Дерново-карбонатні ґрунти трапляються окремими ділянками в тих частинах області, де на поверхню виходять вапнякові й крейдові породи. Найбільше поширені в північній, північно-західній частинах області. Вони мають неглибокий гумусовий шар, невеликий вміст гумусу, але поживні речовини є малодоступними для рослин.

Ґрунтовий покрив Хмельницької області сприятливий для вирощування сільськогосподарських культур лісостепової зони.

Гідрографічна мережа області представлена басейнами трьох великих річок: Дніпра, Південного Бугу та Дністра з їх притоками – Горинню, Случем, Хоморою, Бужком, Вовком, Іквою, Збручем, Смотричем, Ушицею та іншими.

Ліси та інші лісовкриті площі займають 13,9 % території області. Основна частина лісових масивів зосереджена у її поліській частині, де вони займають близько 39,2 % лісовкритої площі області. У межах інших географічних районів площа під лісами набагато менша і приблизно становить: у Придністров'ї – 17 %, Хмельницькому Побужжі – 15 %, північному Поділлі – 12 % від загальної лісовкритої площі.

Клімат помірно-континентальний. Середньорічна температура повітря складала 10,7°C тепла, кількість опадів становила 643,0 міліметра.

Хмельниччина розташована вглибині материка, і тому на її клімат мають вплив континентальні повітряні маси, які приносять суху погоду. Взимку сюди доходить повітря Сибірського антициклону, яке приносить холодну погоду, а влітку має вплив Азорський максимум. Навесні і на початку осені на територію області проникає арктичне повітря, яке приносить різке похолодання.

Найтепліший місяць – липень, найхолодніший – січень. Вторгнення на Хмельниччину континентальних повітряних мас приводить до значних коливань температури повітря в усі пори року. Влітку повітря може нагріватись до +37,0°C (абсолютний максимум), а взимку охолоджуватись до -21,5°C (абсолютний мінімум).

На території області випадає достатня кількість опадів. Найбільше їх на півночі, найменше – на півдні. Найбільша кількість опадів випадає влітку, найменша – взимку. В літній період часто бувають зливи, грози, іноді – град. Сніговий покрив утворюється в другій половині грудня і тримається, переважно, до першої декади березня. Товщина його незначна.

Протягом року над територією області дмуть переважно північно-західні і північно-східні вітри. Вони мають і найбільшу швидкість. Влітку переважають північно-західні і західні вітри, а взимку – північно-західні і

південно-східні. Взимку їх швидкість більша, ніж улітку. Кількість днів з тихою погодою влітку майже в півтора раза більша, ніж узимку.

Природно-географічні фактори, рівень використання природних ресурсів та охорони довкілля у значній мірі визначають стан навколишнього середовища усього Подільського регіону та за його межами.

Екологічна ситуація, рівень екологічної безпеки області залежали, передусім, від обсягів впливу на навколишнє середовище підприємств промислової і комунальної сфер, сільського господарства, транспортних засобів, а також рівня дотримання природоохоронного законодавства мешканцями області.

1.2 Соціальний та економічний розвиток

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну та військові дії продовжували негативно впливати на економічний та соціальний розвиток Хмельницької області. В умовах воєнного стану вживалися заходи, спрямовані на забезпечення стабільної економічної діяльності, наповнення бюджетів, сталого функціонування господарського комплексу, соціальної та гуманітарної сфери, підтримки внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та ветеранів війни, Сил оборони України.

Аналіз економічного та соціального розвитку області за 2024 рік підготовлено в умовах відсутності необхідних статистичних даних згідно із Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

У галузі **промислового виробництва** працювало близько 1200 підприємств, де зайнято третину працюючих регіону (майже 37,6 тис. працівників).

Аналіз діяльності промислової галузі у 2024 році засвідчив певне сповільнення темпів відносно попереднього року.

За підсумками січня-вересня 2024 року індекс промислової продукції становив 102,2 % (у січні-серпні 2023 року – 112,6 %), у тому числі добувна промисловість – 95,0 %, переробна промисловість – 105,5 %, постачання електроенергії – 97 відсотків.

Збільшення обсягів виробництва відбулося у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – на 13,6 %, машинобудуванні – на 8,7 %, виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності – на 5,3 %, виробництві гумових і пластмасових виробів – на 4,1 %, металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування, – на 2,1 відсотка.

Разом з цим, зменшився випуск продукції у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції – на 42,8 %, виробництві меблів, іншої продукції, ремонті і монтажі машин і устаткування – на 33,0 %, текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – на 0,1 відсотка.

Обсяг реалізованої промислової продукції становив майже 80,0 млрд грн, що на 12,0 млрд грн більше ніж у відповідному періоді 2023 року.

Важливе місце в економіці області займає **аграрний сектор**. За розрахунковими даними індекс сільськогосподарської продукції за січень-вересень 2024 року становив 107,7 %, у тому числі по галузі рослинництва – 110,4 %, тваринництва – 96,8 відсотка.

Загальна посівна площа врожаю 2024 року майже не змінилася і становила 1,2 млн га (+42,2 га до 2023 року). Зросли посіви високорентабельних експортоорієнтованих культур: сої – на 32,0 %, цукрового буряка – на 27,0 %, ячменю – на 22,0 %, ріпаку – на 4 відсотки.

Посівні площі картоплі й овочево-баштанних культур збільшено на 1 тис. га, кормових культур – залишилися на рівні минулого року. Валовий збір зернових культур становив близько 2,5 млн т (на рівні 2023 року) при врожайності 65,5 ц з гектара. Показник урожайності є найвищим у державі. Валовий збір цукрових буряків становив 0,9 млн т (+10,0 % до 2023 року), картоплі та овочів – 1,3 млн т (на рівні 2023 року).

Загальна посівна площа врожаю 2024 року становила 1 млн. 245,1 тис. га, що на 42,2 тис. га більше показників 2023 року. Усі посівні роботи проведено в оптимальні строки з дотриманням технологічних вимог. Валове виробництво зернових культур на 01 жовтня 2024 року сягає 2,4 млн. тонн при середній урожайності 64,3 ц/га. Показник урожайності є найвищим в державі. Очікуваний валовий збір зернових становить 4 млн тонн.

Отримана кількість сільгосппродукції повністю забезпечить продовольчу безпеку жителів області. Зокрема, виробництво зерна перевищує потреби області у 2,5 раза, картоплі – 2 рази та повністю забезпечує потреби мешканців Хмельниччини в цукрі та овочах. Під урожай 2025 року посіяно озимих зернових культур на площі 335 тис. га, що на 115 тис. га більше ніж минулого року. У сфері тваринництва продовжує спостерігатися негативна динаміка, пов'язана зі зменшенням поголів'я худоби та птиці, складною ціновою ситуацією на ринку сільськогосподарської продукції.

На 01 жовтня 2024 року у сільських господарствах усіх категорій налічувалося 231,6 тис. голів великої рогатої худоби (на 5,4 % менше ніж на 01.10.2023 року), у тому числі 112,2 тис. корів (на 5,8 % менше), 365,1 тис. свиней (на 2,8 % менше), 43,2 тис. овець та кіз (на 8,8 % менше), 6,4 млн. голів птиці свійської (на 22,0 % менше). Обсяг реалізованої на забій худоби та птиці становив 54,6 тис. т, що на 0,5 тис. т менше ніж у попередньому році, вироблено молока – 396,1 тис. т (на 13,1 тис. т менше).

Разом з цим, на 17,0 % збільшилася кількість одержаних яєць від птиці свійської, яка за підсумками року становила 576,2 млн штук.

Незважаючи на складнощі, спричинені війною, у 2024 році продовжено реалізацію важливих для галузі інвестиційних проєктів, серед яких будівництво тваринницького комплексу на 300 голів ВРХ

(ТОВ НВА «Перлина Поділля»), двох елеваторів потужністю 120 і 60 тис. тонн (Агрохолдинг «Епіцентр Агро»), реконструкція свиновідгодівельного комплексу потужністю 12 тис. голів (ПП «Аграрна компанія 2004»), у лютому ТОВ «КВС-Україна» уведено в експлуатацію другу лінію насінневого заводу у м. Кам'янець-Подільський.

Важливим напрямом діяльності влади в умовах війни є посилення **співробітництва з міжнародними партнерами** задля підтримки глобальної світової безпеки, зокрема продовольчої, сприяння інтеграції у світові демократичні структури, налагодження соціально-економічних взаємовідносин, залученню міжнародної гуманітарної допомоги, фінансових ресурсів для забезпечення потреб осіб, постраждалих унаслідок неспровокованих воєнних дій росіян на території суверенної України, та післявоєнного відновлення країни.

Протягом 2024 року в обласній військовій адміністрації проведено 8 різнопланових зустрічей з представниками іноземних дипломатичних місій із Словенії, США, Саудівської Аравії та інших держав. Відбулося 2 візити до Польщі та Естонії.

У рамках проведених заходів обговорювалися актуальні питання щодо активізації співпраці у сфері інвестиційного та економічного розвитку, спільної діяльності по відновленню пошкодженої інфраструктури територіальних громад області, надання всебічної допомоги внутрішньо-переміщеним особам, соціальної підтримки та проведення оздоровлення дітей, реабілітації ветеранів тощо.

За інституційної та фінансової підтримки Швейцарсько-українського проекту «Згуртованість та регіональний розвиток України» UCORD Агенцією регіонального розвитку Хмельницької області продовжено роботу над такими проектами:

«Домівка подалі від небезпеки», який реалізовувався у с. Миньківці Дунаєвської громади за фінансової підтримки Глобального фонду міст для мігрантів і біженців: дітей та опікунів Ради мерів з питань міграції. Проект тривав 14 місяців і завершився у листопаді 2024 року. Вартість проекту – 200,0 тис. дол. США;

«Сприяння розвитку інфраструктури підтримки бізнесу у Хмельницькій області», який реалізовувався у рамках проекту «Посилене партнерство для сталого відновлення», що фінансується Урядом Швеції та впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Проект тривав 11 місяців. Вартість проекту – 19,9 тис. дол. США;

у вересні 2024 року підписано грантову угоду з Центром міжнародного співробітництва та розвитку Республіки Словенія (CMSR) щодо реалізації проекту «Будівництво житлового будинку для великої прийомної родини у Хмельницькій області» у Меджибізькій громаді;

у рамках освітньо-грантового проекту «Курс на Незалежність» та за підтримки Уряду Німеччини, німецького банку розвитку DEG, спільно з благодійним фондом «Повір у себе» у місті Хмельницький проведено ярмарок крафтових виробників «Незалежні творять майбутнє». Продукцію

представили понад 50 українських виробників. Відповідна робота проводилася і громадами області.

У 2024 році укладено 3 міжнародні угоди про: побратимство між Шепетівською міською територіальною громадою та Муніципалітетом Карлскуга (Королівство Швеція); партнерство між містами Вецлер (Федеративна Республіка Німеччина) та Шепетівка; партнерську співпрацю між селищем Меджибіж та містом Костшин-надОдрою (Республіка Польща).

Бізнес Хмельниччини продовжував здійснювати **зовнішньоекономічну та інвестиційну діяльність.**

За січень-вересень 2024 року зовнішньоторговельний оборот товарів Хмельницької області становив 1216,6 млн дол. США або 114,9 % до січня-вересня 2023 року.

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 78,8 млн дол. США (у січні-вересні 2023 року – 17,5 млн дол. США). Торговельні відносини здійснювалися з партнерами із 116 країн світу. Експортні поставки товарів збільшилися на 13,3 % і становили 647,7 млн дол. США.

Обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу збільшився у порівнянні з січнем-вереснем 2023 року на 2,0 % та становив 433,8 млн дол. США, або 67,0 % від загального обсягу експорту.

Найвагоміші експортні поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювалися до Іспанії, Польщі, Німеччини, Литви, Італії, Нідерландів. Серед інших країн світу найбільше експортувалися товари до Індії, Туреччини та Республіки Молдова.

У загальному обсязі експорту товарів найбільшу питому вагу становили зернові культури (23,9 %), жири та олії тваринного або рослинного походження (13,3 %), насіння і плоди олійних рослин (8,9 %), меблі (7,1 %); електричні машини (6,7 %), цукор і кондитерські вироби з цукру (6,4 %), залишки і відходи харчової промисловості (5,5 %).

Імпортні надходження товарів збільшилися на 15,9 % і становили 568,9 млн дол. США. Основу структури імпорту товарів становили машини та обладнання (22,9 %), автотранспортні засоби (14,2 %), пально-мастильні матеріали (12,5 %), пластмаси та полімерні матеріали (9,9 %), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (7,8 %), недорогоцінні метали та вироби з них (6,7 %), текстильні матеріали та текстильні вироби (6,4 %).

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку області на 30 червня 2024 року становив 979,1 млн дол. США, що на 60,0 млн дол. більше ніж на відповідну дату 2023 року. До основних країн-інвесторів належать Кіпр, Франція, Польща, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Німеччина, Ізраїль, Британські Віргінські острови, Нідерланди.

Останні роки важливою складовою державної політики для залучення інвестицій у реальний сектор економіки був **розвиток індустріальних парків.**

Завдяки запровадженню ефективного державного стимулювання у 2024 році в області утворено 5 нових індустріальних парків: «КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ» (Красилівська міська територіальна громада), «Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок» (Городоцька міська територіальна громада), «Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ» (Волочиська міська територіальна громада), «Ей-БіСі Хаб» (Хмельницька міська територіальна громада), «Теофіполь Еко Парк» (Теофіпольська селищна територіальна громада).

Таким чином наразі в області налічується 7 індустріальних парків. Підприємства області є активними учасниками державних та місцевих програм розвитку бізнесу.

Протягом січня-жовтня 2024 року підприємці області за допомогою програми «Доступні кредити 5-7-9 %» отримали 922 пільгові кредити на загальну суму 2,8 млрд грн, які спрямовано на реалізацію інвестиційних проєктів, рефінансування попередньо виданих кредитів, поповнення оборотних коштів.

У рамках реалізації Урядового проєкту «єРобота» за 10 місяців поточного року 817 підприємців отримали мікрогранти на створення або розвиток власного бізнесу на суму 193,0 млн грн, а також 76 ветеранів та членів їх сімей – на суму 35,6 млн гривень. Відповідно до Програми розвитку малого і середнього підприємництва Хмельницької області на 2024-2026 роки Регіональним фондом підтримки підприємництва по Хмельницькій області надано фінансово-кредитну підтримку трьом суб'єктам підприємництва на загальну суму 1,8 млн гривень.

З метою надання інформаційної, консультаційної та іншої підтримки підприємцям з питань розвитку власної справи у 2024 році на базі Хмельницького обласного центру зайнятості та його філій у містах Шепетівка та Кам'янець-Подільський відкрито 3 офіси «Зроблено в Україні». За період роботи в офісах опрацьовано понад 1000 звернень фізичних осіб, юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

За даними Головного управління Державної податкової служби у Хмельницькій області кількість суб'єктів господарювання, які перебувають на обліку на 01 листопада 2024 року, у порівнянні з їх кількістю за відповідний період 2023 року зросла на 4,2 тис. од. або на 4,4 % і становила 99,7 тис. суб'єктів господарювання. Кількість фізичних осіб-підприємців збільшилася на 3,5 тис. од. або на 5,5 % та становила 67 тис. осіб.

Під час військової агресії **житлово-комунальне господарство** області працювало в умовах додаткових викликів та проблем, найбільш актуальними серед яких є забезпечення об'єктів незалежним енергоживленням, зростання заборгованості за спожиті послуги, необхідність компенсації різниці в тарифах підприємствам тепло- та водопостачання за рахунок коштів державного бюджету.

Попри складну ситуацію підприємства продовжували працювати та стабільно надавати послуги населенню. У рамках підготовки об'єктів до зими підготовлено 727 котелень, 171 центральний тепловий пункт, відремонтовано

42 котельні, проведено заміну 33 котлів, підготовлено 579,4 км теплових мереж, замінено (у двотрубному обчисленні) 11,1 км. Відремонтовано та замінено 33,1 км водопровідних та 4,5 км каналізаційних мереж, 107 водопровідних та 102 каналізаційних насосних станцій, підготовлено 21 водопровідну та 27 каналізаційних очисних споруд, 483 артезіанських свердловини. Фактично до зими підготовлено 4977 житлових будинків та 1219 об'єктів соціальної сфери.

Для своєчасного реагування на можливі надзвичайні ситуації у галузях теплопостачання, водопровідно-каналізаційного та дорожньо-мостового господарства створено у постійному режимі 120 аварійних бригад, з особовим складом 668 чоловік та 325 одиниць техніки.

Для координації дій та вирішення проблем, які виникатимуть в осінньо-зимовий період 2024/2025 року, при обласній військовій адміністрації затверджено персональний склад Оперативного штабу.

З метою вирішення питань безперебійного постачання гарячої води, тепла та електроенергії вживалися заходи для розвитку системи когенерації. Наразі на об'єктах комунальної теплоенергетики області встановлено 32 когенераційних установки, у тому числі у містах Хмельницький (15), Кам'янець-Подільський (11), Старокостянтинів (4), Шепетівка (2).

Обсяг дебіторської заборгованості підприємств ЖКГ за 8 місяців 2024 року збільшився з початку року на 11,6 % та становив 2,5 млрд гривень. Кредиторська заборгованість зменшилася на 2,0 % та становила 1,5 млрд гривень.

Рівень розрахунку підприємств теплового господарства за природний газ становить 92,0 %, водопровідно-каналізаційного господарства за електроенергію – 99,8 відсотка.

У зв'язку із застосуванням підприємствами житлово-комунального господарства економічно необґрунтованих тарифів, які діяли на 24.02.2022 року (до початку збройної агресії) постійно зростає обсяг невідшкодованої та узгодженої Територіальною комісією різниці в тарифах. На 01 жовтня 2024 року Теркомісією області узгоджено 1547,5 млн грн різниці в тарифах на послуги тепло-, водопостачання та водовідведення.

Вживалися заходи щодо забезпечення мінімально допустимого рівня транспортно-експлуатаційного стану **автомобільних доріг** загального користування місцевого значення.

Оскільки Законом України «Про державний бюджет України на 2024 рік» субвенцію з державного бюджету на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання доріг не передбачено, фінансування робіт з утримання автодоріг місцевого значення здійснювалось за рахунок коштів місцевих бюджетів, зокрема 30,0 млн грн спрямовано з обласного бюджету та 17,4 млн грн – з місцевих.

Також було спрямовано залишок коштів субвенції з державного бюджету, який утворився на 01.01.2024 у сумі 5,4 млн гривень.

У 2024 році виділено кошти на проектно-вишукувальні роботи з реконструкції (4 об'єкти на суму 1568,70 тис. грн) та капітальний ремонт (13

об'єктів на суму 7309,9 тис. грн) автомобільних доріг загального користування державного значення.

На 01.11.2024 року на балансі Служби відновлення та розвитку інфраструктури у Хмельницькій області перебуває 23 повністю розроблених та затверджених в установленому порядку проєктних документів з будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг загального користування державного значення Хмельницької області.

Також протягом року тривала робота, спрямована на забезпечення належної якості та безпеки пасажирських перевезень. На виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 року № 1081 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування» у 2024 році продовжено строк дії 72 договорів щодо організації перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування.

У 2024 році проведено 4 конкурси щодо визначення автомобільних перевізників на міжміських та приміських автобусних маршрутах загального користування, які не виходять за межі території області. За результатами конкурсів укладено 20 договорів.

Поступово відновлює свою роботу **будівельна галузь**. У січні-вересні 2024 року підприємствами області вироблено будівельної продукції на суму 2789,8 млн гривень. Індекс будівельної продукції у порівнянні з січнем-вереснем 2023 року становив 143,5 відсотка.

Також на 29,8 % збільшився обсяг прийнятого в експлуатацію житла (за січень-вересень 2024 року – 270,2 тис. кв. м). Найбільше прийнято в експлуатацію житла у Хмельницькому районі – 72,4 % від загального обсягу. У рамках реалізації державної програми підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» у 2024 році надано кредитів на суму 1,5 млн грн, у тому числі 360,0 тис. грн – з обласного бюджету, 1050,0 тис. грн – з державного, 40,0 тис. грн – з бюджетів територіальних громад. За рахунок наданих кредитів 7 сімей покращили свої житлові умови.

Надзвичайно важливим залишається питання наповнення **місцевих бюджетів**.

Заходи, які вживалися місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування області для збільшення надходжень до бюджетів, дозволили за 10 місяців поточного року мобілізувати до загального фонду бюджету області податків та зборів (без урахування міжбюджетних трансфертів) на суму 10553,5 млн грн, що на 782,8 млн грн менше ніж у відповідному періоді минулого року або на 6,9 відсотка.

Зазначене зменшення зумовлене передачею з місцевих бюджетів до державного бюджету в повному обсязі надходжень податку на доходи фізичних осіб від грошового забезпечення військовослужбовців.

Обсяг надходжень загального фонду місцевих бюджетів у розрахунку на одного жителя області становив 8589,0 грн, що на 636,0 грн менше ніж за відповідний період 2023 року.

З державного бюджету до місцевих бюджетів надійшло трансфертів на суму 3810,5 млн грн, у тому числі:

освітньої субвенції – 2759,5 млн грн;

базової дотації – 343,8 млн грн;

дотації на здійснення видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 86,1 млн грн;

дотації на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації – 130,1 млн грн;

дотації для надання компенсації комунальним закладам, державним закладам освіти, що передані на фінансування з місцевих бюджетів, та закладам спільної власності територіальних громад області та району, що перебувають в управлінні обласних та районних рад – 15,9 млн грн;

інші надходження – 475,1 млн гривень.

Через триваючу військову агресію склалася складна ситуація **у сфері зайнятості**, яку спричинено значним впливом працевдатного населення з ринку праці, зокрема до лав Збройних Сил України, унаслідок евакуації за кордон.

Чисельність безробітних осіб, які скористалися послугами служби зайнятості, у січні-вересні 2024 року становила 10,3 тис. осіб (на 20,4 % менше ніж за відповідний період минулого року).

На 01 жовтня 2024 року на обліку перебувало 3,2 тис. осіб, що мали статус безробітних громадян. Серед безробітних жінки становили 76,0 % (2,4 тис. осіб), молодь віком до 35 років – 25,0 % (0,8 тис. осіб), особи, які мають вищу освіту – 46,0 % (1,5 тис. осіб).

З числа безробітних, які перебували на обліку у службі зайнятості, допомогу по безробіттю отримували 8,2 тис. осіб. Кількість актуальних вакансій становила 3,8 тис. од., що на 32,0 % більше у порівнянні з їх кількістю у відповідному періоді минулого року. Рівень укомплектування вакансій становив 51 відсоток.

Найбільш затребуваними професіями є кухар, швачка, продавець, водій, слюсар усіх видів робіт, електромонтер, оператор, машиніст котельні, охоронник, підсобний робітник, вантажник тощо.

За сприяння служби зайнятості протягом січня-вересня 2024 року працевлаштовано 9,2 тис. осіб з числа незайнятого та безробітного населення, з них 3,2 тис. осіб – із числа зареєстрованих безробітних.

З метою допомоги незайнятим громадянам у працевлаштуванні службою зайнятості проведено 907 профінформаційних заходів, якими охоплено 16,5 тис. осіб, у тому числі 1,9 тис. ВПО, яким надано 32,8 тис. послуг.

Особлива увага приділялася питанню погашення **заборгованості із виплати заробітної плати та її легалізації**.

На початок поточного року заборгованість із виплати заробітної плати становила 15,0 млн грн (на 01.01.2023 – 15,6 млн грн). За результатами

проведеної роботи повністю погашено заборгованість із заробітної плати на 8 підприємствах області на загальну суму 4,9 млн гривень.

На 01 грудня 2024 року загальна сума боргу становила 17,5 млн грн, при цьому 88,4 % (15,4 млн грн) припадало на заборгованість, яка утворилася на ДП «Нігинський кар'єр». Ситуація на підприємстві стабільно складна.

У зв'язку з анулюванням у травні 2019 року спеціального дозволу на користування надрами, ДП «Нігинський кар'єр» останні роки не працювало за своїм основним видом діяльності (видобуток фракційного вапнякового каменю та виробництво вапнякового борошна), а лише реалізовувало залишки продуктів переробки та відсіву у відвалах, які фактично є виробничими відходами. Така ситуація призвела до накопичення значного обсягу заборгованості із виплати заробітної плати, зі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

За наявних обставин підприємство не спроможне самостійно вийти з кризового стану і погасити всі боргові зобов'язання. Також проведено близько 200 заходів, спрямованих на легалізацію заробітної плати і зайнятості населення (засідання робочих груп, наради, семінари). Здійснено заходи інформаційно-роз'яснювального характеру у 6719 суб'єктів господарювання (1006 юридичних осіб та 5713 фізичних осіб-підприємців).

Під час інспекційних відвідувань виявлено 279 суб'єктів господарювання без державної реєстрації та 863 ймовірно неоформлених громадян.

За результатами вжитих заходів забезпечено укладення трудових договорів із 1286 працівниками. З метою додаткового стимулювання мотивації до праці, матеріальної підтримки безробітних та інших категорій осіб, у тому числі і внутрішньо переміщених, обласною військовою адміністрацією прийнято розпорядження від 12.01.2024 року № 15/2024-р «Про заходи щодо організації в області суспільно корисних (громадських) робіт».

У 2024 році до суспільно корисних (громадських) робіт залучено 1927 осіб, з них 589 внутрішньо переміщених.

Вживалися заходи для забезпечення стабільної роботи **закладів бюджетної сфери**.

В області функціонує 622 дошкільних заклади (з них 8 – приватних), де здобувають освіту 33,5 тис. вихованців. Завантаженість закладів дошкільної освіти (чисельність дітей у розрахунку на 100 місць) залишилося на рівні минулого року і становила 94 дитини на 100 місць.

До закладів дошкільної освіти було зараховано 1645 дітей із числа внутрішньо переміщених осіб.

Мережа закладів загальної середньої освіти на початок 2024/2025 навчального року становила 513 закладів різних типів і форм власності (7 – приватних та 496 – комунальної форми власності, з яких 10 спеціальних), де навчається 132,7 тис. учнів.

У переліку комунальних закладів 19 початкових шкіл, 199 гімназій та 278 ліцеїв. Працює 60 опорних закладів освіти та 29 філій. Для продовження реалізації освітньої реформи «Нова українська школа» з державного бюджету виділено субвенцію місцевим бюджетам в загальному обсязі 63,8 млн грн та субвенцію для забезпечення викладання навчального предмета «Захист України» на суму 75,1 млн гривень.

В області активно впроваджується реформа шкільного харчування, ініційована першою леді Оленою Зеленською. Так, Урядом виділено 2,0 млрд грн на забезпечення безкоштовного харчування для українських школярів.

З метою реалізації реформи розроблено Комплексну регіональну програму реалізації Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року та обласний план заходів з її реалізації.

У 2023/2024 навчальному році було відібрано 88 закладів загальної середньої освіти з 19 територіальних громад області для участі у Програмі шкільного харчування з Всесвітньою продовольчою програмою ООН щодо відшкодування 30,0 % коштів закладам освіти від оплати гарячого харчування для учнів 1-4 класів.

Хмельницька область увійшла до п'ятірки лідерів серед регіонів з упровадження безкоштовного харчування для початкових класів і на 04.11.2024 року показник упровадження безкоштовного харчування становить 99,4 %, кошти освоєно майже у повному обсязі (Кіровоградська область – 100,0 %, Київська область – 98,8 %, Полтавська область – 93,5 %, Чернігівська область – 89,6 %).

Загалом, регулярним харчуванням на сьогодні забезпечено більше 100 тис. учнів закладів загальної середньої освіти, що навчаються очно або змішано.

Крім того, забезпечено функціонування 65 закладів позашкільної освіти, в яких навчається більше 36 тис. дітей.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей, які потребують особливої педагогічної уваги, корекції фізичного та розумового розвитку, створюються умови для інклюзивного навчання й виховання. Наразі в області функціонує 373 інклюзивних групи у 147 закладах дошкільної освіти, у яких виховується 885 дітей з особливими освітніми потребами.

Організовано роботу 299 закладів загальної середньої освіти, де у 1286 класах інклюзивною освітою охоплено 1926 учнів із порушеннями психо-фізичного розвитку.

Крім того, навчання дітей з особливими освітніми потребами організовано у 7 спеціальних школах, 3 навчально-реабілітаційних центрах, 3 спеціальних класах для дітей із затримкою психічного розвитку та інтелектуальними порушеннями.

У 2024 році з коштів державного бюджету та залишків коштів 2023 року було виділено 12,1 млн грн на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та

спеціальних класах (групах) закладів освіти. Підготовку робітничих кадрів та фахівців здійснюють 26 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, в яких здобувають освіту 9921 особа. На сьогодні 20 закладів професійної (професійно-технічної) освіти впроваджують дуальну форму навчання із 128 роботодавцями за 28 професіями будівельного, сільськогосподарського та електротехнічного спрямування, громадського харчування, швейного виробництва.

З метою удосконалення підготовки кваліфікованих робітників створено 10 сучасних навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням.

Крім того, щороку формуються та затверджуються прогнозні показники обсягів регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти нашого регіону, які знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України.

Мережу закладів вищої освіти представлено 33 закладами фахової передвищої та вищої освіти усіх форм власності, в яких навчається понад 33,6 тис. студентів. Цьогоріч на зміцнення матеріально-технічної бази закладів загальної середньої освіти, їх підготовку до роботи в новому навчальному році, проведення енергозберігаючих заходів спрямовано з усіх джерел фінансування близько 47,0 млн гривень.

У 2024 році продовжено реформування **медичної галузі** з метою забезпечення її відповідності європейським стандартам.

В області організовано функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я у межах Хмельницького госпітального округу з поділом на тригоспітальні кластери – Кам'янець-Подільського, Хмельницького, Шепетівського районів.

Наразі у мережі єдиного медичного простору області функціонує 81 комунальний заклад, а саме: Хмельницький обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф; 32 заклади з надання первинної медичної допомоги (далі – ЦПМСД); 43 заклади з надання спеціалізованої медичної допомоги (у тому числі 12 обласного рівня), з них 6 – із надання виключно амбулаторної допомоги; 5 спеціалізованих обласних закладів (КНП «Хмельницький обласний центр служби крові», КНП «Хмельницький обласний патологоанатомічний центр», КЗОЗ «Центр медико-соціальної експертизи», КНП «Староушицький обласний дитячий санаторій «Дністер»).

У структурі ЦПМСД функціонує 246 амбулаторій загальної практики/сімейної медицини, 509 ФАПів та 381 медичний пункт тимчасового базування.

Усі центри ПМСД підключено до центрального компонента електронної системи охорони здоров'я та уклали договори з Національною службою здоров'я України.

Головним джерелом фінансування закладів охорони здоров'я залишається державний бюджет. За програмою державних гарантій у 2024 році 243 надавачі медичних послуг Хмельниччини уклали договори з Національною службою здоров'я України на загальну суму 5,4 млрд гривень.

Крім цього, з державного бюджету область отримала централізовану поставку лікарських засобів та виробів медичного призначення на суму 107,2 млн гривень.

З обласного бюджету для підтримки медичних закладів передбачено 273,9 млн грн, з них:

за програмою розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я – 24,4 млн грн;

за програмою централізованого забезпечення медичних закладів медичним обладнанням, медикаментами та виробами медичного призначення на 2024-2026 роки – 30,0 млн гривень.

В області забезпечується реалізація державної **ветеранської політики**.

Ветеранам та членам їх сімей надається всебічна, посиljena підтримка. На базі районних військових адміністрацій створено 3 ветеранські простори, які відіграють важливу роль у наданні підтримки та допомоги ветеранам війни та їх сім'ям.

Велика увага приділяється медичній допомозі та реабілітації військових, активно розбудовується система реабілітації на базі 12 лікарень області.

На Хмельниччині відкрито інноваційний центр національної реабілітаційної мережі RECOVERY на базі обласного госпіталю ветеранів війни, який надає безоплатні медичні послуги військовим та працює задля допомоги Силам безпеки й оборони України.

Протягом десяти місяців у закладах охорони здоров'я області отримали медичну допомогу понад 10 тис. військовослужбовців (у 2023 році – 15 тис. військових).

У м. Хмельницький запрацювало оновлене реабілітаційне відділення для військових та їхніх родин на базі рекреаційного центру «Берег надії». Реабілітація та рекреація для військових, які цього потребують, та їхніх родин раз на рік безкоштовна. Також триває розробка проектно-кошторисної документації для будівництва Центру психічного здоров'я та реабілітації.

В умовах військової агресії значна увага приділялася питанням забезпечення **соціального захисту** вразливих верств населення, підтримки внутрішньо переміщених осіб.

У сфері соціального захисту населення області функціонує 27 будинків-інтернатів для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, в яких отримують послуги 2280 громадян, у тому числі 649 внутрішньо переміщених осіб.

У 2024 році на утримання будинків-інтернатів з обласного бюджету було спрямовано 234,7 млн гривень.

Крім цього було виділено 13,1 млн грн на будівництво та облаштування споруд цивільного захисту та 7,0 млн грн – на встановлення у 5 закладах твердопаливних котлів.

Крім цього, в області функціонує 11 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 43 центри надання соціальних послуг, 6 структурних підрозділів з питань надання соціальних

послуг, які функціонують при діючих комунальних установах, 1 відділ з питань надання соціальних послуг (при виконкомі Чемеровецької територіальної громади), 9 реабілітаційних установ системи соціального захисту населення (центри комплексної реабілітації). За 6 місяців цими закладами надано близько 101 тис. соціальних послуг особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах. Усього в області соціальне обслуговування громадян здійснюється 184 надавачами послуг комунальної та приватної форм власності, які зареєстровані у Реєстрі надавачів соціальних послуг Єдиної інформаційної системи соціальної сфери.

З метою підтримки вразливих категорій населення за 8 місяців 2024 року нараховано різних видів державної допомоги на суму 1454,4 млн гривень. Державну допомогу, у середньому, щомісяця отримували більше 60 тис. сімей/осіб.

З обласного бюджету виплачено грошову допомогу 467 громадянам, які потребують дороговартісного лікування, на суму 2961,4 тис. грн та одноразову матеріальну допомогу 1671 малозабезпеченому громадянину для вирішення матеріально-побутових проблем на суму 2674,2 тис. гривень.

Триває реалізація пілотного проєкту Мінсоцполітики, що передбачає запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості, у якому беруть участь Кам'янець-Подільська, Хмельницька, Дунаєвецька, Красилівська, Городоцька, Волочиська та Летичівська територіальні громади.

Між Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю, БФ «Карітас» і ГО «Рука Допомоги» підписано договори щодо надання у зазначених громадах соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам, родинам військових, особам похилого віку, дітям та особам з інвалідністю, особам, постраждалих від домашнього насильства, військовослужбовцям та членам їх сімей, членам родин зниклих безвісти військовослужбовців, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах тощо.

Одним із важливих аспектів діяльності органів влади як на національному, так і регіональному рівнях є питання **ментального здоров'я** населення.

Хмельниччина бере активну участь у реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», що реалізується за ініціативи першої леді України Олени Зеленської.

Затверджено Обласний план заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я у Хмельницькій області на період до 2030 року. Спеціалізована допомога населенню надається 34 закладами області, у сфері надання послуг ментального здоров'я працює 2,5 тис. спеціалістів, загалом по області за послугою психосоціальної підтримки звернулися понад 13 тис. осіб.

Активно працюють у напрямі психосоціальної підтримки громадян і благодійні організації.

Зокрема, Хмельницьким обласним осередком Товариства Червоного Хреста України за 10 місяців 2024 року проведено близько 18 тренінгів з

першої психологічної допомоги, а також 1907 заходів з базової психологічної підтримки, до яких було залучено більше 15,6 тис. учасників.

Особлива увага приділялася допомозі **внутрішньо переміщеним особам** (далі – ВПО).

На 01.10.2024 року в Єдиній інформаційній базі даних ВПО у Хмельницькій області обліковується 121,9 тис осіб, з них – майже 32 тис. дітей. З метою підвищення якості життя ВПО затверджено Обласну комплексну програму підтримки внутрішньо переміщених осіб у Хмельницькій області на 2024-2025 роки. На реалізацію заходів Програми в обласному бюджеті на 2024 рік передбачено 55,0 млн грн, за січень-серпень 2024 року профінансовано 31,2 млн гривень.

На 01.10.2024 в області проживає 69107 ВПО, з яких 3433 осіб – у закладах державної та комунальної власності, 65674 осіб – приватних закладах. Серед них 21258 дітей, 625 багатодітних сімей, у яких виховується 2172 дитини.

У жовтні поточного року проведено нарахування допомоги на проживання 16129 ВПО, загальна сума якої за січень-жовтень 2024 року становить 758,8 млн гривень. Для забезпечення ВПО житлом у громадах області протягом року реалізовано низку проєктів, а саме з реконструкції:

гуртожитку на 250 осіб (Кам'янець-Подільська міська громада) для розміщення ВПО за рахунок міжнародних донорів на суму 25,0 млн грн у співпраці з ГО «МЕТАЛАБ»;

приміщення колишньої амбулаторії (Солобковецька сільська громада), облаштовано 10 кімнат та допоміжні приміщення для 30 ВПО на загальну суму 1,7 млн грн;

двох приміщень – гуртожитку та нежитлового приміщення для створення тимчасового житла для 220 ВПО (Хмельницька міська громада). Проєкт реалізовано за кошти ЄС на загальну суму 1,7 млн євро.

Протягом січня-жовтня 2024 року послугами служби зайнятості скористалися 3409 ВПО, працевлаштовано 640 осіб, мікрогранти на відкриття власного бізнесу отримали 17 осіб, професійне навчання за робітничими професіями пройшли 133 особи, ваучер на навчання отримали 153 ВПО.

Також за працевлаштування 480 ВПО в рамках Урядової програми щодо компенсації витрат на оплату праці 280 роботодавцям компенсовано 8,6 млн грн, 589 осіб залучено до суспільно корисних (громадських) робіт.

Крім державних програм в області реалізується низка проєктів із залученням грантових коштів, які передбачають сприяння зайнятості жителів Хмельниччини та внутрішньо переміщених осіб, зокрема проєкти:

«Центр підприємництва та психологічної стійкості «Сталеві Магнолії» у рамках Програми «U-LEAD з Європою» спільно з ГО «Агенція сталого розвитку «Астар» у м. Шепетівка (навчання у сфері тепличного господарства);

SEV Ukraine «Підтримка економічного розвитку жінок та внутрішньо переміщених осіб в Україні» (навчання жінок з числа ВПО професіям у швейній галузі);

ГО «ASTAR» для розвитку бізнесу ВПО за підтримки JERU (надання грантів для мікробізнесу ВПО);

підтримки малого агробізнесу.

Протягом року створювалися умови для реалізації права кожної дитинисироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, на виховання та проживання у сім'ї.

На обліку служб у справах дітей області перебуває 1741 дитина сирота та дитина, позбавлена батьківського піклування. Під опікою виховується 1248 дітей цієї категорії. В області функціонує 22 дитячих будинки сімейного типу та 94 прийомних сімей. Усього в них виховується 335 статусних дітей та осіб з їх числа.

Протягом 2024 року усиновлено 44 дитини та створено 14 прийомних сімей і один дитячий будинок сімейного типу. Для кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, опікуни, потенційні усиновителі проведено 7 циклів навчань, участь в яких взяла 201 особа.

Крім того, 46 прийомних батьків та батьків-вихователів пройшли тренінги для прийомних сімей, сім'ї яких функціонують більше двох років. З обласного бюджету у 2024 році спрямовано 10,5 млн грн на оздоровлення та відпочинок 657 дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки.

За сприяння міжнародних партнерів, фондів та громадських організацій протягом року діти Хмельниччини найчастіше відвідували такі країни як Словенія, Хорватія, Франція, Польща, Чехія.

У рамках десятків благодійних поїздок для дітей організовувалися та розроблялися насичені програми, заходи та екскурсії, активний відпочинок у таборах, а також знайомство з культурою та традиціями зарубіжних країн.

Поряд з цим, створення умов для фізичного розвитку та спортивних досягнень залишається невід'ємною частиною роботи влади. У Хмельницькій області функціонує 42 установи фізичної культури і спорту, у тому числі і для людей з особливими потребами – Хмельницький регіональний центр з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт», Хмельницький обласний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

Реалізуються всеукраїнські соціальні проєкти такі як:

«Активні парки – локації здорової України», у рамках реалізації якого встановлено 7 спортивних майданчиків (у Красилівській, Кам'янець-Подільській, Славутській, Полонській, Старокостянтинівській, Дерезнянській, Орининській територіальних громадах) із урахуванням відповідних вимог оснащення;

Всеукраїнські змагання «Пліч-о-пліч всеукраїнські шкільні ліги», участь у якому взяли 398 закладів освіти та близько 11200 здобувачів освіти;

Мультиспортивний вікенд, у рамках реалізації якого щосуботи та щонеділі в парку ім. М. Чекмана м. Хмельницький відбуваються спортивні локації, участь в яких можуть взяти всі бажаючі, незалежно від віку.

У 2024 році з обласного бюджету на галузь фізичної культури та спорту виділено 50,3 млн гривень.

Крім того, у бюджетах сільських, селищних, міських територіальних громад області на утримання та навчально-тренувальну роботу дитячо-юнацьких спортивних шкіл усіх типів виділено 161,9 млн грн, для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, які підпорядковані громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості – 7,0 млн гривень.

З огляду на наявність значних ризиків та загроз, спричинених військовою агресією росії проти України, одним з важливих питань є створення **безпечних умов життєдіяльності населення**.

З цією метою першочергово вживалися заходи з нарощування фонду захисних споруд та приведення їх у готовність до використання за призначенням.

У 2024 році розпочато будівництво нової споруди цивільного захисту у селищі Сатанів для опорного закладу освіти, продовжено будівництво 7 нових захисних споруд у закладах освіти та реконструкцію підвальних приміщень для облаштування 3 захисних споруд.

Уведено в експлуатацію 4 укриття модульного типу, придбано та здійснюється облаштування ще 11 таких укриттів.

Обстежено та додатково взято на облік 83 найпростіших укриття.

На фінансування робіт з приведення фонду захисних споруд у готовність з бюджетів усіх рівнів виділено понад 226,5 млн гривень. Працюємо над удосконаленням системи централізованого оповіщення.

У 2024 році додатково придбано та встановлено 18 сирен та 9 блоків управління сиренами, 4 рупорних гучномовці, станцію оповіщення тощо. Усього на модернізацію та вдосконалення систем централізованого оповіщення з обласного та місцевих бюджетів спрямовано 2140,5 тис. гривень.

Проведено 6 засідань регіональної комісії ТЕБ і НС, у ході яких розглянуто 14 питань щодо попередження виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру, сезонних загроз та організації робіт з ліквідації можливих наслідків.

Під час війни в області зафіксовано руйнацію та пошкодження майже 4 тис. об'єктів у 17 територіальних громадах. Пошкоджені об'єкти відновлювалися за рахунок коштів місцевих бюджетів, власників об'єктів, допомоги міжнародних фондів та організацій, місцевих та всеукраїнських громадських організацій та волонтерів.

У рамках програми Уряду України «Відновлення» громадянам області погоджено 1409 заяв на отримання компенсації за пошкоджене або знищене майно на загальну суму 96,2 млн гривень.

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

2.1 Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Стан атмосферного повітря у 2024 році по області залишався стабільним і в порівнянні з минулим роком значно не погіршився. Щоправда спостереження якості атмосферного повітря ведуться лише в м. Хмельницькому на двох стаціонарних постах лабораторією Хмельницького обласного центру з гідрометеорології. За інформацією суб'єктів моніторингу довкілля у минулому році не було виявлено екстремальних рівнів забруднення з причин аварій техногенного походження та несприятливих природних явищ. Не було, також, встановлено наднормативних викидів стаціонарними джерелами підприємств, які б суттєво вплинули на стан атмосферного повітря.

2.1.1 Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Протягом 2024 року в атмосферу надійшло 19,164 тис. т забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення, що на 0,36 тис. т більше, ніж за 2023 рік. У розрахунку на 1 км² території області припадає 0,92 т викинутих в атмосферу забруднюючих речовин, а на одну особу 15,5 кілограма. До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать: теплове та енергетичне устаткування, промислові підприємства, сільське господарство, всі види транспорту.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є низький рівень оснащення джерел викидів пилогазоочисним обладнанням. Значно впливає на забруднення атмосфери відсутність установок по вловлюванню газоподібних сполук, а саме: діоксиду сірки, діоксиду азоту, оксиду вуглецю, летючих органічних сполук та інших.

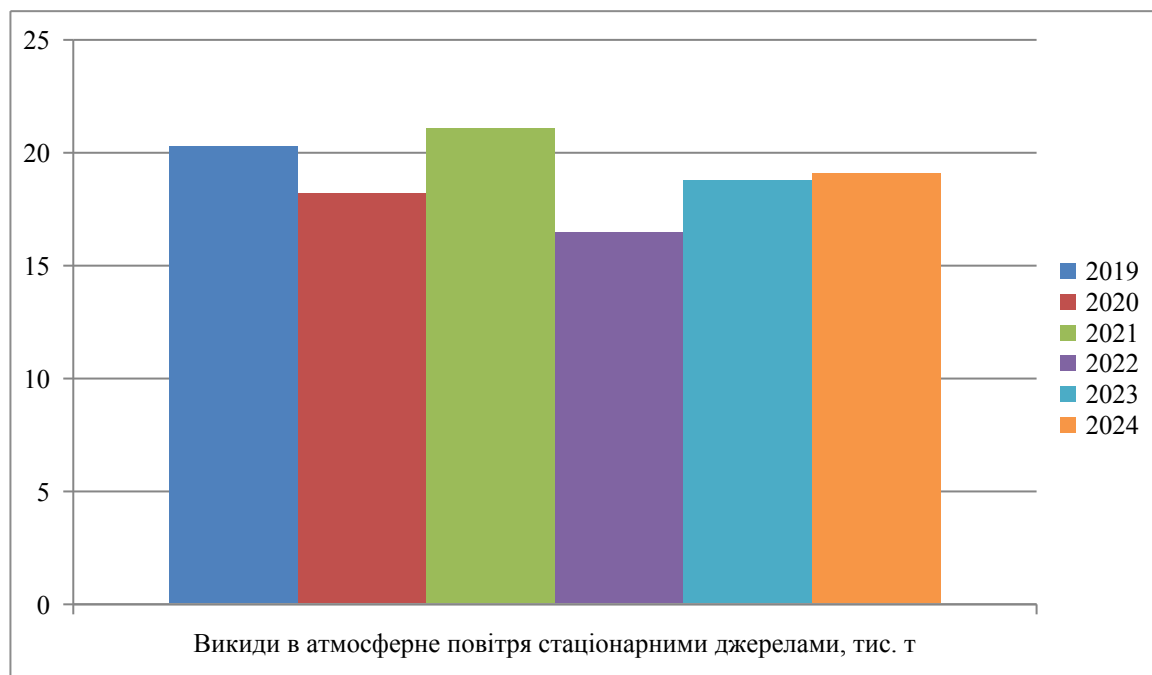
Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. т

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП (тис. т/грн)
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2020	-	18,2	**	900	14,6	-
2021	64,0	21,1	42,9	1020	17,04	-
2022	-	16,5	**	800	13,4	-
2023	-	18,8	**	910	15,2	-
2024	-	19,1	**	920	15,5	-

- інформація відсутня;

** інформація про викиди від пересувних джерел за 2020, 2022-2024 роки в Головному управлінні статистики в Хмельницькій області відсутня.

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. т

Показник валового регіонального продукту (далі – ВРП) не визначений, оскільки відповідно до Методологічних положень з організації державного статистичного спостереження «Регіональні рахунки», затверджених наказом Державної служби статистики України 13 липня 2020 року, остаточні річні дані щодо ВРП оприлюднюються через 15 місяців після завершення звітного періоду.

17 липня 2020 року Верховна Рада прийняла Постанову № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів». Відповідно до даної постанови на території Хмельницької області створені 3 нові адміністративні одиниці – Кам’янець-Подільський, Хмельницький та Шепетівський райони.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по районах у 2024 році

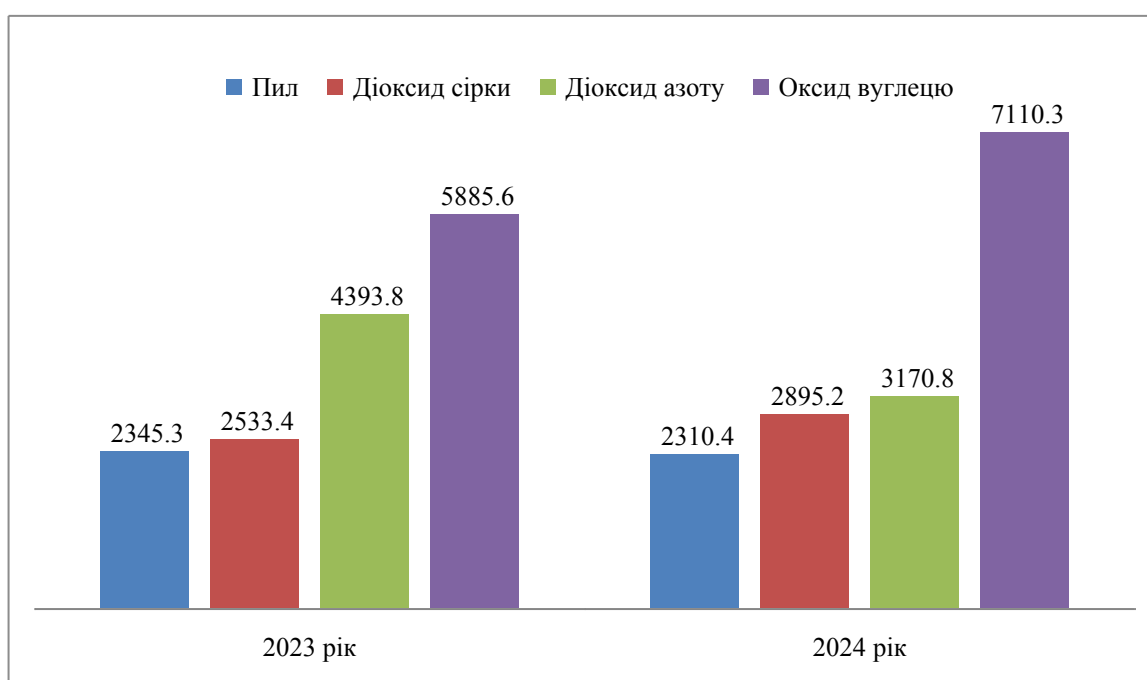
Адміністративна одиниця	Обсяги викидів, т	2024 у % до 2023
1	2	3
Хмельницька область	19164,690	102,0
Кам’янець-Подільський район	8478,273	106,1
Хмельницький район	6199,562	108,9
Шепетівський район	4486,855	87,7

Протягом 2024 року відбулось збільшення викидів по діоксиду сірку +0,361 тис. т та оксиду вуглецю +1,224 тис. т, а по пилю -0,03 тис. т та діоксиду азоту -1,22 тис. т відбулось зменшення.

Динаміка викидів стаціонарними джерелами в атмосферне повітря, в тому числі по найпоширеніших речовинах (пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю) в цілому по Хмельницькій області у 2024 році

Адміністративна одиниця	Назва речовини	Обсяг викидів, т	2024 у % до 2023
1	2	3	4
Хмельницька область	Пил	2310,4	98,5
	Діоксид сірки	2895,2	110,7
	Діоксид азоту	3170,8	72,2
	Оксид вуглецю	7110,3	120,8

Динаміка викидів стаціонарними джерелами в атмосферне повітря по найпоширеніших речовинах протягом 2023 та 2024 років, т

Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря по районах області у 2023 році, т

Адміністративна одиниця	Обсяги викидів, т		Збільшення +\/- зменшення викидів у 2024 році проти 2023 року, т	Обсяги викидів у 2024 році до 2023 року, %
	у 2024 році	у 2023 році		
Кам'янець-Подільський район	8478,273	7989,876	+488,397	106,1
Хмельницький район	6199,562	5694,32	+505,242	108,9
Шепетівський район	4486,855	5116,912	+630,057	87,7
Разом по області	19164,690	18801,11	+363,58	102,0

В 2024 році обсяг викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря в порівнянні 2023 року збільшився на 363,58 т, а саме на 102,0 відсотка.

2.1.2 Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

Основні забруднювачі атмосферного повітря

№ п/п	Підприємство - забруднювач	Відомча приналежність	Валовий викид, т		Зменшення/- збільшення/+	Причина зменшення/ збільшення
			2024 р.	2023 р.		
1.	Публічне акціонерне підприємство «Подільський цемент»	Концерн «Укр-цемент»	6921,515	6527,874	+393,641	збільшення потужностей підприємства
2.	ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика-Україна»	-	76707,40	3953,55	+72753,85	збільшення потужностей підприємства
3.	ТОВ «Наркевицький цукровий завод»	-	1589,142	1166,770	+422,372	збільшення потужностей підприємства
4.	ТОВ «Старокостянтинівцукор»	-	601,105	450,445	+150,66	збільшення потужностей підприємства

У 2024 році найбільшим забруднювачем в області стало ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика-Україна», викиди якого у 2024 році склали 76,707 тис. т та збільшились відносно 2023 року на 72,7 тис. т, у зв'язку із збільшенням обсягів виробництва.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності

№ п/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів за регіоном	
		тис. т	відсотків до загального підсумку
1	2	3	4
Усього		19164,7	102,0
1.	За видами економічної діяльності, у тому числі:		
1.1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2555,6	95,0
1.2	Добування корисних копалин	543,4	99,6

	та розроблення кар'єрів		
1.3	Переробна промисловість	14564,3	102,3
1.4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	559,2	106,4
1.5	Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	9,3	142,9
1.6	Будівництво	11,8	107,5
1.7	Оптова та роздрібна торгівля, ремонт транспортних засобів та мотоциклів	54,2	223,8
1.8	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	560,2	140,0
1.9	Тимчасове розміщування й організація харчування	1,4	110,1
1.10	Інформація та телекомунікації	-	-
1.11	Фінансова та страхова діяльність	1,0	100,0
1.12	Операції з нерухомим майном	2,8	102,8
1.13	Професійна, наукова та технічна діяльність	0,5	210,2
1.14	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	8,6	111,9
1.15	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	178,6	85,4
1.16	Освіта	63,3	80,5
1.17	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	43,3	84,5
1.18	Надання інших видів послуг	7,2	116,6

-інформація відсутня.

2.2 Транскордонне забруднення атмосферного повітря

Транскордонне забруднення повітря – це забруднення повітря, фізичне джерело якого розташоване повністю або частково в межах території, що перебуває під національною юрисдикцією однієї держави, і негативний вплив якого виявляється на території, що перебуває під юрисдикцією іншої держави, причому на такій відстані, що неможливо визначити частку окремих джерел (або їх груп) викидів.

Вперше проблема транскордонного перенесення виникла у зв'язку з поширенням на великі відстані радіоактивних викидів. На сьогодні основну увагу приділяють поширенню на великі відстані: діоксиду сірки і продуктів її перетворення, оксидів азоту і продуктів їх перетворень, важких металів (і особливо ртуті), пестицидів і радіоактивних речовин.

Одним із правових актів щодо охорони атмосферного повітря є Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані від

13 листопада 1979 року (далі – Конвенція) і Протоколи до неї. Її метою є захист людей і навколишнього природного середовища від забруднення повітря. Конвенція містить дефініції таких конструкцій, як «забруднення повітря» і «транскордонне забруднення повітря на великі відстані».

Для досягнення поставленої мети Конвенція закликає держав до співпраці з обміну інформацією, консультаціями, результатами наукових досліджень і моніторингу. Проблема транскордонного забруднення повітря вирішується шляхом укладення багатосторонніх угод, які передбачають попередження, скорочення, забезпечення готовності і ліквідації наслідків транскордонного забруднення повітря, а також його зменшення і контроль. Однією з найважливіших умов успішної боротьби з транскордонним забрудненням повітря є наявність достовірної і повної інформації про стан навколишнього середовища і рух потоків забруднювачів.

2.3 Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Спостереження за станом атмосферного повітря проводяться: Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології на двох стаціонарних постах в м. Хмельницькому за 10 інгредієнтами (аміак, діоксид азоту, діоксид сірки, оксид азоту, оксид вуглецю, пил, розчинні сульфати, фенол, формальдегід та хлористий водень).

Головним управлінням Держпродспоживслужби у Хмельницькій області в місцях житлової забудови та відпочинку міських поселень області.

Відокремленим підрозділом «Хмельницька АЕС» за двома забруднюючими речовинами (оксиди сірки та азоту) в м. Нетішині.

Протягом 2024 року у місті Хмельницькому спостерігалось забруднення атмосферного повітря діоксидом азоту, середньорічна концентрація якого становила – 0,84 ГДК (2023 рік – 0,82ГДК).

По іншим забруднюючим речовинам, за якими велись спостереження, перевищень гранично допустимих концентрацій не зафіксовано.

За результатами досліджень спостерігається сезонність у концентраціях забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Хмельницький.

Основним джерелом забруднення атмосфери населених пунктів були автотранспорт, кількість якого щороку збільшується, котельні окремих підприємств, підприємства, які у виробництві використовують полімери, а також спалювання сміття та опалого листя.

Вміст основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Хмельницький

Забруднююча речовина	Місто	Середньорічний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК, мг/м ³	Максимальні разові ГДК, мг/м ³	Максимальний вміст, мг/м ³
1	2	3	4	5	6
Завислі речовини (пил)	Хмельницький	0,0782	0,15	0,5	0,4730
Діоксид сірки	Хмельницький	0,0164	0,05	0,5	0,0382
Розчинні сульфати	Хмельницький	0,0109	не нормовані	не нормовані	0,0165
Оксид вуглецю	Хмельницький	2,0199	3,0	5,0	3,6700
Діоксид азоту	Хмельницький	0,0337	0,04	0,2	0,2064
Оксид азоту	Хмельницький	0,0274	0,06	0,4	0,1453
Фенол	Хмельницький	0,0011	0,003	0,01	0,0061
Хлороводень	Хмельницький	0,0469	0,2	0,2	0,2874
Аміак	Хмельницький	0,0087	0,04	0,2	0,0630
Формальдегід	Хмельницький	0,0014	0,003	0,035	0,0061

Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин (в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міст

Забруднююча речовина	Місто	ГДК		Найбільша середня концентрація		Максимальна з разових концентрацій
		Середньодобова, мг/м ³	Максимально разова, мг/м ³	Середньодобова, мг/м ³	Середньомісячна, мг/м ³	
1	2	3	4	5	6	7
Пил	Хмельницький	0,15	0,5	1,8	0,71	0,946
Діоксид сірки	Хмельницький	0,05	0,5	0,476	0,425	0,0764
Розчинні сульфати	Хмельницький	Не нормується	Не нормується	Не нормується	Не нормується	Не нормується
Оксид вуглецю	Хмельницький	3,0	5,0	1,1058	0,9	0,734
Діоксид азоту	Хмельницький	0,04	0,2	1,845	0,98	1,032
Оксид азоту	Хмельницький	0,06	0,4	0,9525	0,549	0,3632
Фенол	Хмельницький	0,003	0,01	1,0944	0,5259	0,61
Хлороводень	Хмельницький	0,2	0,2	0,7183	0,36	1,437
Аміак	Хмельницький	0,04	0,2	0,5656	0,3663	0,315
Формальдегід	Хмельницький	0,003	0,035	1,0056	0,57	0,1743

Рівень забруднення атмосферного повітря за значенням ІЗА

№ п/п	Місто	ІЗА	Забруднюючі речовини, які визначають високий рівень забруднення атмосферного повітря
1	Хмельницький	0,8	діоксид азоту
2		0,7	оксид вуглецю
3		0,52	завислі речовини (пил)
4		0,46	оксид азоту
5		0,37	формальдегід
Всього		2,85	

2.4 Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Вимірювання потужності експозиційної дози (ПЕД) гамма-випромінювання у повітрі протягом 2024 року проводились Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології на 5 постійних постах спостереження (м. Шепетівка, смт Ямпіль, м. Хмельницький, смт Нова Ушиця та м. Кам'янець-Подільський).

Середня потужність експозиційної дози гамма-випромінювання у повітрі на території Хмельницької області у 2024 році становила 11-12,6 мкР/годину. В цілому суттєвих змін рівня потужності експозиційної дози гамма-випромінювання у повітрі на території Хмельницької області не спостерігається.

Концентрація радіоактивних речовин в атмосферному повітрі населених пунктів, де розміщені постійні пости спостережень ХАЕС (Нетішин, Острог, Славута, Білотин, Межиричі, Старий Кривин та Мізоч) у 2024 році була менша гранично допустимих концентрацій. Рівень гамма-фону в санітарно-захисній зоні та зоні спостереження ХАЕС відповідав природному фону і становив – 0,067-0,104 мкЗв/год. Активність радіонуклідів у викидах з вентиляційної труби ХАЕС у навколишнє середовище протягом 2024 року не перевищувала допустимих рівнів.

2.5 Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Господарська діяльність людини все частіше стає основним джерелом забруднення атмосфери.

Потенційне забруднення атмосферного повітря є одним із провідних елементів оцінки якості середовища проживання людини, що спричиняє шкідливий вплив на її здоров'я. Сучасний стан забруднення атмосфери є серйозною екологічною проблемою, яка негативно впливає на умови життя на Землі, здоров'я населення, в цілому на екосистеми і розвиток сільськогосподарських культур, призводить до несприятливих екологічних наслідків таких як закислення ґрунту та води, глобальне потепління, виснаження озонового шару тощо.

Не лише господарська діяльність шкодить довкіллю, а й росія, яка розв'язала війну проти України та не гребує жодною можливістю нанести якомога більшу шкоду людям та інфраструктурі. Ворожі війська хаотично обстрілюють житлові будинки, об'єкти інфраструктури та підприємства. Окрім видимої шкоди та трагічних смертей людей воєнні дії впливають і на здоров'я українців. А саме: під час вибухів та пожеж на промислових підприємствах у довкілля виділяється значна кількість забруднюючих речовин. Вони отруюють людей та шкодять нашому здоров'ю.

росіяни прицільно били по нафтобазах та нафтопереробних підприємствах майже на всій території нашої країни. Вражали російські ракети і лакофарбові підприємства та склади. Аварії та пожежі на подібних об'єктах завжди є небезпечними для довкілля та здоров'я людей. Під час горіння палива разом з димовими газами в атмосферне повітря виділяються бензапірен, сірчистий і сірчаний ангідриди, оксид вуглецю (IV), оксиди азоту, газоподібні й тверді продукти неповного згоряння палива, сполуки ванадію, натрію та інші. У зоні впливу таких речовин люди відчувають головний біль, нудоту, печіння у горлі, загострення хронічних респіраторних захворювань. Це короткостроковий вплив. Довгострокові наслідки більш різноманітні та обширні і залежать від виду речовин.

Руйнування нафтопереробних потужностей несе шкоду також для води та ґрунтів. З пошкоджених ємностей паливно-мастильні матеріали потрапляють у ґрунти та ґрунтові води. У ґрунті нафта може перетворюватися у більш токсичні сполуки. Після за ланцюгом ґрунт – рослина – продукти харчування – людина токсичні речовини можуть потрапити до організму людей чи тварин та отруювати його. Під час розливів нафта і продукти її переробки можуть потрапити і до найближчих водойм. На водній поверхні вони утворюють щільну плівку, яка перешкоджає розчиненню кисню. Це призводить до кисневого голоду у тварин та рослин, що мешкають у водоймах, та до подальшої їх загибелі.

Не менш небезпечними є пожежі на лакофарбових підприємствах та складах, адже шкідливість окремих синтетичних смол, що є компонентами лакофарбових матеріалів, пов'язана з наявністю в них газуватих мономерів або пластифікаторів. Пігменти, які надають плівці забарвлення, є природними і синтетичними солями металів, металічними порошками чи вуглецем. Всі свинцевовмісні пігменти є високотоксичними речовинами. Вони шкідливо впливають на організм людини при потраплянні всередину через дихальні шляхи разом з твердими частинками фарби. Із пластифікаторів, які призначені для надання плівці еластичності, токсичними властивостями володіють трикрезилфосфат, савол і дибутилфталат.

Від забруднення атмосфери в першу чергу страждають органи дихання людини. Такі хвороби, як емфізема легенів, ангіна, фаренгіт, пневмонія, бронхіт, астма, тонзиліт, туберкульоз і рак легенів є частими супутниками забруднення атмосфери.

Ароматичні вуглеводні, особливо 3,4 - бензпірен, що містяться в недопалених фракціях диму, вирізняються канцерогенною дією. Вуглеводні

(пари бензину, метану тощо) мають наркотичну дію, у малих концентраціях викликають головний біль, запаморочення і т.п. Так, при вдиханні протягом 8 годин парів бензину в концентрації 600 мг/м³ виникають головні болі, кашель, неприємні відчуття в горлі. Тривале забруднення повітря відбивається також на генетичному апараті людини. Це призводить до зниження народжуваності, народження недоношених або ослаблених дітей, до їхньої розумової та фізичної відсталості тощо.

Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце. Це обумовлено, насамперед тим, що забруднюючі речовини з атмосферного повітря мають найширше розповсюдження та випадають у різні середовища. Речовини, що забруднюють природне середовище, дуже різноманітні. Залежно від своєї природи, концентрації, часу дії на організм людини вони можуть викликати різні несприятливі наслідки.

Реакції організму на забруднення залежать від індивідуальних особливостей: віку, статі, стану здоров'я. Як правило, більш уразливі діти, хворі та люди похилого віку.

При систематичному або періодичному надходженні в організм порівняно невеликих кількостей токсичних речовин відбувається хронічне отруєння. Ознаками хронічного отруєння є порушення нормальної поведінки, звичок, а також нейропсихічного відхилення: швидке стомлення або відчуття постійної втоми, сонливість або, навпаки, безсоння, апатія, ослаблення уваги, неуважність, забудькуватість, сильні коливання настрою. При хронічному отруєнні одні і ті ж речовини у різних людей можуть викликати різні ураження нирок, кровотворних органів, нервової системи, печінки.

Забруднене повітря негативно впливає переважно на дихальні шляхи, викликаючи бронхіт, емфізему, астму. До подразників, що викликають ці хвороби, відносяться SO₂ і SO₃, азотиста пара, HCl, HNO₃, H₂SO₄, H₂S, фосфор і його з'єднання. Пил, що містить оксиди кремнію, викликає важке легеневе захворювання – силікоз. Ознаки і наслідки дій забруднювачів повітря на організм людини виявляються переважно в погіршенні загального стану здоров'я: з'являються головні болі, нудота, відчуття слабкості, знижується або втрачається працездатність. Наприклад, хронічне отруєння фосфором спочатку виявляється болями в шлунково-кишковому тракті і пожовтінням шкірного покриву. Ці симптоми супроводжуються втратою апетиту і уповільненням обміну речовин. Надалі отруєння фосфором приводить до деформації кісток, які стають все більш крихкими. Знижується опір організму в цілому.

Таким чином, забруднення атмосфери, викликане діяльністю людини, має значний вплив на життя на Землі.

Рівень здоров'я громадян, а відповідно їх середня тривалість якісного життя, формується під впливом визнаних у світі чотирьох складових: природних (генетичних та екологічних) та соціально-економічних, суспільно-політичних, а також здорово охоронних і медичної допомоги.

За даними Департаменту охорони здоров'я Хмельницької обласної державної адміністрації в структурі захворюваності населення, за підсумками роботи 2024 року, перше місце посідають хвороби органів дихання - 14 536,5 на 100 тисяч населення, друге - хвороби системи кровообігу - 4 802,5 на 100 тисяч, третє місце посідають хвороби кістково - м'язевої системи - 2730,1 на 100 тис населення, хвороби сечостатевої системи - 2517 на 100 тисяч, деякі інфекційні та паразитарні хвороби 1074,7, новоутворення - 812,5 на 100 000 тисяч населення.

Інфекційні захворювання.

В епідсезоні 2024-2025 років у Хмельницькій області захворюваність на грип, ГРВІ, в т.ч. COVID-19 була нижчою на 6,6 %, у порівнянні з попереднім епідсезоном.

Показники захворюваності 2024-2025 року нашого регіону були близькі до державних. Загалом захворіли 207 736 осіб (16,0 % населення регіону), у т.ч. дітей - 120 807 (58,2 %), дорослих - 86 928 (41,8 %). Зокрема, коронавірусну хворобу діагностували у 571 особи, в т.ч. у 53 дітей (9,3 %). Від ускладнень, спричинених грипом типу А, померли 4 людини.

Наслідки коронавірусної хвороби стали летальними для 7 громадян. Вірусологічна лабораторія ДУ «Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» в епідсезоні 2024-2025 років методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) виділила РНК-вірус грипу типу А з біоматеріалу 75 захворілих, грипу типу В - у 94 захворілих. Таким чином, у Хмельницькій області домінував грип типу В.

Гострі кишкові інфекції (ГКІ): у 2024 році зареєстровано 22 випадки проти 17 у 2023 році - зростання у 1,3 раза, серед хворих - 18 дітей.

У 2024 році у Хмельницькій області зареєстровано 529 випадків туберкульозу (ріст з 462 у 2023). Бактеріальний ТБ: 349 випадків, Деструктивний ТБ: 178 випадків. Серед дітей: 6 випадків; серед підлітків - 3 випадки.

Онкологічна захворюваність. У 2024 році вперше виявлено 5 223 випадки злоякісних новоутворень, що на 15,0 % більше, ніж у 2022-2023 роках.

Високу медичну та соціальну значимість має захворюваність на гострі мозкові інсульти та гострі інфаркти. В області зареєстровано 5344 випадки інсультів, що майже на 1,5 тисячі більше минулого року. По кластерах – Хмельницький - 1278, Шепетівський - 599, Кам'янець-Подільський – 354 випадки.

Протягом 2024 року зареєстровано 1,5 тисячі хворих на гострий інфаркт міокарду, що на 144 більше попереднього року.

Зв'язок між станом навколишнього природного середовища та захворюваністю населення є прямим і підтвердженим численними науковими дослідженнями та статистичними спостереженнями - зокрема і на рівні областей України. У контексті Хмельницької області у 2024 році, основні взаємозалежності можна подати так:

Якість повітря.

Респіраторні та серцево-судинні хвороб. Збільшення викидів вуглецю, пилу, NO₂, SO₂, формальдегіду та бензопірену сприяє: зростанню астми, бронхітів, ХОЗЛ, погіршенню стану пацієнтів із ішемічною хворобою серця, часті випадки інсультів та інфарктів.

Якість питної води.

Хвороби ШКТ, нирок, онкологія. Наявність у воді нітратів, важких металів (кадмій, свинець) може викликати: гострі отруєння, кишкові інфекції, ниркову недостатність, вроджені вади розвитку у дітей, підвищення ризику онкопатології, раку органів ШКТ.

Стан ґрунтів і агрохімікати.

Онкозахворювання, патології печінки.

Радіаційний фон.

Онкозахворювання, хвороби щитоподібної залози.

У районах із підвищеним радіаційним фоном (наприклад, через використання техногенно - забруднених матеріалів у будівництві) - збільшується ризик лейкемій, лімфом, раку щитоподібної залози.

2.6 Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря

Серед системи заходів спрямованих на запобігання атмосферних забруднень, виділяють декілька основних груп: до першої групи відносять заходи, спрямовані на скорочення валових викидів забруднювачів в атмосферу. Це заходи технічного, економічного і юридичного характеру: вдосконалення технологічних процесів промислових підприємств; орієнтація на екологічно безпечні джерела виробництва електроенергії (вітрові-, геліо-, припливні-, гідроелектростанції); покращення карбюрації палива, перехід транспортних засобів на екологічно безпечні види палива.

У 2024 році для зменшення забруднення атмосферного повітря здійснено:

роботи із заміни зношених теплових мереж на попередньо ізольовані труби – 16962,17 тис. грн (кошти інших джерел);

роботи із заміни конвективних поверхонь котлоагрегатів – 3600,19 тис. грн (кошти інших джерел);

роботи із заміни палиникових пристроїв котлів (технічне переоснащення) – 605,90 тис. грн (кошти інших джерел);

роботи з відновлення ізоляції теплових мереж – 68,12 тис. грн (кошти інших джерел);

збільшення (оновлення) рухомого складу електротранспорту – 4 181,2 тис. євро (кредитні кошти ЄБРР).

До заходів економічного характеру спрямованих на скорочення викидів в атмосферу належать: встановлення економічних санкцій (плата за викиди, плата за надмірні викиди, штрафи за заподіяння шкоди навколишньому середовищу); формування екологічних бірж, в рамках яких можна придбати чи продати право на додаткові викиди забруднюючих речовин в атмосферу; розробка заходів по стимулюванню впровадження нових технологічних

процесів. Важливим засобом охорони атмосферного повітря є правове регулювання державного обліку усіх об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і на стан атмосферного повітря, видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, видів і ступенів впливу на його стан фізичних та біологічних факторів. Облік здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 року № 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря».

Державний облік включає: взяття на облік об'єктів, які справляють шкідливий вплив; ведення на об'єкті первинного обліку стаціонарних джерел, які справляють шкідливий вплив; складення державної статистичної звітності в галузі охорони атмосферного повітря за стаціонарними та пересувними джерелами; проведення інвентаризації викидів та обсягів забруднюючих речовин на зазначених об'єктах. Взяття на державний облік об'єктів здійснюється Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України за критеріями, встановленими цим Міністерством за погодженням з Держкомстатом.

Для поліпшення якості атмосферного повітря та зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря насамперед має досягатися за рахунок скорочення обсягів виробництва промисловими підприємствами та переходу на роботу в режимі максимальної економії газу та вугілля. Для зниження обсягів викидів від пересувних джерел необхідно обмежити експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку, використанням палива низької якості, поліпшення стану доріг.

За 2024 рік на утримання та ремонт мережі доріг загального користування державного значення у Хмельницькій області було витрачено 525807,9 тис. грн.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

3.1 Тенденції зміни клімату

Природний парниковий ефект на Землі підтримується завдяки віковому балансу між викидами парникових газів і утриманням їх поглиначами. Найбільшими поглиначами вуглекислого газу, доля якого становить близько 70,0 % сукупних антропогенних викидів парникових газів, вуглецю є океан і наземна біомаса.

Таким чином, зменшення вирубки і додаткове насадження лісів можуть у значній мірі знизити антропогенний тиск на клімат Землі. З іншого боку, зменшення викидів парникових газів за рахунок провадження екологічно чистих технологій, підвищення ефективності використання енергоресурсів, а також застосування альтернативних (поновлювальних) джерел енергії може істотно вплинути на тенденцію зміни клімату.

Зміну клімату Землі пов'язують з концентрацією вуглекислого газу в атмосфері. Зростаюче спалювання палив зумовлює підвищення вмісту вуглекислого газу відносно норми. У земній атмосфері вуглекислий газ діє як

скло у парнику: пропускає сонячне випромінювання на Землю і затримує тепло розігрітої Сонцем Землі. Це явище отримало назву «парникового ефекту». Найнеприємнішими наслідками такого явища є значне збільшення посушливості у середніх широтах (в основному зернових районах Землі) та підйом рівня Світового океану на 2-3 м за рахунок танення полярних льодовиків, що викличе затоплення багатьох прибережних ділянок. Моделлю такого наслідку «парникового ефекту» є клімат на Венері, в атмосфері якої є до 98,0 % вуглекислого газу, а материк розігрітий до 500 градусів за Цельсієм.

Достовірно встановлено, що середня температура повітря у поверхні Землі дійсно зростає в усіх регіонах світу. Внаслідок цього в атмосфері відбувається перебудова глобальних процесів перенесення тепла і вологи на всіх континентах, яка супроводжується різким почастищенням природних катаклізмів, – засух і повеней, тайфунів і смерчів, зсувів, обвалів тощо.

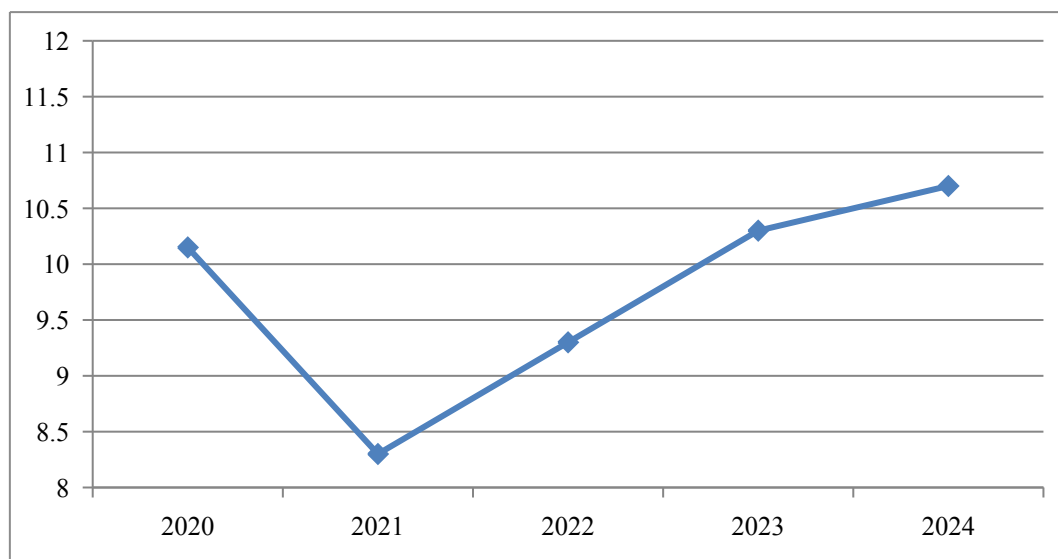
Основною причиною зміни клімату є використання викопного палива та неефективне споживання енергії, що виробляється. Парникові гази, що утворюються внаслідок діяльності людини, викликають посилення парникового ефекту. Надмірна кількість газів, які утворюються в результаті діяльності ТЕЦ, транспорту, сільського господарства, промисловості, а також лісових пожеж, утримують сонячне тепло у нижніх шарах атмосфери, не даючи йому повертатись до космосу.

Середня температура поверхні планети піднялася близько на 1,1 градуси за Цельсієм з кінця ХІХ століття. Вчені вже не сумніваються, що ця зміна обумовлена в основному збільшенням концентрації вуглекислого газу та інших антропогенних викидів в атмосфері.

Клімат області є помірно-континентальним з теплим літом, м'якою зимою та достатньою кількістю опадів. За даними Хмельницького обласного центру з гідрометеорології середня річна температура повітря у 2024 році становить 10,7°C. Середня річна кількість опадів у 2024 році становила 643,0 мм.

Проаналізувавши дані спостережень за останні п'ять років, середня температура набула тенденції до збільшення. Порівняно з 2021 роком значення середньої температури у 2024 році збільшилось з +8,3 °C до +10,7 °C.

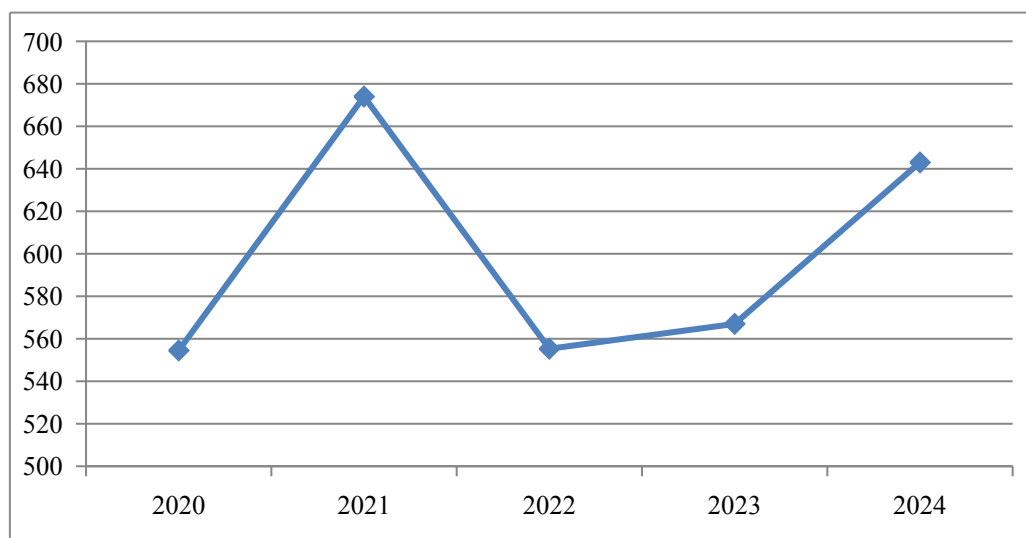
Динаміка температури повітря на території Хмельницької області протягом 2020 – 2024 років

Щодо кількості опадів, то спостерігалось збільшення опадів з 554,5 мм (у 2020 році) до 643 мм (у 2024 році).

До основних потенційних негативних наслідків зміни клімату, що можуть проявлятися у Хмельницькій області, належать більшість з таких, що є характерними для України, а саме: посуха; підтоплення та затоплення; зменшення площ та порушення видового складу зелених зон; стихійні гідрометеорологічні явища; зниження рівня ґрунтових вод; зменшення їх кількості та погіршення якості питної води; зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів.

Динаміка кількості опадів на території Хмельницької області протягом 2020-2024 років

3.2 Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату

Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотський протокол до неї, Паризька угода визначили основні напрямки із запобігання антропогенним змінам клімату обмеження антропогенних викидів парникових газів і захист та підвищення якості своїх поглиначів і накопичувачів парникових газів.

Підписавши Кіотський протокол, Україна, як і інші держави, визнала, що державний сектор економіки і приватний бізнес можуть і повинні запобігати глобальному потеплінню.

Базовими аспектами у сфері адаптації до зміни клімату є:
визначення шляхів досягнення скорочення або обмеження викидів парникових газів;

створення і стійке функціонування національної системи для оцінки викидів і поглинання парникових газів, національної системи реєстрації;

розробка програми участі у гнучких механізмах Кіотського протоколу – проєктах спільного впровадження та міжнародної торгівлі квотами на викиди парникових газів;

наукова підтримка всієї діяльності, пов'язаної з питанням зміни клімату;

участь громадськості у прийнятті рішень з національних дій в області зміни клімату, що є складовою побудови громадянського суспільства в державі.

12 грудня 2015 року під час проведення двадцять першої Конференції Сторін РКЗК ООН було прийнято нову глобальну кліматичну угоду, яка отримала назву «Паризька угода». Зазначена угода і прийняті Конференцією Сторін рішення є надзвичайно широкими за змістом і фактично охоплюють всю світову економіку. Імплементация Паризької угоди, перш за все, сприятиме прискоренню впровадження інноваційних, високоефективних технологій і матиме наслідком закінчення ери викопного палива. Всі без винятку країни повинні визнати свої національні цілі зі скорочення викидів парникових газів, технологічного переозброєння та адаптації до зміни клімату.

Загальною метою Концепції є вдосконалення державної політики у сфері зміни клімату задля досягнення сталого розвитку держави, створення правових та інституційних передумов для забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку за умов економічної, енергетичної та екологічної безпеки і підвищення добробуту громадян. Концепція є основою для розроблення нормативно-правових актів, загальнодержавних (національних), регіональних та галузевих планів дій із запобігання зміні клімату та адаптації до неї. Реалізувати Концепцію передбачається протягом 2016-2030 років.

08.10.2024 року прийнято Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики», що визначає правові та організаційні

засади державної кліматичної політики, спрямованої на забезпечення низьковуглецевого та сталого розвитку України, її екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки, досягнення кліматичної нейтральності, забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, виконання міжнародних зобов'язань України у сфері зміни клімату, удосконалення національної системи інвентаризації антропогенних викидів парникових газів із джерел та поглинання поглиначами парникових газів, забезпечення функціонування національної системи моніторингу та оцінки досягнення цілей державної кліматичної політики та прогнозування у сфері зміни клімату.

Принципами державної кліматичної політики є:

1) гендерна рівність у процесі формування та реалізації державної кліматичної політики та переходу до низьковуглецевого розвитку;

2) диференційована відповідальність - визнання Україною своєї відповідальності перед міжнародним співтовариством та майбутніми поколіннями щодо кліматичної безпеки і зміни клімату;

3) досягнення кліматичної нейтральності - спрямування державної кліматичної політики на послідовне та систематичне зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів поглинання поглиначами парникових газів в усіх секторах економіки та/або сферах державної політики;

4) економічна ефективність політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї;

5) «енергоефективність насамперед» - здійснення аналізу витрат і вигод для врахування загальної ефективності інтегрованої енергетичної системи, забезпечення безпеки постачання та економічної ефективності та сприяння прийняттю найбільш ефективних рішень для досягнення кліматичної нейтральності по всьому ланцюгу створення вартості (від виробництва енергії до кінцевого споживання енергії);

6) «забруднювач платить» - суб'єкти господарювання, відповідальні за викиди парникових газів та забруднення довкілля, несуть витрати, пов'язані з такими викидами та забрудненням, у тому числі на оплату вартості заходів, вжитих для запобігання викидам та забрудненню довкілля, здійснення контролю за ним та його усунення тощо;

7) звітність - здійснення оцінки, моніторингу та інформування громадськості і міжнародного співтовариства щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї;

8) інноваційна спрямованість - впровадження новітніх технологій та досягнень науки і техніки під час реалізації державної кліматичної політики;

9) природоорієнтованість - пріоритет збереження природних екосистем під час прийняття рішень для досягнення цілей державної кліматичної політики;

10) інтеграція державної кліматичної політики в усі сектори економіки та в усі сфери державної політики, а також у документи планування державного та/або місцевого рівнів, що регулюють питання відновлення

України для подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України;

11) міжнародне співробітництво - здійснення активної співпраці з міжнародними партнерами та організаціями у сфері державної кліматичної політики для обміну кращими практиками та досвідом;

12) наукова обґрунтованість - рішення, прийняті в рамках державної кліматичної політики, політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, ґрунтуються на актуальних наукових дослідженнях, моделюванні та аналізі зміни клімату та даних щодо стану здоров'я населення;

13) перегляд та оновлення - регулярний перегляд та оновлення державної кліматичної політики для врахування нових викликів та досягнень цілей державної кліматичної політики;

14) послідовність - поступове планування та впровадження державної кліматичної політики, політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї;

15) превентивність - вжиття превентивних заходів та прийняття рішень на основі наукових даних та прогнозів щодо можливого негативного впливу на клімат, довкілля та здоров'я населення;

16) прозорість та відкритість - активне залучення громадськості та інших заінтересованих сторін до формування, реалізації, моніторингу та оцінки державної кліматичної політики;

17) справедлива трансформація - сприяння державної кліматичної політики у забезпеченні гідного життя та заробітку усім працівникам та спільнотам, на яких вплине процес переходу до низьковуглецевого розвитку та досягнення кліматичної нейтральності;

18) справедливість між поколіннями - необхідність забезпечення збалансованого та відповідального використання природних ресурсів та збереження клімату заради майбутніх поколінь;

19) сталий розвиток - відповідність державної кліматичної політики глобальним цілям сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй шляхом забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними аспектами;

20) прогресивне підвищення стійкості та зниження вразливості до зміни клімату - спрямування державної кліматичної політики на прогресивне посилення адаптаційної спроможності, підвищення стійкості та зниження вразливості соціально-економічних та екологічних систем до зміни клімату;

21) фінансова підтримка - забезпечення належного фінансування політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї.

Державна кліматична політика спрямована на досягнення кліматичної нейтральності України до 2050 року, забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, низьковуглецевого та сталого розвитку, екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки України.

Для досягнення цілей, визначених частиною першою Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики», встановлюється проміжна ціль - зменшення обсягів викидів парникових газів щонайменше на 65,0 % до 2030 року відповідно до рівня 1990 року.

Довгострокові цілі державної кліматичної політики визначаються виключно цим Законом та полягають у:

1) досягненні кліматичної нейтральності шляхом соціально справедливого та економічно ефективного переходу до низьковуглецевого розвитку з метою стримування процесу зростання глобальної середньої температури на рівні значно нижчому за 2°C понад доіндустріальні рівні і докладання зусиль до обмеження зростання глобальної середньої температури до 1,5°C понад доіндустріальні рівні шляхом зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів поглинання поглиначами парникових газів відповідно до статті 2 Паризької угоди;

2) підвищенні опірності та зниженні ризиків, у тому числі для здоров'я населення, пов'язаних із зміною клімату, шляхом здійснення заходів щодо адаптації до зміни клімату відповідно до статті 7 Паризької угоди;

3) забезпеченні низьковуглецевого та сталого розвитку України;

4) забезпеченні екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки України.

Середньострокові цілі державної кліматичної політики та їх цільові показники визначаються Довгостроковою стратегією низьковуглецевого розвитку України та, зокрема, охоплюють:

1) забезпечення зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів поглинання поглиначами парникових газів у галузях промисловості, транспорту, енергетики, сільського та лісового господарств, будівництва, управління відходами, управління природними ресурсами та в інших секторах економіки та/або сферах державної політики порівняно з базовим роком;

2) збільшення частки використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива в енергетичному балансі України;

3) зменшення енергоємності валового внутрішнього продукту та обсягів антропогенних викидів парникових газів на одиницю створеного валового внутрішнього продукту;

4) розвиток екологічно чистих і низьковуглецевих технологій та інфраструктури, а також впровадження природоорієнтованих рішень у різних секторах економіки;

5) посилення адаптаційної спроможності, підвищення стійкості та зниження вразливості соціально-економічних та екологічних систем до зміни клімату з урахуванням пріоритетності забезпечення екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки України;

6) збільшення обсягів видалення парникових газів з урахуванням принципу природоорієнтованості.

Україна прагне досягнення цілей державної кліматичної політики, визначених частиною першою цієї статті, з урахуванням узгоджених з

міжнародними зобов'язаннями України у зазначеній сфері можливих відступів, обумовлених здійсненням російською федерацією збройної агресії проти України та її наслідками.

22 грудня 2021 року рішенням Хмельницької обласної ради була затверджена Програма підвищення енергоефективності Хмельницької області на 2022 – 2026 роки.

Заходи Програми підвищення енергоефективності Хмельницької області на 2022 – 2026 роки спрямовано на ефективне використання паливноенергетичних ресурсів, зменшення обсягу їх споживання і втрат у бюджетній сфері, житловому фонді області, зниження енергоемності виробництва одиниці продукції суб'єктами підприємницької діяльності шляхом реалізації технічних, інноваційних рішень та створення економічно привабливих умов для реалізації інвестиційних проектів у сфері енергозбереження. Програмою також передбачено впровадження механізмів стимулювання населення і суб'єктів малого й середнього бізнесу області до підвищення рівня використання відновлюваних джерел енергії з метою зменшення використання традиційних енергетичних ресурсів та викопних видів палива.

У 2024 році на виконання заходів Програми підвищення енергоефективності Хмельницької області на 2022 – 2026 роки продовжено роботи щодо ефективного використання паливноенергетичних ресурсів, зменшення обсягу їх споживання і втрат, зокрема:

Славутською міською радою замовлено енергетичний аудит будівель двох шкіл, проведено тепловізійні обстеження будівель бюджетної сфери для оперативного виявлення тепловтрат та проблем з ізоляцією;

Славутською міською радою в рамках співпраці з громадською організацією «Екоклуб» розробляється фінансовий інструмент підтримки впровадження енергоефективних та ВДЕ-проектів для малого бізнесу, зокрема, для суб'єктів підприємництва, які реалізують проекти у сфері сонячної генерації, впроваджують системи зберігання енергії або займаються виробництвом/впровадженням енергоощадного обладнання;

У Славутській міській територіальній громаді в рамках проекту RePower заплановано встановлення когенераційних газових установок загальною потужністю 2 МВт на базі діючих котелень. Проект передбачає можливість роботи установок не лише на природному газі, а й на біогазі або інших місцевих відновлюваних енергоносіях;

Водночас, теплопостачальне підприємство «Славутське ЖКО» Славутської міської ради замовило енергетичний аудит теплових процесів, у тому числі з метою оптимізації існуючої системи теплопостачання, підвищення ефективності використання енергоносіїв, модернізації вузлів обліку теплової енергії, а також опрацювання можливості впровадження індивідуальних теплових пунктів з автоматикою погодного регулювання та системою автоматичного балансування у будівлях, підключених до централізованого теплопостачання;

Красилівською міською радою проведено енергетичні аудити у закладі дошкільної освіти № 4 «Сонечко», гімназії № 4 ім. Петра КІЗЮНА, КНП «Красилівський центр первинної медико-санітарної допомоги»;

У звітному періоді встановлено котли у Заставківській гімназії Красилівської міської ради, а також замінено котел на альтернативному виді палива (пелети) у спортивно-реабілітаційному центрі на загальну суму 488,9 тис. гривень;

У Красилівській міській територіальній громаді виготовлено проектно-кошторисну документацію щодо капітального ремонту (термомодернізація) будівлі закладу дошкільної освіти № 4 «Сонечко» Красилівської міської ради, «Капітальний ремонт (термомодернізація) будівлі загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 ім. ПЕТРА КІЗЮНА», «Ремонт покрівлі будівлі закладу дошкільної освіти № 10 «Золота рибка» Красилівської міської ради», «Ремонт покрівлі будівлі закладу дошкільної освіти № 11 «Веселка» Красилівської міської ради»;

У Красилівській міській територіальній громаді розпочато реалізацію проєктів, виготовлено проектно-кошторисну документацію.

У місті Хмельницький на базі Центру енергоефективності щоденно функціонувала виставка енергоефективного обладнання;

Хмельницькою міською радою розпочато розроблення Плану дій сталого енергетичного розвитку та адаптації до змін клімату, а також місцевого енергетичного плану. Розробляється концепція енергетичних островів міста;

Між КНП «Хмельницький обласний госпіталь ветеранів війни», «Хмельницька обласна лікарня» Хмельницької обласної ради та Міністерством енергетики України підписано рамкову угоду щодо підтримки стабільної роботи Енергетичної системи України та реалізації проєкту «Фонд підтримки енергетики України». Мета проєкту – підвищити стійкість об'єкта за допомогою резервних накопичувачів енергії та сприяти впровадженню технологій чистої енергетики в Україні;

На Хмельниччині продовжує реалізовуватися механізм стимулювання власників квартир у багатоквартирних житлових будинках, фізичних осіб – власників приватних будинків та ОСББ/ЖБК, як юридичних осіб, до впровадження енергозберігаючих заходів шляхом відшкодування з місцевого бюджету частини отриманих кредитів;

Хмельницькою міською радою відшкодовано прийнятних витрат ОСББ «Буг» вул. Зарічанській, 50, на впровадження заходів програми підтримки енергомодернізації багатоквартирних будинків «ЕНЕРГОДІМ»; ОСББ «НАШ ДІМ» вул. С. Бандери, 7/1 та ОСББ «БУЖОК» вул. Степана Бандери, 8 – на придбання матеріалів та обладнання на впровадження заходів з енергоефективності та енергозбереження на загальну суму 3 298,9 тис. гривень;

Встановлено сонячні панелі на дахах адміністративної будівлі Волочиської міської ради та Волочиської центральної бібліотеки на загальну суму 894,0 тис. грн, Дунаєвецького ліцею № 1 на суму 50,0 тис. євро

грантових коштів (з них 180,0 тис. грн виділено з міського бюджету), КНП «Летичівська багатoproфільна лікарня» на суму 1 416,8 тис. грн грантових коштів фонду GIZ через громадську організацію «Екоклуб» та на дахах корпусів двох лікарень Хмельницької міської ради на суму 6 850,1 тис. гривень;

Для зменшення споживання енергоресурсів у будівлях Волочиської міської громади розроблено 7 енергетичних сертифікатів для будівель освітніх закладів та установ культури відповідно до європейських стандартів на суму 500,0 тис. гривень;

Проведено заміну твердопаливного котла в теплогенераторній Ярмолинецького Центру розвитку дитини на суму 99,6 тис. гривень;

Організовано роботи з капітального ремонту котелень Меджибізької селищної ради з упровадженням заходів з енергозбереження, котельні Сутковецького закладу загальної середньої освіти Ярмолинецької селищної ради (технічне переоснащення на твердопаливну котельню), котельні ліцею Зіньківської територіальної громади (встановлення атоматизованої системи обліку та регулювання);

Продовжувалися роботи щодо розробки та впровадження проєктів з переведення котелень, які використовують природний газ, на альтернативні види палива. Зокрема, у Городоцькій міській територіальній громаді виконано частину робіт з будівництва котелень з альтернативними видами палива на території Велико-Яромирського, Велико-Левадського ліцеїв та Підлісно-Олексинецької гімназії;

У Полонській міській територіальній громаді зменшили споживання електричної енергії шляхом заміни циркуляційного насоса потужністю 37 кВт на насос італійського виробництва DAB CM 80-160 A потужністю 22 кВт для 4 перекачування теплоносія від центральної котельні до об'єктів споживання теплової енергії;

Проведено коригування на суму 49,9 тис. грн ПКД щодо капітального ремонту (укриття покрівлі) ліцею Крупецької сільської ради кошторисною вартістю 6 635,8 тис. гривень. Громадами області застосовується комплексний підхід під час розробки проєктно-кошторисної документації на об'єкти будівництва, реконструкції, капітального ремонту соціально-культурної та житлово-комунальної сфери, у тому числі з урахуванням вимог з енергоефективності та термомодернізації будівель. Заміна освітлювальних приладів на енергоощадні у бюджетних закладах, зокрема заміна ламп на LED-світильники з вбудованими датчиками руху та освітленості, що дозволяє зменшити енергоспоживання та підвищити рівень енергоефективності, проводилась у всіх територіальних громадах області;

У Старокостянтинівській громаді ОСББ «Наш дім Попова, 20» відшкодовано частину відсотків за залученими кредитами на суму 253,8 тис. грн та частину вартості робіт і матеріалів, погоджених Фондом енергоефективності, на суму 1 020,9 тис. гривень. Загальна сума відшкодування становила 1 274,7 тис. грн, у тому числі за 2024 рік 90,0 тис. гривень.

3.3 Політика та заходи у сфері охорони озонового шару

Втрата озонового шару стратосфери, який захищає усе живе на землі від згубної дії ультрафіолетового випромінювання сонця, вважається однією з головних глобальних екологічних проблем, з якими світова спільнота ввійшла у нове тисячоліття. Подолання цієї проблеми можливе лише завдяки скоординованим діям усіх націй та верств суспільства на глобальному рівні.

Озоновий шар, тонкий газовий щит, що захищає Землю від згубної дії певної частини сонячної радіації, сприяючи тим самим збереженню життя на планеті.

Озон міститься в атмосфері до висот 100 км, але в дуже малій кількості (до 0,001 %), проте без нього життя на землі було б зовсім не таким, яке ми спостерігаємо зараз.

Проблема озону, як одного з малих газових компонентів атмосфери, що раніше становила інтерес лише для невеликого кола вчених, на сьогоднішній день придбала глобальне значення. Така різка зміна пояснюється відкриттям того факту, що нормальний вміст озону в атмосфері перебуває під загрозою в результаті господарської діяльності людини.

З погляду екології не менш важливим є те, що озон визначає ультрафіолетовий клімат нашої планети. Він обмежує короткохвильову частину сонячного спектра (а також аналогічну частину спектра зірок і Космосу) і не пропускає до земної поверхні випромінювання коротше за 290 нм, у разі проходження якого життя на Землі у сучасній білковій формі було б неможливим. У випадках проникнення цієї радіації до земної поверхні вона пригнічує фотосинтез у рослин, спричиняє опіки шкіри та сітківки ока, руйнує кров'яні тільця і молекули ДНК, сприяє росту злоякісних пухлин тощо. І якщо людина, а також тварини й організми, не пов'язані з фотосинтезом, відразу не постраждають від підвищення ультрафіолетової радіації, то наземні рослини абсолютно беззахисні перед нею, а їх загибель порушить екологічні ланцюги харчування, що призведе до непоправних втрат для всієї біосфери. Озон є своєрідним захисним екраном для всього живого на Землі.

У зв'язку із виконанням міжнародних зобов'язань України за міжнародними договорами, зокрема, Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також на виконання вимог Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Паризької угоди Верховна Рада України ухвалила Закони «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами» (набув чинності 27 грудня 2019 року) та «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» (введено в дію 1 січня 2021 року).

Закон України «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами» регулює правовідносини щодо виробництва, імпорту, експорту, зберігання,

використання, розміщення на ринку та поводження з озоноруйнівними речовинами, фторованими парниковими газами, товарами та обладнанням, які їх містять або використовують, що впливає на озоновий шар та на рівень глобального потепління.

Відносини, що виникають у сфері озоноруйнівних речовин та фторованих парникових газів, регулюються Віденською конвенцією про охорону озонового шару, Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про відходи», «Про охорону атмосферного повітря», цим Законом, іншими актами законодавства, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» визначає правові та організаційні засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів, створює засади для незалежної верифікації звітів оператора про викиди парникових газів та сприятиме посиленню контролю над обсягом викидів парникових газів та отриманню об'єктивної інформації про них, а також є важливим кроком на шляху до виконання Україною своїх зобов'язань за Угодою.

Для вирішення цієї проблеми також необхідно постійно залучати активні верстви населення до участі у програмах захисту озонового шару, зокрема за допомогою запровадження використання інформаційних етикеток та екологічного маркування озоноруйнуючих та озонобезпечних речовин і продукції, що їх містить, відповідно до вимог Глобальної гармонізованої системи класифікації і маркування хімічних речовин, а також здійснювати організацію пропаганди та інформування населення стосовно екологічної небезпеки руйнування озонового шару та його наслідків.

3.4 Національна система оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів

З метою спостереження, збирання, оброблення, передачі і збереження інформації необхідної для оцінки антропогенних викидів та поглинання парникових газів і прийняття відповідних управлінських рішень створюється Національна система оцінки антропогенних викидів та поглинання парникових газів. Національна система охоплює суб'єктів господарювання діяльність яких призводить або може призвести до антропогенних викидів та поглинання парникових газів.

Національна система оцінки антропогенних викидів та поглинання парникових газів передбачає:

- оцінку даних про антропогенні викиди та поглинання парникових газів;
- підготовку щорічного національного кадастру антропогенних викидів та поглинання парникових газів і національного повідомлення з питань зміни клімату, відповідно до вимог Кіотського протоколу;

планування та проведення суб'єктами господарювання щорічної інвентаризації антропогенних викидів та поглинання парникових газів;

складання щорічного національного кадастру антропогенних викидів та поглинання парникових газів і контроль за його якістю;

забезпечення архівного зберігання інформації щорічного національного кадастру антропогенних викидів та поглинання парникових газів і матеріалів до нього.

Функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та поглинання парникових газів забезпечується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади з питань виконання вимог Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та впровадження механізмів Кіотського протоколу, іншими уповноваженими державними органами, а також суб'єктами господарювання, які здійснюють викиди парникових газів та заходи, спрямовані на поглинання парникових газів.

Суб'єкти господарювання, що мають джерела і поглиначі парникових газів, зобов'язані у встановленому порядку безоплатно надавати необхідну інформацію для проведення інвентаризації і складання щорічного національного кадастру антропогенних викидів та поглинання парникових газів до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища і центрального органу виконавчої влади з питань виконання вимог Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та впровадження механізмів Кіотського протоколу.

Порядок функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та поглинання парникових газів визначається Кабінетом Міністрів України.

Вуглекислий газ (CO_2), метан (CH_4), закис азоту (N_2O) та озон (O_3) є парниковими газами прямої дії, оскільки вони безпосередньо викликають парниковий ефект. Хоча ці гази постійно виробляються в атмосфері природним чином, збільшення їх концентрації останнім часом є значною мірою наслідком людської діяльності. Таке зростання концентрації парникових газів вплинуло на атмосферний баланс Землі та в майбутньому може суттєво змінити клімат планети. З 1800 року концентрація вуглекислого газу в атмосфері збільшилась більш ніж на 25,0 %, концентрація метану більш ніж подвоїлась, концентрація закису азоту збільшилась на 8,0 %.

Більш того, в результаті антропогенної діяльності з'явилися парникові гази прямої дії, які раніше в атмосфері не спостерігалися. До них відносяться хлорфторовуглеці (CFCs) – родина створених людиною сполук, їх замітники гідрофторовуглеці (HFCs) та інші сполуки, як наприклад, перфторовуглеці (PFCs). Використання хлорфторовуглеців як речовин, що порушують озоновий шар Землі, контролюються Монреальським протоколом (1987 року).

Крім того, існують інші гази, такі як монооксид вуглецю (CO), оксиди азоту (NO_x) та леткі неметанові органічні сполуки (NMVOCs), які

безпосередньо не є парниковими газами, але опосередковано впливають на парниковий ефект в результаті хімічних реакцій в атмосфері. Їх називають прекурсорами або парниковими газами непрямої дії.

При розробці національного кадастру парникових газів в Україні згідно за рекомендаціями Міжурядової групи експертів зі зміни клімату враховувались три парникові гази прямої дії: вуглекислий газ (CO₂), метан (CH₄), закис азоту (N₂O), та парникові гази непрямої дії: монооксид вуглецю (CO), оксиди азоту (NOX) та леткі неметанові органічні сполуки (NMVOCs).

В Україні в умовах нестабільної економіки та загостреної екологічної ситуації зміна клімату може мати серйозні наслідки.

Зростання промислового виробництва відбувається переважно на старій технічній і технологічній базі внаслідок залучення у виробничий процес потужностей, що раніше простоювали (відновлювальне зростання).

Скорочення і збільшення обсягів виробництва і надання послуг супроводжувалося значною мірою адекватною зміною обсягів споживання первинних енергоресурсів.

Результати наукових досліджень, проведених в останні роки, свідчать про те, що зміна клімату в Україні помітно впливає на сільське та лісове господарство, водні та прибережні ресурси. Висока вірогідність суттєвої зміни врожайності сільськогосподарських культур. У процесі потепління клімату на території України, ймовірно, буде проходити трансформація типів лісу, його видового складу, продуктивності та стабільності.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

4.1 Водні ресурси та їх використання

4.1.1 Загальна характеристика

Потреба людини у воді постійно зростає, якщо в давні часи витрати води на людину становили 12 – 18 л на добу, то розвинених країнах вона сягає 200 – 400 л. Особливо зросло використання води на виробництві, де вона застосовується практично у всіх технологічних процесах, є джерелом дешевої енергії, сприяє транспортування необхідних матеріалів. Великі витрати води і в сільському господарстві, де на вирощування тони зерна потрібно близько 1500 м³, а бавовни – до 7500 м³ води.

Водні ресурси – це поверхневі і підземні води, придатні для використання в народному господарстві. Частина користувачів (промисловість, сільське і комунальне господарства) безповоротно забирають воду з рік, озер, водосховищ, водоносних горизонтів. Інші використовують не саму воду, а її енергію, водну поверхню або водоймище загалом (гідроенергетика, водний транспорт, риборицтво).

Води рік, озер, морів і океанів як важливі елементи природного середовища створюють умови для існування всього живого на землі, в тому числі і людини. Істотною відмінністю води від інших природних ресурсів є

властивість її безперервно відновлюватись в наслідок природного кругообігу, пов'язаного з атмосферою, літосферою і біосферою.

Водні ресурси Хмельницької області складаються з місцевого поверхневого стоку (в середньому 2,1 млрд. м³/рік) і запасів підземних вод.

Поверхневі водні ресурси середнього по водності року (P = 50 %) становлять 9,202 млрд. м³. В маловодний рік (P = 95 %), вони зменшуються до 4,953 млрд. м³. Модуль річного поверхневого стоку змінюється по території області від 4,5 до 1,8 л/с з 1 км². Частина стоку формується за межами області і надходить транзитом до Хмельницької області.

Характеристика поверхневого стоку

Середньо-багаторічний стік, млн.м ³	Стік багатоводного року 25 % забезпеченості, млн.м ³			Стік маловодного року 95 % забезпеченості, млн.м ³		Водозабезпеченість стоком на одну людину, тис.м ³	
	місцевий	сумарний	місцевий	сумарний	місцевий	сумарний	місцевий
По області							
2104	9202	2587	11318	1011	4953	1,7	7,3
в тому числі:							
Суббасейн Прип'яті							
965	1137	1187	1399	504	595	2,5	2,9
Басейн Південного Бугу							
480	480	590	590	215	215	1,0	1,0
Басейн Дністра							
659	7585	810	9329	292	4143	1,8	20,5

4.1.2 Водокористування та водовідведення

Водокористування та водовідведення - це дві взаємопов'язані сфери, що стосуються використання та обробки води в різних галузях господарства та побуту. Водокористування охоплює забір води з водних об'єктів, її використання для різних потреб та скидання стічних вод. Водовідведення - це процес видалення стічних вод з територій, будинків і споруд, їх транспортування та очищення.

Відтак, водні ресурси Хмельницької області складаються з місцевого поверхневого стоку (в середньому 2,1 млрд. м³/рік) і запасів підземних вод.

Водозабезпеченість в області в середній по водності рік становить 7,07 тис. м³/чол (за рахунок місцевого стоку – 1,7 тис. м³/чол), в маловодний рік 95,0 % забезпеченості – 3,80 тис. м³/чол. (за рахунок місцевого стоку – 0,78 тис. м³/чол).

Водозабезпеченість місцевим поверхневим стоком одного жителя області становить 1,7 тис. м³ при середній по державі 1,1 тис. м³, проте води нерівномірно розподіляються як по території, так і по сезонам року, але в основному всі галузі забезпечені необхідною кількістю води, хоча якість не завжди відповідає вимогам.

З наявних водних ресурсів забір прісної свіжої води всіма галузями та населенням області в 2024 році, згідно державної звітності про використання води (форма № 2ТП-водгосп (річна)), склав:

Всього – 104,984 млн м³, в тому числі:

- поверхневої – 64,992 млн м³;
- підземної – 39,992 млн м³.

Використання води основними галузями господарства області в 2024 році становить 83,074 млн м³, в тому числі:

- промисловістю - 38,013 млн м³;
- сільським господарством - 18,374 млн м³;
- комунальним господарством - 24,814 млн м³;
- іншими галузями - 1,873 млн м³.

В суббасейні річки Прип'ять (басейн Дніпра) найбільші об'єми забору поверхневої води протягом року здійснювали ВП «Хмельницька АЕС», ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика – Україна», ПрАТ «Теофіпольський цукровий завод», КП «Полонне тепловодопостачання», ТОВ «Зелений парк» м. Ізяслав, ПрАТ «Хмельницькрибгосп», орендарі ставків.

Найбільшими користувачами підземної води в суббасейні річки Прип'ять (басейн Дніпра) – ВП «Хмельницька АЕС», Старокостянтинівське КП ВКГ «Водоканал», Шепетівське КП ВКГ, Красилівське КПВКГ, Славутське УВКГ, Теофіпольське ВУЖКГ.

В басейні Південного Бугу найбільшими водокористувачами поверхневої води були ТОВ «Наркевицький цукровий завод», ПрАТ «Хмельницькрибгосп», ТОВ «Агрохолдинг 2012», орендарі ставків та підземної води - МКП «Хмельницькводоканал», Квартирно-експлуатційний

відділ міста Хмельницький, МКП «Хмельницьктеплокомуненерго», КП «Наркевицький комбінат комунальних підприємств», КП «Старосинявський ЦВК № 1», КПП «Злагода» смт Летичів.

В басейні Дністра найбільші забори поверхневої води протягом року здійснювали КП «Міськтепловоденергія» м. Кам'янець-Подільський, ТДВ «Городоцьке», ТОВ «Максфарм» села Бабшин Гринчук Кам'янець-Подільського району, ПрАТ «Хмельницькрибгосп», орендарі ставків та підземної – КП «Міськтепловоденергія» м. Кам'янець-Подільський, Волочиське КП ВКГ «Джерело», КП «Міськводоканал» м. Дунаївці, КП «Городоккомунсервіс», солодовий завод ПрАТ «Оболонь» смт Чемерівці.

В сільській місцевості водоспоживання, в основному, здійснюється з криниць та в меншій ступені з комунальних водопроводів.

Проте, у зв'язку з сухими літньо-осінніми періодами останніх років та нестачею води в криницях, в області здійснюється будівництво сільських водогонів. В цілому населення області забезпечено питною підземною водою. В той же час такі райони як Придністров'я, яке відноситься до районів з дефіцитом підземних вод, та Хмельницьке Полісся (Шепетівський район), де великий вміст в підземній воді радонових сполук, забезпечуються питною водою за рахунок поверхневих водозаборів - міста Кам'янець-Подільський та Полонне.

Враховуючи достатні запаси як поверхневих так і підземних вод, господарство і населення Хмельницької області, у звітному році були повністю забезпечені водою.

Основні показники використання і відведення води, млн м³

Показники	1990	2000	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Забрано води з природних водних об'єктів – всього	365,82	193,1	96,925	104,545	104,984
Спожито свіжої води (включаючи морську) з неї на:	362,93	67,08	76,948	82,889	83,074
виробничі потреби	162,02	40,55	47,805	53,423	53,911
побутово-питні потреби	75,49	25,07	26,645	27,167	27,039
зрошення	2,04	0,007	1,652	1,712	1,566
сільськогосподарські потреби	43,49	1,46	0,767	0,588	0,548
ставково-рибне господарство	25,6	73,63	16,063	14,829	13,537
Втрати води при транспортуванні	18,3	11,89	9,577	8,675	9,213
Загальне водовідведення з нього	236,19	42,62	36,388	55,855	52,070
у поверхневій водній об'єкти	188,22	39,95	35,361	54,713	50,491
у тому числі:					
забруднених зворотних вод	6,9	0,648	0,394	0,586	0,462
з них без очищення	0,05	0,104	-	-	-
нормативно очищених	67,12	27,83	30,438	31,630	32,025
нормативно чистих (без очистки)	114,2	11,48	4,529	22,497	18,004

1	2	3	4	5	6
Обсяг оборотної та послідовно використаної води	1271,49	2849	2518,734	2452,22	2842,579
Частка оборотної та послідовно використаної води, %	350,3	2801,4	-	-	-
Потужність очисних споруд	117,77	139,4	104,005	114,796	115,072

- інформація відсутня.

4.2 Забруднення поверхневих вод

4.2.1 Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очищення стічних вод

Загальні скиди зворотних вод становили 52,070 млн м³, в минулому році скинуто 55,855 млн м³ зворотних вод. Зменшились обсяги скидання недостатньо-очищених зворотних вод, в 2024 році вони склали 0,462 млн м³, у 2023 році – 0,586 млн м³.

У 2024 році, порівняно з 2023 роком, скиди забруднюючих речовин, які визначені державною звітністю по формі № 2ТП-водгосп (річна), зменшились майже по всіх речовинах, а саме: БСК₅ -12,0 т., ХСК -75,0 т., завислі речовини -18,0 т., сульфати -57,0 т., хлориди -199,0 т., азот амонійний -3,0 т., нітрати -12,0 т., АПАР -0,517 т., залізо -0,41 т., мідь -0,011 т., цинк -0,004 т., нікель -0,02 т., нафтопродукти -0,063 т., фосфати -3,703 т., хром⁶ -0,005 тонн.

Збільшились по: сухому залишку +12197,0 т. та хрому загальному +0,046 тонн.

Показник нітритів залишився стабільним порівняно з 2023 роком.

Кількість забруднюючих речовин скинутих в складі зворотних вод в поверхневі водні об'єкти Хмельницької області в 2024/2023 роках

Забруднюючі речовини	Всього 2024/2023 р.р.	В тому числі:		
		суббасейн Прип'яті	басейн Південного Бугу	басейн Дністра
1	2	3	4	5
БСК ₅ (тис.тон)	<u>0,353</u> 0,365	<u>0,056</u> 0,065	<u>0,184</u> 0,187	<u>0,113</u> 0,113
ХСК (тис. тон)	<u>1,773</u> 1,848	<u>0,300</u> 0,385	<u>0,913</u> 0,928	<u>0,529</u> 0,535
Завислі речовини (тис. тон)	<u>0,356</u> 0,374	<u>0,064</u> 0,077	<u>0,183</u> 0,183	<u>0,108</u> 0,114
Сухий залишок (тис. тон)	<u>15,142</u> 2,945	<u>2,384</u> 2,652	<u>9,028</u> 0,047	<u>3,730</u> 0,246
Сульфати (тис.тон)	<u>1,830</u> 1,887	<u>0,265</u> 0,325	<u>0,805</u> 0,800	<u>0,758</u> 0,762
Хлориди (тис. тон)	<u>2,103</u> 2,302	<u>0,360</u> 0,477	<u>0,947</u> 1,014	<u>0,795</u> 0,811

1	2	3	4	5
Азот амонійний (тис. тон)	<u>0,073</u> 0,076	<u>0,007</u> 0,009	<u>0,033</u> 0,035	<u>0,032</u> 0,032
Нітриди (тис. тон)	<u>0,014</u> 0,014	<u>0,001</u> 0,001	<u>0,006</u> 0,006	<u>0,006</u> 0,006
Нітрати (тис. тон)	<u>0,405</u> 0,417	<u>0,043</u> 0,055	<u>0,116</u> 0,121	<u>0,244</u> 0,242
АПАР (тон)	<u>4,044</u> 4,561	<u>1,153</u> 1,645	<u>2,568</u> 2,589	<u>0,323</u> 0,327
Залізо (тон)	<u>4,845</u> 5,255	<u>0,840</u> 1,102	<u>3,169</u> 3,239	<u>0,834</u> 0,914
Мідь (тон)	<u>0,103</u> 0,114	<u>0,033</u> 0,037	<u>0,063</u> 0,070	<u>0,006</u> 0,006
Цинк (тон)	<u>0,128</u> 0,132	<u>0,041</u> 0,050	<u>0,078</u> 0,073	<u>0,008</u> 0,009
Нікель (тон)	<u>0,123</u> 0,143	<u>0,023</u> 0,025	<u>0,080</u> 0,073	<u>0,020</u> 0,044
Нафтопродукти (тон)	<u>0,973</u> 1,036	<u>0,249</u> 0,303	<u>0,673</u> 0,664	<u>0,049</u> 0,068
Фосфати (тон)	<u>70,337</u> 74,040	<u>14,130</u> 16,824	<u>37,968</u> 39,220	<u>18,238</u> 17,996
Хром _{заг.} (тон)	<u>0,051</u> 0,005	<u>0,009</u> 0,004	<u>0,041</u> 0,000	<u>0,001</u> 0,001
Хром ⁶ (тон)	<u>0,001</u> 0,006	<u>0,001</u> 0,006	<u>0,000</u> 0,000	<u>0,000</u> 0,000

4.2.2 Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)

Використання та відведення води підприємствами галузей економіки, млн м³

Галузь економіки	Використано води	З неї на:		Відведено зворотних вод у поверхневі водні об'єкти		
		питні і санітарно-гігієнічні потреби	виробничі потреби	всього	у тому числі забруднених	з них без очищення
1	2	3	4	5	6	7
УСЬОГО ПО ОБЛАСТІ	83,074	27,039	53,911	50,491	0,462	-
За видами економічної діяльності у тому числі:						
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО, в т.ч.	18,374	0,231	16,029	16,557	-	-
сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг;	4,458	0,190	2,154	0,849	-	-
лісове господарство та лісозаготівлі;	0,379	0,041	0,338	-	-	-
рибне господарство	13,537	-	13,537	15,390	-	-
ДОБУВНА ПРОМИСЛОВІСТЬ І РОЗРОБЛЕННЯ КАР'ЄРІВ, в т.ч.	0,035	0,001	0,023	1,264	-	-
добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів	0,035	0,001	0,023	1,264	-	-
ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ, в т.ч.	6,041	0,367	5,675	2,665	0,014	-
виробництво харчових продуктів;	2,646	0,168	2,477	1,002	0,002	-
виробництво напоїв;	1,434	0,011	1,423	0,732	0,003	-
текстильне виробництво;	0,095	-	0,095	0,097	-	-
виробництво паперу та паперових виробів;	1,196	0,009	1,187	0,741	-	-

1	2	3	4	5	6	7
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції;	0,304	0,054	0,250	0,061	0,010	-
металургійне виробництво;	0,039	0,018	0,021	-	-	-
виробництво комп'ютерів електронної та оптичної продукції;	0,090	0,059	0,031	-	-	-
виробництво електричного устаткування;	0,055	0,015	0,040	-	-	-
виробництво машин і устаткування н, в, і, у;	0,006	0,002	0,004	-	-	-
виробництво автотранспортних засобів причепів і напівпричепів;	0,018	0,016	0,002	-	-	-
виробництво інших транспортних засобів;	0,143	0,005	0,138	0,032	-	-
виробництво меблів;	0,003	0,002	0,001	-	-	-
ремонт і монтаж машин і устаткування	0,014	0,007	0,006	-	-	-
ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ, ГАЗУ, ПАРИ ТА КОНДИЦІЙОВАНОГО ПОВІТРЯ, в т.ч.	40,356	9,573	30,783	6,333	-	-
виробництво передача та розподілення електроенергії;	31,936	2,030	29,906	-	-	-
виробництво газу; розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи;	0,001	0,001	-	-	-	-
постачання пари гарячої води та кондиційованого повітря	8,420	7,542	0,877	6,333	-	-
ВОДОПОСТАЧАННЯ; КАНАЛІЗАЦІЯ, ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ, в т.ч.	16,041	14,936	1,105	23,309	0,327	-
забір, очищення та постачання води;	15,203	14,209	0,995	22,423	0,327	-

1	2	3	4	5	6	7
каналізація, відведення й очищення стічних вод;	0,834	0,727	0,107	0,886	-	-
збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів	0,004	0,001	0,003	-	-	-
БУДІВНИЦТВО, в т.ч.	0,144	0,134	0,010	0,033	0,033	-
будівництво будівель;	-	-	-	-	-	-
будівництво споруд	0,010	-	0,010	-	-	-
Спеціалізовані будівельні роботи	0,135	0,134	0,001	0,033	0,033	-
ОПТОВА ТА РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ; РЕМОНТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ І МОТОЦИКЛІВ, в т.ч.	0,019	0,006	0,014	0,018	-	-
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами їх ремонт	0,001	0,001	-	-	-	-
оптова торгівля крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами;	0,011	0,003	0,008	-	-	-
роздрібна торгівля крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	0,008	0,002	0,006	0,018	-	-
ТРАНСПОРТ, СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ПОШТОВА ТА КУР'ЄРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, в т.ч.	0,054	0,25	0,029	0,001	-	-
наземний і трубопровідний транспорт;	0,048	0,021	0,027	-	-	-
складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	0,006	0,004	0,002	0,001	-	-
ТИМЧАСОВЕ РОЗМІЩУВАННЯ Й	0,011	0,010	0,001	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7
ОРГАНІЗАЦІЯ ХАРЧУВАННЯ, у т.ч.						
тимчасове розміщення	0,010	0,010	-	-	-	-
діяльність із забезпечення стравами та напоями	0,002	0,001	0,001	-	-	-
ІНФОРМАЦІЯ ТА ТЕЛЕКОУНІКАЦІЯ, у т.ч.	0,003	0,003	-	-	-	-
діяльність у сфері радіомовлення та телевізійного мовлення	0,003	0,003	-	-	-	-
ОПЕРАЦІЇ З НЕРУХОМИМ МАЙНОМ, у т.ч.	0,078	0,038	0,040	0,017	0,017	-
операції з нерухомим майном	0,078	0,038	0,040	0,017	0,017	-
ПРОФЕСІЙНА, НАУКОВА ТА ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, у т.ч.	0,004	0,002	0,001	0,004	0,004	-
наукові дослідження та розробки	0,004	0,002	0,001	0,004	0,004	-
ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ДОПОМІЖНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, у т.ч.	0,343	0,327	0,15	0,109	-	-
обслуговування будинків і територій	0,343	0,327	0,15	0,109	-	-
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ Й ОБОРОНА; ОBOB'ЯЗКОВЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ, у т.ч.	0,861	0,744	0,117	0,068	0,068	-
державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,861	0,744	0,117	0,068	0,068	-
ОСВІТА	0,243	0,226	0,017	-	-	-
ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ, у т.ч.	0,446	0,393	0,052	0,093	-	-
охорона здоров'я;	0,372	0,335	0,036	0,085	-	-

1	2	3	4	5	6	7
надання послуг догляду із забезпеченням проживання	0,074	0,058	0,016	0,009	-	-
НАДАННЯ ІНШИХ ВИДІВ ПОСЛУГ, у т.ч.	0,022	0,020	0,001	-	-	-
діяльність громадських організацій;	0,002	0,001	0,001	-	-	-
надання інших індивідуальних послуг	0,020	0,020	-	-	-	-

-інформація відсутня.

4.2.3 Транскордонне забруднення поверхневих вод

На території Хмельницької області транскордонне забруднення поверхневих вод відсутнє.

4.3 Стан поверхневих вод

4.3.1 Екологічний стан масивів поверхневих вод та екологічний потенціал штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод

Відповідно до Водного кодексу України якість води – це характеристика складу і властивостей води, яка визначає її придатність для конкретного водоспоживача. Вимоги до якості води нормуються державними, галузевими стандартами або технічними умовами. Єдиного показника, який характеризував би якість води, не існує, тому її якість оцінюють на підставі системи показників.

Показники якості води поділяються на фізичні, бактеріологічні, гідробіологічні та хімічні. Іншою формою класифікації показників якості води є їх поділ на загальні і специфічні.

Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.01.2019 року № 5 затверджено «Методику віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод» (далі – Методика).

Методика визначає підстави та порядок класифікації масивів поверхневих вод відповідно до їхніх екологічного та хімічного станів, а також підстави та порядок класифікації штучних або істотно змінених масивів поверхневих вод згідно з їхнім екологічним потенціалом.

Стратегічною екологічною ціллю є досягнення/підтримання «доброго» стану всіма масивами поверхневих вод.

Стан масиву поверхневих вод «добрий» визначається його екологічним станом «добрий» та хімічним станом «добрий». Стан штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод «добрий» визначається його екологічним потенціалом «добрий» та хімічним станом «добрий».

Віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод здійснюється для кожного масиву поверхневих вод окремо і включає таке:

аналіз зміни в часі показників, що визначають стан масиву поверхневих вод;

графічну або статистичну обробку даних моніторингу;

визначення тенденцій у зміні стану масиву поверхневих вод;

оцінку довгострокових змін референційних умов (умов, що відображають стан довкілля за відсутності або за мінімального антропогенного впливу) і змін, викликаних антропогенним впливом;

оцінку основних антропогенних впливів на стан масиву поверхневих вод;

оцінку водокористування.

Визначення екологічного стану масиву поверхневих вод ґрунтується на використанні комплексу біотичних і абіотичних компонентів, властивих водним екосистемам.

Визначення екологічного стану масиву поверхневих вод здійснюється за біологічними, гідро-морфологічними, хімічними та фізико-хімічними показниками, які узагальнено характеризують стан.

Гідроморфологічні, хімічні та фізико-хімічні показники, що характеризують масив поверхневих вод, доповнюють біологічні показники.

Для кожного типу масиву поверхневих вод встановлюються референційні умови, що є початковими величинами для встановлення граничних значень класів і використовуються для визначення екологічного стану масиву поверхневих вод.

Для класифікації екологічного стану масиву поверхневих вод використовуються п'ять класів. Для графічного відображення кожен з класів екологічного стану масиву поверхневих вод позначається відповідним кольором:

I клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «відмінний», позначається синім кольором;

II клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «добрий», позначається зеленим кольором;

III клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «задовільний», позначається жовтим кольором;

IV клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «поганий», позначається помаранчевим кольором;

V клас екологічного стану, що відповідає екологічному стану «дуже поганий», позначається червоним кольором.

Класифікація екологічного стану розробляється для кожного типу масиву поверхневих вод окремо, тобто є типоспецифічною. Типоспецифічна класифікація розробляється для біологічних, гідроморфологічних, хімічних та фізико-хімічних показників. Під час розроблення типоспецифічної класифікації на основі екологічного нормативу якості води встановлюються граничні значення для класів екологічного стану масиву поверхневих вод: для біологічних показників – для п'яти класів, що відповідають екологічним станам «відмінний», «добрий», «задовільний», «поганий» та «дуже поганий»; для хімічних та фізико-хімічних показників – для трьох класів, що відповідають екологічним станам «відмінний», «добрий» та «задовільний»; для специфічних синтетичних та несинтетичних забруднюючих речовин у межах хімічних та фізико-хімічних показників – для двох класів, що відповідають екологічним станам «добрий» та «задовільний».

Клас екологічного стану масиву поверхневих вод визначається за біологічними, гідроморфологічними, хімічними та фізико-хімічними показниками. Визначення класу для кожного з показників проводиться

шляхом зіставлення його значення з граничними значеннями класів, встановленими у типоспецифічній класифікації.

Клас екологічного стану масиву поверхневих вод за біологічними показниками визначається за найгіршим показником. Кожен з показників може бути охарактеризований одним чи декількома індикаторами, які вибираються для кожного типу масиву поверхневих вод окремо. Наприклад, показник «склад і кількісні показники водної флори» може бути кількісно описаний як числом видів, так і числом таксонів вищого рангу, чисельністю та/або біомасою водоростей (прямою або через показник «хлорофіла») чи інтегрованим індикатором – інформаційним індексом Шеннона. Під час класифікації береться до уваги не найгірше значення окремого індикатора, а осереднене значення класу всіх використаних індикаторів у межах показника.

Клас екологічного стану масиву поверхневих вод за гідроморфологічними показниками визначається за найгіршим показником.

Клас екологічного стану масиву поверхневих вод за хімічними та фізико-хімічними показниками визначається за найгіршим показником.

Узагальнене визначення екологічного стану масиву поверхневих вод отримується шляхом комбінування результатів визначення класів екологічного стану для біологічних, гідроморфологічних, хімічних та фізико-хімічних показників.

Екологічний потенціал штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод – інтегрований показник стану штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, який визначається за біологічними показниками з використанням гідроморфологічних, хімічних та фізико-хімічних показників.

Референційні умови, встановлені для штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, є величинами, що відповідають максимальному екологічному потенціалу.

Визначення екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод здійснюється за тими самими показниками, які використовуються для визначення стану масиву поверхневих вод відповідної категорії (річка, озеро, перехідні води, прибережні води), до якої за своїми характеристиками цей штучний або істотно змінений масив поверхневих вод є найбільш подібним (наприклад, канал–річка, водосховище–озеро).

Екологічний потенціал штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод визначається згідно з класифікацією, встановленою для визначення стану масиву поверхневих вод відповідної категорії (річка, озеро, перехідні води, прибережні води), до якої за своїми характеристиками цей штучний або істотно змінений масив поверхневих вод є найбільш подібним.

Для класифікації екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод використовуються чотири класи. Для графічного відображення кожен з класів екологічного потенціалу позначається відповідним кольором:

II клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «добрий», позначається паралельними смугами зеленого та сірого кольорів;

III клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «задовільний», позначається паралельними смугами жовтого та сірого кольорів;

IV клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «поганий», позначається паралельними смугами помаранчевого та сірого кольорів;

V клас екологічного потенціалу, що відповідає екологічному потенціалу «дуже поганий», позначається паралельними смугами червоного та сірого кольорів.

Екологічний стан поверхневих вод області відстежувався Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології і лабораторією Регіонального офісу водних ресурсів у Хмельницькій області по 6 водних об'єктах на 7 контрольних створах та Державною установою «Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» на водоймах 1-ї категорії – у 3 створах та 2-ї категорії – у 66 створах. Також, лабораторією басейнового управління водних ресурсів річок Прут та Сірет здійснюється моніторинг поверхневих вод р. Дністер (783 км, питний водозабір м. Кам'янець-Подільський). Спостереження за рівнем забруднення водних об'єктів на території національного природного парку «Подільські Товтри» здійснювалось лабораторією парку.

4.3.2 Хімічний стан масивів поверхневих вод

Хімічний стан масиву поверхневих вод визначається згідно з Переліком забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих і підземних вод та екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, затвердженим наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 06 лютого 2017 року № 45, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 лютого 2017 року за № 235/30103 (перелік для поверхневих вод).

Для класифікації хімічного стану масиву поверхневих вод використовуються два класи. Для графічного відображення кожен з класів позначається відповідним кольором:

I клас хімічного стану, що відповідає хімічному стану «добрий», позначається синім кольором;

II клас хімічного стану, що відповідає хімічному стану «недосягнення доброго», позначається червоним кольором.

Оцінка якості поверхневих вод Хмельницької області здійснювалась на основі аналізу гідрохімічних показників у порівнянні з відповідними значеннями їх ГДК.

За даними моніторингових спостережень, рівень забруднення басейну трьох великих річок Дніпро, Південний Буг, Дністер у порівнянні з минулим роком суттєво не змінився.

Поверхневі води басейну р. Дніпро характеризувалися підвищеним вмістом розчинених органічних сполук, азоту амонійного, нітритів та розчиненого кисню.

Показник БСК₅, який характеризує наявність у воді нестійких органічних сполук, перевищував гранично допустимі концентрації згідно Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення (Наказ Міністерства охорони здоров'я від 02.05.2022 року № 721) у 1,4 рази (2023 рік – 1,7 рази), максимальне значення 3,52 ГДК_{рг}, спостерігалось у липні 2024 року у воді р. Случ, 354 км село Коржівка.

За середнім вмістом біогенних елементів спостерігались перевищення гранично допустимих концентрацій по азоту амонійному у 3,7 рази (2023 рік – 15,64 рази), що може бути пов'язано із забрудненням річки органічними речовинами (найбільше значення цього показника зафіксовано липні 2024 у воді р. Случ, 0,5 км нижче м. Старокостянтинів та становило 10,9 ГДК_{рг}). Значення розчиненого кисню мало перевищення в 1,6 рази (2024 рік – 1,7 рази).

Поверхневі води басейну р. Південний Буг характеризувалися підвищеним вмістом розчинених органічних сполук, азоту амонійного, нітритів та розчиненого кисню.

Показник БСК₅ перевищував гранично допустимі концентрації згідно Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення (Наказ Міністерства охорони здоров'я від 02.05.2022 року № 721) у 1,9 рази (2023 рік – 2,09 рази), найвище значення показника зафіксовано в серпні 2024 року на позначці 4,47 ГДК_{рг}, 1 км нижче м. Хмельницький, село Копистин 743 км.

Вміст азоту амонійного в р. Південний Буг перевищував допустимі рівні рибогосподарських нормативів у 7,3 рази (2023 рік – 10,675 разів), найвище значення зафіксовано в травні 2024 року на позначці 32,25 ГДК_{рг}, 1 км нижче м. Хмельницький село Копистин 743 км.

Середньорічні значення концентрації нітритів у водах Південного Бугу згідно Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення (Наказ Міністерства охорони здоров'я від 02.05.2022 року № 721) становило 3,3 ГДК. Протягом року зафіксовано перевищення гранично допустимих концентрацій для водойм господарсько-побутового призначення розчиненого кисню в 1,8 рази. Вміст усіх інших показників, по яких проводилися спостереження, протягом 2024 року знаходилися в межах норм.

4.3.3 Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію

Протягом 2024 року Державною установою «Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» проводився контроль за станом поверхневих водоймищ.

Упродовж 2024 року з джерел централізованого водопостачання досліджено 9354 проби на санітарно-хімічні показники, із них не відповідали санітарно-гігієнічним нормативам 663 проби (7,08 %), за бактеріологічними показниками відповідно – 10014 – 339 проби (3,38 %).

Комунальних водопроводів досліджено на санітарно-хімічні показники 7466 проб, із них не відповідало санітарно-гігієнічним вимогам 289 проб – 3,87 %; на мікробіологічні показники досліджено 8002 проб, виявлено відхилення в 153 випадках – 1,91 %.

Відомчих водопроводів досліджено на санітарно-гігієнічні показники 1150 проб, виявлено відхилення в 214 пробах – 18,60 %; на мікробіологічні показники досліджено 1122 проби, виявлено відхилення в 53, що складає – 4,72%.

В сільських водопроводів досліджено 675 проб на санітарно-хімічні показники, виявлено відхилення в 129, що склало 19,11 %; на мікробіологічні показники досліджено 861 пробу, виявлено відхилення в 130 пробах – 15,09 %.

З джерел нецентралізованою водопостачання досліджено 1923 проби на санітарно-хімічні показники, виявлено відхилення в 630, що склало – 32,76 %; на мікробіологічні показники досліджено 2172 проби, виявлено відхилення в 386 пробах – 17,77 %.

На вміст радіоактивних речовин досліджено 63 проби із джерел централізованого водопостачання, 46 – із комунальних водопроводів, в тому числі 5 – із поверхневих водойм, 17 – з відомчих водопроводів, 15 проб – із джерел нецентралізованого водопостачання, відхилень не виявлено.

4.3.4 Радіаційний стан поверхневих вод

Згідно «Регламенту радіаційного контролю Хмельницької АЕС» визначення вмісту радіонуклідів у воді поверхневих водоймищ виконується 2 рази на рік.

Спостереження за станом р. Горинь у I півріччі 2024 року показали, що вміст радіонуклідів по цезію-137 в пробах води становив:

р. Горинь (до АЕС) – $1,46E+00$;

р. Горинь (контрольний створ) – $9,81E+00$.

Вміст радіонуклідів по стронцію-90 в пробах води становив:

р. Горинь (до АЕС) – $3,67E+00$;

р. Горинь (контрольний створ) – $3,75E+00$.

Спостереження за станом р. Горинь у II півріччі 2024 року показали, що вміст радіонуклідів по цезію-137 в пробах води становив:

р. Горинь (до АЕС) – $1,18E+01$;

р. Горинь (контрольний створ) – 1,31E+00.

Вміст радіонуклідів по стронцію-90 в пробах води становив:

р. Горинь (до АЕС) – 7,16E+00;

р. Горинь (контрольний створ) – 3,17E+00.

4.4 Державна політика та заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів

У 2024 році з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища виділено 12 441,554 тис. грн на виконання заходів з охорони та раціонального використання водних ресурсів Програми охорони навколишнього природного середовища у Хмельницькій області за такими напрямами діяльності:

реконструкція систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, у тому числі м. Славути – 506,6 тис. грн (місцевий бюджет, кошти інших джерел);

реконструкція систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, у тому числі селищі Понінка - 141,9 тис. грн (місцевий бюджет);

реконструкція систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, у тому числі м. Красилів – 250,0 тис. грн (місцевий бюджет, кошти інших джерел);

ліквідаційний тампонаж або переведення на регульований режим роботи самовиливних артезіанських свердловин Крупецької сільської ради - 834,356 тис. грн (місцевий бюджет);

ліквідаційний тампонаж або переведення на регульований режим роботи самовиливних артезіанських свердловин Ярмолинецької селищної ради - 585,0 тис. грн (місцевий бюджет);

створення водоохоронних зон з комплексом заходів спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів, у тому числі встановлення та закріплення меж прибережних смуг у натурі (на місцевості) - 435,0 тис. грн (місцевий бюджет);

виготовлення паспортів водних об'єктів на території Улашанівської сільської ради, Ізяславської міської ради, Дунаєвецької міської ради, Війтовецької селищної ради, Понінківської селищної ради та Лісовогринівецької сільської ради – 367,138 тис. грн (місцевий бюджет, кошти інших джерел);

заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в натуру, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо: річка Південний Буг в межах м. Хмельницький - 242,39 тис. грн (місцевий бюджет);

заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою

дією вод біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в натуру, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо: річка Утка в межах м. Славути - 150,4 тис. грн (місцевий бюджет);

капітальний ремонт. «Відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річки Збруч з влаштуванням рекреаційних зон в її заплаві та з одночасною рекультивацією порушених земель на частині території Сатанівської селищної ради Хмельницького району Хмельницької області» - 9220,0 тис. грн (обласний фонд охорони наколишнього природного середовища);

заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану водойми Левада (м. Красилів) - 307,3 тис. грн (місцевий бюджет);

заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в натуру, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них унаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо: річки Мукша, Смотрич, Тернавка, Гниловодка в межах населених пунктів Гуменецької сільської ради - 299,97 тис. грн (місцевий бюджет).

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

5.1 Стан біологічного та ландшафтного різноманіття, тенденції, загрози, вплив антропогенних чинників

Біологічне різноманіття – це розмаїття живих організмів Землі на всіх рівнях організації живого і в усіх просторово обмежених середовищах існування (наземних, прісноводних, морських), є результатом тривалого процесу еволюцій органічного світу. Це величезний генофонд планети і чим він різноманітніший, тим легше наша глобальна екосистема адаптується до нових умов.

Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є важливим для досягнення стійкого розвитку та відіграє значну роль для всіх сфер людської діяльності (економічної, соціальної, екологічної), визначаючи культуру, духовність і менталітет суспільства.

Біорізноманіття Хмельниччини є одним з її найбільших багатств, яке забезпечує екосистемні та біосферні функції живих організмів, їх угруповань та формує середовище життєдіяльності людини.

Збереження біорізноманіття та його невиснажливе використання розглядається як один із пріоритетів у сфері природокористування,

екологічної безпеки та охорони природи, невід’ємна складова збалансованого економічного і соціального розвитку регіону.

Зменшення біологічного різноманіття є в значній мірі результатом діяльності людини. Основну загрозу для біологічного різноманіття становлять незаконні забудови та вирубування лісів, браконьєрство, розорювання місць поширення видів, здійснення господарської діяльності на території прибережних-захисних смуг, гірських та степових районів, інтродукція чужорідних видів, кліматичні зміни, забруднення довкілля, неконтрольований видобуток природних багатств.

Першочерговими завданнями зі збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та формування національної екологічної мережі є:

- збільшення площі природно-заповідного фонду до середньоєвропейських показників;

- забезпечення ефективного функціонування екологічної мережі;

- удосконалення системи моніторингу біологічного та ландшафтного різноманіття;

- підвищення рівня обізнаності населення з питань збереження біорізноманіття та формування екомережі;

- підтримка розвитку екологічного туризму.

Основною загрозою для біологічного та ландшафтного біорізноманіття є антропогенна діяльність.

Антропогенне навантаження – показник величини постійного узагальненого впливу людської діяльності на біогеоценози, ландшафтні, зональні, гірські, океанічні, інші екосистеми та на біосферу загалом, які зумовлюють певні (маловідчутні, відчутні чи декструкційні) зміни в їхній структурно-функціональній організації.

Найзначнішим на сьогодні є скорочення ареалів існування. До цього призводить знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), у глобальній зміні клімату, екологічно незбалансованій експлуатації, поширенні чужорідних видів, розповсюдженні хвороб та шкідників.

Внаслідок нераціонального використання природного біорізноманіття продовжує відбуватися процес втрати його біологічної стійкості і витіснення цінних видів флори та фауни.

Основними причинами зменшення рівня біорізноманіття в області є відсутність збалансованого функціонування господарської діяльності, зокрема це пов’язано із приватизацією землі, внаслідок чого відбуваються зміни складу, структури ґрунтів, розорення пасовищ, сіножатей, цінних природних територій.

Екологічними проблемами, що пов’язані із негативними впливами антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біо- та ландшафтне різноманіття є:

екстенсивне ведення сільського господарства, забруднення сільськогосподарських земель та інших угідь хімікатами, промисловими та побутовими відходами;

надмірне рекреаційне навантаження на узбережжя водних об'єктів та інших рекреаційних ділянок;

деградація полезахисних лісосмуг, пов'язаних з їх вирубуванням і недостатнім поновленням;

здійснення постійних весняних та осінніх спалювань сухої рослинності та пожнивних решток;

забруднення водою органікою та порушення гідрорежиму річок на багатьох ділянках призводить до «цвітіння води», що негативно позначається на гідробіонтах та в цілому рибних запасах;

нераціональна технологія обробітку ґрунтів;

передача у приватну власність та у користування добре збережених природних територій із подальшим їх використанням у якості сільськогосподарських угідь;

самозахоплення земель і їх господарське перетворення.

5.1.1 Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Для сталого і збалансованого розвитку території з метою створення оптимальних умов для життя на ній людей необхідно забезпечити збереження біологічного, ценотичного і ландшафтного різноманіття. Одна з умов досягнення цієї мети полягає у переведенні певної частини території та окремих об'єктів до категорії таких, що підлягають особливій охороні.

Одним із найдієвіших заходів збереження біорізноманіття є створення природно-заповідних територій та об'єктів, забезпечення проведення моніторингу довкілля та забезпечення необхідних умов для зменшення шкідливого антропогенного впливу на біологічні об'єкти, сприяння збереженню цілісності екологічних систем.

Серед заходів щодо зниження загроз біорізноманіття можна виділити – зменшення суцільного вирубування лісів та рекреаційного навантаження на природні об'єкти, заготівлі біоресурсів із медичною й харчовою метою, екологічно вмотивоване ведення сільського і промислового виробництва, протидія браконьєрству й забрудненню навколишнього середовища.

Отже, як свідчить практика, найбільш ефективними способами збереження видів природної фауни, флори і локальних популяцій є організація у місцях їхнього зростання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, широка просвітницька робота, введення системи заохочень.

На сьогоднішній день існує декілька типів природних резерватів, найрозповсюдженішими є заповідники, національні парки й заказники.

Мережу територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складають два національні природні і один регіональний ландшафтний

парки, заказники, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного і місцевого значення, пам'ятки природи загальнодержавного і місцевого значення, заповідні урочища, зоопарк, ботанічний сад загальнодержавного значення – всього 538 об'єктів загальною площею 328684,491 гектар.

Під охорону взяті унікальні за своїми ландшафтами, багатством рослинного і тваринного світу, природні комплекси. На їх територіях зростає більше 150 видів рідкісних для області та таких, що потребують особливої охорони видів рослин, з яких 116 є червонокнижними, 88 видів лісової фауни.

Також в області знаходяться два водно-болотних угіддя міжнародного значення – площею 3070,0 га, а саме:

Бакотська затока – 1590,0 га;

Пониззя річки Смотрич – 1480,0 гектарів.

Для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття в області вносяться пропозиції для створення нових територій природно-заповідного фонду, проводиться робота з упорядкування існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Рішенням обласної ради від 08.04.2021 року № 43-4/2021 затверджено Програму охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки, одним із напрямів якої є «Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі», який включає природоохоронний захід «Розробка місцевих схем формування національної екологічної мережі в межах області». Місцеві схеми формування екомережі на території Хмельницької області не розроблені, крім м. Хмельницький рішенням Хмельницької міської ради від 09.10.2019 року № 37 затверджено схему екологічної мережі м. Хмельницький.

З метою формування у населення екологічної культури, популяризації знань про цінність, функціонування, стан і тенденції змін біорізноманіття, наслідки його втрати відповідна інформація систематично висвітлюється на офіційному сайті Хмельницької обласної державної адміністрації, надаються інтерв'ю на радіо, телебаченні та в інших засобах масової інформації.

5.1.2 Вплив військової агресії на біологічне та ландшафтне різноманіття

Військова агресія спричиняє не лише людські трагедії та руйнування інфраструктури, а й має довготривалі негативні наслідки для довкілля. Біологічне різноманіття (різноманіття видів, генетичне різноманіття та різноманіття екосистем) і ландшафтна структура територій особливо вразливі до безпосередніх та опосередкованих впливів бойових дій.

Обстріли, підриви, пожежі й розвідка технікою руйнують рослинність, руйнують гніздові місця, руйнують нерухомі біотопи (болота, луки, лісові ділянки), що призводить до негайної загибелі рослин і тварин та втрати ключових біоценозів.

Вибухові речовини, паливо, мастила, важкі метали і компоненти боєприпасів потрапляють у ґрунт і воду, викликаючи отруєння організмів, тривалу токсичність середовища та накопичення в ланцюгах живлення.

Військова агресія завдає різнобічних і часто тривалих збитків біологічному й ландшафтному різноманіттю. Окрім негайного фізичного знищення, конфлікти запускають низку процесів - хімічне забруднення, фрагментацію, інвазії та соціально-економічні зміни - що посилюють вразливість екосистем і знижують їхню стійкість. Для збереження природи необхідна комплексна стратегія: превентивні заходи під час конфліктів, ретельне післяконфліктне дослідження шкоди, цілеспрямоване відновлення екосистем і залучення місцевих громад та міжнародної спільноти. Вчасні і системні дії можуть значно зменшити довготривалі негативні наслідки і відновити життєздатність екосистем.

5.2 Охорона, використання та відтворення рослинного світу

5.2.1 Загальна характеристика рослинного світу

Більша частина Хмельницької області, що знаходиться в межах Подільської височини, лежить у межах лісостепової зони. Значна протяжність лісостепової зони з заходу на схід та із півночі на південь викликає неоднорідність її природних умов, що проявляється у відмінностях у геологічній будові та рельєфі, кліматичних умовах, водному режимі, ґрунтово-рослинному покриву тощо.

Рослинність області характерна для лісостепу. Ліси Хмельниччини належать до типу середньоевропейських лісів. Основу лісової рослинності становить граб, а до звичайних тутешніх дерев належать: дуб, ясен, липа, клен, явір, берест, осика, тополя, дика груша, дика яблуня, черемха, черешня та інші.

На території області зростає більше 1700 видів рослин, з яких до Червоної книги України належить 116 видів, до Європейського червоного списку – 7. На 37 видів розповсюджена лімітована заготівля, а 150 видів рослин підлягають особливій охороні на території Хмельницької області.

Окрім рідкісних (червонокнижних) видів на території області зростають види рослин, які зустрічаються у великих популяціях в інших областях, та зовсім рідко, або поодинокі в Хмельницькій області. Це так звані регіонально-рідкісні види.

Сучасну рослинність складають як ендемічні та реліктові види, так і географічні елементи, які у різні часи проникли на територію області. А це бореальні, тобто тайгові, та неморальні - широколистяні ліси, понтичні, або степові, а також середземноморські географічні елементи.

Загальна площа лісових ділянок, що належить до лісового фонду України, становить 10,4 млн га, в тому числі вкриті лісовою рослинністю 9,6 млн га. Лісистість України становить 15,9 %. Але, незважаючи на досить невелику лісистість території, Україна займає 9-те місце у Європі за площею лісів та 6-те місце за запасами деревини. Умови для лісовирощування в

Україні украї неоднорідні, тому ліси поширені територією держави нерівномірно.

Ліси Хмельницької області займають площу 281,6 тис. га або 3,4 % від загальної по державі. Лісистість області становить 12,7 %. Цей відсоток лісистості нижчий від середнього по державі. Основна частина лісових масивів зосереджена на півночі Хмельниччини, де вони займають близько 39,2 % площ. У межах інших географічних районів площа під лісами набагато менша і приблизно становить: у Придністров'ї – 17,0 %, Хмельницькому Побужжі – 15,0 %, північному Поділлі – 12,0 % від загальної лісовкритої площі.

Рідкісні, ендемічні й реліктові види представлені березою низькою (*Betula humilis Schrank.*), відкашиком осотовидним (*Carlina cirsioides Klok.*), булаткою червоною (*Cephalanthera rubra (L.) Rich.*), берекою лікарською (*Sorbus torminalis (L.) Grantz*), рокитником подільським (*Chamaecytis podolicum Bloski. Klask*), мінуарцією дністровською (*Minuartia thyraica Klok.*), таволгою польською (*Spiraea polonica Bloski.*), льоном бессарабським (*Linum besarabicum Klokov ex Juz.*), чебрецем подільським (*Thymus podolicum L.*), цибулею круглоногою (*Allium sphaeropadum Klokov*), сеслерією Гейфлеровою (*Sesleria heufleriana Schur.*), осокою низькою (*Carex humilis Leys.*), молочаєм багатоколірним (*Euphorbia polychroma L.*), хвощем великим (*Equisetum telmateia L.*), рутвицею смердючою (*Thalictum foetidum L.*), тонконогом різнобарвним (*Poa versicolor Besser*) і цибулею подільською (*Allium podolicum (Asch. & Graebn.) Blocki ex Racib.*).

До неморальних елементів належать: дуб звичайний (*Quercus robur L.*), липа серцелиста (*Tilia cordata L.*), граб звичайний (*Carpinus betulus L.*), клен-явір (*Acer pseudoplatanus L.*), ясен звичайний (*Fraxinus excelsior L.*), бук лісовий (*Fagus sylvatica L.*), груша звичайна (*Pyrus pyraister (L.) Burgsd.*), яблуня лісова (*Malus sylvestris Mill.*), клен польовий (*Acer campestre L.*), бруслина бородавчаста (*Euonymus verrucosus Scop.*), ліщина звичайна (*Corylus avelana L.*), медунка темна (*Pulmonaria obscura Dumort.*), зеленчук жовтий (*Galeobdolon luteum Huds.*) і переліска багаторічна (*Mercurialis perennis L.*).

До бореальних видів відносяться: сосна звичайна (*Pinus sylvestris L.*), ялина європейська (*Picea abies (L.) H. Karst.*), мітлиця тонка (*Agrostis tenuis Sibth.*), жимолость пухнаста (*Lonicera xylosteum L.*), чорниця (*Vaccinium myrtillus L.*), квасениця звичайна (*Oxalis acetosella L.*), купина лікарська (*Polygonatum odoratum (Mill.) Druce*), папороть орляк звичайний (*Pteridium aquilinum (L.) Kuhn*), верес (*Calluna vulgaris (L.) Hull*) і веснівка дволиста (*Majanthemum bifolium (L.) F.W. Schmidt*).

Представниками степових видів є: вишня степова (*Cerasus fruticosa G. Woron*), зіновать руська (*Chamaecytisus ruthenicus (Fisch. Et Woloszcz.) Klaskova*), келерія струнка (*Koeleria gracilis Pers.*), типчак борознистий (*Festuca sulcata (Hack.) Nym.*), молочай несправжньоохрящуватий (*Euphorbia pseudoglareosa Klok.*), ковила волосиста (*Stipa capillata L.*), осока низька

(*Carex humilis* Leus), оман мечолистий (*Inula ensifolia* L.), горицвіт весняний (*Adonis vernalis* L.) і тимофіївка лучна (*Phleum pratense* L.).

Середземноморські елементи у флорі Хмельниччини складають купина широколиста (*Polygonatum latifolium* Desf.), шоломниця висока (*Scutellaria altissima* L.), скумпія звичайна (*Cotinus coggygia* Scop.), осока парвська (*Carex brevicollis* DC.), холодок тонколистий (*Asparagus tenuifolius* Lam.), калина гордовина (*Viburnum lantana* L.), клокичка периста (*Staphylea pinnata* L.) та дерен справжній (*Cornus mas* L.).

У Хмельницькій області найбільш поширеними деревними лісовими породами є: дуб звичайний (*Quercus robur* L.) та скельний (*Quercus petraea* Liebl.), береза бородавчаста (*Betula verrucosa* Ehrh.), сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), граб звичайний (*Carpinus betulus* L.), вільха чорна (*Alnus glutinosa*.), осика (*Populus tremula* L.). Ці породи разом займають до 80,0 % лісової території Хмельниччини.

На соснові ліси припадає близько 30,0 %, а на дубові – 49,0 % площ лісових угідь.

5.2.2 Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів

За інформацією Подільського лісового офісу Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» загальна площа лісів значно не змінилася у порівнянні з минулим роком і становить 281,6 тис. гектарів. Лісовою рослинністю вкрито 182,8 тис. гектарів. Площа земель лісового фонду – 281,6 тис. гектарів. Площа земель наданих в постійне користування державним підприємствам лісового господарства становить 201,901 тис. гектарів.

Землі лісогосподарського призначення

№ з/п		Одиниця виміру	Кількість	Примітка
1	2	3	4	5
1.	Загальна площа земель лісогосподарського призначення	тис. га	201,901	-
У тому числі:				
1.1	Площа земель лісогосподарського призначення державних лісогосподарських підприємств	тис. га	201,901	-
1.2	Площа земель лісогосподарського призначення комунальних лісогосподарських підприємств	тис. га	-	-
1.3	Площа земель лісогосподарського призначення, що вкрита лісовою рослинністю	тис. га	-	-
2.	Площа земель лісогосподарського призначення, що вкрита лісовою рослинністю	тис. га	-	-

1	2	3	4	5
3.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	%	-	-

- інформація відсутня.

Динаміка спеціального використання лісових ресурсів

Рік	Затверджена розрахункова лісосіка, (тис.м ³)	Фактично зрубано (тис.м ³)	В т.ч. по господарствах					
			хвойних		твердо-листяних		м'яко-листяних	
			розрахункова лісосіка	фактично зрубано	розрахункова лісосіка	фактично зрубано	розрахункова лісосіка	фактично зрубано
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2020	294810	223957	122320	97436	130160	106875	42330	19646
2021	294810	184256	122320	77281	130160	87711	42330	19264
2022	278280	128644	110930	48059	135460	72935	31890	7650
2023	282170	268659	113360	107916	135700	134149	33110	26594
2024	282170	269789	113360	107877	135700	131148	33110	30754

У 2024 році проведено роботи із лісовідновлення на площі 941,4 га, у тому числі: заліснення лісосік на площі 875,8 га.

Динаміка лісовідновлення, лісорозведення та створення захисних лісонасаджень, га

	2022	2023	2024
Лісовідновлення, лісорозведення на землях лісового фонду	719,4	726,7	941,4
в т.ч. заліснення лісосік	618,3	674,4	875,8
Створення захисних лісонасаджень на непридатних для с/г землях	55,4	52,3	65,6
Створення полезахисних лісових смуг	-	-	0

- інформація відсутня.

Охороною лісів займалися 303 працівники державної лісової охорони. Лісівниками філій Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» у межах Хмельницької області виконані значні обсяги робіт із захисту лісів від шкідників і хвороб. Проведено суцільних санітарних рубок на площі –14,3 га.

Динаміка проведення лісогосподарських заходів, пов'язаних із вирубуванням деревини

Рік	Загальна площа, га	Фактично зрубано, тис. м ³
1	2	3
Усього рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства		
2021	13092	473720
2022	14230	532425
2023	14205	454460
2024	12263,2	409,171
у тому числі: 1. Рубки догляду		
2021	4451	136522
2022	5355	195150
2023	6564	220400
2024	6037,9	216,811
2. Лісовідновні рубки		
2021	5	1575
2022	-	-
2023	-	-
2024	-	-
3. Вибірково санітарні рубки		
2021	8280	300164
2022	8715	310824
2023	-	-
2024	-	-
4. Суцільні санітарні рубки		
2021	97	22948
1	2	3

2022	78	18284
2023	21,9	5310
2024	14,3	4,952

- інформація відсутня.

Охорона рослинного світу здійснюється у відповідності до вимог законів України «Про рослинний світ», «Про Червону книгу України» (для рідкісних та зникаючих видів) та Лісового кодексу України шляхом:

збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;

охорони об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;

науково обґрунтованого, невиснажливого використання природних рослинних ресурсів;

здійснення заходів щодо запобігання негативного впливу господарської діяльності на рослинний світ;

збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;

регулювання поширення та чисельності дикорослих рослин і використання їх запасів з врахуванням інтересів охорони здоров'я населення;

здійснення заходів щодо відтворення рослинного світу.

Рішенням п'ятої сесії Хмельницької обласної ради від 20.12.2006 року № 18-5/2006 затверджено Положення та Перелік видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Хмельницької області.

Рішенням Хмельницької обласної ради від 17.07.2012 року № 4-12/2012 внесено зміни до рішень обласної ради від 26.09.2002 року № 16 та від 20.12.2006 року № 18-5/2006, в результаті чого до Переліку видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Хмельницької області включено 150 видів рослин. До Переліку видів рослин, що занесені до «Червоної книги України. Рослинний світ» включено 116 видів.

Для збереження рослинного світу у пожежонебезпечний період проводилась роз'яснювальна робота та інформування населення через засоби масової інформації щодо недопущення виникнення пожеж в екосистемах та збереження біорізноманіття.

5.2.3 Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Хмельниччина – область, що поєднує у собі рослинний світ Малоого Полісся та Лісостепу. Тут створено багато об'єктів природно-заповідного фонду з метою збереження рідкісних видів рослин та тварин, які також охороняються на різних рівнях: регіональному, національному, європейському та світовому. Охороні підлягають болотні види Малоого Полісся; степові види, що зростають на Товтрах та в долині річки Дністер;

лучні види долин річок Південний Буг, Случ, Хомора; лісові види грабово-дубових, дубових та соснових лісів.

Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території області (станом на 01.01.2025 року)

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	CITES	Європейський червоний список	МСОП
1	2	3	4	5	6
Баранець звичайний <i>Huperzia selago</i> (L.) Bernh.ex Schrank et Mart	+	-	-	-	-
Зелениця сплюснута <i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub	+	-	-	-	-
Плаунець заплашний <i>Lycopodiella inundata</i> (L.) Holub	+	-	-	-	-
Плаун річний <i>Lycopodium annotinum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Асплений чорний <i>Asplenium adiantum-nigrum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Гронянка півмісяцева <i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw	+	-	-	-	-
Гронянка віргінська <i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw	+	-	-	-	-
Сальвінія плаваюча <i>Salvinia natans</i> (L.) All	+	+	-	-	-
Цибуля коса <i>Allium obliquum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Цибуля перевдягнена <i>Allium pervestitum</i> Klokov	+	-	-	-	-
Цибуля круглонога <i>Allium sphaeropodum</i> Klokov	+	-	-	-	-
Цибуля пряма <i>Allium strictum</i> Schrad	+	-	-	-	-
Цибуля ведмежа <i>Allium ursinum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Підсніжник білий <i>Galanthus nivalis</i> (L.)	+	-	+	-	-
Осока біла <i>Carex halba</i> Scop	+	-	-	-	-
Осока богемська <i>Carex bohémica</i> Schreb	+	-	-	-	-
Осока Буксбаума <i>Carex buxbaumii</i> Wahlenb	+	-	-	-	-
Осока Девелла <i>Carex davalliana</i> Smith	+	-	-	-	-
Осока дводомна <i>Carex dioica</i> (L.)	+	-	-	-	-
1	2	3	4	5	6

Осока затінкова <i>Carex umbrosa</i> Host	+	-	-	-	-
Меч-трава болотна <i>Cladium mariscus</i> (L.) Pohls.l	+	-	-	-	-
Сашник іржавий <i>Schoenus ferrugineu</i> (L.)	+	-	-	-	-
Шафран Гейфелів <i>Crocus heuffelianus</i> Herb	+	-	-	-	-
Косарики черепитчасті <i>Gladiolus imbricatus</i> (L.)	+	-	-	-	-
Півники сибірські <i>Iris sibirica</i> (L.)	+	-	-	-	-
Ситник бульбастий <i>Juncus bulbosus</i> (L.)	+	-	-	-	-
Рябчик гірський <i>Fritillaria montana</i> Норре	+	+	-	-	-
Лілія лісова <i>Lilium martagon</i> (L.)	+	-	-	-	-
Плодоріжка блощична <i>Anacamptis coriophora</i> (L.) R.M. Bateman, Pridgeonet M.W. Chases.l	+	-	-	-	-
Плодоріжка салепова <i>Anacamptis morio</i> (L.) R.M. Bateman, Pridgeonet M.W. Chase	+	-	-	-	-
Плодоріжка болотна <i>Anacamptis palustris</i> (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeonet M.W. Chase	+	-	-	-	-
Плодоріжка пірамідальна <i>Anacamptis pyramidalis</i> (L.) Rich	+	-	-	-	-
Булатка великоквіткова <i>Sephalanther adamasonium</i> (Mill.) Druce	+	-	-	-	-
Булатка довголиста <i>Sephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch	+	-	-	-	-
Булатка червона <i>Sephalanthera rubra</i> (L.) Rich	+	-	-	-	-
Коральковець тричінадрізаний <i>Corallorhiza trifida</i> Chotel	+	-	-	-	-
Зозулині черевички справжні <i>Surgipedium calceolus</i> (L)	+	+	-	-	-
Зозульки Фукса <i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soo	+	-	-	-	-
Зозульки м'ясочервоні <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soos.l	+	-	-	-	-
Зозульки пляmistі <i>Dactylorhiza</i>	+	-	-	-	-
1	2	3	4	5	6

maculata (L.) Soo s.l					
Зозульки травневі <i>Dactylorhiza majali</i> s(Rchb.) P.F.HuntetSummerhayess.l	+	-	-	-	-
Коручка темно-червона <i>Eriopactis atrorubens</i> (Hoffm. exBernh.) Besser	+	-	-	-	-
Коручка чемерниковидна <i>Eriopactis helleborine</i> (L.) Crantz	+	-	-	-	-
Коручка болотна <i>Eriopactis palustris</i> (L.) Crantz	+	-	-	-	-
Коручка пурпурова <i>Eriopactis purpurata</i> Smith	+	-	-	-	-
Надбородник безлистий <i>Eriopogium aphyllum</i> Sw	+	-	-	-	-
Билинець довгоногий <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br	+	-	-	-	-
Билинець найзапашніший <i>Gymnadenia odoratissima</i> (L.) Rich	+	-	-	-	-
Бровник одно бульбовий <i>Herminium monorchis</i> (L.) R.Br	+	-	-	-	-
Зозулині сльози яйцеподібні <i>Listera ovata</i> (L.)R.Br	+	-	-	-	-
Гловчак однолистий <i>Malaxis monophyllos</i> (L.) Sw	+	-	-	-	-
Неотінея обпалена <i>Neotinea ustulata</i> (L.) R.M. Bateman, Pridgeonet M.W. Chase	+	-	-	-	-
Гніздівка звичайна <i>Neotianidus-avis</i> (L.) Rich	+	-	-	-	-
Зозулинець чоловічий <i>Orchis mascula</i> (L.)	+	-	-	-	-
Зозулинець шоломоносний <i>Orchis militaris</i> (L)	+	-	-	-	-
Зозулинець прикрашений <i>Orchis signifera</i> Vest	+	-	-	-	-
Любка дволиста <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich	+	-	-	-	-
Любка зеленоквіткова <i>Platanther achlorantha</i> (Cust.) Rchb	+	-	-	-	-
Костриця різнолиста <i>Festuca heterophylla</i> Lam	+	-	-	-	-
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> (L.)	+	-	-	-	-
Ковила Лессінга <i>Stipa lessengiana</i> Trin.enRupr	+	-	-	-	-
Ковила пірчаста <i>Stipa pennata</i> (L.)	+	-	-	-	-
1	2	3	4	5	6

Ковила найкрасивіша <i>Stipa pulcherrima</i> K. Koch	+	-	-	-	-
Шейхцерія болотна <i>Scheuchzeria palustris</i> (L)	+	-	-	-	-
Відкаси́к осотоподібний <i>Carlina cirsioides</i> Klokov	+	-	-	-	-
Язичник сизий <i>Ligularia glauca</i> (L.) J.Hoffm	+	-	-	-	-
Язичник сибірський <i>Ligularia sibirica</i> Cass	+	-	-	-	-
Бере́за темна <i>Betula obscura</i> A. Kotula	+	-	-	-	-
Місячниця оживаюча <i>Lunaria rediviva</i> (L.)	+	-	-	-	-
Шивере́кія подільська <i>Schivereckia podolica</i> (Besser) Andrzej. ex DC	+	+	-	-	-
Гвоздика несправжньо́пізня <i>Dianthus pseudoserotinus</i> Bocki	+	-	-	-	-
Ле́щиця дністровська <i>Gypsophila thyratica</i> Krasnova	+	-	-	-	-
Бруслина карликова <i>Euonymus nana</i> M. Bieb	+	-	-	-	-
Росичка середня <i>Drosera intermedia</i> Hayne	+	-	-	-	-
Росичка англійська <i>Drosera anglica</i> Huds	+	-	-	-	-
Молочай волинський <i>Euphorbia volhynica</i> Besser ex Racib	+	-	-	-	-
Астрагал монпельський <i>Astragalus monspessulanus</i> (L.)	+	-	-	-	-
Астрагал понтійський <i>Astragalus ponticus</i> Pall	+	-	-	-	-
Зіновать біла <i>Chamaecytisus albus</i> (Hacq.) Rothm	+	-	-	-	-
Зіновать Блоцького <i>Chamaecytisus blockianus</i> (Pawt.) Klask	+	-	-	+	-
Зіновать Пачоського <i>Chamaecytisus raczowskii</i> (V. recz.) Klask	+	-	-	-	-
Зіновать подільська <i>Chamaecytisus podolicus</i> (Bocki) Klask	+	-	-	+	-
Чина гладенька <i>Lathyrus laevigatus</i> (Waldst. et it.) Fritsch	+	-	-	-	-
Чина ряба <i>Lathyrus venetus</i> (Mill.) Wohlf	+	-	-	-	-
Сверція багаторічна <i>Swertia perennis</i> (L.)	+	-	-	-	-
1	2	3	4	5	6

Змієголовник австрійський <i>Dracoscephalum austriacum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Шавлія кременецька <i>Salvia cremenecensis</i> Bess	+	-	-	+	-
Шоломниця весняна <i>Scutellaria verna</i> Besser	+	-	-	-	-
Товстянка звичайна <i>Pinguicula vulgaris</i> (L.)	+	-	-	-	-
Пухирник середній <i>Utricularia intermedia</i> Hayne	+	-	-	-	-
Пухирник малий <i>Utricularia minor</i> (L.)	+	-	-	-	-
Льон бессарабський <i>Linum basarabicum</i> (Savul. etRayss) KlokovexJuz	+	-	-	-	-
Плавун щитолистий <i>Nymphoides peltata</i> (S.G. Gmel.) Kuntze	+	-	-	-	-
Шолудивник королівський <i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Аконіт Бессера <i>Aconitum besserianum</i> Andr. exTrautv	+	-	-	-	-
Аконіт несправжньо-протитруйний <i>Aconitum pseudanthora</i> BtockieхPacz	+	-	-	-	-
Горицвіт весняний <i>Adonis vernalis</i> (L.)	+	-	-	-	-
Сон великий <i>Pulsatilla grandis</i> Wender	+	+	-	-	-
Сон розкритий <i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. s.1	+	+	-	-	-
Сонлучний <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. s.1	+	-	-	-	-
Рутвиця смердюча <i>Thalictrum foetidum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Жостір фарбувальний <i>Rhamnus tinctoria</i> Waldst. etKit	+	-	-	-	-
Берека <i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz	+	-	-	-	-
Шипшина Чацького <i>Rosaczackiana</i> Besser	+	-	-	-	-
Ясенець білий <i>Dictamnus salbus</i> (L.)	+	-	-	-	-
Верба чорнична <i>Salix myrtilloides</i> (L.)	+	-	-	-	-
Верба Старке <i>Salix starkeana</i> Willd	+	-	-	-	-
Ломикамінь зернистий <i>Saxifraga granulata</i> (L.)	+	-	-	-	-
1	2	3	4	5	6

Ломикамінь болотний <i>Saxifraga hirculus</i> (L.)	+	+	-	-	-
Ранник весняний <i>Scrophularia vernalis</i> (L.)	+	-	-	-	-
Белладонна звичайна <i>Atropa belladonna</i> (L.)	+	-	-	-	-
Скополія карніолійська <i>Scopoliasa miolica</i> Jacq	+	-	-	-	-
Клокичка периста <i>Staphylaea pinnata</i> (L.)	+	-	-	-	-
Вовче лико пахуче <i>Daphne sneorum</i> (L.)	+	-	-	-	-
Водяний горіх плаваючий <i>Trapa natans</i> L. s.l	+	+	-	-	-
Фіалка біла <i>Viola alba</i> Besser	+	-	-	-	-

Види рослин та грибів, що охороняються

	2022	2023	2024
1	2	3	4
Види рослин та грибів на території області, од.	1700	1700	1700
% від загальної чисельності видів України	34	34	34
Види рослин та грибів, занесені до Червоної книги України, од.	123	123	123
Види рослин та грибів, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі, од.	9	9	9
Види рослин та грибів, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	18	18	18

Види флори і фауни, що охороняються

	2022	2023	2024
1	2	3	4
Загальна кількість видів флори на території регіону, од.	1700	1700	1700
% до загальної чисельності видів України	34	34	34
Види флори, занесені до Червоної книги України, од.	116	116	116
Загальна чисельність видів фауни, од. % до загальної чисельності видів України	1980	1980	1980
Види фауни, занесені до Червоної книги України, од.	127	127	127
Види фауни, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	70	70	70
Види фауни, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	64	64	64
1	2	3	4

Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	1	1	1
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	15	15	15
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження кажанів в Європі (EUROBATS), од.	8	8	8

5.2.4 Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України

Зелена книга України є офіційним державним документом, в якому зведено відомості про сучасний стан рідкісних рослин, таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні.

Зелена книга є основою для розроблення охоронних заходів щодо збереження, відтворення та використання занесених до неї природних рослинних угруповань. Охорона цих угруповань спрямовується на збереження їх ценотичної структури, популяцій рідкісних видів рослин та умов місцезростання.

Охорона природних рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги (далі – рослинні угруповання), забезпечується шляхом:

установлення їх особливого правового статусу, врахування вимог щодо охорони цих угруповань під час розроблення нормативно-правових актів;

створення на місцевостях, де існують угруповання, біосферних заповідників, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі транскордонних;

врахування спеціальних вимог щодо їх збереження під час розміщення продуктивних сил, вирішення питань відведення земельних ділянок, розроблення проєктної та проєктно-планувальної документації, проведення оцінки впливу на довкілля тощо;

проведення постійного спостереження (моніторингу) за їх станом та необхідних наукових досліджень;

запровадження особливих видів режиму збереження;

проведення відповідної еколого-просвітницької роботи та інформування громадськості про їх стан;

установлення адміністративної, цивільної та кримінальної відповідальності за знищення чи пошкодження угруповань та їх місць зростання;

приєднання України до відповідних природоохоронних конвенцій, укладення міжнародних угод у цій сфері.

Рослинність України характеризується значним синтаксономічним багатством, що пояснюється її географічним положенням. На території України розташовані чотири геоботанічні області – Європейська

широколистянолісова, Європейсько-Сибірська лісостепова, Європейсько-Азіатська степова та Присередземноморська.

Західна частина України охоплює оригінальну у фітоценотичному плані Східнокарпатську гірську підпровінцію, а на півдні розташована Гірсько-Кримська підпровінція. Особливості географічного положення, рельєфу та клімату зумовили формування на території України багатой природної рослинності, представлені лісовим, чагарниковим, степовим, лучним, болотним, водним, галофітним, томілярним, псамофітним, петрофітним, кальцеофітним типами рослинності, угруповання яких об'єднані майже у 3800 асоціацій 348 формацій.

Зелена книга України включає 160 статей, в яких дається відповідна інформація про 800 асоціацій рослинності України, серед яких є рідкісні (347), такі, що перебувають під загрозою зникнення (354) та типові (99).

Статті згруповані відповідно до типів рослинності: лісова (72 статті, 308 асоціацій), чагарникова і чагарничкова рослинність Карпат і Криму (9 статей, 32 асоціації), трав'яна і чагарникова степова рослинність (25 статей, 222 асоціації), трав'яна і чагарничкова рослинність ксеротичного типу на відслоненнях та пісках (8 статей, 32 асоціації), лучна (6 статей, 20 асоціацій), болотна (11 статей, 39 асоціацій), галофітна (3 статті, 10 асоціацій), водна (26 статей, 137 асоціацій).

Перелік рідкісних природних рослинних угруповань, які поширені на території Хмельницької області

№ п/п	Назва угруповання	Синфітосо-логічний індекс, клас, категорія, статус угруповань	Фізико-географічні умови	Біотоп	Потенціал відновлюваності	Режим збереження	Забезпеченість охороною
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Угруповання буково-звичайнодубових лісів (Fageto (sylvaticae)-Querceta (roboris))	12,0; I; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Верхні частини схилів та водороздільні плато на висотах 290-400 м над рівнем моря з світло-сірими опідзоленими суглинками	Дубові ліси нейтрофільні	Дуже слабкий	Заповідний, заказний	Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Іванковецький»
2.	Угруповання звичайнодубових лісів (Querceta roboris) з домінуванням у травостої скополії карніолійської (Scopolia carniolica)	13,1; I; 2; «рідкісні»	Днища ярів та нижні частини добре дренованих схилів з вологими багатими ґрунтами	Дубові ліси нейтрофільні	Дуже слабкий	Заповідний, заказний	Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Панівецька дача»
3.	Угруповання звичайнодубових лісів (Querceta roboris) з домінуванням у травостої цибулі ведмежої (Allium ursinum)	11,8; I; 3; «перебувають під загрозою зникнення»	Днища балок, нижні частини крутих схилів, пологісхили північної та західної експозицій, широкі плоскі внутрішньо-балкові водорозділи з вологими сірими лісовими ґрунтами	Дубові ліси нейтральні	Слабкий	Абсолютної та регульованої заповідності, заказний	Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Городоцький»
4.	Угруповання звичайнодубових лісів кров'яносидинових	12,0; I; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Широкі, рівні або хвилясті ділянки межиріч Подільської височини із	Дубові ліси базифільні	Дуже слабкий у дуба звичайного	Абсолютної заповідності на еталонних	НПП «Подільські Товтри»

1	2	3	4	5	6	7	8
5.	(<i>Querceta (roboris) swidosa (sanguineae)</i>) з домінуванням у травостої осоки парвської (<i>Carex brevicollis</i>)	зникнення»	свіжими чорноземними сильно-опідзоленими або темно-сірими лісовими суглинистими ґрунтами на лесах			ділянках лісів та об'єктах ПЗФ, заказний - на територіях решти місцезростань	
6.	Угруповання скельнодубово-звичайнодубових лісів (<i>Querceto (petraeae)-Querceta (roboris)</i>)	11,9; I; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Внутрішні невисокі пагорби гряд та нижні частини схилів з дерново-підзолистими ґрунтами на вапняках, перекритих суглинистими відкладами	Дубові ліси базифільні	Дуже слабкий у дуба скельного, задовільний у дуба звичайного	Заповідний, заказний	Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Панівецька дача»
7.	Угруповання скельнодубових лісів деренових (<i>Querceta (petraeae) cornosa (maris)</i>)	12,0; I; 2,4; «перебувають під загрозою зникнення»	Межіріччя, опуклі плато, верхні частини південних та південно-східних схилів із сірими та темно-сірими лісовими суглинками і дерново-карбонатними ґрунтами	Скельно-дубові ліси	Слабкий	Абсолютної або регульованої заповідності, заказний	НПП «Подільські Товтри»
8.	Угруповання яворових лісів (<i>Acereta pseudoplatani</i>) з домінуванням у травостої лунарії оживаючої (<i>Lunaria rediviva</i>)	11,1-11,2; I; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Помірна кліматична зона на висоті до 500-700 м над рівнем моря на крутих гірських схилах з кам'янистими світлобурими слабокислими середньоскелетними ґрунтами, утвореними на флішових, рідше вулканічних породах	Яворові ліси (<i>Acer Pseudo-platanus</i>)	Задовільний	Регульованої рекреації	НПП «Подільські Товтри»

1	2	3	4	5	6	7	8
9.	Угрупування формації ковили пірчастої (<i>Stipeta pennatae</i>)	9,5-12,6; I, II; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Домінант - лучностеповий щільнодернинний мезоксерофіт. Угрупування приурочені до плакорів та пологосхилових місцезростань з потужними малогумусними в різній мірі вилугованими чорноземами, нерідко також - до схилів річкових долин і балок з еродованими ґрунтами та відслоненнями крейди, вапняків, доломітів	Лучні різнотравно-злакові степи	Задовільний	Регульованої заповідності, заказний	Ландшафтні заказники загальнодержавного значення «Сокіл», «Івахновецький»
10.	Угрупування формації костриці бліднуватої (<i>Festuceta pallentis</i>)	12,0-14,8; I; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Рідкісний тип асоційованості домінантів травостою. Домінант (костриця бліда (<i>Festuca pallens</i>) та співдомінант (сонцецвіт сивий (<i>Helianthemum capum</i>)) занесені до ЧКУ	Різнотравно-низкоосокові (<i>Cirsio-Brachypodion</i>) лучні степи з домінуванням осоки низької (<i>Carex humilis</i>), сеслерії Хейфлерова (<i>Sesleria heufleriana</i>), куцоніжки пірчастої	Угрупування добре утримують свої позиції, але після руйнування екотопів відновлюються погано	Регульованої заповідності	НПП «Подільські Товтри»

1	2	3	4	5	6	7	8
				(Brachypodium pinnatum), карбонатні екосистеми, розвиток яких спричинений геоморфологічними формами			
11.	Угруповання формації сеслерії Хейфлерова (Seslerieta heufleranae)	11,9-15,1; I; 2; «рідкісні»	Угруповання трапляються на крутих обривистих північних та західних схилах горбів долини р. Дністер та її притоків зі свіжими малопотужними (5-10 см) рендзинами, які сформувалися на вапняках чи гіпсах, або на вапнистих глинистих сланцях	Різнотравно-низкоосокові (Cirsio-Brachypodion) лучні степи з домінуванням осоки низької (Carex humilis), сеслерії Хейфлерова (Sesleria heufleriana), куцоніжки пірчастої (Brachypodium pinnatum); карбонатні екосистеми, розвиток яких спричинений геоморфологічними	Задовільний	Регульованої заповідності	НПП «Подільські Товтри»

1	2	3	4	5	6	7	8
				формами			
12.	Угруповання формації тонконога різнобарвного (Poeta versicoloris)	14,4-15,4; I; 2; «рідкісні»	Угруповання формуються на вузьких карнизах скель та дуже крутих обривистих скелястих схилах різної експозиції з дерново-карбонатними малопотужними ґрунтами	Різнотравно-низькоосокові (Cirsio-Brachypodion) лучні степи з домінуванням осоки низької (Carex humilis), сеслерії Хейфлерова (Sesleria heufleriana), куцоніжки пірчастої (Brachypodium pinnatum); полиці, карбонатні екосистеми, розвиток яких спричинений геоморфологічними формами	Задовільний	Регульованої заповідності	НПП «Подільські Товтри»
13.	Угруповання формації іржавосашниково-гіпнової (Schoeneto ferruginei)-Нурнета	12,8; I; 2; «рідкісні»	Карбонатні евтрофні болота у заплавах невеликих річок. Зволоження середнє. Шар торфу - 1-3 м, торфи драговинні, рН 6-7	Карбонатні болота зі сашником іржавим (Schoenus ferrugineus)	Задовільний, досить довго зберігається при зниженні рівня ґрунтових	Заповідний, заказний	-

1	2	3	4	5	6	7	8
					вод, проте поступово трансформується в іржаво-сашниково-молінієві угруповання		
14.	Угруповання формації осоки Девелла (<i>Carex davalliana</i>)	12,8-13,8; I; 2; «перебувають під загрозою зникнення»	Карбонатні евтрофні болота, які формуються в заплавах невеликих річок або улоговинах з помірним зволоженням та неглибоким (1-2 м) шаром торфу із рН 6-7	Карбонатні болота з осокою Девелла (<i>Carex davalliana</i>)	Незадовільний. Угруповання трансформуються і не відновлюються в умовах осушення	Заказний	-
15.	Угруповання формації глечиків жовтих (<i>Nupharetta luteae</i>)	11,8-12,2; I; 3; «типові»	В евтрофних прісноводних слабопроточних, рідше непроточних водоймах з потужними піщаними, мулисто-піщаними і мулистими донними відкладами і товщею води 100-150 (200) см, з нейтральною або слабнокислою реакцією середовища, помірним поверхневим і протягом вегетації коливанням рівня води. В озерах, затоках річок, рукавах,	Непроточні і проточні прісноводні водойми мезотрофного і евтрофного типу, зона занурених прикріплених водних макрофітів	Задовільний	Абсолютної заповідності	-

1	2	3	4	5	6	7	8
			старицях, водосховищах, ставках, старих кар'єрах, меліоративних каналах				
16.	Угруповання формації рдесника альпійського (<i>Potamogetoneta alpini</i>)	11,1-12,0; I; 3; «рідкісні»	У мезотрофних, мезоевтрофних і евтрофних проточних і слабопроточних водоймах з нейтральною або слаболужною реакцією середовища, помірним поверхневим і протягом вегетації коливанням рівня води, на мулисто-піщаних донних відкладах з товщею води 50-90 (150) см. У руслах малих річок, ділянках локальних течій штучних водойм, у озерах. Зниження рівня води до 50 см стимулює розвиток угруповань	Непроточні і слабопроточні прісноводні водойми мезотрофного і евтрофного типу, зона занурених прикріплених водних макрофітів	Незадовільний	Абсолютної заповідності	-

5.2.5 Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

Одним із основних елементів благоустрою населених пунктів є зелені насадження. Крім естетичного, вони мають ще й величезне санітарне значення, захищаючи міста і села від диму, газів, пилу тощо. Зелений масив приміської зони є резервуаром чистого повітря для населеного пункту. Парки, сади, алеї і бульвари - це своєрідні легені, які очищають забруднене повітря, створюють сприятливий мікроклімат і оздоровлюють довкілля. Вдале поєднання різних рослин дозволяє значно зменшити шкідливі санітарні фактори урбанізації. Так, насадження дерев і кущів значно зменшують амплітуду температурних коливань, збільшують у спекотні дні вологість повітря, покращуючи таким чином теплообмін людини і її самопочуття.

З метою поліпшення стану довкілля, озеленення, благоустрою населених пунктів та прилеглих до них територій, очищення водних джерел, збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших особливо цінних об'єктів і поширення екологічних знань в рамках проведення щорічної всеукраїнської акції «За чисте довкілля» та Дня благоустрою в Хмельницькій області було ліквідовано несанкціоновані та неконтрольовані сміттєзвалища відходів, також ліквідовано стихійні смітники у межах смуг вулиць та доріг населених пунктів, зонах відпочинку, на берегах водойм, річок, струмків. Прибрано прибудинкові території адміністративних будівель, проведено благоустрій кладовищ, упорядковані братські могили, меморіальні комплекси та місця почесних поховань. Висаджено дерева, кущі, упорядковано газони та квітники. Проводилися необхідні заходи по залісненню територій у межах прибережних захисних смуг, крутих схилів та ярів.

Також організовано та проведено роботу з упорядкування та санітарного прибирання територій та об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини.

Озеленення населених пунктів

Заходи	2022	2023	2024
1	2	3	4
Проведено ландшафтну реконструкцію насаджень, га	2427,965	2416,496	-
Проведено догляд за насадженнями, га	-	-	-
Площа упорядкованих територій, газонів, квітників, алей, га	-	-	8542,6 0,17
Створення нових парків (скверів) к-ть/га	-	-	1,38
Кількість посаджених дерев, тис. шт.	21,0123	9,380	3,695
Кількість посаджених кущів, тис. шт.	4,834	1,032	2,315
Площа нових газонів, квітників, га	0,0027; 0,0039	-	-

- інформація відсутня.

5.3 Охорона, використання та відтворення тваринного світу

5.3.1 Загальна характеристика тваринного світу

Тваринний світ є одним з основних компонентів навколишнього природного середовища, національним багатством України, джерелом духовного та естетичного збагачення і виховання людей, об'єктом наукових досліджень, а також важливою базою для одержання промислової і лікарської сировини, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей.

Різноманітність природних умов зумовлює багатство тваринного світу області. Сучасна фауна, на території Хмельниччини, представлена такими видами.

Ссавці: вовки, лисиці, зайці-русаки, європейські козулі, дикі свині, лосі, рябі ховрахи, звичайні хом'яки, звичайні та малі бурозубки, їжаки, жовтогорлі, лісові і польові миші, лісові полівки, сірі та лісові вовчки.

До Червоної книги України занесені: видра річкова, борсук звичайний, вечірниця мала та велетенська, підковоніс малий. Регіональної охорони потребують: куниця лісова, кутора мала, сліпак подільський та горностай.

Птахи: 3 види дятлів, 5 видів синиць, сойки, дрозди, зяблики, вівсянки та ковалики.

До Червоної книги України занесені: лелека чорний, журавель сірий, лунь польовий, змієїд, кроншнеп малий, середній та великий, пугач, савка, сипуха, сич волохатий, скопа та чернь білоока. Регіональної охорони потребують: норець чорніючий, чапля біла, чернь губата, лебідь-шипун, гуска сіра, шуліка чорний, орел-карлик, лунь лучний, кібчик, чеглок, скиглик малий, тетерев, рябчик, фазан, чорниш, веретенник великий, синяк, дрімлюга, рибалочка голуба, бджолоїдка, сиворакша, одуд, синиця вусата та соловейко західний.

Земноводні та плазуни: трав'яна та гостроморда жаби, квакша, червоночерева кумка, звичайна та зелена ропухи, звичайні та гребнясті тритони, прудка та живородна ящірки, веретінниця, звичайний та водяні вужі, звичайна гадюка і спорадична мідянка.

До Червоної книги України занесені: жаба прудка, мідянка та полоз жовточеревий.

Основними проблемними питаннями у сфері охорони використання та відтворення тваринного світу є створення відтворювальних ділянок для рідкісних тварин та тих, які мають мисливське значення, браконьєрство на суходолі та на воді.

5.3.2 Стан і ведення мисливського та рибного господарства

Відповідно до Закону України «Про мисливське господарство та полювання», мисливське господарство – це сфера суспільного виробництва, основними завданнями якого є охорона, регулювання чисельності диких тварин, використання та відтворення мисливських тварин, надання послуг

мисливцям щодо здійснення полювання, розвиток мисливського собаківництва.

Загальна площа мисливських угідь Хмельницької області складає 1442,4 тис. га, з них лісових – 271,9 тис. га, польових – 1122,6 тис. га, водно-болотних – 47,9 тис. гектарів.

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» мисливські угіддя надавалися у користування терміном не менше 15 років підприємствам (організаціям) різної форми власності: філіям ДП «Ліси України», громадським мисливським організаціям – Українському товариству мисливців та рибалок (УТМР), товариству військових мисливців та рибалок (ТВМР), товариствам з обмеженою відповідальністю «Клуб мисливців Поділля», «Подільський бройлер», громадській організації «Стар-Єгер» та приватному підприємству «Софтон».

Стан і ведення мисливського господарства

Найменування	Одиниця виміру	Всього	в тому числі						
			Філії ДП «Ліси України»	УТМР	ТВМР	ТОВ «Подільський Бройлер»	ТОВ «Клуб мисливців Поділля»	ГО «Стар-Єгер»	ПП «Софтон»
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Закріплено мисливських угідь, у тому числі	тис. га	1442,4	114,7	1282,2	12,4	15,6	10,9	3,2	3,5
лісових	тис. га	271,9	98,7	156,8	2,8	6,4	2,9	0,8	3,5
з них держлісфонд	тис. га	189,8	97,3	79,4	2,0	5,0	1,9	0,8	3,5
польових	тис. га	1122,6	15,0	1080,9	9,3	9,1	6,1	2,4	0
водно-болотних	тис. га	47,9	1,3	44,5	0,2	0	1,8	0	0

- інформація відсутня.

До складу користувачів мисливських угідь обласної організації УТМР входить 21 господарство, які займаються веденням мисливського господарства на площі близько 1282,2 тис. га, що складає 88,89 % від загальної площі мисливських угідь області, у тому числі: лісових – 156,8 тис. га, польових – 1080,9 тис. га, водно-болотних – 44,5 тис. гектарів.

Площа мисливських угідь користувачів філій ДП «Ліси України» складає 114,7 тис. га, що становить 7,9 % від загальної площі мисливських угідь області, в тому числі лісових угідь – 98,7 тис. га (6,8 %, з них ДЛФ: 97,3 тис. га – 6,76 %), польових – 15,0 тис. га (1,0 %), водно-болотні – 1,3 тис. га (0,09 %). Мисливське господарство в системі управління ведуть філії Ізяславське, Кам'янець-Подільське, Летичівське, Славутське, Старокостянтинівське, Шепетівське, Ярмолинецьке лісові господарства та Хмельницьке лісомисливське господарство.

Площі мисливських угідь користувачів

№ п/п	Користувач мисливських угідь	Загальна площа, га	В тому числі		
			лісові	польові	водно-болотні
1.	філія «Хмельницьке ЛМГ»	19732,7	8038,5	11326,8	367,4
2.	філія «Ізяславське ЛГ»	17203,5	17203,5	0	0
3.	філія «Кам'янець-Подільське ЛГ»	9113,0	9113,0	0	0
4.	філія «Летичівське ЛГ»	5579,0	4159,0	1420,0	0
5.	філія «Славутське ЛГ»	16283,0	16090,0	0	193,0
6.	філія «Старокостянтинівське ЛГ»	4936,5	3581,0	1355,5	0
7.	філія «Шепетівське ЛГ»	26589,7	25218,9	594,7	776,1
8.	філія «Ярмолинецьке ЛГ»	15306,0	15306,0	0	0
ВСЬОГО		114743,4	98709,9	14697,0	1336,5

- інформація відсутня.

З метою забезпечення комплексу заходів, спрямованих на відтворення мисливських тварин, забезпечення належної охорони мисливських угідь силами державної егерської та лісової охорони підприємства лісового господарства вкладають кошти у ведення мисливського господарства.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (голів)

Види мисливських тварин	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5
Копитні	3494	6537	2259	4525
Хутрові	78565	83130	3001	81084
Пернаті	422317	410563	-	377327

Добування основних видів мисливських тварин

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій	Причина невикористання
1	2	3	4	5	6	7
2018	Олень плямистий	12	12	8	3	-
	Козуля	182	217	155	4	-
	Кабан	144	178	91	7	Полювання січень 2019
	Бобер	19	20	17	0	Полювання січень 2019
2019	Олень плямистий	21	21	21	1	Полювання січень 2020
	Козуля	218	267	193	8	-
	Кабан	142	190	61	38	Полювання

1	2	3	4	5	6	7
						січень 2020
	Бобер	21	21	15	16	Полювання січень 2020
2020	Олень плямистий	-	-	-	-	-
	Козуля	102	102	93	3	-
	Кабан	38	38	11	4	-
	Бобер	13	13	5	1	-
2021	Олень плямистий	-	-	-	-	-
	Козуля	126	126	118	-	-
	Кабан	41	41	10	-	-
	Бобер	10	10	8	-	-
2022	Ліміти використання диких мисливських тварин не затверджувались, полювання на території Хмельницької області не проводилось у зв'язку із заборонаю під час дії воєнного стану в Україні					
2023	Ліміти використання диких мисливських тварин не затверджувались, полювання на території Хмельницької області не проводилось у зв'язку із заборонаю під час дії воєнного стану в Україні					
2024	Ліміти використання диких мисливських тварин не затверджувались, полювання на території Хмельницької області не проводилось у зв'язку із заборонаю під час дії воєнного стану в Україні					

- інформація відсутня.

У 2024 році, за даними Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Хмельницькій області, на водних об'єктах Хмельницької області в режимі спеціальних товарних рибних господарств провадили свою діяльність чотири суб'єкти господарювання, а саме: приватне підприємство «Виробнича торгівельна компанія «Дельфін» на території водойми, яка розташована на річці Горинь біля с. Полян та с. Комарівка Шепетівського району Хмельницької області; філія «Відокремлений підрозділ «Хмельницька АЕС» на території водойми-охолоджувача Хмельницької АЕС м. Нетішин Шепетівський район Хмельницька область; ПрАТ «Геофіпольський цукровий завод» на території водосховища, яке розташоване в межах смт Геофіполь та ТОВ «РОЗВИТОК БІЗНЕС СИСТЕМ» на території Новокостянтинівського водосховища поблизу с. Новокостянтинів Летичівської селищної територіально громади Хмельницького району Хмельницької області.

Загальний обсяг вилучення водних біоресурсів користувачами, які здійснюють спеціальне використання водних біоресурсів, у 2024 році становив 58,2849 тонн.

Окрім того, згідно із поданими до Управління звітами за формою № 1А-аквакультура (річна) «Звіт про аквакультуру за 2024 рік», суб'єктами аквакультури вироблено 1 517 206 кг товарної продукції.

Перелік спеціальних товарних рибних господарств (СТРГ) на території Хмельницької області

№ п/п	Назва водного об'єкта	Площа (га)	Місце знаходження водного об'єкта	Користувач	Термін дії режиму	
					Дата початку дії режиму	Дата закінчення дії режиму
1	2	3	4	5	6	7
1.	водойма, яка розташована на річці Горинь	40,25	біля с. Полян та с. Комарівка Шепетівського району Хмельницької області	Приватне підприємство «Виробнича торгівельна компанія «Дельфін»	27.07.2015	31.12.2024
2.	Водойма-охолоджувач Хмельницької АЕС	2000	м. Нетішин Шепетівський район Хмельницька область	Філія «Відокремлений підрозділ «Хмельницька АЕС»	21.03.2016	31.12.2025
3.	Водосховище, розташоване в межах смт. Теофіполь	127,51	сmt Теофіполь Хмельницький район Хмельницька область	ПрАТ «Теофіпольський цукровий завод»	06.06.2018	31.12.2027
4.	Новокостянтинівське водосховище	254	поблизу с. Новокостянтинів Летичівської селищної територіально громади Хмельницького району Хмельницької області	ТОВ «РОЗВИТОК БІЗНЕС СИСТЕМ»	15.02.2023	31.12.2032

Динаміка вилову риби

Рік	Назва водного об'єкту	Затверджений ліміт вилову, тонн/рік	Фактичний вилов, тонн/рік
1	2	3	4
2022	ВП ХАЕС Водойма-охолоджувач ХАЕС	50,2	14,24280
	Щедрівське водосховище *ТОВ «Тихий Дніпро»	348,9	12,45500
	Новокостянтинівське водосховище **ТОВ «Тихий Дніпро»	51,0	6,07200
	Теофіпольське водосховище ПрАТ «Теофіпольський цукровий завод»	4,03	3,661570
	Дністровське водосховище	0	0
2023	Водойма-охолоджувач ХАЕС	68,3	13,2904
	Щедрівське водосховище	-	-
	Дністровське водосховище	-	-
	Новокостянтинівське водосховище	15,65	14,212
2024	Водойма-охолоджувач ХАЕС	68,30	18,2371
	Новокостянтинівське водосховище	35,950	35,930
	Теофіпольське водосховище	5,3	4,1178

*ТОВ «Тихий Дніпро» Щедрівське водосховище відповідно до Доповнення Режиму рибогосподарської експлуатації Щедрівського водосховища, розташованого на території Хмельницького (Летичівського) району Хмельницької області (із змінами 2018-2022 рр) погодженого Держрибагентством 27.12.2018 р. у пункту 11 «Обсяги вилучення водних біоресурсів за видами (тонн)» на 2021-2022 роки всього – 348,9 т фактичне виконання у 2022 році – 12,45500 т. Загальний обсяг вилучення за 2021-2022 роки склав 23,74300 тонн;

**ТОВ «Тихий Дніпро» Новокостянтинівське водосховище відповідно до Доповнення Режиму рибогосподарської експлуатації Новокостянтинівського водосховища, розташованого на території Хмельницького (Летичівського) району Хмельницької області (із змінами 2018-2022 рр) погодженого Держрибагентством 27.12.2018 р. у пункту 11 «Обсяги вилучення водних біоресурсів за видами (тонн)» на 2021-2022 роки склав 9,04700 тонн.

5.3.3 Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Охорона, використання і відтворення тваринного світу, регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення об'єктів тваринного світу, збереження та поліпшення середовища перебування диких тварин, забезпечення умов постійного існування усього видового складу і популяційного різноманіття в стані природної волі, неволі чи напіввільних умовах забезпечується спеціально уповноваженими органами та користувачами мисливських угідь області.

На території Хмельницької області існує 188 видів тварин, які занесені до Червоної книги України та регіонально рідкісних видів. Хмельницькою обласною радою 26.09.2002 року № 16 прийнято рішення «Про посилення охорони рідкісних та інших видів рослин і тварин, а також їх груп на території області».

Рішенням обласної ради від 17.07.2012 року № 4-12/2012 «Про внесення змін до рішень обласної ради від 26.09.2002 року № 16 та від 20.12.2006 року № 8-5/2006» до Переліку видів фауни Хмельницької області, що є рідкісними, погранично-ареальними, або чисельність яких зменшується, включено 61 вид фауни, до Переліку видів фауни, що занесені до «Червоної книги України. Тваринний світ» – 127 видів.

Для охорони та відтворення чисельності видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів України, створюються заповідні об'єкти. Так, на даний час в області створено: 10 орнітологічних заказників площею 3689,09 га, 7 загальнозоологічних заказників – площею 1200,5 га, 3 ентомологічних заказники – площею 185,0 га та 4 зоологічні пам'ятки природи – площею 97,2 гектари.

Охорона та відтворення тваринного світу

Перелік видів	Кількість
1	2
Ссавці	
Кутора мала (<i>Neomys anomalus</i> Cabrera, 1907)	-
Підковоніс малий (<i>Rhinolophus hipposideros</i> Bechstein, 1800)	-
Нічниця гостровуха (<i>Myotis blythi</i> Tomes, 1857)	-
Нічниця велика (<i>Myotis myotis</i> Borkhausen, 1797)	-
Нічниця довговуха (<i>Myotis bechsteini</i> Kuhl, 1818)	-
Нічниця війчаста (<i>Myotis nattereri</i> Kuhl, 1818)	-
Нічниця триколірна (<i>Myotis emarginatus</i> E.Geoffroy, 1806)	-
Нічниця ставкова (<i>Myotis dasycneme</i> Boie, 1825)	-
Нічниця бранта (<i>Myotis brandtii</i> Eversmann, 1845)	-
Нічниця вусата (<i>Myotis mystacinus</i> Kuhl, 1819)	-
Нічниця водяна (<i>Myotis daubentoni</i> Kuhl, 1819)	-
Вухань звичайний (<i>Plecotus auritus</i> L., 1758)	-
Вухань австрійський (<i>Plecotus austriacus</i> Fischer, 1829)	-

1	2
Широковух європейський (<i>Barbastella barbastella</i> Schreber, 1774)	-
Вечірниця дозирна (<i>Nyctalus noctula</i> Schreber, 1775)	-
Вечірниця мала (<i>Nyctalus leisleri</i> Kuhl, 1818)	-
Вечірниця велетенська (<i>Nyctalus lasiopterus</i> Schreber, 1780)	-
Нетопир звичайний (<i>Vespertilio pipistrellus</i> Schreber, 1775)	-
Лилик двоколірний (<i>Vespertilio murinus</i> L., 1758)	-
Кажан пізній (<i>Eptesicus serotinus</i> Schreber, 1774)	-
Ховрах європейський (<i>Spermophilus citellus</i> L., 1766)	-
Сліпак білозубий (<i>Spalax leocodon</i> Nordmann, 1840)	-
Сліпак подільський (<i>Spalax zemni</i> Erxleben, 1777)	-
Вовчок садовий (<i>Eliomys quercinus</i> L., 1766)	-
Мишівка лісова (<i>Sicista betulina</i> Pall., 1779)	-
Мишівка степова (<i>Sicista subtilis</i> Pall., 1773)	-
Хом'як звичайний (<i>Cricetus cricetus</i> L., 1758)	-
Горностаї (<i>Mustela erminea</i> L., 1758)	-
Норка європейська (<i>Mustela lutreola</i> L., 1766)	-
Тхір степовий (<i>Mustela eversmanni</i> Lesson, 1827)	-
Тхір лісовий (<i>Mustela putorius</i> L., 1758)	-
Видра річкова (<i>Lutra lutra</i> L., 1758). ЧКУ(2)	-
Кіт лісовий (<i>Felis silvestris</i> Schreber, 1777)	-
Разом:	33 види
Птахи	
Лелека чорний (<i>Ciconia nigra</i> L., 1758)	-
Нерозень (<i>Anas strepera</i> L., 1758)	-
Чернь білоока (<i>Aythya nyroca</i> Guldenstadt, 1770)	-
Гоголь (<i>Bucephala clangula</i> L., 1758)	-
Крех середній (<i>Mergus serrator</i> L., 1758)	-
Скопа (<i>Pandion haliaetus</i> L., 1758)	-
Шуліка рудий (<i>Milvus milvus</i> L., 1758)	-
Шуліка чорний (<i>Milvus migrans</i> Boddaert, 1783)	-
Лунь польовий (<i>Circus cyaneus</i> L., 1766)	-
Лунь степовий (<i>Circus macrourus</i> S.G.Gmelin, 1771)	-
Лунь лучний (<i>Circus pygargus</i> L., 1758)	-
Зміїд (<i>Circaetus gallicus</i> Gmelin, 1788)	-
Орел-карлик (<i>Hieraaetus pennatus</i> Gmelin, 1788)	-
Підорлик великий (<i>Aquila clanga</i> Pall, 1811)	-
Підорлик малий (<i>Aquila pomarina</i> Brehm, 1831)	-
Беркут (<i>Aquila chrysaetus</i> L., 1758)	-
Орлан-білохвіст (<i>Haliaeetus albicilla</i> L., 1758)	-
Балабан (<i>Falco cherrug</i> Gray, 1834)	-
Сапсан (<i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771)	-
Боривітер степовий (<i>Falco naumanni</i> Fleischer, 1818)	-
Тетерук (<i>Lyrurus tetrix</i> L., 1758)	-
Орябок (<i>Tetrastes bonasia</i> L., 1758)	-
Журавель сирій (<i>Grus grus</i> L., 1758)	-
Дрохва (<i>Otis tarda</i> L., 1758)	-
Чоботар (<i>Recurvirostra avosetta</i> L., 1758)	-
Кулик-сорока (<i>Haematopus ostralegus</i> L., 1758)	-
Кульон великий (<i>Numenius arquata</i> L., 1758)	-

1	2
Кульон середній (<i>Numenius phaeopus</i> L., 1758)	-
Крячок малий (<i>Sterna albifrons</i> Pallas, 1764)	-
Голуб-синяк (<i>Columba oenas</i> L., 1758)	-
Пугач (<i>Bubo bubo</i> L., 1758)	-
Сова болотяна (<i>Asio flammeus</i> Pontoppidan, 1763)	-
Сова довгохвоста (<i>Strix uralensis</i> Pallas, 1771)	-
Сова бородата (<i>Strix nebulosa</i> Forster, 1772)	-
Сипуха (<i>Tyto alba</i> Scopoli, 1769)	-
Сиворакша (<i>Coracias garrulus</i> L., 1758)	-
Жовна зелена (<i>Picus viridis</i> L., 1758)	-
Дятел кабізовий (<i>Dendrocopos leucotos</i> Bechstein, 1803)	-
Дятел трипалий (<i>Picoides tridactylus</i> L., 1758)	-
Сорокопуд сирій (<i>Lanius excubitor</i> L., 1758)	-
Скеляр строкатий (<i>Monticola saxatilis</i> L., 1766)	-
Разом:	41 вид
Плазуни	
Ящірка зелена (<i>Lacerta viridis</i> Laur., 1768)	-
Мідянка звичайна (<i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768)	-
Полоз лісовий (<i>Elaphe longissima</i> Laurenti, 1768)	-
Разом:	3 види
Земноводні	
Кумка жовточерева (<i>Bombina variegata</i> L., 1758)	-
Разом:	1 вид
Круглороті	
Мінога українська (<i>Lampetra mariae</i> Berg, 1931)	-
Разом:	1 вид
Комахи	
Красуня діва (<i>Colopteryx virgo</i> L., 1758)	-
Дозорець-імператор (<i>Anax imperator</i> Leach, 1815)	-
Бабка перев'язана (<i>Sympetrum pedemontanum</i> Allioni, 1776)	-
Дибка степова (<i>Saga pedo</i> Pall., 1771)	-
Красотіл пахучий (<i>Calosoma sycophanta</i> L., 1758)	-
Жук-самітник (<i>Osmoderma eremita</i> Scopoli, 1763)	-
Жук-олень (<i>Lucanus cervus</i> L., 1758)	-
Вусач великий дубовий (<i>Cerambyx cergo</i> L., 1758)	-
Вусач мускусний (<i>Aromia moschata</i> L., 1758)	-
Махаон (<i>Papilio machaon</i> L., 1758)	-
Подалірій (<i>Iphiclides podalirius</i> L., 1758)	-
Поліксена (<i>Zerynthia polyxena</i> Denis et Schiffermuller, 1775)	-
Аполлон (<i>Parnassius apollo</i> L., 1758)	-
Мнемозина (<i>Parnassius mnemosyne</i> L., 1758)	-
Люцина (<i>Hamemaris lucina</i> L., 1758)	-
Стрічкарка тополева (<i>Limenitis populi</i> L., 1758)	-
Райдужниця велика (<i>Apatura iris</i> L., 1758)	-
Сінниця геро (<i>Coenonympha hero</i> L., 1758)	-
Синявець кабіоз (<i>Plebeius pylaon</i> Fisher, 1832)	-
Бражник мертва голова (<i>Acherontia atropos</i> L., 1758)	-
Бражник скабізовий (<i>Hemaris tityus</i> L., 1758)	-
Бражник Прозерпина (<i>Proserpinus proserpina</i> Pallas, 1772)	-

1	2
Сатурнія велика (<i>Saturnia pyri</i> Denis Schiff., 1775)	-
Сатурнія мала (<i>Eudia pavonia</i> L., 1758)	-
Сатурнія середня (<i>Eudia spini</i> Denis et Schifermuller, 1775)	-
Сатурнія руда (<i>Aglia tau</i> L., 1758)	-
Стрічкарка блакитна (<i>Catocala fraxini</i> L., 1758)	-
Стрічкарка орденська малинова (<i>Catocala sponsa</i> L., 1767)	-
Ведмедиця велика (<i>Pericallia matronula</i> L., 1758)	-
Ведмедиця-господиня (<i>Callimorpha dominula</i> L., 1758)	-
Ксилокопа звичайна (<i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker, 1872)	-
Ксилокопа фіолетова (<i>Xylocopa violaceae</i> L., 1758)	-
Джміль моховий (<i>Bombus muscorum</i> L., 1758)	-
Джміль яскравий (<i>Bombus pomorum</i> Panzer, 1805)	-
Джміль червонуватий (<i>Bombus ruderatus</i> Fabr., 1775)	-
Разом:	35 видів
Кісткові риби	
Стерлядь (<i>Acipenser ruthenus</i> L., 1758)	-
Білуга чорноморська (<i>Huso huso</i> Salnikov et Malatski, 1934)	-
Ялець звичайний (<i>Leuciscus leuciscus</i> L., 1758)	-
Вирезуб (<i>Rutilus frisii</i> Nordmann, 1840)	-
Бистрянка російська (<i>Alburnoides rossicus</i> Berg, 1924)	-
Білоперий пічкур дністровський (<i>Gobio kessleri</i> Dybowski, 1862)	-
Марена звичайна (<i>Barbus barbus</i> L., 1758)	-
Карась золотистий (<i>Carassius carassius</i> L., 1758)	-
Минь річковий (<i>Lota lota</i> L., 1758)	-
Чоп великий (<i>Zingel zingel</i> L., 1766)	-
Йорж носар (<i>Gymnocephalus acerina</i> Guldenstadt, 1774)	-
Разом:	11 видів
Ракоподібні	
Рак широкопалий (<i>Astacus astacus</i> L., 1758)	-
Разом:	1 вид
П'явки	
П'явка медична (<i>Hirudo medicinalis</i> L., 1758)	-
Разом:	1 вид

Кількість видів фауни, яким загрожує небезпека

Назва класу	Кількість видів	Кількість видів, яким загрожує небезпека				
		2020	2021	2022	2023	2024
Тваринний світ						
Комахи	42	42	42	42	42	42
Ссавці	45	45	45	45	45	45
Птахи	71	71	71	71	71	71
Плазуни	6	6	6	6	6	6
Земноводні	3	3	3	3	3	3
Кісткові риби	18	18	18	18	18	18
Круглороті	1	1	1	1	1	1
Ракоподібні	1	1	1	1	1	1
П'явки	1	1	1	1	1	1
РАЗОМ	188	188	188	188	188	188

5.4 Інвазійні чужорідні види тваринного і рослинного світу

Вагомою загрозою для збереження біорізноманіття, а також для окремих видів і навіть цілих екосистем, особливо на територіях природоохоронних об'єктів, є поширення інвазивних видів тварин та риб.

Чужорідні види – це види, які включаються в угруповання нових видів, не характерних для них. Чужорідні види не пристосовані для аборигенних угруповань і часто негативно впливають на екосистеми, виступаючи конкурентами аборигенних видів та змінюючи структуру біогеоценозів. Їх поява (активна у кінці ХХ століття) має глобальні екологічні, економічні, а інколи й соціальні наслідки.

Сучасна глобалізація призводить до розширення торгівлі, транспорту, туризму та подорожей, які можуть сприяти впровадженню та поширенню чужорідних видів тварин. Вони негативно впливають на біорізноманіття – знищують місцеві види тварин на основі конкуренції, хижацтва, тощо.

Прикладами чужорідних видів для Хмельницької області є усім відомий колорадський жук (*Leptinotarsa decemlineata*), молюск Дрейсена (*Dreissena polymorpha*), пацюк мандрівний (*Rattus norvegicus*) та миша хатня (*Mus musculus*).

Вирішення проблеми чужорідних видів, є невідкладним, оскільки загроза зростає щодня, викликаючи серйозні економічні та екологічні наслідки.

Інформація про чужорідні види тварин

Назва виду (українська і латинська (наукова))	Результати досліджень, заходи контролю чисельності
1	2
Карась сріблястий <i>Carassius gibelio</i> Bloch	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Амур білий <i>Stenopharyngodon idella</i> Valenciennes	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в ізольованих ставках
Короп звичайний <i>Cyprinus carpio</i> L.	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Товстолоб білий <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> Valenciennes	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в ізольованих ставках
Товстолобик строкатий <i>Hypophthalmichthys nobilis</i> Richardson	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в ізольованих ставках
Амур чорний <i>Mylopharyngodon piceus</i> Richardson	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в ізольованих ставках

1	2
Чебачок амурський <i>Pseudorasbora parva</i> Temminck & Schlegel	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Розробка програми боротьби
Буффало великоротий <i>Ictiobus cyprinellus</i> Valenciennes	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Розробка програми боротьби
Сомик каналний <i>Ictalurus punctatus Rafinesque</i>	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Розробка програми боротьби
Ротань-головешка <i>Perccottus glenii</i> Dybowski	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Розробка програми боротьби
Фазан звичайний <i>Phasianus colchicus</i> L.	Літературні дані. Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в мисливських господарствах
Миша хатня <i>Mus musculus</i> L.	Літературні дані. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Пацюк чорний <i>Rattus rattus</i> L.	Літературні дані. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Пацюк мандрівний <i>Rattus norvegicus</i> Berkenhout	Літературні дані. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Ондатра мускусна <i>Ondatra zibethicus</i> L.	Літературні дані. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Шакал <i>Canis aureus</i> L.	Одиничне спостереження. Розробка заходів контролю.
Візон річковий <i>Neovison vison</i> Schreber	Літературні дані. Вид-інвайдер (вселенець, натуралізувався, увійшов до складу нашої фауни і широко поширився)
Олень японський <i>Cervus nippon</i> Temminck	Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в мисливських господарствах
Муфлон <i>Ovis montanus</i> L.	Дані Українського товариства мисливців і рибалок. Утримування в культурі - в мисливських господарствах
Американський білий метелик <i>Hyalophora cunea</i> Drury	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Західний кукурудзяний жук <i>Diabrotica virgifera virgifera</i> Le Conte	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Колорадський жук <i>Leptinotarsa decemlineata</i> Say	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Трихофер польовий <i>Trichopterus campestris</i> Faldermann	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Лейоп булавоногий <i>Leioropus femoratus</i> Fairmaire	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види

1	2
Агапантія артишокова <i>Agapanthia cyparae</i> Germar	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Сибірський вусач ялиновий Урусова <i>Monochamus urusovii</i> Fischer von Waldheim	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Сонечко-Гармонія далекосхідна <i>Harmonia axyridis</i> Pallas	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Дрейсена річкова <i>Dreissena polymorpha</i> Pall.	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види
Каліфорнійська щитівка <i>Quadraspidotus perniciosus</i> Comst	Літературні дані. Види-шкідники, карантинні види

Біологічна інвазія – це всі випадки поширення організмів, які зумовлені як діяльністю людини (інтродукція), так і природним переміщенням видів за межі їх звичайного поширення (природне розширення ареалу).

Очевидним стає, що проникла в екологічні ніші біологічна інвазія є прямою загрозою для агроценозів. Стимулом для розвитку біологічних інвазій є порушення природних бар'єрів для розселення видів, формування «екологічних коридорів» для розселення.

Інвазійний чужорідний вид – це вид, інтродукція чи поширення якого загрожує біорізноманіттю (видам, місцезростанням чи екосистемам). Інвазійні види мають вищий ступінь натуралізації, утворюють місцеві популяції, що самовідновлюються, здатні масово та спонтано поширюватись діаспорами і конкурентоздатні до видів місцевої флори, тобто включаються у життєдіяльність місцевих екосистем і стають компонентами.

Появу інвазійних видів розглядають як екосистемну мутацію, яка призводить до перебудови структури угруповань. Найвідоміші біологічні інвазії в Україні – поширення амброзії полинолистої, лаконосу американського, ваточника сирійського, борщівника Сосновського тощо.

На території Хмельниччини спостерігаються процеси адвентивізації флори, про це свідчить поява нових адвентивних видів рослин. Прикладом цього є виявлення вперше у 2007 році такого виду, як волошка іберійська (*Centaurea iberica* Trevir. Et Spreng.). Хмельниччина потерпає від експансії борщівника Сосновського (*Heracleum sosnowskyi* Manden.) та тонкопромінника однорічного (*Phalacrolooma annuum* (L.) Dumort.), які натуралізуються у рослинному покриві і тепер масово витісняють з нього місцеві види.

Серед інвазійних видів особливе місце займають види з найвищим інвазійним потенціалом – трансформери («key-stone»). Вони відзначаються широкою екологічною амплітудою, стрес-толерантністю, швидкістю розмноження та високим ступенем натуралізації. Ці агресивні види можуть використовувати ресурси нового середовища, недоступні для місцевих видів, та істотно впливати на гомеостаз екосистеми, розхитувати її, трансформувати. Вони витісняють аборигенні види рослин, зменшуючи

біорізноманіття екосистем, посилюють мікроеволюційні процеси (поява гібридних форм і мутаційних явищ є фактором зміни біогеоценозу).

Заходи щодо запобігання розповсюдження виду

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
1	2	3
Клен ясенелистий <i>Acer negundo</i> L.	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Айлант найвищий <i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle	+	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Щириця біла <i>Amaranthus albus</i> L.	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Щириця звичайна <i>Amaranthus retroflexus</i> L.	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових

1	2	3
		ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Амброзія полинолиста <i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.	+	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Аморфа кущова <i>Amorpha fruticosa</i> L.	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Черета листяна <i>Bidens frondosa</i> L.	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Кардарія крупковидна <i>Cardaria draba</i> (L.) Desv	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів;

1	2	3
		- інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Злинка канадська <i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronq	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Чорнощир нетреболистий <i>Cyclachena xantifolia</i> (Nutt.) Fresen	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Ехіноцистис шипуватий <i>Echinocystis lobata</i> Torr. et A. Gray	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Гірчак японський <i>Fallopia japonica</i> (Houtt.) RonseDecr. (<i>Reynoutria japonica</i> .Houtt.)	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Маслинка вузьколиста <i>Eleagnus angustifolia</i> L.	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в

1	2	3
		<p>озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських</p>
		<p>угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.</p>
<p>Елодея канадська <i>Elodea canadensis</i> Michx</p>	-	<p>- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.</p>
<p>Галінсога дрібноцвіта <i>Galinsoga parviflora</i> Cav</p>	-	<p>- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.</p>
<p>Борщівник Мантегацці <i>Heracleum mantegazzianum</i> Sommier et Levier</p>	-	<p>- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.</p>
<p>Борщівник Сосновського <i>Heracleum sosnowskyi</i> Manden.</p>	-	<p>- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового</p>

1	2	3
		зростання інвазійних видів;- інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Розрив-трава залозиста <i>Impatiens glandulifera</i> Royle	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Розрив-трава дрібноквіткова <i>Impatiens parviflora</i> DC	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Дикий виноград <i>Parthenocissus inserta</i> (A. Kern.) Fritsch	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Тонкопром'який однорічний <i>Phalacrolooma annuum</i> (L.) Dumort	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Робінія звичайна (біла акація)	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності;

1	2	3
Robinia pseudoacacia L.		<ul style="list-style-type: none"> - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення;
		<ul style="list-style-type: none"> - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Верба ламка Salix fragilis L.	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Мишій сизий Setaria pumila (Poir.) Roem. & Schult	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Золотушник канадський Solidago canadensis L.	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в озелененні і лісівництві; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
В'яз приземистий Ulmus pumila L.	-	<ul style="list-style-type: none"> - моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - заборона використання в

1	2	3
		озелененні і лісівництві;- механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів;
		- знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.
Нетреба ельбінська <i>Xanthium albinum</i> (Widd.) H. Scholz	-	- моніторинг місць зростання; - контроль чисельності; - механічне знищення; - обкошування пришляхових ділянок і сільськогосподарських угідь до початку цвітіння і плодоношення інвазійних видів; - знищення місць масового зростання інвазійних видів; - інформування населення про шкідливість інвазійних видів.

- інформація відсутня.

Для зниження загрозового захоплення природних ділянок чужорідними видами необхідно запровадити різноспрямовані заходи: знищення молодих та дорослих рослин, призупинення росту для недопущення фази цвітіння та плодоношення, проведення протиерозійних заходів, в крайніх випадках використовувати малотоксичні пестициди. Також варто застосовувати ренатуралізацію природних видів та реставрацію угруповань.

Актуальним є вивчення чужорідних видів, що спричиняють зміни видового різноманіття і склад угруповань.

На території Хмельницької області у 2024 році зареєстровані вогнища карантинного організму амброзія полинолиста *Ambrosia artemisiifolia* L в Кам'янець Подільському районі (м. Кам'янець Подільський, селище Дунаївці, с. Балинівка, селище Нова Ушиця, селище Закупне), Хмельницькому районі (м. Хмельницький, територія залізничної станції «Ярмолинці», с. Масівці, територія залізничної станції «Богданівці» та селище Богданівці, с. Олешин, с. Бережинці, с. Карабіївка, с. Турівка, с. Михнівка, с. Котюржинці, територія залізничної станції «Адампіль» та селище Адампіль, територія залізничної станції «Красилів», територія залізничної станції «Деражня» та м. Деражня, територія залізничної станції «Війтівці» та селище Війтівці, територія залізничної станції «Волочиськ» та м. Волочиськ, територія залізничної станції «Вікторія» та м. Городок, територія залізничної станції «Лісоводи» та с. Лісоводи) та Шепетівському районі (територія м. Славута, територія залізничної станції «Суховаля» та

селище Білогір'я, територія залізничної станції «Ізяслав» та м. Ізяслав) в 25 карантинній зоні площею 245,58 гектарів.

На території області проводяться фітосанітарні заходи з локалізації та ліквідації вогнищ амброзії полинолистої, а саме проведення нагляду; механічні (скошування, виривання з коренем), агротехнічні (висів газонних трав) та хімічні (у дозволених місцях) заходи ліквідації.

Профілактика є найбільш ефективним методом боротьби з проблемою. Необхідно більш ретельно проводити митну перевірку вантажів, підвищувати ефективність карантину, обмежити ввезення чужорідних та генетично модифікованих видів тварин і рослин.

5.5 Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами

Біобезпека є однією з найважливіших складових екологічної та національної безпеки України. Нині в країні існує тенденція до посилення негативного впливу біологічних чинників на населення та довкілля, можливість виникнення загроз біологічного походження, пов'язаних з розвитком сучасних біотехнологій та появою синтетичної біології, проявами біотероризму, відсутністю чітко визначеної процедури провадження генетично-інженерної діяльності тощо.

Біобезпека – забезпечення захисту біологічної різноманітності від потенційного ризику стосовно живих генетично змінених організмів, створюваних за допомогою сучасних біотехнологічних методів. Термін запропоновано в додатковій угоді до Конвенції про охорону біологічного різноманіття (1992). Цей додаток відомий під назвою «Картахенський протокол із біобезпеки», який було прийнято 29 січня 2000 року в Монреалі (Канада). Підставами для занепокоєння стало те, що за допомогою засобів сучасних біотехнологій окремі гени із клітин тварин, рослин або бактерій можна переносити у клітини інших видів з метою надати останнім найкорисніших для господарства властивостей. При цьому уможлиблюється перенесення генів між дуже віддаленими в плані філогенезу видами, наприклад, між бактеріями й вищими організмами. Внаслідок таких маніпуляцій виникають генетично модифіковані істоти.

Генетично модифіковані організми або трансгени (далі – ГМО) –це організми, які отримують у результаті специфічних молекулярно-біологічних і біотехнологічних маніпуляцій, хоча й з використанням генетичного матеріалу існуючих організмів і генів, узятих з інших, неспоріднених йому, організмів, тобто створюється, фактично, новий організм, що не може бути створений природним шляхом.

Першим ГМО була кишкова паличка, яку створили у 1973 році. Значного поширення набули ГМО в біотехнологічній промисловості для виробництва лікарських препаратів, наприклад інсуліну, інтерферону. У 90-х роках ХХ століття інтенсивно велися роботи зі створення трансгенних рослин. Серед них: кукурудза, соя, ріпак, бавовник. Трансгенні рослини стійкі до гербіцидів, шкідників, вірусів, посухи. Це дає можливість певній

рослині бути невразливою до хімікатів, які є смертельно небезпечними для інших. Внаслідок цього поле звільняється від усіх бур'янів, а культури, стійкі до гербіциду, виживають. Звісно, економічні переваги вирощування генетично модифікованих рослин завдяки цьому стають незаперечними.

Основними принципами державної політики в галузі генетично-інженерної діяльності та поводженні з генетично модифікованими організмами (далі – поводження з ГМО) на сучасному етапі як в Україні, так і у Хмельницькій області є:

пріоритетність збереження здоров'я і охорони навколишнього природного середовища порівняно з отриманням економічних переваг від застосування ГМО;

забезпечення заходів щодо дотримання біологічної і генетичної безпеки при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО в господарських цілях;

контроль за ввезенням на митну територію області ГМО та продукції, отриманої з їх використанням, їх реєстрацією та обігом;

загальнодоступність інформації про потенційні ризики від застосування ГМО, які передбачається використовувати у відкритій системі, та заходи щодо дотримання біологічної та генетичної безпеки;

державна підтримка генетично-інженерних досліджень та наукових і практичних розробок у галузі біологічної і генетичної безпеки при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО в господарських цілях.

З метою охорони навколишнього природного середовища та здоров'я людей при здійсненні генетично-інженерної діяльності та поводженні з ГМО прийнято ряд законодавчих документів.

Відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками), розробниками, дослідниками, науковцями та споживачами генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої за технологіями, що передбачають їх розробку, створення, випробування, дослідження, транспортування, імпорт, експорт, розміщення на ринку, вивільнення у навколишнє середовище та використання в Україні ГМО із забезпеченням біологічної і генетичної безпеки регулюються Законом України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31.05.2007 року № 1103-V.

Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2009 року № 114 «Про затвердження Порядку державної реєстрації косметичних та лікарських засобів, які містять генетично модифіковані організми або отримані з їх використанням».

Відповідно до вимог Закону України «Про захист прав споживачів» (стаття 15 п. 5) інформація про продукцію повинна містити: позначку про наявність або відсутність у складі продуктів харчування генетично модифікованих компонентів.

Науково-методична координація діяльності випробувальних лабораторій з визначення вмісту ГМО у продовольчій сировині та харчових

продуктах здійснюється Хмельницькою регіональною державною лабораторією Держпродспоживслужби, дослідження ГМО, видової приналежності та харчових алергенів методом ПЛР в режимі реального часу представлено у таблиці.

Дослідження ГМО, видової приналежності та харчових алергенів методом ПЛР в режимі реального часу

№п/п	Вид зразків	ГМО			ДНК тваринного походження (с/г тварин: курей, свиней, ВРХ, коней)		Харчові алергени		Результати	
		Якісний аналіз	Ідентифікація ГМ-ліній	Визначення кількісного вмісту	Якісний аналіз	Визначення кількісного вмісту	Якісний аналіз	Визначення кількісного вмісту	Виявлено	Не виявлено
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Шрот соняшниковий	23	-	-	-	-	-	-	-	23
2	Макуха соняшникова	3	-	-	-	-	-	-	-	3
3	Соя (насіння сої, ціла соя)	2	2	2	-	-	-	-	2	-
4	Шрот соєвий	36	72	72	-	-	-	-	36	-
5	Інші продукти переробки сої (макуха оболонка, текстурат, концентрат фосфатний соєвий і т.п.)	23	44	44	-	-	-	-	23	-
6	Макуха, шрот ріпаковий	6	-	-	-	-	-	-	-	6
7	Зерно (жито, пшениця, овес, ячмінь, кукурудза, просо)	6	-	-	-	-	-	-	-	6
8	Бобові (горох, нут і т.п.)	10	-	-	-	-	-	-	-	10
9	Продукти переробки цукрового буряка (меяса, жом)	12	-	-	-	-	-	-	-	12
10	Олія соєва	27	-	-	-	-	-	-	-	27
11	Олія ріпакова	3	-	-	-	-	-	-	-	3
12	Олія соняшникова	15	-	-	-	-	-	-	-	15
13	М'ясо птиці, в тому числі субпродукти	8	-	-	-	-	-	-	-	8
14	М'ясо с/г тварин (ВРХ, ДРХ, свині), в тому числі субпродукти	11	-	-	-	-	-	-	-	11
15	М'ясна продукція (напівфабрикати, кулінарні вироби, ковбасні вироби, консерви м'ясні)	4	-	-	-	-	-	-	-	4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
16	Молоко (цільне, сухе, пастеризоване т.п.)	7	-	-	-	-	-	-	-	7
17	Молочні жири (вершки, масло)	8	-	-	-	-	-	-	-	8
18	Кисломолочні продукти (йогурт, кефір, ряжанка, сироватка, сметана, сир кисломолочний, закваска)	16	-	-	-	-	-	-	-	16
19	Сири (тверді, м'які, сичужні) та сирні продукти	18	-	-	-	-	-	-	-	18
20	Риба та рибні продукти	6	-	-	-	-	-	-	-	6
21	Крупи	3	-	-	-	-	-	-	-	3
22	Хліб та хлібобулочні вироби	6	-	-	-	-	-	-	-	6
23	Горіхи та сухофрукти	1	-	-	-	-	-	-	-	1
24	Безалкогольні напої (соки, вода)	1	-	-	-	-	-	-	-	1
25	Консерви рослинні	2	-	-	-	-	-	-	-	2
26	Рослинна продукція (фрукти, овочі, ягоди, зелень)	23	-	-	-	-	-	-	-	23
27	Продукт переробки відходу спиртового виробництва (барда)	1	-	-	-	-	-	-	-	1
28	Коренеплоди (буряк цукровий)	6	-	-	-	-	-	-	-	6
Всього		287	118	118	-	-	-	-	61	226

- інформація відсутня.

5.6 Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні

Біологічне різноманіття України охороняється як національне надбання. Збереження і стале використання біорізноманіття невід'ємна умова сталого розвитку держави та одна з пріоритетних складових екологічної політики. Розвиток заповідної справи є одним із пріоритетів державної політики України. Збереження природи для майбутніх поколінь здійснюється шляхом заповідання еталонних природних комплексів, які представляють усе багатство флори і фауни того чи іншого регіону. Людська діяльність створює нові екологічні умови. Багато перемін відбувається так швидко, що види не встигають пристосуватися до них. Це призводить до численних втрат кількості видів рослин і тварин. Оскільки деякі види є ендемічними, їх зникнення на місцевому рівні означає суцільне вимирання.

Одним з найбільш ефективних механізмів збереження біорізноманіття є створення охоронних зон у межах найважливіших для попередження деградації біорізноманіття територій. На відміну від територій та об'єктів природно-заповідного фонду, такі охоронні зони мають більш гнучкий характер, можуть бути адаптовані до умов середовища, що змінюється.

Протягом травня 2023 року набрала чинності Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку створення охоронних зон для збереження біорізноманіття у лісах та Порядку створення охоронних зон для збереження об'єктів Червоної книги України» від 12 травня 2023 року № 499 (далі – Постанова).

Відповідно до Постанови, об'єктами охорони в охоронних зонах є: об'єкти Червоної книги України; об'єкти, внесені до переліків рідкісних або таких, що мають особливу наукову, природоохоронну та іншу цінність, або є такими, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, що підлягають особливій охороні на відповідній території (об'єкти, включені до сфери дії міжнародних угод в галузі охорони біорізноманіття, ратифікованих Україною; рослинні угруповання Зеленої книги України; об'єкти переліків видів тварин та рослин, які підлягають особливій охороні на території Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя); типові та унікальні природні комплекси і об'єкти (в тому числі лісові, степові, лучні, водно-болотні, петрофітні та піонерні природні екосистеми); місця розмноження диких тварин; найстаріші або визначні дерева та їх групи.

Станом на 01.01.2025 року, в межах Хмельницької області створено 3 охоронних зон (1 охоронна зона для збереження біорізноманіття у лісах та 2 для збереження об'єктів Червоної книги України).

Відтак, розпорядженнями начальника Хмельницької обласної військової адміністрації:

від 14.03.2024 року № 207/2024-р затверджено паспорт охоронної зони для збереження біорізноманіття у лісах № 1 загальною площею 71,4 га у межах Маківського лісництва філії «Кам'янець-Подільське лісове господарство» ДСГП «Ліси України», яка розташована у кварталі 44, виділи 1-32;

від 10.05.2024 року № 358/2024-р затверджено паспорт охоронної зони для збереження об'єктів Червоної книги України № 1 загальною площею 2,8 га, яка розташована на околиці населеного пункту с. Устя Слобідсько-Кульчієвецької сільської територіальної громади Кам'янець-Подільського району;

від 16.05.2024 року № 388/2024-р затверджено паспорт охоронної зони для збереження об'єктів Червоної книги України № 2 загальною площею 5,58 га, яка розташована на околиці населеного пункту с. Колубаївці Гуменецької сільської територіальної громади Кам'янець-Подільського району.

Звертаємо увагу, що згідно пункту 13 Порядку створення охоронних зон для збереження біорізноманіття у лісах та пункту 11 Порядок створення охоронних зон для збереження об'єктів Червоної книги України, з дня затвердження уповноваженим органом паспорта охоронної зони охоронна зона вважається такою, що створена.

Охорона зона для збереження біорізноманіття у лісах № 1 забезпечить охорону та збереження 13 видів рукокрилих ссавців включених до Червоної книги України: Підковоніс малий (*Rhinolophus hipposideros*), Нічниця велика (*Myotis myotis*), Нічниця гостровуха (*Myotis oxugnathus/M.blytii*), Нічниця водяна (*Myotis daubentonii*), Нічниця ставкова (*Myotis dasycneme*), Нічниця довговуха (*Myotis bechsteinii*), Нічниця війчаста (*Myotis nattereri*), Нічниця Брандта (*Myotis brandtii*), Нічниця вусата (*Myotis mystacinus*), Широковух європейський (*Barbastella barbastellus*), Вухань бурий (*Plecotus auritus*), Вухань австрійський (*Plecotus austriacus*), Пергач пізній (*Eptesicus serotinus*). Загальна чисельність щорічно зимуючих кажанів – понад 5 тис. особин. Ступінь збереження видів – задовільна. Популяції видів перебувають в доброму стані але потребують здійснення щорічного моніторингу. Гуменецька штольня (місце роїння (bats swarming) та ключове зимове оселище кажанів, із сумою всіх підземних ходів близько 30 км.) має задовільний ступінь збереження, але з тенденцією до погіршення у зв'язку з особливостями режиму та діяльності що в ній відбувається. Зимове оселище потребує консервації. Літні деревні оселища (вікові дерева в межах кварталу 44) в межах лісового масиву мають добрий ступінь збереження.

Фото ***. Ділянка Гуменецької штольні в межах охоронної зони для збереження біорізноманіття у лісах № 1 (вид. 1-32 кв. 44 Маківського лісництва)

Охоронна зона для збереження об'єктів Червоної книги України № 1 має комплексне призначення, оскільки окрім охорони зникаючого виду – Цибулі косої (*Allium obliquum*) (категорія виду – зникаючий), поєднує декілька інших об'єктів охорони: Ковила пірчаста (*Stipa pennata*), Ковила найкрасивіша (*Stipeta pulcherrimae*), Астрагал монпельйський (*Astragalus monspessulanus*), Шиверекія подільська (*Schivereckia podolica*), Сон лучний (*Pulsatilla pratensis*), Горицвіт весняний (*Adonis vernalis*) та ін. Ця степова ділянка є єдиною з відомих в Україні місцезростань зникаючого виду – цибулі косої (*Allium obliquum*) та інших видів включених до Переліку видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ). Ступінь збереженості об'єкту охорони – задовільний, популяції потребують вивчення.

Фото ***. Частина ділянки охоронної зони для збереження об'єктів Червоної книги України № 1 із місцезростанням Цибулі косої *Allium obliquum* L. (зникаючий) (околиця с. Устя Слобідсько-Кульчіївецької сільської територіальної громади Кам'янець-Подільського району)

Охоронна зона для збереження об'єктів Червоної книги України № 2 має комплексне призначення, оскільки окрім охорони сону лучного (*Pulsatilla pratensis*) (категорія виду – неоцінений.), поєднує декілька інших об'єктів охорони: Ковила пірчаста *Stipa pennata* (Червона книга України, категорія виду – вразливий), Астрагал монпельський *Astragalus monspessulanus* (Червона книга України, категорія виду – вразливий), Горицвіт весняний *Adonis vernalis* (Червона книга України, категорія виду – неоцінений) Степова ділянка є однією з двох найбільших місцезростань сону лучного *Pulsatilla pratensis* на території НПП «Подільські Товтри». Кількість особин – 300. Ступінь збереженості об'єкту охорони – задовільний, популяції потребують додаткового вивчення.

Фото ****. Горицвіт весняний *Adonis vernalis* (ЧКУ, категорія виду – неоцінений) – зростає в межах охоронної зони для збереження об'єктів Червоної книги України № 2 (околиця с. Колубаївці Гуменецької сільської територіальної громади Кам'янець-Подільського району)

Таким чином, державна політика збереження біорізноманіття має складний та інтерорганізаційний характер. Державна політика (як вплив на повсякденне життя суспільства) виступає підсумком великої кількості програм, законодавчих дій та організаційних взаємодій. Ефективною державна політика збереження біорізноманіття може стати лише за умови об'єднання зусиль урядів багатьох країн світу у напрямі невиснажливого використання ресурсів природи, розумного заповідання територій, залучення інноваційних інструментів та стимулювання. Важливим інструментом у руках уряду щодо збереження біорізноманіття є підписання різноманітних конвенцій про збереження природи. Проте всі ці механізми повинні діяти фактично і ґрунтуватися на розумінні того, що біорізноманіття є незаперечною умовою існування не лише генофонду рослинного і тваринного світу, але й самої людини, усього суспільства.

5.6.1 Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду

У структурі природно-заповідного фонду Хмельницької області нараховується 538 об'єктів загальною площею 328684,491 гектар. Під охорону взяті унікальні за своїми ландшафтами, багатством рослинного і

тваринного світу, природні комплекси. На їх територіях зростає більше 150 видів рідкісних рослин для області та таких, що потребують особливої охорони, 116 видів є червонокнижними.

Загальнодержавний статус надано 42 об'єктам площею 280134,65 га, місцевого значення – 496 об'єктам загальною площею 48549,84 гектари.

До об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення належать: 2 національні природні парки, 25 заказників (10 ландшафтних, 1 лісовий, 9 ботанічних, 5 гідрологічних), 5 пам'яток природи (1 ботанічна, 1 гідрологічна, 3 геологічні), 1 ботанічний сад, 9 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

До територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення включені: 1 регіональний ландшафтний парк, 135 заказників, 305 пам'яток природи, 20 заповідних урочищ, 1 ботанічний сад, 1 зоологічний парк, 6 дендрологічних парків та 27 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

З метою збереження, відтворення та раціонального використання природних ландшафтів Поділля з унікальними історико-культурними комплексами, що мають важливе природоохоронне, естетичне, наукове, освітнє, рекреаційне та оздоровче значення Указом Президента України від 27 червня 1996 року № 474/96 створено національний природний парк «Подільські Товтри» загальною площею 261316 гектарів. Парк розташований на території двох адміністративних районів Хмельницької області: повністю охоплює Кам'янець-Подільський, і частину Хмельницького.

Указом Президента України від 02 серпня 2013 року № 420/2013 створено національний природний парк «Мале Полісся» загальною площею 8762,7 га задля збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів східної частини Малого Полісся. Парк розташований на території Шепетівського району.

З метою збереження, відтворення та раціонального використання біологічного та ландшафтного різноманіття Малого Полісся, яке має важливе природоохоронне, естетичне, наукове, оздоровче, освітнє, рекреаційне значення рішенням шостої сесії Хмельницької обласної ради від 11.05.1999 року № 21 створено регіональний ландшафтний парк «Мальованка» площею 15660,3 гектарів. Рішенням одинадцятої сесії обласної ради від 30.03.2004 року № 23-11/2004 парк розширено за рахунок земель сільських рад Шепетівського району на 1255 гектара. Парк розташований на півночі Хмельницької області у межах Шепетівського району, його площа складає 16915,3 гектари.

Станом на 01.01.2025 року, згідно наявних в Департаменті матеріалів, розроблено та затверджено 189 проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів для територій та об'єктів природно-заповідного

фонду місцевого та загальнодержавного значення Хмельницької області загальною площею 33064,4467 га.

На підставі статті 32 Закону України «Про Державний земельний кадастр» внесено відомості про обмеження у використанні земель та сформовано 189 Витягів з Державного земельного кадастру з безстроковим строком дії.

Окрім того, протягом 2008-2009 років Подільським державним підприємством геодезії, картографії та кадастру розроблено 161 технічну документації із землеустрою щодо встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) (без виділення в окреме землеволодіння) територій та об'єктів природно-заповідного фонду Хмельницької області.

Програмою охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки передбачено здійснення заходів щодо утримання об'єктів природно-заповідного фонду та забезпечення дотримання заповідного режиму, у т.ч.: розроблення землевпорядної документації (проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду) із встановлення меж в натурі (на місцевість) територій та об'єктів природно-заповідного фонду з метою збереження, відтворення та раціонального використання типових та унікальних природних комплексів.

Структура та динаміка природоохоронних об'єктів за роками (загальнодержавного та місцевого значення)

	Кількість					Площа, тис. га					Площа територій суворої заповідності, га				
	2000	2010	2022	2023	2024	2000	2010	2022	2023	2024	2000	2010	2022	2023	2024
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Природні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	1	1	2	2	2	261316,0	261316,0	270078,7	270078,7	270078,7	1603,8	1603,8	1603,8	1603,8	1603,8
Регіональні ландшафтні парки	1	1	1	1	1	15660,3	16915,3	16915,3	16915,3	16915,3	-	-	-	-	-
Заказники	141	157	159	160	160	18752,0	37454,0	37664,19	37684,6911	37684,6911	1489,0	9660,8	9660,8	9660,8	9660,8
Заповідні урочища	15	21	20	20	20	1152,0	1648,5	1538,5	1538,5	1538,5	-	-	-	-	-
Пам'ятки природи	247	276	309	310	310	1252,0	1690,0	1792,4	1792,41	1792,41	173,2	173,2	173,2	173,2	173,2
Ботанічні сади	1	2	2	2	2	17,5	19,71	19,71	19,71	19,71	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5
Дендрологічні парки	-	4	6	6	6	-	50,8	59,61	59,61	59,61	-	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	36	36	36	36	36	771,0	587,25	594,0	594,0	594,0	175,7	197,7	204,45	204,45	204,45
Зоопарки	1	1	1	1	1	1,57	1,57	1,57	1,57	1,57	-	-	-	-	-

- інформація відсутня.

Структура природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2025 року

№ п/п	Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ					
		Загальнодержавного значення		Місцевого значення		Разом	
		кількість, шт	площа, га	кількість, шт	площа, га	кількість, шт	площа, га
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-
2.	Національні природні парки	2	270078,7	-	-	2	270078,7
3.	Дендрологічні парки	-	-	6	59,61	6	59,61
4.	Регіональні ландшафтні парки	-	-	1	16915,3	1	16915,3
5.	Заказники, всього:	25	9660,8	135	28023,8911	160	37684,6911
	у т.ч. ландшафтні	10	4370,4	18	7313,8	28	11684,2
	Лісові	1	1778,0	28	4335,4011	29	6113,4011
	Ботанічні	9	2381,4	21	2466,3	30	4847,7
	Загальнозоологічні	-	-	7	1200,5	7	1200,5
	Орнітологічні	-	-	10	3689,09	10	3689,09
	Ентомологічні	-	-	3	185,0	3	185,0
	Іхтіологічні	-	-	-	-	-	-
	Гідрологічні	5	1131,0	47	8827,2	52	9958,2
	Загальногеологічні	-	-	1	6,6	1	6,6
	Палеонтологічні	-	-	-	-	-	-
	карстово-спелеологічні	-	-	-	-	-	-
6.	Пам'ятки природи, всього	5	173,2	305	1619,21	310	1792,41
	у т.ч. комплексні	-	-	18	980,8	18	980,8
	Ботанічні	1	15,0	225	405,57	226	420,57
	Зоологічні	-	-	4	97,2	4	97,2
	Гідрологічні	1	8,2	13	84,2	14	92,4
	Геологічні	3	150,0	45	147,6	48	297,6
7.	Ботанічні сади	1	17,5	1	2,21	2	19,71
8.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	9	204,45	27	389,55	36	594,00
9.	Заповідні урочища	-	-	20	1538,5	20	1538,5
10.	Зоологічні парки	-	-	1	1,57	1	1,57
	РАЗОМ	42	280134,65	496	48549,84	538	328684,491

- інформація відсутня.

5.6.2 Водно-болотні угіддя міжнародного значення

В Україні питання охорони, використання та відтворення водно-болотних екосистем регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Водним кодексом України. Пріоритетами національної політики у цій сфері охорони є виявлення цінних водно-болотних угідь, забезпечення їх охороною, а також екологічно безпечне використання їх ресурсів.

Водно-болотні угіддя Хмельницької області відіграють значну роль у відновленні запасів ґрунтових та підземних вод, збереженні водно-болотних видів рослинного і тваринного світу, у формуванні екосистем, є фактором впливу для підтримки біологічного різноманіття в цілому, джерелом забезпечення кормової бази для видів.

З метою збереження біорізноманіття басейну річок Смотрич та Дністер, а також охорони популяцій рідкісних водоплаваючих птахів на території Кам'янець-Подільського району Хмельницької області створено два водно-болотні угіддя міжнародного значення (далі – ВБУ) – «Пониззя річки Смотрич» та «Бакотська затока».

Водно-болотне угіддя міжнародного значення «Пониззя річки Смотрич» площею 1480,0 га розташоване між селами Цибулівка та Устя Кам'янець-Подільського району Хмельницької області та представляє поєднання каньйонної та дельтової ділянок річки Смотрич. Скельні береги каньйону створюють сприятливі умови для гніздування хижих птахів, а заплавна ділянка – для відтворення видів птахів водно-болотного комплексу і нересту багатьох видів риб.

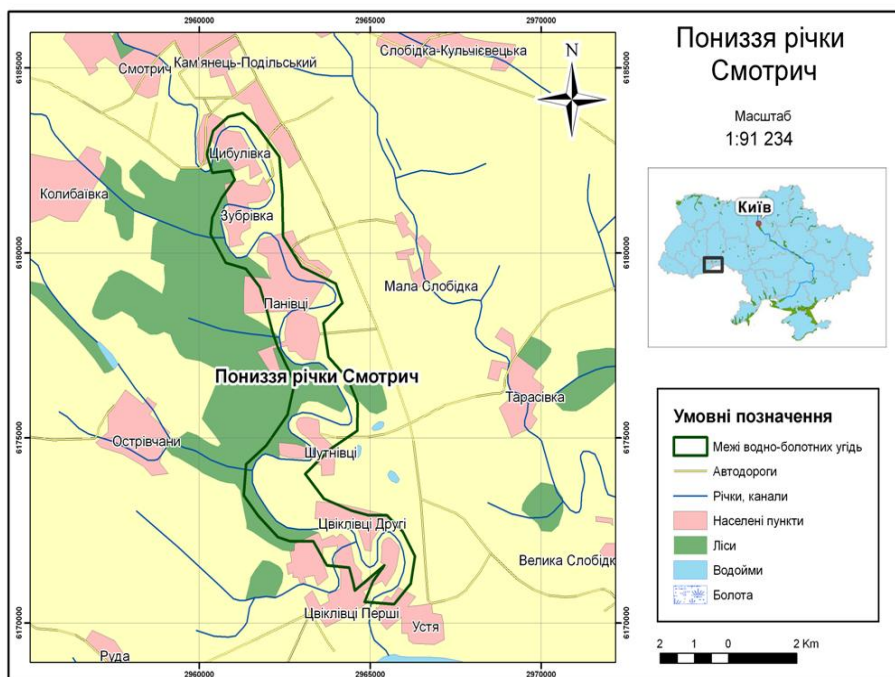

Схема розташування ВБУ «Пониззя річки Смотрич»

У гніздовий період на території ВБУ зустрічається 90 видів птахів, з них 47 видів є гніздовими та перелітними, 30 видів – гніздовими та осілими, 6 видів – гніздовими, перелітними та зимуючими, 1 вид – інтродукованим та 6 видів (літаючі) використовують ВБУ в якості кормової території.

Серед видів птахів, занесених до Червоної книги України, Додатку 2 Бернської конвенції та Європейського Червоного списку, на території ВБУ зустрічаються шуліка чорний, деркач, змієїд, пугач, сорокопуд сірий, куріпка сіра, балабан, лелека чорний, журавель сірий, сапсан, гагара чорновола та інші.

Водно-болотне угіддя міжнародного значення «Бакотська затока» площею 1590,0 га розташоване біля сіл Гораївка та Колодіївка Кам'янець-Подільського району Хмельницької області та презентує типові для басейну верхнього Дністра природні комплекси рослинного та тваринного світу.

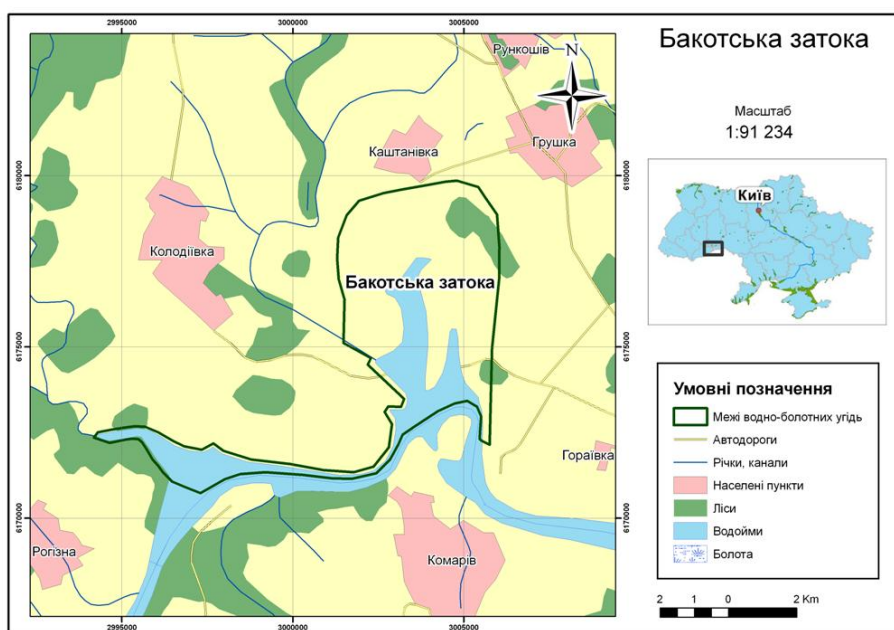

Схема розташування ВБУ «Бакотська затока»

У гніздовий період на території ВБУ зустрічається 88 видів птахів, з них 79 видів є гніздовими. Під час весняних та осінніх міграцій і взимку реєструється ще понад 50 видів птахів.

У період міграції в окремі роки в межах ВБУ може перебувати до тисячі водоплавних птахів, найбільш поширеними серед яких є крижень, чирянка велика, чернь чубата, чернь морська, попелюх, лебідь-шипун, лелека білий, чепурка та інші.

Серед видів птахів, що охороняються відповідно до Червоної книги України, Додатку 2 Бернської конвенції та Європейського Червоного списку, на території ВБУ зустрічаються шуліка чорний, деркач, орел-карлик, змієїд, пугач, куріпка, сорокопуд сірий.

У відповідності до Указу Президента України від 27.06.1996 року № 474/96 територія водно-болотних угідь Хмельницької області увійшла до складу національного природного парку «Подільські Товтри».

Основними факторами антропогенного та іншого впливу на стан і розвиток водно-болотних угідь області є:

сільськогосподарська діяльність на суміжних з водно-болотними угіддями землях (надмірне розорювання, випасання худоби, штучні пожежі, вплив органічних відходів);

нераціональне природокористування (браконьєрство, збирання лікарських та квіткових рослин, кар'єрне добування будівельних матеріалів, заліснення схилів);

урбанізація на суміжних з водно-болотними угіддями землях (розростання місць поселень та розвиток інфраструктури, засмічення побутовими відходами);

рекреаційна діяльність (засмічення та забруднення, порушення території та флори в місцях відпочинку);

природні процеси та явища (вітрова та водна ерозія, поширення неаборигенних видів).

5.6.3 Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина

Біосферних резерватів в Хмельницькій області не створено.

07 липня 2017 року на 41-й сесії Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО прийнято рішення про включення до складу українсько-словацько-німецького об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» букових осередків з Албанії, Австрії, Бельгії, Болгарії, Хорватії, Італії, Румунії, Словенії, Іспанії, а також додаткових українських ділянок і формування таким чином транснаціонального об'єкта «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». В Україні раніше всесвітньо визнані букові праліси у Карпатському біосферному заповіднику та Ужанському національному природному парку доповнені ділянками букових пралісів і давніх лісів у національних природних парках «Синевир» і «Зачарований край» у Закарпатській області та «Подільські Товтри» у Хмельницькій області, а також у природних заповідниках «Горгани» в Івано-Франківській області і «Розточчя» у Львівській області.

Указом Президента України від 21.11.2017 року № 381 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду» передбачено розроблення та затвердження плану заходів, спрямованих на збереження і розвиток української частини природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи».

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.11.2018 року № 892-р «Деякі питання збереження української частини природного об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» та сталого розвитку прилеглих до нього територій» затверджено План заходів щодо збереження української частини природного

об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» та сталого розвитку прилеглих до нього територій, яким передбачено:

забезпечення координації роботи із збереження української частини природного об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи»;

створення умов для розвитку Карпатського біосферного заповідника, Ужанського національного природного парку, національних природних парків «Зачарований край», «Синевир» і «Подільські Товтри», природних заповідників «Горгани» і «Розточчя», ділянки яких увійшли до складу об'єкта всесвітньої спадщини;

забезпечення популяризації об'єкта всесвітньої спадщини;

забезпечення сталого розвитку прилеглих до об'єкта всесвітньої спадщини територій.

5.6.4 Формування української частини Смарагдової мережі Європи

Мережа Емеральд (Смарагдова мережа, Emerald Network) – природоохоронна (екологічна) мережа територій, що включає території особливого природоохоронного інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI) на загальноєвропейському рівні. Вона створена для виконання Бернської конвенції (1979 року) і підтримується державами - членами Ради Європи.

Метою створення Смарагдової мережі Європи є збереження природної фауни, флори та оселищ.

Смарагдова мережа має переважно ті самі основи формування, що й NATURA 2000, але діє за межами Європейського Союзу, розвиваючи загальноєвропейський підхід щодо охорони типів природних оселищ.

Для забезпечення функціонування мережі природоохоронних територій, наближеної до мережі NATURA 2000, яка існує в країнах ЄС, командою Мінприроди у 2019 році винесено на обговорення проєкт Закону України «Про території Смарагдової мережі». Проте, 15 липня 2021 року, Верховна Рада України не прийняла у першому читанні законопроект № 4461 «Про території Смарагдової мережі». За результатами голосування законопроект не набрав необхідної кількості голосів для прийняття у першому читанні і був направлений на доопрацювання.

За допомогою мережі NATURA 2000 держави-члени ЄС виконують вимоги Бернської конвенції – Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі. Україна, як сторона Бернської конвенції, також виконує взяті зобов'язання щодо Смарагдової мережі, створюючи тим самим єдину європейську мережу природоохоронних територій. У світі до Смарагдової мережі входять 3500 об'єктів, з них 271 об'єктів розташовані на території України.

Смарагдові об'єкти – території, на яких зростають види рослин, мешкають або перебувають тимчасово види тварин та знаходяться оселища

(біотопи), що охороняються Бернською конвенцією, а також відповідають таким умовам:

територія сприяє істотним чином виживанню зникаючих видів, ендемічних видів або будь-яких видів, перелічених у додатках I і II Бернської конвенції;

територія має значне видове різноманіття або важливі популяції одного чи більше видів;

територія містить важливий і/або репрезентативний зразок оселищ (біотопів), що перебувають під загрозою зникнення;

територія містить видатний приклад особливого типу оселища (біотопу) або мозаїку різних типів оселищ;

територія представляє собою важливе місце для одного або більше мігруючих видів;

територія іншим чином вносить істотний внесок у досягнення цілей Конвенції.

У межах Хмельницької області до переліку об'єктів Смарагдової мережі Європи для України ключено 8 природних територій:

національний природний парк «Подільські Товтри» (код UA 0000011, площа 261521,0 га);

Ізяславсько-Славутицький (код UA 0000123, площа 32329,0 га);

регіональний ландшафтний парк «Мальованка» (код UA 0000124, площа 16908,0 га);

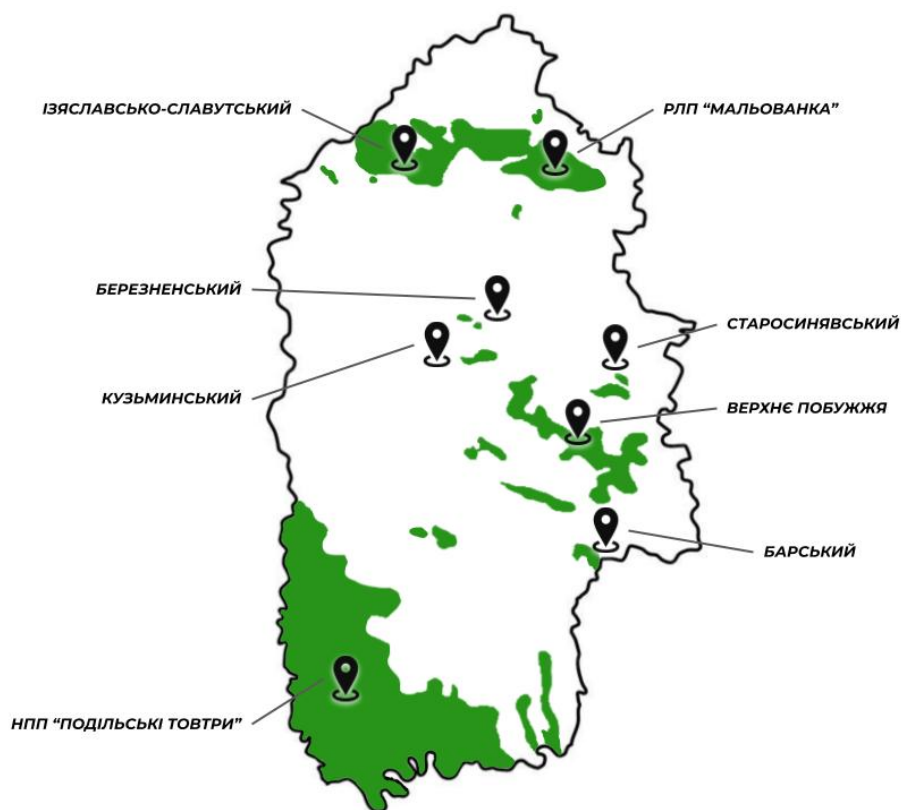
Верхнє Побужжя (код UA 0000169, площа 13339,0 га);

Барський - частина території (код UA 0000228, площа 2815,0 га);

Березнянський (код UA 0000229, площа 128,0 га);

Кузьминський (код UA 0000241, площа 1240,0 га);

Старосинявський (код UA 0000249, площа 518,0 га).

На зазначених територіях виявлені види рослин та тварин, а також природні оселища, що охороняються Бернською конвенцією.

Зокрема, на території національного природного парку «Подільські Товтри» охороняються шуліка чорний, зміїд, лунь очеретяний, лунь лучний, підорлик малий, сапсан, пагонич звичайний, деркач, журавель сірий, пугач, підковоніс малий, нічниця гостровуха, нічниця триколірна, нічниця велика, вовк, рогач звичайний, вусач великий.

Рослини, віднесені до Додатку I Бернської конвенції: рябчик гірський, зозулині черевички звичайні, сон великий, шиверекія подільська, змієголовник австрійський. Серед природних оселищ, що підлягають особливій охороні у Європі, це водні угруповання з водокрасом жабиним, болотницею, прибережно-водні угруповання з домінуванням циперуса, степові угруповання, що формуються на вапняках; мезофітні угруповання, угруповання відслонень з домінуванням молодила та бородника; луки, чагарникові степи, термофільні ліси, ацидофільні діброви, букові ліси, грабові діброви.

На території національного природного парку «Мале Полісся» та регіонального ландшафтного парку «Мальованка» охороняються такі види тварин: осоїд, зміїд, орел-карлик, кібчик, сова болотна, дрімлюга, жовна сива, жайворонок лісовий, щеврик польовий, кропив'янка рябогруда, мухоловка білошия, сорокопуд терновий, вівсянка садова, бобер європейський, видра річкова, кумка червоночерева, черепаха болотяна, рогач звичайний. Серед рослин тут зафіксовано парило волосисте, юриня волошковидна, сон розлогий.

Рідкісні біотопи на території об'єктів Смарагдової мережі: грабово-дубові ліси, соснові ліси, прибережно-водні чагарники, болота та трясовини, вологі луки, мезотроні, оліготрофні болота, термофільні ліси, ацидофільні діброви, заплавні ліси за участю вільхи та ясеня високого, рівнинні луки, сфагново-березові ліси, пустищі луки з домінуванням біловуса, водні угруповання з переважанням пузирчатки звичайної та хоттонії болотної.

З огляду на викладене, об'єкти Смарагдової мережі дають змогу зберігати унікальні екосистеми Поділля, які є надбанням Хмельниччини та Європи загалом.

З першого погляду можна подумати, що Смарагдова мережа це аналог природно-заповідного фонду. Але це зовсім не так. Межі територій Смарагдової мережі визначаються науковцями і проходять лише там, де це дійсно потрібно для збереження видів і оселищ, незалежно від меж землекористування і адміністративного поділу. Після вступу в силу законодавства про мережу, розпочнеться розробка менеджмент-планів для кожної з територій і на них будуть запроваджені відповідні охоронні заходи. Такі, які потрібні для кожного з видів і оселищ. Це може бути обмеження строків сінокосіння, або й необхідність його проведення, обмеження зміни гідрологічного режиму або інші заходи.

5.7 Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Хмельницька область володіє значними природними ресурсами для динамічного розвитку туризму і рекреації, які можна використовувати з туристсько-рекреаційною метою впродовж всього року. Особливості рельєфу області сприяють розвитку активних видів туристично-рекреаційної діяльності.

Розвиток туристичної галузі області прямопропорційний його туристично-рекреаційному потенціалу, зокрема, потенціал історико-культурної спадщини та лікувально-оздоровчих комплексів. Основу туризму складає потенціал Національного природного парку «Подільські Товтри», Національного природного парку «Мале Полісся», 21 пам'ятки садово-паркового мистецтва та понад 3 тис. пам'яток культурної спадщини.

Значну природну цінність національних природних парків складають лісові масиви. Їхня територія використовується з рекреаційною метою протягом всього року. Основні види діяльності: туризм пішохідний, водний, автомобільний і кінний, лижний, пізнавально-культурний (екскурсії та інше), загальнооздоровчий відпочинок (пішохідні прогулянки, спортивні ігри, екскурсії, лижні прогулянки) любительські промисли (збір грибів і ягід, рибальство, мисливство), кліматичне і бальнеологічне лікування.

Карантинні обмеження під час пандемії covid-19 вплинули на роботу туристичної галузі як у Хмельницькій області, так і у всьому світі. Агресія російської федерації на сході України, стягування ворожих військ до кордонів нашої держави, необхідність захисту країни від російського ворога,

підтримки ЗСУ позначилися в цілому на матеріальний та моральний стан нашого народу. Проте в галузі туризму Хмельниччини зроблено важливі кроки.

Адже Хмельницька область у числі лідерів країни за розмаїттям флори, нараховує понад 1700 видів рослин, з яких 116 занесені до Червоної книги України. Понад 15,0 % площі області, що є одним із найкращих в Україні показників, належать до природно-заповідного фонду. Найбільший в Україні та Європі Національний природний парк «Подільські Товтри» займає 261,3 тисячі гектарів.

На території Хмельницької області багато ботанічних пам'яток природи, серед яких на чільному місці «Святе озеро» в Шепетівському районі (колишній Ізяславський район); з поміж геологічних пам'яток – печера «Атлантида» у с. Завалля Кам'янець-Подільського району. Поруч із Кам'янець-Подільським знаходиться Бакотський скельний монастир, який разом із неповторними ландшафтами, Бакотською затокою та багатою історією столиці Пониззя є привабливим туристичним об'єктом.

Надра Хмельниччини багаті на нерудні корисні копалини. У Хмельницькій області, єдиній в Україні, розвідано родовища сапонітових і глауконітових глин, які можуть використовуватися як у таласотерапії так і як біологічно активні добавки. На півночі нашої області у Шепетівському районі знайдено великі запаси родонових вод. Крім цього, наявні 12 потужних родовищ різноманітних мінеральних та столових вод.

На північно-західній околиці Національного природного парку «Подільські Товтри» розташований державний курорт «Сатанів» з величезним запасом (257 м³ на добу) мінеральної води типу «Нафтуся» Збручанського родовища. Практично майже по всій течії річки Збруч, від м. Волочиська до впадіння її в річку Дністер, є природні передумови для будівництва туристично-оздоровчих закладів з використанням мінеральних вод.

Саме ці природні ресурси, а також покращення роботи лікувальних та лікувально-оздоровчих закладів можуть стати поштовхом для розвитку медичного туризму.

Станом на 01.01.2025 року за інформацію Департаменту інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій облдержадміністрації щойно виявлених об'єктів культурної спадщини на території Хмельницької області за видами на обліку та перебуває наступна кількість пам'яток за видами:

- 11 пам'яток археології національного значення;
- 182 пам'ятки архітектури національного значення;
- 4 пам'ятки історії національного значення;
- 1 пам'ятка мистецтва національного значення;
- 3 пам'ятки науки і техніки всесвітнього значення.
- 253 пам'яток археології місцевого значення;
- 76 пам'яток архітектури місцевого значення;
- 1441 пам'ятка історії місцевого значення;
- 33 пам'ятки монументального мистецтва місцевого значення;

529 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом «археологія»;

629 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом «архітектура»;

444 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини за видом «історія»;

21 щойно виявлений об'єкт культурної спадщини за видом «монументальне мистецтво».

Більше 1,8 тис. об'єктів туристичної галузі в тій чи іншій мірі задіяні у наданні туристичних послуг і в різній степені інтегровані в туристичні шляхи. Всі вони не рівномірно розвинуті й мають різну перспективу, але ревалоризація кожної з них потребує певних зусиль і затрат. Формування переліку destinations пріоритетного розвитку туризму на місцях було спрямовано на раціональність використання інвестиційного та трудового ресурсу. Опираючись на аналіз туризму в Хмельницькій області було сформовано шість локацій:

історичне населене місце «Кам'янець»;

історичне населене місце «Меджибіж»;

державний історико-культурний заповідник «Самчики»;

історичне населене місце «Старокостянтинів»;

курорт державного значення та історичне населене місце «Сатанів»;

туристично – рекреаційна територія «Дністровська зона».

Усі локації мають великий рекреаційно-туристичний потенціал і їхній розвиток може спонукати до розвитку інші території та громади з меншим туристичним ресурсом. Крім того в області існують ще декілька перспективних destinations, на які варто звернути увагу і які можуть дати свій імпульс до розвитку туризму. Це Антоніни, Чорний Острів, Зіньків, Отроків, Ізяслав, Тарноруда, Летичів, Смотрич, Маліївці, Шарівка тощо. Окремі із них, при вдалому маркетинговому підході, вже надають позитивну динаміку залучення туриста попри незначні ресурсні вливання. До того ж ці території розвитку туризму стимулюють концентрацію приватних інвестицій для створення конкуренції з метою покращення надання послуг і створення умов для варіації та здешевлення обслуговування.

З метою створення умов для забезпечення сталого розвитку сфери туризму, раціонального використання природно-рекреаційних ресурсів розроблено, прийнято та затверджено сесією обласної ради Програму розвитку туризму Хмельницької області на 2021 - 2025 роки. Відповідно до Програми визначено напрями діяльності та заходи розвитку туризму.

Подільська область мінеральних вод у сучасних межах охоплює басейн річок Збруч, Жванчик, середньої течії р. Смотрич і Мукші, а також побережжя Горині. Особливо багаті на лікувальні води Подільські Товтри, які розвідані ще у ХІХ на початку ХХ ст. В. Марчинський у своїй трьохтомній праці дав їх класифікацію:

залізисті - Вишнівчик і Сокиринці;

соляні – Сокіл, Ходаківці, Мукша;

сірчані – Чернокозинці;
соляні та сірчані – Карвасари і Жабинці, Кам'янець – Подільського району.

З метою популяризації туристичних об'єктів у громадах області формувалися паспорти туристичних об'єктів, виготовлялися інформаційні буклети, туристичні путівники. Кам'янець-Подільською територіальною громадою сформовано паспорти таких туристичних об'єктів: Вірменська криниця, Виставкова зала, Галерея мистецтв, Укриття для музеєфікації першої кам'янецької бруківки, Вірменський торговий будинок, Будинок польського магістрату, Старий Замок. У 2024 році заплановано 3-Д сканування об'єкта Старий Замок.

Славутською територіальною громадою видано буклети, брошури та підготовлено до друку інформаційний довідник для туриста «Славути історична».

Полонською територіальною громадою виготовлено презентаційно-поліграфічну продукцію – каталог виставки «Археологічна школа «Літописне місто «Полонне».

Старокостянтинівською територіальною громадою відзнято відеоролик «Відчуй серцем».

У місті Полонне проведено престоур для телеканалу «Інтер». Створено чотирьохсерійний вебфільм «Літописне місто Полонне», у Староушицькій територіальній громаді відзнято художній фільм «Фосфор».

Кам'янець-Подільською міською радою у співпраці з Асоціацією журналістів та спільно з Асоціацією міст України було проведено престоур для 13 представників медіа з усієї України на тему: «Громади Хмельниччини в умовах воєнного стану. Виклики та вікна можливостей». У рамках проведення заходів обговорено міжконфесійну толерантність та економічні виклики для громади під час війни, історико-архітектурну спадщину в контексті економічного розвитку та створення інфраструктури, а також інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у громаду.

Також для підвищення популяризації області як туристичного регіону постійно оновлювався офіційний сайт туристично-інформаційного центру «khmel.travel» та активно функціонували сторінки у соцмережах Instagram та Facebook, відбулася презентація YouTube каналу «Спадок Ізяславщини» та сайту КЗК «Історико-культурного центру-музею «Старий Костянтинів».

Особлива увага громад області зверталася на рекламу туристичних продуктів та послуг. Протягом звітнього періоду проведено низку тематичних заходів, зокрема, виставки, благодійні концерти на підтримку ЗСУ, фестивалі-конкурси, проекти з підтримки нематеріальної культурної спадщини, мистецькі проекти, акції та інші заходи, які сприяли розвитку туристичної галузі області.

У місті Хмельницький проведено низку заходів, зокрема: гру-знайомство з містом для дітей внутрішньо переміщених осіб з організації «СпівДія Діти», 39 екскурсій містом, у тому числі 29 благодійних, благодійну інтерактивну квест-екскурсію містом «Проскурів комерційний» у

партнерстві з молодіжною спільнотою UFuture Teens, вечір тематичної поезії любові до рідного краю та подорожей Хмельниччиною, дитячі майстер-класи з розпису печива з Хмельницькою символікою, виготовлення виробів з полімерної глини (магніт та брелок), малювання листівок «Хмельницька сакура»; онлайн-вікторин у мережах Instagram та Facebook.

Державним історико-культурним заповідником «Самчики» організовано експозиції за межами заповідника: «Скарби Заповідника», «Цікавинки маєтку «Самчики», у Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей ім. Т.Г. Шевченка, «Подорожні нотатки» у Хмельницькому обласному художньому музеї з нагоди 85-ї річниці з дня народження художника Бориса Шнайдера, уродженця Хмельниччини та 85-річчя з дня заснування Хмельницької області, «Самчиківський розпис» до Дня Української Державності, який проведено поблизу Хмельницького обласного науково-методичного центру культури та мистецтв, «Традиційний народний одяг південно-східної Волині» у Старокостянтинівській центральній бібліотеці.

Крім того, проведено культурно-масові заходи: літературно-мистецький конкурс читців-декламаторів поезії Т.Г. Шевченка «Поетичне слово Великого Кобзаря», літературно-поетичні читання «Квітковий маєток» за участі поетів та літераторів Хмельниччини, творчу зустріч з українським поетом, Президентом Асоціації українських письменників, лауреатом Національної Премії України ім. Т. Шевченка Тарасом Федюком, пленарний живопис художників Хмельниччини на теренах заповідника та виставку творчих робіт майстрів.

З метою розширення туристичних можливостей та маршрутів Кам'янець-Подільською міською радою проведено зустріч із представниками населених пунктів, що входять до громади.

У червні 2023 року представники Кам'янець-Подільської міської ради взяли участь у туристично-економічному форумі, організаторами якого були Уманська міська рада та Агенція Регіонального Розвитку Таврійського об'єднання територіальних громад.

Створено єдину платформу «Створено в Кам'янці», яка об'єднала місцевих виробників та майстрів, представників креативних індустрій з метою промоції їх діяльності, інформаційної підтримки та проведення спільних заходів: форумів, навчань, тренінгів та майстер-класів. У майбутньому планується функціонування зазначеної платформи в якості маркетплейсу.

У рамках спільного проекту Кам'янець-Подільської міської ради, центру політичних студій та аналітики «Ейдос» «Друкарня змін» передбачено створення кластеру креативних індустрій, який може стати ще одним потужним туристичним магнітом у регіоні.

Проведено низку освітніх форумів, воркшопів, лекцій, серед яких «Ринок крафтових продуктів: інструменти розвитку та шляхи просування», «Крафт: юридичноправове поле та ефективні механізми продажів», семінар-практикум «Craft and NoReCa», «Vinum et pro vinum», які сприятимуть розвитку туристичної галузі.

У співпраці з Вінницькою міською радою в окремих територіальних громадах області реалізовується проєкт «Camino Podolico» – культурно-туристичний пішохідний або велосипедний маршрут Вінниця – Кам'янець-Подільський, який проходить через населені пункти Вінницької та Хмельницької областей, зокрема Зіньків, Віньківці, Маліївці, Дунаївці та м. Кам'янець-Подільський.

У червні 2023 року маршрут Camino Podolico було включено до Європейської федерації шляху Святого Якова. Ведеться робота щодо продовження маршруту з м. Кам'янець-Подільський до с. Завалля Кам'янець-Подільського району на Тернопільщину, що дозволить повноцінно інтегрувати об'єкти культурної спадщини, розташовані у сільській місцевості до загальних туристичних маршрутів області.

На базі комунального закладу «Палац культури міста Нетішина» проведено конкурси та фестивалі регіонального і всеукраїнського рівнів, а саме: «Нетішинська коляда» та відкритий фестиваль-конкурс мистецтв творчої молоді «Срібне сяйво», регіональний фестиваль-конкурс вокально-інструментальних ансамблів «Живий звук», Всеукраїнський фестиваль-конкурс аматорського театрального мистецтва «Золота маска», онлайн екскурс «Нас єднає Хмельницька земля», виставку-інсталяцію «Туризм для здоров'я і душ» та регіональний фестиваль фольклору «Нетішинські гостини». Протягом року у закладі організовано 26 виставок, 31 лекцію, проведено 71 масовий захід, науковцями музею підготовлено до друку 65 публікацій. За звітний період проведено 245 екскурсій, які відвідали 13005 осіб.

Задля розвитку туристичної сфери на території Хмельниччини розпочато проведення інтеграції об'єктів культурної спадщини і територій у туристичні маршрути області. Стратегію розвитку туристичної галузі підтримують музеї міст та селищ громад, в яких протягом року проводяться різноманітні заходи, що сприяють популяризації культурної спадщини краю. Зокрема, на території Деражнянської територіальної громади до Міжнародного Дня пам'яток та історичних місць проведено тематичну екскурсію «Палацопаркові ансамблі Деражнянщини ХІХ-ХХ ст.» щодо історії архітектурної спадщини громади, уперше проведено спільний мистецький захід міського історичного музею та дитячої школи мистецтв під назвою «Архітектурна перлина нашого міста» за участю вихованців школи, запроваджено тематичну екскурсію «Традиційно-побутова культура українського села у ХІХ-початку ХХ століття».

З метою розвитку потенціалу туристичних магнітів області розроблено та успішно реалізуються автобусні та пішохідні туристичні маршрути, а саме: «Китайгородська дорога часу», піший тур «Таємниці семи морів», «Таємниці Золотої долини» (Китайгородська територіальна громада), «Резиденція графа Сцибора-Мархоцького», виноробня «KALUS WINERY», костел святого Яна Непомука (Новоушицька територіальна громада), «Кармелюкова гора», маршрут Товтрами «Чотири кавалери», «Нігинські Товтри», «Нігинські печери» (Гуменецька територіальна громада),

пішохідний маршрут Camino Podolico (Маківська територіальна громада), «Шляхами семи народів», «Таємниці сакрального Кам'янця», «Кам'янець ремісничий» (Кам'янець-Подільська територіальна громада), зелений маршрут «Легенди Пониззя» (Староушицька територіальна громада), до пам'ятки Національного значення «Траянів вал», у межиріччі Збруча та Смотрича; староруське городище, залишене слов'янським населенням, виявлене в кінці XIX ст. (села Кузьмин, Великий Карабчій, Підлісний Олексинець Городоцька територіальна громада), «Марусин камінь» (с. Великий Олександрів Вінковоцька територіальна громада), «Сивоволосі свідки давнини» (Хмельницький – Сатанів) Сатанівської територіальної громади, «Шляхетний уїк-енд» (Хмельницький – Маліївці), «Духовні скарби Хмельниччини» (Підлісний Мукарів – Чорнокозинці), «Стежками ОУН і УПА на Дунаєвеччині», «Таємничі водоспади р. Студениця», «Поza зоною досяжності» (Дунаєвецька територіальна громада), «Синьоока Волинь», Старокостянтинів – Самчики (Старокостянтинівська територіальна громада), «Подільська Венеція» Меджибіж – Летичів – Головинці (Меджибіжська територіальна громада), «На гостину до Потоцьких» Антоніни – Хмельницький (Антонінська територіальна громада), «Стежками Василя Кравчука», «Джерела стопи Божої Матері», «Земля – наш спільний дім» (Ізяславська територіальна громада). У містах Деражня, Нетішин, Хмельницький, Кам'янець-Подільський та громадах області проведено піші та виїзні екскурсії для учнів місцевих шкіл.

Дунаєвецькою міською радою налагоджено співпрацю з Барською та Вінницькою міськими радами у рамках проєкту «Camino Podolico: Подільський шлях святого Якова». Громадами області та стейкхолдерами регулярно здійснювався благоустрій туристичних маршрутів з метою підвищення привабливості території.

Новоушицькою територіальною громадою спільно із Струзьким лісництвом ДП «Новоушицьке лісове господарство» та «Браїлівське лісництво» облаштовано відпочинкову зону, придорожній рекреаційний пункт, встановлено огорожі, альтанки, столи, лавочки, гойдалки, мангали, дитячий майданчик, панно, місце для збору сміття, вбиральня, стоянка для автомобілів, проведено грейдеравання доріг загального користування до туристичних об'єктів с. Куражин та до річки Дністер.

Для зручності та обізнаності туристів у Старокостянтинівській територіальній громаді встановлено двомовні туристичні вказівники, інформаційні стенди.

У 2023 році Національним природним парком «Подільські Товтри» (далі – Парк), на рекреаційній ділянці «Давня Бакота» побудовано візит-центр та завершено роботи з його облаштування. Збудовано підвісну дерев'яну еколого пізнавальну стежку «Водно-болотне угіддя «Бакотська затока» з двома оглядовими майданчиками, протяжністю 500 метрів.

Стежку промарковано, вздовж неї встановлено вказівники та інформаційні стенди, у тому числі двомовні та з шрифтом Брайля. На одному

з оглядових майданчиків встановлено оглядовий бінокль, 3-Д модель Бакотської затоки та інтерактивну книгу «Затоплені села» (двомовна).

На території рекреаційної ділянки встановлено інформаційні безпекові таблички, облаштовано нову локацію «Тиха Бакота». Розроблено і запущено систему аудіогідів.

Загалом у Парку функціонує чотири рекреаційні ділянки: «Давня Бакота», «Сокіл», «Студениця» та «Теремці». На кожній з ділянок проведено благоустрій та покращено рекреаційну інфраструктуру.

У 2023 році на рекреаційній ділянці «Сокіл» проведено благоустрій місць для короткострокового відпочинку та проживання, паспортизовано пляж, збудовано пірс та роздягальні. Облаштовано спортивний майданчик, встановлено камери відеонагляду.

Також оновлено інформаційні стенди та аншлаги, встановлено ємності для роздільного збору твердих паливних відходів. У 2023 році розроблено 11 екологічних стежок та еколого-пізнавальних маршрутів, 4 водні маршрути. Для відвідувачів видрукувано путівники та інформаційні буклети. Активно ведеться спільна рекреаційна діяльність, налагоджено тісну співпрацю з компаніями Glampring.ua, «Санта Бакота», «Terra Podolica» та інші.

Проведено обмін досвідом у рекреаційній та туристичній сферах з іншими установами природньо-заповідного фонду, налагоджено співпрацю з туристичними агенціями та туроператорами.

Сільський та зелений туризм розглядається як найбільш перспективний напрям розвитку сільських територій, оскільки дозволить вирішити низку соціально-економічних проблем, забезпечити збільшення реальних доходів селян за рахунок реалізації сувенірної продукції, розроблення туристичних маршрутів, надання екскурсійних і додаткових послуг.

Так, у Староушицькій територіальній громаді найбільшого розвитку набули сільський та зелений туризм. Функціонує більше 40 зелених садиб, які надають послуги у сфері туризму.

Продовжують активну роботу «Дім мандрівника» (садиба у с. Гораївка) для туристів пропонується зелений маршрут «Легенди Пониззя», «Бакота мистецька». Для розвитку спортивного туризму використовуються квадроцикли, активно розвивається дельтапланеризм, парапланеризм, парусні види спорту та проводяться велотури, літня та зимова рибалка, підводне полювання. Безліч можливостей для активного відпочинку на воді пропонують власники Хаусботу. Вдалим доповненням розвитку зеленого туризму на території Кам'янець-Подільського району є гастротуризм: вино, пиво (виноробня Богдана Павлія Bogdan's Winery (с. Гораївка), виноробня «Bohdan's Winery»), перше крафтове бакотське пиво («Bakota Pumpkin Ale»), чай (селище Стара Ушиця), сири (ТОВ «МІЛК СТРІМ», Еко-ферма LACON), мед (Миколина пасіка с. Крушанівка, родинна пасіка Костинюків с. Лисківці, «МЕДОВА БАКОТА» у селі Гораївка).

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ І ГРУНТИ

6.1 Структура та стан земель

6.1.1 Структура та динаміка основних видів земельних угідь

Земля є одним із головних ресурсів життєдіяльності суспільства. Вона слугує територіальною основою для усіх видів діяльності людини, є виробничим фактором багатьох галузей. В умовах земельної реформи, яка сьогодні має глобальний масштаб та значення, земля розглядається як один з головних інструментів подолання бідності, підвищення рівня життя кожного члена суспільства та громад у цілому.

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (лісовими, водними, мінеральними, кліматичними) є компонентами оточуючого середовища, місцем існування людини. Їм належить активна участь у суспільному виробництві, засобом якого вони є та джерелом задоволення потреб людини. Земля відіграє найважливішу загальнобіосферну роль і є основою функціонування атмосфери, гідросфери та інших сфер, розвитку рослинного і тваринного світу, а також людського суспільства. В аграрному секторі земельні ресурси - головний засіб виробництва, найважливіша складова частина ресурсної бази землеробства. Характер і якість земель, родючість сільськогосподарських угідь визначають ефективність аграрного виробництва, можливість розв'язання продовольчої проблеми, продуктивність праці в аграрній сфері.

Сучасний ґрунтовий покрив Хмельницької області сформувався під впливом ґрунтовотворних порід, рельєфу, клімату, рослинного покриву та господарської діяльності людини.

Земельний фонд області складає більше 2,0 тис. га, в структурі земельного фонду майже 3/4 території зайнято сільськогосподарськими землями. Площа сільськогосподарських угідь зменшується, у свою чергу збільшується кількість забудованих земель.

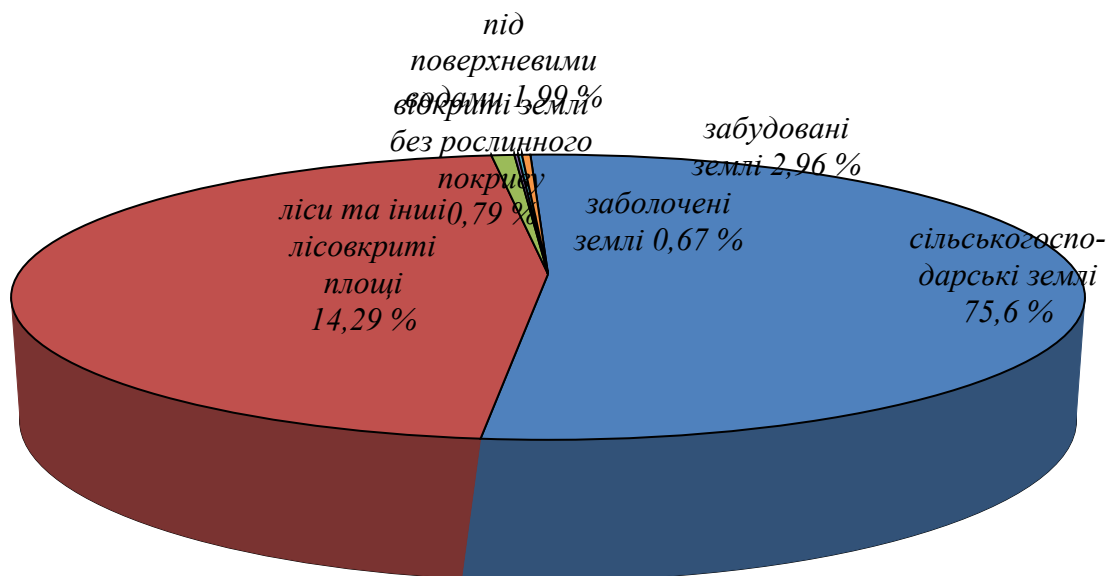
У користуванні сільськогосподарських підприємств знаходяться 1/3 земель від загальної площі. З розподілу земель і в розрізі землекористувачів і власників землі очевидно, що найбільша питома вага земель знаходиться у власності і користуванні громадян – в тому числі наданих для: ведення фермерського господарства; ведення товарного сільськогосподарського виробництва; особистого селянського господарства; будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд; ведення садівництва; дачного і гаражного будівництва; городництва; сінокосіння і випасання худоби; здійснення несільськогосподарської підприємницької діяльності.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси є високий ступінь розораності сільськогосподарських угідь, складний рельєф, порушення агротехніки вирощування сільськогосподарських культур, відходи промислового виробництва та забудова.

Однією з найважливіших оцінок стану навколишнього природного середовища є родючість ґрунтів, збереження якої залишається ключовим

питанням для благополучного життя людей. Одним із найважливіших показників родючості є забезпеченість ґрунту гумусом. У цілому по області середньозважений показник забезпеченості гумусом складає 2,79 відсотка.

Розподіль земель Хмельницької області за категоріями

Ґрунтовий покрив Хмельницької області досить різноманітний. Навіть в межах землекористувань окремих сільськогосподарських підприємств зустрічаються ділянки з різноманітними ґрунтами, які різняться між собою за агропродючними властивостями і природною родючістю.

В залежності від родючості ґрунтів і агрокліматичних умов територія області поділена на сім земельно-оціночних (агроґрунтових) районів. Найбільш поширеними і родючими ґрунтами в області є чорноземи типові на різних ґрунтоутворюючих та підстилаючих породах, різного ступеня еродованості. Вони займають 496,6 тис. га, або 31,6 % обстежених земель. Чорноземи опідзолені та темно-сірі опідзолені ґрунти в межах області займають 514,4 тис. га, що становить 32,8 %, ясно-сірі та сірі опідзолені ґрунти займають 274,7 тис. га або 17,5 відсотка.

У власності і користуванні юридичних та фізичних осіб нараховується 117,2 тис. га осушених сільськогосподарських угідь.

Для поліпшення меліоративного стану цих земель необхідно провести реконструкцію осушувальної мережі на площі 12,4 тис. гектарів.

Динаміка структури земельного фонду області

Розподіл земель за цільовим призначенням та функціональним використанням	2022		2023		2024	
	Тис.га	% до загальної площі території	Тис.га	% до загальної площі території	Тис.га	% до загальної площі території
1	2	3	4	5	6	7
Загальна територія	2062,9	100	2062,9	100	2062,9	100
у тому числі						
Сільськогосподарські угіддя	1566,2	75,9	1560,7	75,65	1560,7	75,65
з них:						
ріллі	1326,4	64,3	1326,9	64,32	1326,9	64,32
перелоги	0,7	0,03	0,7	0,03	0,7	0,03
багаторічні насадження	38,3	1,86	38,0	1,8	38,1	1,85
сіножаті та пасовища	195,3	9,47	194,9	9,75	194,8	9,44
2. Ліси та інші лісовкриті площі	294,7	14,29	294,7	14,29	294,4	14,27
з них вкриті лісовою рослинністю	280,0	13,57	280,0	13,57	285,9	13,86
3. Землі житлової та громадської забудови	60,8	2,95	61,1	2,96	61,0	2,96
4. Болота	13,8	0,67	13,8	0,67	13,8	0,67
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним покривом (піски, яри, кам'яністі місця, солончаки, чагарникова рослинність природного походження)	16,4	0,79	16,4	0,79	16,4	0,79
6. Інші землі	75,5	3,66	75,4	3,66	75,8	3,67
Усього земель (суша)	2021,9	98,01	2021,9	98,01	2021,9	98,01
Території, що покриті поверхневими водами	41,0	1,99	41,0	1,99	41,0	1,99

- інформація відсутня.

6.1.2 Стан ґрунтів

У 2024 році Хмельницькою філією ДУ «Держґрунтохорона» проведено роботи з агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення на території Кам'янець-Подільського та Хмельницького районів. Обстеження проведено на площі 51,851 тис. га. Всього обстежено 48 сільськогосподарських підприємств.

В результаті обстеження відібрано 4,254 тис. зразків, з яких проведено 23,768 тис. аналізів. Розроблено та виготовлено 249 паспорти полів та земельних ділянок, а також агрохімічних картограм загальною площею 51,851 тисяч гектарів.

За даними ДУ «Хмельницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» протягом 2024 року у місцях виробництва продукції рослинництва досліджено 4 проби ґрунту на хімічні показники, відхилень не виявлено.

На території промислових підприємств досліджено 4 проби ґрунту на хімічні показники, відхилень не виявлено. На території санітарно-захисних зон промислових підприємств на межі житлової забудови досліджено 24 проби ґрунту, з них не відповідали нормам – 4, за вмістом важких металів.

Досліджений ґрунт в зоні впливу місць видалення відходів (полігони ТПВ, сміттєзвалища) – 6 проб, з них не відповідали нормам – 1 за вмістом важких металів.

Досліджений ґрунт в зоні впливу промислових підприємств – 5 проб, з них не відповідали нормам – 3, за вмістом важких металів.

У житловій зоні досліджено 16 проб ґрунту без відхилень від норми, у тому числі 6 - на території дитячих закладів та 6 - на дитячих майданчиках.

У зоні пляжів досліджено 1 пробу ґрунту, відхилень не виявлено.

На бактеріологічні показники досліджено ґрунт в зоні впливу місць видалення відходів (полігони ТПВ, сміттєзвалища) – 23 проби, без відхилень.

У житловій зоні досліджено 99 проб ґрунту, без відхилень.

На території дитячих закладів на бактеріологічні показники досліджено 60 проб ґрунту, без відхилень, на дитячих майданчиках – 39 проб, без відхилень.

У зоні пляжів досліджено 14 проб ґрунту, відхилень не виявлено.

На гельмінти досліджено ґрунт в зоні впливу місць видалення відходів (полігони ТПВ, сміттєзвалища) – 31 проба, без відхилень.

У житловій зоні досліджено 708 проб ґрунту, з них 9 проб не відповідали гігієнічним нормативам, у тому числі 663 у дитячих закладах, 9 з відхиленнями, на дитячих майданчиках – 45 проб без відхилень.

У зоні пляжів досліджено 76 проб ґрунту, 3 з відхиленнями.

Деградація ґрунтів – погіршення корисних властивостей та родючості ґрунту внаслідок впливу природних чи антропогенних факторів. Головною з причин деградації ґрунтів є людська діяльність (антропогенне втручання).

Деградація, ерозія ґрунтів, зменшення гумусного покриву, забруднення хімічними й біологічними сполуками і радіонуклідами – такі очевидні наслідки антропогенного впливу на землю.

До основних причин деградації ґрунтів належать:

ерозія, підкислення та засолення ґрунтів внаслідок механічного руйнування водою і вітром, неправильного впровадження меліоративних заходів;

опустелювання, аридизація через висушування та переущільнення;

забруднення речовинами антропогенного походження, в тому числі внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;

прямі втрати через відведення під міські будівлі, дороги, аеродроми тощо.

Найбільш масштабними деградаційними процесами є водна та вітрова ерозія ґрунтів (близько 57,0 % території країни), підтоплення земель (приблизно 12,0 %), підкислення (майже 18,0 %), засолення та осолонцювання ґрунтів (більш як 6,0 %). Рівень розорюваності сільськогосподарських угідь області становить 61 відсоток.

У зменшенні певну роль можуть відігравати організаційні заходи, які не потребують великих додаткових затрат. Це, насамперед, безвідвальна оранка і оранка впоперек схилів, насичення сівозмін травами та іншими культурами суцільного посіву.

За допомогою лише окремих агротехнічних заходів не завжди можна забезпечити захист ґрунтів від антропогенних впливів. Потрібні нові принципові підходи до організації сучасного землекористування, які забезпечують переведення його на екологічнобезпечний, ґрунто- і природозберігаючий шлях розвитку.

Такі завдання найбільш ефективно вирішуються завдяки впровадженню ряду організаційно-економічних, агротехнічних, землевпорядних, гідротехнічних, лісомеліоративних заходів, що сприяють уповільненню ерозійних процесів.

Одним із них є консервація земель, вилучених з інтенсивного обробітку.

Консервація земель – це виведення з сільськогосподарського обігу земель на певний термін для здійснення заходів щодо відновлення їхньої родючості.

Першочерговому виведенню із сільськогосподарського обігу підлягають малопродуктивні, ерозійно-небезпечні та техногенно-забруднені землі.

Консервація земельних ділянок здійснюється шляхом залуження або заліснення.

Заліснення є одним із дієвих заходів щодо поліпшення екологічної стабільності земельної території. Подальше заліснення виведених угідь сприятиме відновленню ними природного стану.

Рекультивация є одним з основних заходів охорони земель. Рекультивованими є землі, на яких проведені роботи щодо відновлення їх

цінності, зменшеної внаслідок порушення. Рекультивації підлягають порушені землі усіх категорій, а також суміжні земельні ділянки, які повністю чи частково втратили продуктивність у результаті негативного впливу.

Порушені землі мають бути рекультивовані переважно під рілля чи інші сільськогосподарські угіддя.

Якщо рекультивація земель під сільськогосподарські угіддя недоцільна, то створюються лісонасадження з метою збільшення лісового фонду, покращення екологічної обстановки або захисту земель від ерозії.

Консервація деградованих і малопродуктивних земель (станом на 01.01.2025 року)

Види земель	Усього земель на початок року		Проведено консервацію		Потребують консервації		Перебувають у стані консервації	
	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території
Сільсько-господарські угіддя	-	-	-	-	-	-	-	-

- інформація відсутня.

6.2 Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

Антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище протягом багатьох десятиріч спричинило значну техногенну ураженість екосфери.

Сучасні земельні відносини та приватне землекористування, сформовані в ході земельної реформи, зумовлюють необхідність розробки науково-обґрунтованих управлінських рішень щодо раціональної та екологічнобезпечної організації території землеволодінь і землекористувань, удосконалення їх упорядкування та посилення охорони земельних ресурсів, зокрема, ґрунтового покриву.

Земля – найважливіша складова природних ресурсів; основа рослинного і тваринного світу; вмістилище природних багатств; операційний базис промисловості, населених пунктів і доріг; головний засіб виробництва в сільському господарстві. І саме тому раціональне землекористування є обов'язковою складовою комплексної системи експлуатації та охорони природних ресурсів.

В Україні земля є основою ресурсного потенціалу та основним предметом праці. Традиційні форми господарювання й особливості внутрішньої політики зумовили виникнення незбалансованої структури землекористування, яка не здатна забезпечити комфортні умови проживання

населення, збереження та відтворення природних властивостей земель, а також є економічно неефективною при тривалій експлуатації. Такі проблеми вимагають реструктуризації системи землекористування відповідно до принципів концепції збалансованого розвитку, проголошених у 1992 році в Ріо-де-Жанейро на конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку.

Дослідження землекористування в межах Хмельницької області виступає базою для оптимізації всієї системи природокористування, оскільки частка земельних ресурсів тут суттєво перевищує усі інші ресурси разом узяті й відповідно визначає господарську спеціалізацію регіону. Аналіз екологічних проблем землекористування, особливостей їх територіального прояву й оцінка дестабілізуючого впливу обумовлює розробку практичних заходів з їх розв'язання в конкретному регіоні. Вказані причини визначили необхідність здійснення дослідження, присвяченого питанням оптимізації структури землекористування в Хмельницькій області.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси області є сільське господарство, промисловість, енергетика, транспорт, гірничодобувна промисловість. Найбільшу загрозу становлять явища, які спостерігаються в ґрунтовому покриві, де внаслідок ерозії, відкритих розробок корисних копалин та будівельної сировини, забруднення хімічними речовинами і промисловими викидами, неправильної агротехніки деградовано й виведено з використання великі площі продуктивних земель.

Серед основних чинників негативного впливу на земельні ресурси сільськогосподарського виробництва є:

- значна розораність земель і, що найбільш небезпечно, на схилах;
- порушення і не дотримання сівозмін;
- застосування важкої техніки;
- недостатність внесення органічних та мінеральних добрив;
- надмірна насиченість структури посівних площ технічними культурами і, особливо, соняшником;
- зупинка будівництва протиерозійних гідротехнічних споруд.

6.3 Охорона земель

6.3.1 Заходи щодо охорони земельних ресурсів та ґрунтів

Основними завданням охорони земель є забезпечення збереження та відновлення земельних ресурсів, екологічної цінності природних і набутих якостей земель, а саме здійснення заходів щодо:

обґрунтування і забезпечення досягнення раціонального землекористування;

захисту сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб;

захисту земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення, забруднення відходами

виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів;

збереження природних водно-болотних угідь;

попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів;

консервації деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь.

Основна мета охорони земель – це впровадження правових, організаційних та економічних заходів, спрямованих на відтворення та підвищення родючості земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель із сільськогосподарського обороту, захист від шкідливих антропогенних впливів.

Основним напрямком з охорони земель, підвищення родючості ґрунтів і економії енергоресурсів повинні стати впровадження нових технологій вирощування сільськогосподарських культур, у т. ч. ґрунтозахисних та енергозберігаючих, проведення робіт з вилучення з інтенсивного обробітку малопродуктивних, ерозійно небезпечних земель, впровадження ґрунтозахисно-меліоративної та агроландшафтної організації території.

Недбале відношення до землі, ігнорування ґрунтоохоронними заходами, заходами з хімічної меліорації, недостатнє внесення органічних і мінеральних добрив іноді приводить до такого становища, коли багаті чорноземні ґрунти за якісними агрохімічними та агрофізичними параметрами уступають менш родючим опідзоленим ґрунтам, на яких проводиться комплекс заходів зі збереження і поліпшення їх родючості. При незбалансованому використанні земель, поряд з погіршенням природних властивостей ґрунту, може відбуватися накопичення токсичних речовин. Прояви забруднення земель (вміст залишків важких металів, пестицидів, нафтопродуктів), що пов'язані з регіональною структурою землекористування у Хмельницькій області, не перевищують ГДК. Лише у випадку розподілу концентрації свинцю та кадмію в ґрунтах спостерігається прямий вплив землекористування (зокрема - функціонування транспортних мереж).

Практичне значення полягає в можливості використання результатів досліджень та рекомендацій з оптимізації землекористування планово-господарськими організаціями, управлінськими структурами при проєктуванні схем землекористування, розвитку курортно-рекреаційного господарства науковими працівниками, викладачами та студентами географічних, екологічних, краєзнавчо-туристичних спеціальностей.

6.3.2 Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення

Екологічно збалансований, сталий розвиток території країни, продуктивне й раціональне використання земельно-ресурсного потенціалу можливі лише за умови суспільно-врівноваженого використання природної земельної монополії та ефективного управління земельними ресурсами на

основі виваженої державної регуляторної політики у сфері земельних відносин.

Правове регулювання у сфері охорони здійснюється відповідно до Конституції України, Земельного кодексу України, законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про державний контроль за використанням та охороною земель» та інших нормативно-правових актів, які приймаються відповідно до них.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про охорону земель» охорона земель – система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Багатоплановість експлуатації землі як об'єкта господарської діяльності людини, її обмеженість у просторі, незамінність, невідтворюваність висувають на перший план проблему раціонального її використання та охорони. Актуальність цієї проблеми все більш зростає у зв'язку з науково-технічним прогресом, ростом виробничих сил, які потребують залучення в господарське користування нових земельних ресурсів.

Тому концепція сучасної земельної реформи в Україні ґрунтується, в першу чергу, на принципах раціонального, високоефективного і екологічнобезпечного використання земельних ресурсів, підвищення родючості та охорони ґрунтів.

Право має своїм завданням забезпечити охорону природи і раціональне використання природних ресурсів правовими засобами.

Природоохоронні норми визначають правовий режим використання природних ресурсів, регулюють відносини щодо збереження, раціонального використання, відтворення та розвитку всіх природних ресурсів, встановлюють відповідальність за порушення цих норм.

Серед таких нормативних актів важливе місце посідає Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Він визначає мету, зміст, принципи охорони природи, об'єкти, що підлягають охороні та ін.

Земельний кодекс України, Закон України «Про охорону земель» регулюють раціональне використання земельних ресурсів і охорону ґрунтів, передусім у сільському господарстві, передбачають обов'язки землекористувачів. Особлива увага приділяється здійсненню комплексу організаційно-господарських, агротехнічних, гідротехнічних заходів щодо попередження ерозії ґрунтів, їх засмічення, заболочування, забруднення тощо.

Проблема правового забезпечення раціонального використання природних ресурсів надто багатогранна. Відносини раціонального

природокористування, що мають важливе суспільне значення, регулюються, крім екологічного, адміністративним, цивільним, фінансовим, кримінальним правом.

Для регулювання раціонального використання і охорони природних ресурсів велике значення мають відігравати локальні нормативні акти, а саме – бізнес-плани суб'єктів господарювання, у яких передбачаються розділи щодо впливу господарської діяльності на природне середовище та застосування природоохоронних заходів.

Раціональне використання природних ресурсів вимагає, щоб кожне підприємство, кожен природокористувач орієнтувався на дбайливе господарське використання ресурсів природи з найбільшою користю. Вимоги раціонального використання виражені в правових формах, набувають характеру приписів, обов'язковість яких при невиконанні забезпечується можливістю державного примусу (адміністративного, кримінального).

Раціональне та ефективне використання землі означає не тільки отримання максимуму необхідної сільськогосподарської продукції, а й підвищення її родючості. В разі неправильного використання землі, порушень правил агротехніки якість земель знижується, а родючість зменшується, тому землекористувачами повинні застосовуватися певні організаційно-господарські, агротехнічні, меліоративні та гідротехнічні заходи щодо землі.

Земельний кодекс України передбачає заходи економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель, до яких, зокрема, належать:

надання податкових і кредитних пільг громадянам та юридичним особам, які здійснюють за власні кошти заходи, передбачені загальнодержавними та регіональними програмами використання і охорони земель;

виділення коштів державного або місцевого бюджету громадянам та юридичним особам для відновлення попереднього стану земель, порушених не з їх вини.

Господарська та інша діяльність, пов'язана з використанням земельних ресурсів, не повинна призводити до забруднення земель і ґрунтів понад установлені гранично допустимі концентрації небезпечних речовин, а тому протидіяти цьому повинна визначена Земельним кодексом України та Законом України «Про охорону земель» система організаційно-правових заходів, яка включає в себе: державну комплексну систему спостережень; розробку загальнодержавних і регіональних (республіканських) програм використання та охорони земель, документації із землеустрою в галузі охорони земель; створення екологічної мережі; здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель; економічне стимулювання впровадження заходів щодо охорони та використання земель і підвищення родючості ґрунтів; стандартизацію і нормування.

З урахуванням Земельного кодексу України, Бюджетного кодексу України, законів України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», «Про охорону земель», «Про землеустрій», «Про оцінку земель», «Про Державний земельний кадастр», постанови Кабінету Міністрів України від 05 червня 2019 року № 476 «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України», інших актів законодавства, доручень Прем'єр-міністра України, наказів та доручень Міністерства аграрної політики та продовольства України, розроблена Програма розвитку земельних відносин у Хмельницькій області на 2023-2027 роки (далі - Програма), яку затверджено наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 06.07.2023 року № 172/2023-н.

Програмою визначається система правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на забезпечення збереження, раціональне використання і відтворення продуктивного потенціалу земель, які здійснюються в області.

Основною метою Програми є реалізація основних напрямів державної земельної політики, удосконалення земельних відносин зі створення сприятливих умов для комплексно-ресурсного та еколого-ландшафтного розвитку землекористування сільських територій, розв'язання екологічних та соціальних проблем села, розвиток високоефективного конкурентоспроможного сільськогосподарського землекористування, збереження природних та культурних цінностей ландшафтів;

здійснення заходів щодо створення ефективного державного управління земельними ресурсами, раціонального використання та охорони земель, розвитку ринку землі та ведення Державного земельного кадастру;

забезпечення ефективного використання земельних ресурсів, створення оптимальних умов для суттєвого збільшення соціального, інвестиційного і виробничого потенціалів землі, зростання її економічної цінності.

У кінцевому результаті це має підвищити добробут громадян та сформувати потужний соціальний прошарок власників. Концептуальні питання вдосконалення земельних відносин має бути тісно пов'язано із соціально-економічною, екологічною політикою держави і спрямовано на підвищення життєвого добробуту населення.

Основними пріоритетними завданнями Програми є:

проведення повторної нормативної грошової оцінки земель населених пунктів відповідно до статей 13 та 18 Закону України «Про оцінку земель»;

проведення інвентаризації земель усіх форм власності, введення інноваційного механізму управління землями державної та комунальної власності;

проведення заходів з охорони земель, консервації деградованих, малопродуктивних, техногенно-забруднених угідь, їх рекультивация та поліпшення;

інформаційний супровід у регіональних медіа заходів, які проводитимуться Держгеокадастром щодо ефективного механізму розвитку земельних відносин;

контроль за якістю виконання робіт із землеустрою;

організаційний супровід виготовлення схем землеустрою та техніко-економічного обґрунтування використання та охорони земель.

Вирішення цих завдань дасть можливість створити сприятливі умови для залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки області, збільшити надходжень коштів до місцевих бюджетів територіальних громад.

7. Надра

7.1 Геологічне середовище

Гірські породи верхньої частини літосфери, що перебувають під впливом інженерно-господарської діяльності людей називають геологічним середовищем.

З розвитком людського суспільства антропогенний вплив на геологічне середовище безперервно зростає цей вплив змінює природні геологічні процеси, перетворює їх на антропогенні (інженерно-геологічні) процеси, які пошкоджують навколишнє середовище. В середині ХХ століття людина стала найбільшою геологічною силою на нашій планеті, господарська діяльність людей порушила планетарний геологічний кругообіг речовин і почала викликати інженерно-геологічні процеси, сумірні з природними і навіть потужніші за них.

Геологічне середовище є важливою частиною навколишнього середовища, з ним щільно пов'язані інші природні компоненти глобальної соціоекосистеми. Від складу та будови приповерхневої товщі гірських порід і рухів земної кори залежать особливості рельєфу земної поверхні.

Гірські породи безпосередньо впливають на ґрунти і рослинний покрив, які на них розвиваються, а посередньо – також і на тваринний світ, клімат, тощо. З другого боку, рельєф, клімат та інші фізико-географічні умови впливають на стан геологічного середовища.

Палеогеографічні умови, в яких відбувалося формування тієї чи іншої осадової породи, відобразились на її будові та механічному, мінералогічному і фазовому складі, від чого значною мірою залежать міцність та деформативність породи, тобто ті її властивості, які мають особливо важливе значення для інженерно-господарського освоєння геологічного середовища.

Геологічне середовище використовується людством у трьох напрямках: як джерело мінеральної сировини, необхідної для народного господарства; як місце нагромадження відходів виробництва і як основа для будівництва різноманітних будівель та інженерних споруд.

7.1.1 Стан та використання мінерально-сировинної бази

На території області за даними Державного науково-виробничого підприємства «Геоінформ України» станом на 01.01.2025 року розвідано 335 родовищ корисних копалин (вапняки для потреб цукрової промисловості, вапняки для виробництва цементу, щебеню та вапна, гіпсу, кременю, а також глауконітовий пісок, пісок будівельний, суглинок і глина, цегельно-черепична сировина, сапоніт, фосфорит, апатит, графіт та інші).

Стан мінерально-сировинної бази**

Тверді корисні копалини							
Торф							
Резервні							
№ пасп.	Коло Мосту		Від р.ц. Шумськ на ПдСх 1 км; від з.ст. Лепесівка на Пн 14 км; від с. Хорошів на Зх 2 км; від с. Степанівка на Пд. в заплаві р. Кума. Д. і П.КГЕ, 1972 р.				
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2190, 23.08.1973 р., НТР тресту «Київгеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	785		519	875		Не визначено	
<i>Ділянки:</i>							
<i>В Хмельницькій обл.-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
	Торф	785		101			
№ пасп.	Кумівське		Від р.ц. Білогір'я на ПнЗх 8 км, від з.ст. Суховоля на ПнЗх 7,5 км; від с. Баймаки на ПдСх; в с. Ставищани в заплаві р. Кума. Раніше розроб. Карпилівське торфопідпр. Д.КГЕ, 1978 р.				
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 3744, 27.03.79 р.
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	738		629	1058		Не визначено	
№ пасп.	Березина		Від р.ц. Білогір'я на ПнЗх 21 км, від з.ст. Суховоля на ПнЗх 21,5 км; від с. Карпилівка на Зх 0,1 км; від с. Вілія на Сх 0,1 км; від с. Заріччя на Сх прилягає. В заплаві р. Вілія. Д.КГЕ, 1976 р.				
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2960, 26.11.1976 р., НТР тресту «Київгеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	910		409	910		Не визначено	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Березина-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
	Торф	439		124			

<i>Березина I-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф		471		285				
№ пасп.	Хоморецьке	Від р.ц. Полонне на Пд 31 км; від з.ст. Полонне на Пд3х 2 км, від с. Вел. Ведмедівка на Зх. П. і Д.КГЕ,1976 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2932, 28.09.76 р., НТР тресту «Київгеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	1062		1130	1225		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>В с. Ведмедівка-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф		85		101				
<i>Біля сс. Жолудьки, Роговичі-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф		977		1029				
№ пасп.	Завишина	Від р.ц. Білогір'я на Пн 4 км; від з.ст. Жижниківці на Пн 1 км. Від с. Корниця на ПдСх 0,5 км, від с. Юрівка на Пд. Д.і П.КГЕ,1972 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1864, 13.03.72 р., НТР тресту «Київгеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	1012		1041	1335		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Південно-Східна-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф		1012		822				
<i>Північно-Західна-Державна служба геології та надр України-Осушені</i>								
Торф		0		219				
№ пасп.	Нові Гутиски	Від р.ц. Ізяслав на ПнЗх 25 км; від з.ст. Жижниківці на ПнЗх 16 км; від с. Мала Радогощ на Зх, від с. Вел. Радогощ на Сх, від с. Нові Гутиски на Пн. В заплаві р. Сівер. Д.КГЕ, 1973 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2112, 26.03.73 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	23		2	2049		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Нові Гутиски-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф		23		2				
№ пасп.	Вовчок 1-2	Від р.ц. Деражня на ПдЗх 3 км, від з.ст. Коржівці на Пд 5,5 км, від с. Яськівці на Пн, від с. Літки на Пд. В заплаві р. Вовчок. Д.КГЕ,1976 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2808, 31.05.76 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	1865		528	3100		Не		

							визначено	
<i>Ділянки:</i>								
<i>Вовчок 2-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
	Торф	1865		528				
№ пасп.	Плоске 2		Від р.ц. Славути на ПнЗх в 12,5 км; від ст. Кривин на ПдЗх в 1 км; від с. Нетішин на Сх. Д.КГЕ,1969 р.					
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1012, 1968 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
	Торф тис.т	79		20	102		Не визначено	
№ пасп.	Плосківське		Від р.ц. Хмельницький на Зх і ПнЗх, від з.ст. Гречани на Пд 2 км. Від с. Данюки, с. Водички, с. Гречани на Пд 0,1 км. В заплаві р. Плоска і р. Південний Буг. П. і Д.КГЕ,1975 р.					
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2696, 28.11.75 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
	Торф тис.т	1328		2047	2415		Не визначено	
<i>Ділянки:</i>								
<i>Водички-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
	Торф	1041		566				
<i>Олешин-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
	Торф	287		125				
<i>Плоскове-Державна служба геології та надр України-Осушені</i>								
	Торф	0		1356				
№ пасп.	Збруцьке		Від р.ц. Волочиськ на Пн 15 км; від з.ст. Волочиськ на Пн 15 км; від с. Щаснівка на Зх; від с. Авратин на Зх; від с. Ожигівці на Пн. В заплаві р. Збруч. Д.КГРЕ, 1987 р.					
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 4641, 28.04.87 р., УкрТКЗ	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
	Торф тис.т	1239		213	1239		Не визначено	
<i>Ділянки:</i>								
<i>В Хмельницькій обл.-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
	Торф	581		179				
<i>Зелена Криниця-Державна служба геології та надр України-Охоронні</i>								
	Торф	0		179				
<i>Резервна-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
	Торф	581						
№ пасп.	Поноровське		Від р.ц. Красилів на ПнЗх 10,5 км, від з.ст. Антоніни на ПдЗх 3 км, від с. Терешки на ПдСх 0,5 км від с. Манівці на Зх, біля с. Кульчини. Рекогн.УНДП, 1965 р., Д.КГЕ, 1966 р., М.КГЕ, 1968 р.					

Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 742, 28.12.1966 р. НТР тресту «Київгеологія» № 1374, 25.12.1969 р. НТР тресту «Київгеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	58	530	579	1538		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Манівці-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф	58		569					
<i>Кульчини-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф	0	501						
<i>Манівці 2-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф	0	29	10					
№ пасп.	Бузьке	Від р.ц. Волочиськ на ПнЗх 22 км; від з.ст. Наркевичі на ПнЗх 7 км; від с. Купіль на ПдЗх. В заплаві р. Південний Буг. Д.КГРЕ, 1987 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 4661, 27.08.87 р., УкрТКЗ	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	572		268	815		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Південно-Західна-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф	572		268					
№ пасп.	Бужоцьке	Від р.ц. Красилів на Пд 12 км, від р.ц. Летичів на ПнЗх 15 км; від з.ст. Богданівці на ПнСх 17 км; від с. Миколаїв на Пн; від с. Меджибіж на ПнСх. В заплаві р. Бужок. Д.КГЕ, 1968 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1160, 13.08.68 р., НТР тресту «Київгеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	356		111	3231		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Везденьки-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>								
Торф	356		111					
№ пасп.	Ямпільське	Від р.ц. Білогірря на ПдЗх 10,5 км, від з.ст. Лепесівка на ПдСх 3 км, від с. Ямпіль на Пд 0,1 км. В заплаві р. Горинь. Д. і П.КГЕ, 1970 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1470, 27.07.1970 р.,	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.				

				A+B+C1			НТР тресту «Київгеологія »
Торф тис.т	741		3163	1514		Не визначено	
<i>Ділянки:</i>							
<i>В Хмельницькій обл.-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
Торф	741		3015				
<i>Урочище «В'язівень»-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
Торф	741		671				
<i>Урочище «Воробіївка»-Державна служба геології та надр України-Осушені</i>							
Торф	0		2344				
№ пасп. 41 Кутянка-Вілія		Від р.ц. Ізяслав на ПнЗх 38,5 км. В заплаві р. Вілія. П.КГЕ,1970 р.,Д.КГЕ,1977 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.А+			
Торф тис.т	4371		2196	4181		Не визначено	
<i>В Хмельницькій обл.-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
Торф	872		534				
<i>Кутянка (Мазярка)-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
Торф	271		9				
<i>Зіньки-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>							
Торф	601		525				
№ пасп.	Безім'янське		Від м. Хмельницький на ПнСх – 22 км , від з.ст. Наркевичі на ПнСх 3 км. Від с. Мар'янівка на Пн. В заплаві р. Мшанка. Д. КГРЕ, 1981 р.				
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 614, 28.09.1981 р., НТР ВГО «Північукргеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. А+B+C1			
Торф тис.т	3126		559	3153		Не визначено	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Баглаївська-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
Торф	494		115				
<i>Безім'янська-Державна служба геології та надр України-Резервні</i>							
Торф	2632		444				
Перспективні для розвідки							
№ пасп.	Михиринці		Від р.ц. Волочиськ на ПдСх 33 км; від з.ст. Наркевичі на Пн 21 км; від с. Михиринці на Сх 1,5 км; в с. Мал. Жеребки. В заплаві р. Случ. Пошук.				
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО «Північукргеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. А+B+C1			
Торф тис.т	0	402		0		Не визначено	

№ пасп.	Рудавське (Летичівський р-н)	Від р.ц. Летичів на ПнСх 4 км. Від з.ст. Хмельник на ПдЗх 22 км, від с. Вербка на ПнЗх 2 км; від с. Суслівці на ПдСх. Раніше розроб. Грузевицьке т/п. П. КГРЕ, 1982 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	1078		78	1502		Не визначено		
№ пасп.	Голенищеве	Від р.ц. Летичів на ПдСх 13 км; від з.ст. Деражня на Сх 15 км, в с. Варенка, с. Голенищеве. П.КГЕ, 1970 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1460, 25.04.70 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	344		1020	344		Не визначено		
№ пасп.	Андрійківське	Від м. Хмельницький на ПдЗх 15 км; від з.ст. Скибневе на ПдЗх 0,5 км; від сс. Райківці на Пн 0,5 км. В с. Андрійківці. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.05.88 р., НТР ВГО «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0	723		723		Не визначено		
№ пасп.	Вовківське	Від р.ц. Деражня на ПнЗх. Від з.ст. Деражня на ПдСх 0,5 км. Від с. Ружичанка і с. Колибань на Пд; від с. Росоша, с. Карпівці і с. Лугове на Пн. П.КГРЕ, 1983 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1079, 24.08.83 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	1046		118	9170		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Лугова-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф	1046		118					
№ пасп.	Ружичне	Від м. Хмельницький на Пд 1 км, від з.ст. Хмельницька на Пд 1,5 км; від с. Ружична на ПнСх прилягає; від с. Дубове на ПдЗх прилягає. В заплаві р. Самець. Пошук.КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 114, 20.06.88 р., НТР ВГО «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0	220		220		Не визначено		

№ пасп.	Ровецьківське	Від р.ц. Деражня на Пд 11 км; від з.ст. Деражня на Пд 12 км; від с. Шийнці на Пн 1 км; біля с. Гармаки на ПнЗх. П.КГЕ, 1976 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2892, 26.08.1976 р., НТР тресту «Київгеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	137		2842	3665		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>В Хмельницькій обл.-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф	137		2842					
<i>Слобода-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф	137		459					
<i>Гармаки-Державна служба геології та надр України-Осушені</i>								
Торф	0		1840					
<i>Мазники-Державна служба геології та надр України-Осушені</i>								
Торф	0		543					
№ пасп.	Проскурівське	Від р.ц. Волочиськ на ПдСх 15 км; від з.ст. Війтівці на ПдЗх 6,5 км; від с. Куровечка на Пн, від с. Сарнів на Пд. В заплаві р. Плоска. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0	2032		0		Не визначено		
№ пасп.	В заплаві р.Хомора (Антонінське)	Від р.ц. Ізяслав на ПдСх 15 км. Від з.ст. Вел. Пузирки на ПнЗх 6 км; від с. Сухожинці та с. Ліщани на Пд, від с. Тернавка та с. Влашанівка на Пн. В заплаві р. Хомора. Д.УПІМТ, 1957 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 472, 25.03.65 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	1174			2769		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Хомора-Державна служба геології та надр України-Перспективні для розвідки</i>								
Торф	1174							
№ пасп.	Полквянське	Від р.ц. Білогір'я на Пд 3 км; від з.ст. Суховоля на ПдСх 3 км; від с. Жмелинці на Пд; від с. Миклаші на Сх; від с. Новоставці і с. Коров'є на ПнЗх. В заплаві р. Полква. П.КГРЕ, 1994 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 116, 28.11.94 р., НТР ДГП «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	764		539	764		Не визначено		

Охоронні							
№ пасп.	Рябіївське	Від р.ц. Волочиськ на ПнСх 11,5 км; від з.ст. Війтівці на ПнЗх 7 км, від с. Рябіївка на Зх прилягає. В заплаві р. Грабарівка. Пошук.КГРЕ, 1988 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		232	232		Не визначено	«Північукргеологія»
Осушені							
№ пасп.	В заплаві р. Горинь	Від р.ц. Білогір'я на ПдЗх 0,5 км; від з.ст. Суховоля на ПдСх 1 км, від с. Ошаниця на Пд. Осушене. Д. КГРЕ, 1994 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 116, 28.11.94 р., НТР ДГП
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		927	693		Не визначено	«Північукргеологія»
№ пасп.	Самцівське 1	Від м. Хмельницький на Пд; від з.ст. Хмельницький на Пд 2 км; від с. Дубове, с. Раківка, с. Книжківці. В заплаві р. Самець. Осушене. Пошук. КГРЕ, 1988 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		149	149		Не визначено	«Північукргеологія»
№ пасп.	Білківське	Від р.ц. Староконстантинів на ПнСх 11 км; від з.ст. Староконстантинів-2 на ПнСх 12 км; від с. Іршики на Пд 0,5 км, від с. Яремчі на Пн. та Пд. В заплаві р. Білка і р. Білуга. П.КГЕ, 1974 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2424, 6.09.1974 р., НТР тресту «Київгеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		402	38		Не визначено	
№ пасп.	Збруцьке 1	Від р.ц. Волочиськ на Пн 0,5 км, від з.ст. Підволочиськ на Сх 1 км; від с. Вочківці на Зх. В заплаві р. Збруч. П.КГЕ, 1972 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 2099, 12.03.73 р.
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		1440	0		Не визначено	
№ пасп.	Канівське	Від р.ц. Волочиськ на Пд 10 км; від с. Канівка на Зх. В заплаві р. Збруч. Пошук. КГРЕ, 1986-1988 р.р.					

Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.1988 р. НТР «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		416	0		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>В Хмельницькій області-Державна служба геології та надр України-Осушені</i>								
Торф		0		103				
№ пасп.	Адамівське	Від р.ц. Полонне на ПдЗх 3 км, від с. Нова Новоселиця на Зх. Від с. Адамів на Сх. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО «Півгічукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		89	0		Не визначено		
№ пасп.	Сморшки	Від р.ц. Ізяслав на ПдЗх 21 км; від з.ст. Жижниківці на ПдСх 15 км. Від с. Сморшки на Пн; від с. Христівка на Пд, прилягає. В заплаві р. Хомора і прав. притоки-стр. Сморш. П.КГРЕ, 1994 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 116, 28.11.94 р., НТР ДГП «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		373	238		Не визначено		
<i>Зазолені</i>								
№ пасп.	Дворецьке	Від р.ц. Ізяслав на ПдЗх 21 км; від з.ст. Жижниківці на ПнСх 2 км; від с. Дворецьке на Зх, від с. Корниця на Пд. В заплаві р. Горинь, стр. Тростянка. Пошук.КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		361	0		Не визначено		
№ пасп.	Гелетинське	Від м. Хмельницький на ПдЗх 19 км; від з.ст. Скибневе на ПнЗх 11 км; від с. Гелетинці на ПдСх і с. Немиринці на ПдЗх. В заплаві р. Смотрич. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО «Північукргеологія»	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		258	0		Не визначено		

№ пасп.	Смотрицьке	Від р.ц. Городок на Зх 2,5 км; від з.ст. Вікторія на Зх 2,5 км; від с. Купин на Пн; від с. Лісогірка на Зх; від с. Бедриківці на Сх. В заплаві р. Смотрич. Пошук.КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		419	0		Не визначено	«Північукргеологія»	
№ пасп.	Жарихівське-Дятлове	Від р.ц. Славута на ПнСх 18 км; від з.ст. Славута на ПнСх 17 км; від с. Красносілка на Пд 1,5 км; від с. Жовтневе на Зх, прилягає. В заплаві р. Корчик. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		374	0		Не визначено	«Лівнічукргеологія»	
№ пасп. 238 Рівське	Від р.ц. Віньківці на ПнСх 12 км; від з.ст. Ялтушків на ПнЗх 10 км; від с. Женишківці на Пд 3 км, Біля с. Козарівка на ПнЗх. В заплаві р. Рів. М.КГЕ, 1970, Д.КГРЕ, 1978 р.							
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1426, 22.04.1970 р. № 3415, 24.03.78 р.	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	258		1096	2944		Не визначено		
<i>Ділянки:</i>								
<i>В Хмельницькій обл.-Державна служба геології та надр України-Зазолені</i>								
Торф	0		100					
<i>Біля с. Дружба-Державна служба геології та надр України-Зазолені</i>								
Торф	0		100					
№ пасп.	Ставниця	Від р.ц. Летичів на ПнЗх 16 км; від з.ст. Деражня на Пн 20 км; від с. Меджибіж на ПнСх 2 км; від с. Ставниця на Пн. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Торф тис.т	0		174	0		Не визначено	«Північукргеологія»	
№ пасп.	Рудавське (Полонський р-н)	Від р.ц. Полонне на Пд 7 км; від з.ст. Полонне на Пд 7 км; від с. Вел.Новоселиця і с. Мал.Новоселиця. Пошук. КГРЕ, 1988 р.						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				

Торф тис.т	0		83	0		Не визначено	«Північукргеологія»
№ пасп.	Магнишівське	Від р.ц. Ярмолинці на ПнСх 14 км, від з.ст. Ярмолинці на ПнСх 17 км; від с. Магнишівка на Пд; від с. Михайлівка на Зх. В заплаві р. Вовчок. Пошук. КГРЕ, 1988 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		83	0		Не визначено	«Північукргеологія»
№ пасп.	Скрипівське	Від р.ц.Шепетівка на ПдСх 8 км; від з.ст.Хролин на Пд 7,5км; від с.Серединці, с.Березне, с.Вел.Решнівка, с.Сошки. В заплаві р. Скрипівка. Пошук.КГРЕ, 1988 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	0		2594	0		Не визначено	«Північукргеологія»
Мілкопокладові							
№ пасп.	Малий Чернятин і Чернятин	Від р.ц.Старокостянтинів на ПнЗх 12 км; від з.ст. Антоніни на ПдСх 2 км; від с. Чернятин на ПдСх 0,5 км; від с. Вел. Чернятин на ПдЗх прилягає. В заплаві р. Ікопоть. Д.КГЕ, 1968 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 977, 22.03.1968 р., НТР тресту «Київгеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	619		234	619		Не визначено	
№ пасп.	Луг	Від р.ц. Славута на ПнЗх 9,5 км; від з.ст. Кривин на ПдСх 1,5 км; від с. Колом'є на ПнЗх 1 км, в с. Кривин. Попер. КГЕ, 1968 р.					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 1013, 23.05.68 р., НТР тресту «Київгеологія»
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Торф тис.т	68		121	72		Не визначено	
№ пасп.	Муховецьке	Від р.ц. Шепетівка на ПдЗх 24 км; від з.ст. Вел.Пузирки на ПнЗх 1 км; від с. Марківці на ПнСх; від с. Лавринівці-Брикуля на Зх. Пош.оцін. КГРЕ, 1988 р.					
Державна служба геології та надр України, Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	№ 112, 20.06.88 р., НТР ВГО
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			

Торф тис.т	0	292	29	0		Не визначено	«Північукргеологія»
Гірничохімічні корисні копалини							
Сировина для вапнування кислих ґрунтів							
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 3429 КУЖЕЛЕВСЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, Пн Зх ок. с. Велика Кужелева, 5 км на Пд Зх від з.ст. Дунаївці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991 р. № 5043
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	952			952		Мале	
№ пасп. 3404 ЧЕРЕШЕНЬКА		Хмельницька обл., Деражнянський р-н, 0,3 км на Пд Зх від с. Черешеньки, 7,5 км на Пн Сх від р/ц та з.ст. ДЕРЕЖНЯ					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР 2006 р. № 1151 (апроб.)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	791			791		Мале	
№ пасп. 3487 СТРУЗЬКЕ		Хмельницька обл., Новоушицький р-н, 0,8 км на Зх від с. Струга					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991 р. № 5125
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1448			1448		Мале	
№ пасп. 3740 СУТКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, Пн ок. с. Сутківці, 9 км на Пд Сх від р/ц та з.ст. ЯРМОЛИНЦІ					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 1992 р. № 5
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1326			1326		Мале	
№ пасп. 3581 БАЛАБАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Новоушицький р-н, Пн Зх ок. с. Балабанівки					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991 р. № 5178
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1691			1691		Мале	
№ пасп. 3460 ЛИСКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 1,1 км на Пн Сх від с. Лисківці, 34 км на Сх від з.ст. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1990 р. № 46
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1412			0		Мале	

№ пасп. 4385 ВАРВАРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, Пд околиця с. Варварівка, 12 км від м. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	0	2459		0		Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Варварівська - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	0	2459					
№ пасп. 3583 ВАРВАРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, Пд ок. с. Варварівки, 18 км на Пд від з.ст. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991 р. № 5145
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	767			767		Мале	
№ пасп. 3354 САХНОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 0,3 км на Пд Сх від с. Сахнівців					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1990 р. № 70
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	925			0		Мале	
№ пасп. 4001 БАЛКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Вінковецький р-н, 0,6 км на Сх від с. Балки, в 10 км на Пд від р/ц Вінковці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 1994 р. № 243
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1259			1259		Мале	
Сировина карбонатна для кормових домішок							
Родовища, що розробляються							
№ пасп. 4595 ТРОСТЯНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, 4 км на Пн Сх від р/ц смт Білогір'я					
Комерційні структури, ТОВ «Укрмінералресурс»							
Ліцензія № 6829 від 03.12.2024 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРМІНЕРАЛРЕСУРС»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Крейда тис.т	2215.41			2216	0	Мале	
№ пасп. 3195 КОЛОДІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 2 км на схід від с. Колодіївка					
Комерційні структури, Кам'янець-Подільське АТ «Гіпсовик»							
Ліцензія № 6381 від 24.10.2019 (Видобування корисних копалин) видана на 15 років Кам'янець-Подільське акціонерне товариство «ГІПСОВИК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1338.31			1474	2.02	Мале	

Родовища, що не розробляються							
№ пасп. 3168 КАРАЧКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 7 км на ПнЗх від з.ст. Балин, 20 км на ПдСх від р/ц Чемерівці					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1987 р. № 10236
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	13851			13851		Велике	
Сировина карбонатна для цукрової промисловості							
Родовища, що розробляються							
№ пасп. 5030 ВЕРБЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Гуменецька сільська територіальна громада, 3,5 км на ПнСх від з.ст. Гуменці, 0,5 км на Пд від с. Вербка					
Комерційні структури, ТОВ «УКРПРОМ-БУД»							
Ліцензія № 4238 від 26.02.2007 (Видобування корисних копалин) видана на 31 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «УКРПРОМ-БУД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1955 р. № 1185
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	7493.66			8333	137.4	Мале	
№ пасп. 254 НІГІНСЬКО-ВЕРБЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,5 км на Сх від з.ст. Нігин, 18 км на Пн від м. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	41787.74			77585	586.16	Велике	
Ділянки:							
Південна-ПрАТ «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ» - Ділянки 1, що розробляються:							
Вапняк	6295.02				586.16		Ліцензія № 1131 від 05.11.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 38 років ПАТ «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»
«Сахкамін»-ТОВ «ДІАБАЗ» - Ділянки 1, що розробляються:							
Вапняк	35492.72						Ліцензія № 6586 від 05.11.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 20

								років ТзОВ «УКРДІА- БАЗ»
Родовища, що не розробляються:								
№ пасп. 253 ЛИСОГІРСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 3 км на Зх с. Вівся, 4 км на Пн від з.ст. Закупне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1971 р. № 6303	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	706.9			40949		Мале		
№ пасп. ПІВДЕННО-ЗАКУПНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,35 км на Пд від смт. Закупне, 0,75 км на ПдСх від з.ст. Закупне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	0			0		Середнє		
№ пасп. 252 ЗАМОК (ЗАКУПНЯНСЬКЕ)		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, біля с. Кутківці та з.ст. Закупне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1953 р. № 938	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	20			37428		Мале		
№ пасп. 3168 КАРАЧКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,5 км Пн від с.Карачківці, 7 км Пн Зх з.ст. Балин						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1987 р. № 10236	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	51143			51143		Велике		
№ пасп. 255 БУГАЇХА		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 2 км на ПдСх від с. Романівки						
Державна служба геології та надр України,								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1980 р. № 8581	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	45490			45490		Середнє		
Фосфорит								
Родовища, що не розробляються:								
№ пасп. 700 ВЕРБСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, 1,5 км на Пд Зх від с. Вербка Мурована						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2006 р. № 1064	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Фосфорит-глауконітові піски руда, тис.т	0			0		Мале		
Глауконіт								

Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 4513 АДАМІВСЬКЕ - 2		Хмельницька область, Ярмолинецький р-н, Пд ок. с. Круті Броди, 17 км на Пд Сх від р/ц Ярмолинці					
Комерційні структури, ТОВ НВКП «Екоресурс»							
Ліцензія № 3489 від 02.11.2004 (Видобування корисних копалин) видана на 30 років ТЗОВ «НВКП ЕКОРЕСУРС»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2004 р. № 867
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок глауконіт-кварцовий тис.т	2419.95			2420	0	Мале	
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 4809 АДАМІВСЬКЕ - 1		Хмельницька обл., Вінковецький р-н, 1 км на Зх від с. Адамівка, правий схил р. Ущиця					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2006 р. № 1076
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок глауконіт-кварцовий тис.т	3916			3916		Мале	
Сапоніт							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 4385 ВАРВАРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, ділянка Ташківська - 5 км на Пн Сх від м. Славута; ділянка Варварівська - Пд ок. с. Варварівка					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Ліцензія № 6155 від 18.11.2016 (Видобування корисних копалин) видана на 12 років АГРАРНЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВЕЛЕС»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Сапонітові глини тис.т	22659.1	11989.7		22663	0	Велике	
Ділянки:							
Ташківська-АТОВ «Велес» - Ділянки 1, що розробляються:							
Сапонітові глини	4827.1				0	Ліцензія № 6155 від 18.11.2016 (Видобування корисних копалин) видана на 12 років АГРАРНЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВЕЛЕС»	
Варварівська - Ділянки 1, що не розробляються:							
Сапонітові глини	17832	11989.7					
Глини бентонітові							
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 563 ПИЖІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ново-Ушицький р-н, Пд ок. с. Пижівка, 54 км на Пд Сх від з.ст. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина бентонітова тис.т	113		128	110		Мале	
Графіт							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 4722 БУРТИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1,0 км на ПнСх від с. Городнявка, 0,7 км на ПнЗх від з. ст. Майдан Віла.					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Графітова руда руда, тис.т	113390.9	64964.7	9372.6	113390.9		Велике	
Ділянки:							
Городнявська-ТОВ «СПИС Україна» - Ділянки 1, що розробляються:							
Графітова руда	113390.9	16586.7	9372.6		0	Ліцензія № 6644 від 09.09.2022 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СПИС Україна»	
Лісова - Ділянки 1, що не розробляються:							
Графітова руда	0	22843					
Майданська - Ділянки 1, що не розробляються:							
Графітова руда	0	25535					
Каолін							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 4257 ЦМІВСЬКЕ 1		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1-1,5 км на Пн Зх від с. Цмівка, 4 км на ПдЗх від з.ст. Майдан-Віла.					
Комерційні структури, ТОВ «КАОЛІН ПРОМ ІНВЕСТ»							
Ліцензія № 5415 від 11.11.2011 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВ «ЧЕРНІГІВ РОЯЛ ПАРК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2001 р. №
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний (нормальний) тис.т	999.73			1316	6.59	Мале	636
№ пасп. 256 МАЙДАН-ВІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 0,2-0,4 км на ПнЗх від с. Новаки, 6 км на Сх від з.ст. Майдан-Віла					
Комерційні структури, ПАТ «МАЙДАН-ВІЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ ВОГНЕТРИВІВ»							
Ліцензія № 6599 від 23.12.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 16 років ПрАТ «МАЙДАН-ВІЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ ВОГНЕТРИВІВ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.			

				A+B+C1			
Каолін первинний (нормальний) тис.т	1523.95	457.6		1055.4	28.78	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Хмельвська-ПрАТ «МАЙДАН-ВИЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ ВОГНЕТРИВІВ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Каолін первинний (нормальний) тис.т	1523.95	457.6			28.78	Ліцензія № 6599 від 23.12.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 16 років ПрАТ «МАЙДАН-ВИЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ ВОГНЕТРИВІВ»	
№ пасп. 256 МАЙДАН-ВИЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 1 км на Пн від с.Новаки, 18 км від з.ст. Полонне					
Комерційні структури, Полонський завод «Маяк» (КП)							
Ліцензія № 4769 від 05.11.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 24 років КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПОЛОНСЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2012 р. № 2733
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний (нормальний) тис.т	1908.25			2083.6	0	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Новаківська-Полонський завод «Маяк» (КП) - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Каолін первинний (нормальний)	1908.25				0	Ліцензія № 4769 від 05.11.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 24 років КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПОЛОНСЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК»	
№ пасп. 258 БУРТИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 2 км на Пд від с. Буртин, 10 км на Пн Зх від з.ст. Полонне					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний тис.т	270.2			289		Мале	
Каолін первинний (нормальний) тис.т	2410	0	305	5738		Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Дубки – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Каолін первинний (нормальний)	319		138				
<i>Хмельвська – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Каолін первинний (нормальний)	854						
<i>Радгоспна – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							

Каолін первинний (нормальний)	1237		167				
<i>Радгоспна (Центральна площа)-КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «БУРТИНСЬКИЙ ЗАВОД ВОГНЕТРИВІВ» Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Каолін первинний	270.2				0	Ліцензія № 5735 від 07.02.2013 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років КП «БУРТИНСЬКИЙ ЗАВОД ВОГНЕТРИВІВ»	
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 256 МАЙДАН-ВІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 1 км на Пн від с. Новаки, 6 км на ПдСх від з.ст. Майдан-Віла					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний (нормальний) тис.т	56	108		105		Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Новаківська - Північний блок – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Каолін первинний (нормальний)	56	108					
№ пасп. 4387 ПОЛОНСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 2 км на Пн від смт Понінка, 7,5 км на Пн від м. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ЦКЗ 1972 р. № 24
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний (нормальний) тис.т	74.94			0		Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Глибочок – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Каолін первинний (нормальний)	74.94						
№ пасп. 260 КУПИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1,2 км на Зх від хут. Червоний Цвіт, 7 км на Пн Сх від з.ст. Майдан-Віла					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1961 р. № 2075
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний (нормальний) тис.т	856			1499		Мале	
№ пасп. 3492 СУДИМОНТСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, Пд Сх ок. с. Судимонт, 5 км на Пд Сх від з.ст.Майдан-Віла					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1956 р. № 1432, ЦКЗ 1991 р. № 245
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін	576			855		Мале	

первинний (нормальний) тис.т							
Онікс мармуровий							
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 5119 КАЛЮСИЦЬКЕ	Хмельницька обл., Віньковецький р-н, Пн Сх ок. с. Калюсик, в 25 км на Пн Сх від м. Кам'янець- Подільський						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ЦКЗ 1989 р. № 19/3
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Онікс мармуровий т	0	213		0		Мале	
Сировина польовошпатова							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 256 МАЙДАН- ВІЛЬСЬКЕ	Хмельницька обл., Полонський р-н, 1 км на Пн від с. Новаки, 15 км на ПнЗх від м. Полонне, 6 км на ПдСх від з.ст. Майдан-Віла						
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Жорства тис.т	3078.77			3125.1	31.81	Середнє	
Гранітоїди тис.т	41883.3	12551.4		40186.8	102.96	Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Новаківська-Полонський завод «Маяк» (КП) - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Жорства	1922.12				0	Ліцензія № 4769 від 05.11.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 24 років КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПОЛОНСЬКИЙ ЗАВОД «МАЯК»	
Гранітоїди	17498.29	6302.8			0		
<i>Хмельівська-ПрАТ «МАЙДАН-ВІЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ ВОГНЕТРИВІВ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Жорства	1156.65				31.81	Ліцензія № 6599 від 23.12.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 16 років ПрАТ «МАЙДАН- ВІЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ ВОГНЕТРИВІВ»	
Гранітоїди	24385.01	6248.6			102.96		
Будівельні корисні копалини							
Сировина карбонатна для виробництва вапна							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 4752 МАТВІЙКІВЕЦЬКЕ	Хмельницька обл., Городоцький р-н, 0,1 км на Зх від с. Матвійківці, 17 км на Пн від з. ст. Городок						
Комерційні структури, ТОВ «ОБЗОР»							
Ліцензія № 5023 від 15.10.2009 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ОБЗОР»							

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 2008 р. № 1452	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	261.78			263	0	Мале		
№ пасп. 254 НІГІНСЬКО-ВЕРБЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,8 км на Сх від с. Нігин, в районі с. Вербки						
Комерційні структури, ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»								
Ліцензія № 1131 від 05.11.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 38 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	7083.41			12183	659.42	Велике		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Південна-ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>								
Вапняк	7083.41				659.42	Ліцензія № 1131 від 05.11.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 38 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»		
№ пасп. 161 ГУМЕНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,5 км на Пн від с. Гуменці						
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»								
Ліцензія № 1142 від 14.11.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1957 р. № 1582	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	3749.97			3765.2	3.47	Середнє		
<i>Родовища, що не розробляються</i>								
№ пасп. 175 ВЕСНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 3 км на Пн Сх від с. Веснянки, 4 км на Сх від з.ст. Старокостянтинів						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1956 р. № 1314	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	538.86			592		Мале		
№ пасп. 311 ЗАКУПНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, с. Довга, 3 км на Сх від ст. Закупне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1957 р. № 1497	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	7183			10425		Середнє		
№ пасп. 2392 ГРИЦІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 5 км на Зх від с. Гриці, 15 км на Пд Сх від з.ст. Чотирибоки						
Державна служба геології та надр України,								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток	Розмір	ТКЗ 1958 р.	

	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1	за 2024 р	родовища	№ 1732	
Вапняк тис.т	188			272		Мале		
№ пасп. 3067 ДЕМКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,7 км на Пн Сх від с.с. Івахнівці та Демківці, 10 км на Пд Сх від з.ст. Закупне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1991 р. № 160	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	0		17974	0		Мале		
№ пасп. 2301 ІВАХНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 3х ок. с. Івахнівці, 3 км на Пд Сх від з.ст. Закупне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	10956			0		Не визначено		
№ пасп. 2390 САТАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 2,5 км на 3х від с. Іванківці, 14 км на Пн від з.ст. Гусятин						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1955 р. № 92	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	1630			0		Мале		
№ пасп. 2776 СЛАВУТСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 5 км на 3х від р/ц Славута, 12 км на 3х від з.ст. Славута						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1982 р. № 4214	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	119			191		Мале		
№ пасп. 312 ІЗЯСЛАВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, 4 км на Пн Сх від м. та з.ст. Ізяслав						НТР 1955 р. № 91
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1956 р. № 1314	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	638			0		Мале		
№ пасп. 2391 ГОРОДОЦЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 1,5 км на Пн від м. Городок, 3 км на Пн від ст. Вікторія						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1958 р. № 116	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Вапняк тис.т	746			0		Мале		
№ пасп. 162 ТРЕБУХОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 0,5 км на Пд Сх від с. Требухівці, 2 км на Пд Сх від р/ц Летичів						

Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1957 р. № 1507
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис.т	1016			1038		Мале	
Гіпс та ангідрит							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 59 КУДРИНЕЦЬКЕ 1		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 1,0 км на Сх від с.Кудринці, на лівому березі р. Збруч					
Комерційні структури, Кам'янець-Подільське АТ «Гіпсовик»							
Ліцензія № 1060 від 08.09.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 37 років Кам'янець-Подільське акціонерне товариство «ГІПСОВИК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1986 р. № 4588
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Гіпс тис.т	767.747			0	72.59	Середнє	
Родовища, що не розробляються							
№ пасп. 60 КУДРИНЕЦЬКЕ 2		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 3 км на ПнСх від с. Кудринці, на лівому березі р. Збруч					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3064
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Гіпс тис.т	1959			1959		Середнє	
№ пасп. 58 ЗАВАЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, с. Завалля					
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Гіпс тис.т	15109			6417		Велике	
Ділянки:							
Північна - Ділянки 1, що не розробляються:							
Гіпс	6417						
Резервна – Ділянки 1, що не розробляються:							
Гіпс	8692						
Глина тугоплавка							
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 197 БУРТИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 0,5 км на Пн від с. Буртин, 10 км на Пн Зх від з.ст. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1982 р. № 4185
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тугоплавка тис.т	167			500		Мале	
Ділянки:							
Клачинська - Ділянки 1, що не розробляються:							
Глина тугоплавка	167						
Камінь будівельний							
Родовища, що розробляються:							

№ пасп. 2541 КИСЕЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 14 км на Пн від з.ст. Кам'янець-Подільський, 0,8 км на Пн Сх від с. Киселівка					
Украгропромбуд (кооперативно-державна корпорація), Кам'янець-Подільська МПШБК, Киселівський кар'єр							
Ліцензія № 1731 від 02.02.1999 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКА МІЖГОСПОДАРСЬКА ПЕРЕСУВНА ШЛЯХОВО-БУДІВЕЛЬНА КОЛОНА							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1974 р. № 3655
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	4678.277		1682	4687	.57	Мале	
№ пасп. 4752 МАТВІЙКІВЕЦЬКЕ		Городоцький р-н, 100 м на Зх від Пд околиці с. Матвійківці					
Комерційні структури, ТОВ «ОБЗОР»							
Ліцензія № 5023 від 15.10.2009 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ОБЗОР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	212.115			274	2.415	Мале	
№ пасп. 2984 РУДНЯ-НОВЕНСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 2 км на Пд Сх від з.ст. Савичі					
Комерційні структури, ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ШЕПЕТІВСЬКИЙ БУТО-ЩЕБЕНЕВИЙ КАР'ЄР»							
Ліцензія № 4843 від 29.12.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років АТ «ШЕПЕТІВСЬКИЙ БУТО-ЩЕБЕНЕВИЙ КАР'ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1963 р. № 2164
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	18654.75	0		20738	0	Середнє	
№ пасп. 2019 ПОЛОНСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 3,5 км на Пн Сх від м. Полонне, 5 км від з.ст. Полонне					
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛОНСЬКИЙ ЩЕБЕНЕВИЙ КАР'ЄР»							
Ліцензія № 399 від 20.12.1995 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років ТОВ «ПОЛОНСЬКИЙ ЩЕБЕНЕВИЙ КАР'ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт, мігматит тис. куб.м	49154.747			64506	218.253	Велике	
№ пасп. 3046 СУДИЛКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 2,5 км на Пд Сх від з.ст. Шепетівка, 0,3-0,4 км на Пн Зх від с. Судилків					
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ШЕПЕТІВСЬКИЙ ГРАНКАР'ЄР «ПРОНЕКС»							
Ліцензія № 3824 від 30.12.2005 (Видобування корисних копалин) видана на 30 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ШЕПЕТІВСЬКИЙ ГРАНКАР'ЄР «ПРОНЕКС»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток	Розмір	ТКЗ 1972 р.

	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1	за 2024 р	родовища	№ 3414; ДКЗ Укр 2007 р. № 1228
Гранодіорит тис. куб.м	6060.539			11710	0	Середнє	
№ пасп. 2020 КРАСНОСІЛКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, Пд околиця с.Красносілка, 6 км на Сх від з.ст. Старокостянтинів-2					
Держкорпорація Укравтодор, ВАТ «Старокостянтинівський спецкар'єр»							
Ліцензія № 6401 від 13.04.2020 (Видобування корисних копалин) видана на 16 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ КАР'ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2015 р № 3385
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	12034.12			11517	172.349	Середнє	
№ пасп. 306 КЛИМЕНТОВИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 4 км на Пн Сх від з.ст. Шепетівка, ок. с. Климентовичі					
Державний департамент з питань виконання покарань, Установа МХ 324/98							
Ліцензія № 461 від 28.02.1996 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПІДПРИЄМСТВО ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (№ 98)»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1955 р. № 1239; ДКЗ Укр 2009 р № 1716
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Гнейс, гранодіорит тис. куб.м	15905.664			20927	0	Мале	
№ пасп. 947 КАМ'ЯНЕЦЬ- ПОДІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 3 км на Пд Сх від м. Кам'янець-Подільський, ок. с.Зюбрівка					
Комерційні структури, ТОВ «Кам'янець-Подільський КБМ»							
Ліцензія № 4738 від 22.10.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 29 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	6503.575			6552	8.8	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Зюбрівська - ТОВ «Кам'янець-Подільський КБМ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Вапняк	6503.575				8.8		Ліцензія № 4738 від 22.10.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 29 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КАМ'ЯНЕЦЬ- ПОДІЛЬСЬКИЙ КОМБІНАТ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»
№ пасп. 3267 ДОЛИНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 2 км на Зх					

	від з.ст. Скала-Подільська, 1 км на Пн від с. Долинівка						
Комерційні структури, ТОВ «Долинівський щебеневий завод»							
Ліцензія № 4375 від 19.09.2007 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ДОЛИНІВСЬКИЙ ЩЕБЕНЕВИЙ ЗАВОД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1988 р. № 4744
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	457.502			480	.51	Мале	
№ пасп. 254 НІГІНСЬКО-ВЕРБЕЦЬКЕ		Кам'янець-Подільський район, за 0,5 км на Пн від с. Вербка					
Комерційні структури, ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»							
Ліцензія № 1131 від 05.11.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 38 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2015 р. № 3320
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	1025.95			1765	95.57	Не визначено	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Південна - ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Вапняк	1025.95				95.57	Ліцензія № 1131 від 05.11.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 38 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»	
№ пасп. 3043 ПОЛОНСЬКЕ 2		Хмельницька обл., Шепетівський р-н (до липня 2020 р Полонський), 0,6 км на схід від північної околиці м. Полонне					
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛОНСЬКИЙ ГРАНІТНИЙ КАР'ЄР»							
Ліцензія № 3665 від 31.12.2004 (Видобування корисних копалин) видана на 30 років ТОВ «ПОЛОНСЬКИЙ ГРАНІТНИЙ КАР'ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1978 р. № 3875
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	3878.767	893		3981	222.967	Мале	
№ пасп. 4460 ГОЛОВЧИНЕЦЬКЕ (діл. 1)		Хмельницька обл., Летичівський р-н, Пн ок. с. Головчинці					
Комерційні структури, ТОВ «ЄВРОПІСОК»							
Ліцензія № 6329 від 22.03.2019 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЄВРОПІСОК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2005 р. № 1017
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			

Вапняк тис. куб.м	83.53			122.8	11.31	Мале	(апробовані)
№ пасп. 2230 МАРКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 24 км на Пн Зх від з.ст. Деражня, 0,5 км на Зх від с. Марківці					
Родовище, що має різну відомчу приналежність,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1976 р. № 3744
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	9277.4	2938.2		9277	.1	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Марківецька – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Граніт							
<i>Південно-Західна-ТОВАРИСТВО 3 ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МАРКОВЕЦЬКИЙ КАР'ЄР» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Граніт	6083.4				0	Ліцензія № 6498 від 21.04.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 18 років ТОВАРИСТВО 3 ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МАРКОВЕЦЬКИЙ КАР'ЄР»	
<i>Західна - ТОВАРИСТВО 3 ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МАРКОВЕЦЬКИЙ КАР'ЄР» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Граніт	0	2938.2			.1	Ліцензія № 6498 від 21.04.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 18 років ТОВАРИСТВО 3 ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МАРКОВЕЦЬКИЙ КАР'ЄР»	
№ пасп. 658 КУБАЧІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 3 км на Пд від м. Кам'янець-Подільський, Пд Сх ок. с. Кубачівка					
«Автомобільні дороги України» (ВАТ ДАК), Дочірнє підприємство «Хмельницький облавтодор»							
Ліцензія № 2852 від 29.11.2002 (Видобування корисних копалин) видана на 36 років ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАВТОДОР» ВІДКРИТОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ДЕРЖАВНА АКЦІОНЕРНА КОМПАНІЯ «АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ УКРАЇНИ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1965 р. № 2292
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	3439.45			3483	0	Мале	
№ пасп. 903 РУСАНІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 20 км на Пн Зх від з.ст. Деражня, Пд Зх ок. с. Русанівці					
«Автомобільні дороги України» (ВАТ ДАК), Дочірнє підприємство «Хмельницький облавтодор»							
Ліцензія № 2841 від 21.11.2002 (Видобування корисних копалин) видана на 36 років							

ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАВТОДОР» ВІДКРИТОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ДЕРЖАВНА АКЦІОНЕРНА КОМПАНІЯ «АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ УКРАЇНИ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1985 р. № 4454
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	6830.6			7701	103.34	Мале	
№ пасп. 948 СМОТРИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, 1-2 км на Пд від смт Смотрич, 8-10 км на Пн від з.ст. Балин					
Комерційні структури, ПП ВКП «Нігінсахкампром»							
Ліцензія № 3885 від 09.06.2006 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВИРОБНИЧО- КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НІГІНСАХКАМПРОМ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1973 р. № 3469, 1985 р. № 4497; ДКЗ Укр 2013 р. № 2904
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	5183.92			5484	36.5	Мале	
№ пасп. 5200 ПІВДЕННО-ЗАКУПНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,35 км на Пд від смт. Закупне, 0,75 км на ПдСх від з.ст. Закупне					
Комерційні структури, ТОВ «ФІТОЛІТ»							
Ліцензія № 6626 від 14.06.2022 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФІТОЛІТ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	1482.665			1630	60.3	Мале	
№ пасп. 3094 НОВОСІНЯВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старосинявський р-н, 15 км на Сх від з.ст. Хмільник, 1 км на Пд Сх від с. Нова Синявка, 12,5 км на Пд Сх від смт Стара Синява					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1986 р. № 4536
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	2825.784	1282		5297.6	78.056	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Ділянка № 1 - ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФІНДЕН» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Граніт	1905.184	1282			78.056	Ліцензія № 6302 від 05.12.2018 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ФІНДЕН»	
<i>Ділянка № 2 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Граніт	920.6						

№ пасп. 3586 СЛОБІДСЬКО-РИХТІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,6 км на Пн від с. Слобідка-Рихтівська, 12 км на Пд Зх від р/ц Кам'янець-Подільський					
Комерційні структури, КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКЕ ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ГПСОВИК»							
Ліцензія №4984 від 11.06.2009(Видобування корисних копалин) видана на 20 років Кам'янець-Подільське акціонерне товариство «ГПСОВИК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992 р. № 5259
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Доломіт тис. куб.м	372.92	0		502	15.71	Мале	
№ пасп. 1772 РУДНЯ-НОВЕНЬСЬКЕ 1		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 2 км на Сх від з.ст. Савичі, ПдСх ок. с. Рудня-Новенька					
Комерційні структури, ТОВ «Шепетівський гранкар'ер»							
Ліцензія № 3016 від 29.05.2003 (Видобування корисних копалин) видана на 30 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ШЕПЕТІВСЬКИЙ ГРАНКАР»ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1983 р. № 4362
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Мігматит тис. куб.м	18765.91	0		19501.9	199.578	Середнє	
№ пасп. 3254 БУБНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 16 км на Пд Зх від з.ст. Війтівці, 1,1 км на Сх від с. Бубнівка					
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ КРЕМІНЬ»							
Ліцензія № 6078 від 20.08.2015 (Видобування корисних копалин) видана на 19 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ КРЕМІНЬ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1988 р. № 4768
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	2100.84	0		2473	43.43	Мале	
№ пасп. 875 ГОЛОВЧИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 20 км на Пн від з.ст. Дерезня, 1 км на Пн Сх від с. Головчинці					
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГОЛОВЧИНЕЦЬКИЙ ГРАНІТНИЙ КАР'ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1961 р. № 2031, ТКЗ 1982 р. № 4218
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	3466.9			5304	207.8	Мале	
№ пасп. 3193 ТРОСТЯНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 36 км на Пн Сх від з.ст. Славута, 1 км на Сх від с. Тростянець					
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КОНТУР»							
Ліцензія № 6655 від 05.12.2022 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КОНТУР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1987 р. № 4692
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	6712	0		6712	0	Мале	
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 970 КАТЕРИНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, 25 км на Пд Сх від з.ст. Дунаївці, 1,5 км на Пд Зх від с. Катеринівка					
Державна служба геології та надр України							

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1961 р. № 2047
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	345			409		Мале	
№ пасп. 5193 МУХАРІВСЬКЕ		Славутський р-н, східна околиця с. Мухарів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	0	2076		0		Мале	
№ пасп. 1816 ЗАКРИНИЧАНСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, 18 км на Пн від з.ст. Білогір'я, 0,3 км на Зх від с. Закриничне					
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1984 р. № 4391
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	107	0		107		Мале	
№ пасп. 2402 ГРИЦІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 4 км на Сх від смт Гриців					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1963 р. № 275
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Гнейс тис. куб.м	474	0		0		Мале	
№ пасп. 4491 СТАВНИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, в 1-1,5 км від північної, північно-західної околиці с. Ставниця					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	326			326		Не визначено	
№ пасп. 3895 ТИМКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Новоушицький р-н, 0,5 км на Пд від с. Тимків, на Пд Зх на 15 км від р/ц Нова Ушиця, 35 км на Пд Сх від з.ст. Нестерівці					
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 1994 р. № 228
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	1745	0		1745		Мале	
№ пасп. 4392 ТЕРЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 0,3 км на Пн від с. Терлівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України, 2001 р. № 612
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	872			398		Мале	
№ пасп. 2140 КОНОТОПСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 6 км на Пд від з.ст. Майдан Вила, яке приєднано до с. Заморочення, 0,5 км на Зх від с. Конотоп					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1983 р. № 4298
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.			

				A+B+C1			
Граніт, мігматит тис. куб. м	28971	0		28971		Велике	
№ пасп. 2635 МЕДЖИБІЗЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 26 км на Пн Зх від з.ст. Деражня, 1,5 км від смт Меджибіж					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3115
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Чарнокіт тис. куб.м	11317	0		11317		Середнє	
№ пасп. 2110 МАЛО-НОВОСЕЛИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 8 км на Пд від з.ст. Полонне, 1,5 км на Пд Зх від с. Новоселиця, до якого було присьєднано с. Мала Новоселиця					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 3003
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	25870	0		25906		Середнє	
№ пасп. 2175 КОВАЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 1,5-3 км на Зх від з.ст. Закупне, 1 км на Зх від смт Закупне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1983 р. № 4332
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	10788.1			23903		Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>ділянка № 1 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	6870						
<i>ділянка № 2 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	1408						
<i>Південно-Східна площа діл. № 2 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	1302.1						
<i>ділянка № 3 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	1208						
№ пасп. 1818 ОСТРОПІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 15 км на Пн Сх від р/ц і з.ст. Старокостянтинів, 0,3 км на Пд Сх від с. Старий Остропіль					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1980 р. № 4030
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Мігматит тис. куб.м	885	0		887		Мале	
№ пасп. 656 КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКЕ(ПУДЛІВЦІ)		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 2,5 км на Пн Зх від м. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3084
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	21691.8			6216.1		Велике	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Східна частина Правобережної ділянки - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							

Вапняк	6207.7						
<i>Резервна – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	15484.1						
№ пасп. 657 ЗІНЬКІВЕЦЬКЕ	Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 2-3 км на Пн Зх від м. Кам'янець-Подільський, 7 км на Пн Зх від з.ст. Кам'янець-Подільський, 1-1,5 км на Пн Сх від с. Зіньківці						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1965 р. № 2292
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	2270	0	1385	2786		Мале	
№ пасп. 3715 ПОНІНКІВСЬКЕ	Хмельницька обл., Полонський р-н, 9 км на Пн від з.ст. Полонне, 5 км на Пн Зх від с. Понінка						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992 р. № 5238
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	1064	0		1064		Мале	
№ пасп. 3258 ЖУЧКОВЕЦЬКЕ	Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 28 км на Пд Зх від з.ст. Хмельницький, 1 км на Пд від с. Жучківці						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1989 р. № 4790
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб. м	270	0		270		Мале	
Габро-лабрадорит тис. куб. м	6			6		Мале	
№ пасп. 2856 ДЕМКІВЕЦЬКЕ	Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 5-6 км на Пд Сх від з.ст. Закупне, Пд Сх ок. с. Демківці						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1960 р. № 1860
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	4463	0		4506		Мале	
№ пасп. 5184 УЛАШАНІВСЬКЕ	Славутський р-н, близько 0,5 км на північ від с. Улашанівка						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісковик тис. куб.м	317			317		Мале	
№ пасп. 2108 ІВАНКІВЕЦЬКЕ	Хмельницька обл., Городоцький р-н, 12 км на Пн Зх від з.ст. Закупне, Зх ок. с. Іванківці						
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1959 р. № 1828
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	6150	0		6183		Мале	

№ пасп. 3137 КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКЕ(УСТІВСЬКЕ)		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 3-4 км на Пд Сх від с. Устя, 15 км на Пд Сх від з.ст. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1964 р. № 2274
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	14892	27442		14920		Середнє	
№ пасп. 3168 КАРАЧКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 7 км на Пн Зх від з.ст. Балин, 0,5 км на Пн від с. Карачківці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1987 р. № 10236
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	3257	0		3257	Мале		
№ пасп. 2292 ТРЕБУХОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 3 км на Сх від с. Требухівці, 15 км на Пн від з.ст. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1982 р. № 4219
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Граніт тис. куб.м	2171	0		2171		Мале	
№ пасп. 3232 ТУРЧИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 2,5 км на Пн від с. Турчинці, 18 км на Пд Сх від з.ст. Вікторія					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1988 р. № 4757
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	351	0		351		Мале	
№ пасп. 4217 АНТОНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, в 0,3 км на Пн Зх від с. Антонівка, правий берег р. Південний Буг, 10 км на Пд Зх від смт Летичів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 1998 р. № 470
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	264.7			265		Мале	
Камінь облицювальний							
Родовища, що не розробляються							
№ пасп. 2897 ВЕЛИКОКУЖЕЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, околиця с. Велика Кужелева, 60 км на Пд Сх від з.ст. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1977 р. № 3856
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Травертин тис. куб.м	3	0		18		Мале	
Камінь пиляльний							

Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 2048 СИВОРОГІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, 20 км на Пд Сх від з.ст. Дунаєвці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3141
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	11539	12054		11539		Велике	
№ пасп. 2108 ІВАНКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 12 км на Пн Зх від з.ст. Закупна, 0,8 км на Зх від с. Іванківці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1959 р. № 1828
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	17569			17711		Велике	
№ пасп. 2047 ПРИВОРОТСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 8-10 км від з.ст. Негін					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Вапняк тис. куб.м	1472			2160		Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Тес – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Вапняк	1472						
Сировина керамзитова							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 3451 НИЖЧЕВОВКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 2 км на Сх від с. Нижчі Вовківці, 8 км на Пд Зх від з.ст. Хмельницький					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Ліцензія № 6085 від 02.10.2015 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАВОД КЕРАМЗИТОВОГО ГРАВІЮ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина керамзитова тис.куб.м.	4160.41			4875	0	Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Ділянка № 1 - ТОВ «Хмельницький завод керамзитового гравію» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Глина керамзитова	278.01				0	Ліцензія № 6085 від 02.10.2015 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАВОД	

							КЕРАМЗИТОВОГО ГРАВІЮ»	
<i>Основна – Ділянки 1, що не розробляються:</i>								
Глина керамзитова	3882.4							
<i>Родовища, що не розробляються</i>								
№ пасп. 23 КРИВИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, Пн ок. с. Старий Кривин, 1 км на Пн Зх від м. Славута						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991 р. № 5149	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Глина керамзитова тис.куб.м.	2547			5121		Мале		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Північна – Ділянки 1, що не розробляються:</i>								
Глина керамзитова	1369							
<i>Південна - Ділянки 1, що не розробляються:</i>								
Глина керамзитова	1178							
<i>Крейда</i>								
<i>Родовища, що готуються до розробки</i>								
№ пасп. ЗІНКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, на східній околиці с. Сураж, 1.5 км на ПдЗх від с. Зіньки						
Комерційні структури, ТОВ «АГРОКАЛЬЦІЙ»								
Ліцензія № 5061 від 30.03.2020 (Геологічне вивчення (ГВ) видана на 3 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «АГРОКАЛЬЦІЙ»								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Крейда тис.т	295			0	0	Мале		
<i>Родовища, що не розробляються</i>								
№ пасп. 119 МОКРОВОЛЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, східна околиця с. Мокроволя, Пн від з.ст. Суховоля						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР 2007 р. № 1222 (апробація)	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Крейда тис.т	1130			1130		Мале		
№ пасп. 2148 ТИХОМЕЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, Пд Зх околиця с. Тихомель, 3 км на Сх від з.ст. Лепесівка						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1985 р. № 4486	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Крейда тис.т	306			306		Мале		
<i>Пісок будівельний</i>								
<i>Родовища, що розробляються:</i>								
№ пасп. 4893 ПОЛЯНСЬКЕ - 2		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,5 км на Пд від м. Нетішин, 2 км на Пд Сх від м. Нетішин						
Комерційні структури, ТОВ «Подільський пісок»								

Ліцензія № 5136 від 04.02.2010 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ПІСОК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2009 р. № 1810
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	1034.83			1916	123.1	Мале	
№ пасп. 4752 МАТВІЙКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 0,1 км на Зх від с. Матвійківці, 17 км на Пн від з. ст. Городок					
Комерційні структури, ТОВ «ОБЗОР»							
Ліцензія № 5023 від 15.10.2009 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ОБЗОР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2008 р. № 1452
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для благоустрою, рекультивації та планування тис. куб.м	852.13			901	3.92	Мале	
№ пасп. 3151 СІЛЬЦІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,4 км на Пд Сх від с. Сільце, 9 км на Пд Зх від з. ст. Кривин					
Комерційні структури, ТОВ «НЕТІШИНСЬКЕ КАР'ЄРОУПРАВЛІННЯ»							
Ліцензія № 6618 від 29.04.2022 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «НЕТІШИНСЬКЕ КАР'ЄРОУПРАВЛІННЯ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1977 р. № 3818, 1992 р. № 5294
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для баласту, будівельних розчинів тис. куб.м	6913.7			10304	0	Велике	
<i>Ділянки:</i>							
<i>№ 1-ТОВ «НЕТІШИНСЬКЕ КАР'ЄРОУПРАВЛІННЯ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Пісок для баласту, будівельних розчинів тис. куб.м	4514.7				0	Ліцензія № 6618 від 29.04.2022 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «НЕТІШИНСЬКЕ КАР'ЄРОУПРАВЛІННЯ»	
<i>№ 7 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для баласту, будівельних розчинів тис. куб.м	2399						
№ пасп. 1089 РЕПИЩЕНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 8 км на Зх від з. ст. Славута					

Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Ліцензія № 859 від 05.05.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «СЛАВУТСЬКИЙ ПІЩАНИЙ КАР'ЄР»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1987 р. № 4682
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів тис. куб.м	9531.15	0		18108	25.83	Велике	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Східні Стригани - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	2943						
<i>Західна - КП «Славутський піщаний кар'єр» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	2966.61				0	Ліцензія № 859 від 05.05.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «СЛАВУТСЬКИЙ ПІЩАНИЙ КАР'ЄР»	
<i>Східна - КП «Славутський піщаний кар'єр» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	3621.54				25.83	Ліцензія № 859 від 05.05.1997 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років КОЛЕКТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «СЛАВУТСЬКИЙ ПІЩАНИЙ КАР'ЄР»	
№ пасп. 5226 ЗБРИЗЬКЕ			Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 1 км на Сх від с. Збриж, 14 км на Пд Зх від р/ц Чемеровці				
Комерційні структури, Фермерське господарство «РОСУКРАГРОПРОМ»							
Ліцензія № 5479 від 03.02.2012 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО «РОСУКРАГРОПРОМ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	419.25			427	0	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>№ 1 - Фермерське господарство «РОСУКРАГРОПРОМ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Пісок для дорожнього будівництва	419.25				0	Ліцензія № 5479 від 03.02.2012 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО «РОСУКРАГРОПРОМ»	
№ пасп. КРУПЕЦЬКЕ - 3			Хмельницька обл., Славутський р-н, 2,5 км на Пд від с. Крупець, лівий берег р. Горинь				

Комерційні структури, ВКП «Явір-Інвест»						
Ліцензія № 6731 від 06.09.2023 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЯВІР – ІНВЕСТ»						
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1		
Пісок для бетону, силікатних виробів, дорожнього будівництва тис. куб.м	1899			1899	0	Мале
№ пасп. 3042 ПОЛОНСЬКЕ-2		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, Пн окол. м. Полонне				
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛОНСЬКИЙ ГРАНІТНИЙ КАР'ЄР»						
Ліцензія № 3665 від 31.12.2004 (Видобування корисних копалин) видана на 30 років ТОВ «ПОЛОНСЬКИЙ ГРАНІТНИЙ КАР'ЄР»						
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1		
Пісок для бетону та благоустрою, рекультивациі і планування тис. куб.м	0	179		0	0	Мале
№ пасп. 5184 УЛАШАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,5 км на Пн від с. Улашанівка				
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КАНСТАЛЬ»						
Ліцензія № 6476 від 04.03.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КАНСТАЛЬ»						
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1		
Пісок для благоустрою, рекультивациі та планування тис. куб.м	776			776	0	Мале
№ пасп. 4460 ГОЛОВЧИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, Пн ок. с. Головчинці				
Комерційні структури, ТОВ «ЄВРОПІСОК»						
Ліцензія № 6329 від 22.03.2019 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЄВРОПІСОК»						
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1		
Пісок для бетону тис. куб. м	154.91			198.3	14.97	Мале
<i>Ділянки:</i>						
<i>№ 1 - ТОВ «ЄВРОПІСОК» - Ділянки 1, що розробляються:</i>						
Пісок для бетону	154.91				14.97	Ліцензія № 6329 від 22.03.2019 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років

						ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЄВРОПСОК»	
№ пасп. 5171 КАДІЇВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл, Кам'янець-Подільський р-н, 0,5 км на Пн від с. Кадіївці, 12 км на Пн Зх від м. Кам'янець-Подільський					
Комерційні структури, ТОВ «Основа-2017»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів та дорожнього будівництва тис. куб.м	74.16	193		79	3.59	Мале	
№ пасп. 3301 ГОРИНЬ- КРУПЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 10 км на Пн Зх від м. Славута					
Комерційні структури, ВКП «Явір-Інвест»							
Ліцензія № 4101 від 02.11.2006 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЯВІР - ІНВЕСТ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+ B+C1			
Пісок для будівельних розчинів та дорожнього будівництва тис. куб.м	825.4	0		1316	24.8	Середнє	
Пісок для бетону, дорожнього будівництва, буд. розчинів тис. куб.м	78.68			792	0	Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Північна-ВКП «Явір-Інвест» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів та дорожнього будівництва	825.4				24.8	Ліцензія № 4101 від 02.11.2006 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ВИРОБНИЧО- КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЯВІР - ІНВЕСТ»	
<i>Південна-ВКП «Явір-Інвест» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Пісок для бетону, дорожнього будівництва, буд. розчинів	78.68				0	Ліцензія № 6017 від 28.01.2015 (Видобування корисних копалин) видана на 16 років ВИРОБНИЧО- КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЯВІР - ІНВЕСТ»	
№ пасп. 5146 КРУПЕЦЬКЕ - 2		Хмельницька обл., Славутський р-н, 1,5 км на Пд від с. Крупець, 2 км на Зх від м. Славута					

Комерційні структури, ВКП «Явір-Інвест»							
Ліцензія № 6333 від 03.04.2019 (Видобування корисних копалин) видана на 16 років ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЯВІР - ІНВЕСТ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону, дорожнього будівництва, буд. розчинів тис. куб.м	449.7			833	78.1	Мале	
№ пасп. 4751 ТРЕБУХІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвський р-н, 0,5 км на Пд від с. Требухівка, 15 км від м. Дунаївці					
Комерційні структури, ПП Ластов'як Володимир Миколайович							
Ліцензія № 4563 від 17.12.2007 (Видобування корисних копалин) видана на 17 років							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2007 р. № 1285
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для благоустрою, рекультивациі та планування тис. куб.м	828.32			864	2	Мале	
№ пасп. 4180 СТАРИЦЯ - 2		Хмельницька обл., Славутський р-н, 1 км на Пд 3х від м. Нетішин					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	2039.64			2194		Мале	
Пісок для бетону, будівельних розчинів тис. куб.м	26.25			699		Мале	
<u>Ділянки:</u>							
<u>Стариця – 2 - Ділянки 1, що не розробляються:</u>							
Пісок для бетону, будівельних розчинів	26.25						
Західна-ПАТ «Управління будівництва Хмельницької АЕС» - Ділянки 1, що розробляються:							
Пісок для дорожнього будівництва	2039.64				0		Ліцензія № 5300 від 13.01.2011 (Видобування корисних копалин) видана на 18 років ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УПРАВЛІННЯ БУДІВНИЦТВА ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ АЕС»
№ пасп. 4962 ЗАВИТНІ - 1		Хмельницька обл., (Славутський) Шепетівський р-н, 2 км на Пд Сх від м. Нетішин, 10 км на південь від з. ст. Кривин					
Комерційні структури, ТОВ «МОНОЛІТ-КРИВИН»							

Ліцензія № 5726 від 07.02.2013 (Видобування корисних копалин) видана на 13 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МОНОЛІТ-КРИВИН»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2009 р. №1854
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	721.58			986	10.07	Мале	
№ пасп. 4894 ЗАКРУПЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,2 км на Пд від с. Крупець, 4-5 км на Зх від з. ст. Славута					
Комерційні структури, ТОВ «Гірник-ВВ»							
Ліцензія № 5308 від 13.01.2011 (Видобування корисних копалин) видана на 26 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГІРНИК-ВВ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва та благоустрою тис. куб.м	1038.1			2131	202.2	Мале	
№ пасп. 4649 ЖАБИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,2 км на Зх від с. Жабинці					
Комерційні структури, ТОВ «Білий Яр 1»							
Ліцензія № 5618 від 26.07.2012 (Видобування корисних копалин) видана на 12 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БІЛИЙ ЯР 1»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону, будівельних розчинів тис. куб.м	111.66			250	4.29	Мале	
Родовища, що не розробляються							
№ пасп. 4892 КНЯГИНИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Пд Сх ок. с. Княгинин, 12 км на Пд Зх від р/ц Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2006 р. № 1219 (апробація)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів тис. куб.м	99			99		Мале	
№ пасп. 1115 ПОЛЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 2 км на Пд Зх від с. Поляна					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1972 р. № 3336
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону, будівельних розчинів тис. куб.м	854			17804		Велике	
№ пасп. 4937 СТАРОКРИВИНСЬКЕ ПІВНІЧНЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 1 км на Пд від м. Нетішин, 11,5 км на Пн Зх від р/ц Славута					
Державна служба геології та надр України							

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2010 р. № 2091
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	1095			1095		Мале	
№ пасп. 4593 СВІТЛАНА		Хмельницька обл., Дунаєвський р-н, 1,5 км на Пн від смт Смотрич, 28 км від м. Дунаївці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2005 р. № 993
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для благоустрою, рекультивациі та планування тис. куб.м	218.29			335		Мале	
№ пасп. 4464 ОЛЕКСИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 3 км на Зх від с. Підлісний Олексинець, 7 км від м. Городок					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону, дорожнього будівництва, буд. розчинів тис. куб.м	16.8			25		Мале	
№ пасп. 2988 ШЕПЕТІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 6 км на Сх від м. Шепетівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1965 р. № 32
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	278			0		Мале	
№ пасп. 4121 СЛАВУТСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,5 км на Пд Зх від з. ст. Славута-2					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1971 р № 3227, 1979 р № 3942
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів тис. куб.м	8008.8			10663		Велике	
<i>Ділянки:</i>							
<i>№ 6 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	609.5						
№ пасп. 4121 СЛАВУТСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,5 км на Пд Зх від з. ст. Славута-2					
<i>Ділянки:</i>							
<i>№ 9 – Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для будівельних	1149						

розчинів							
<i>№ 10 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	6250.3						
№ пасп. 4897 СТАРОКРИВИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 1 км на Пд від м. Нетішин, 11,5 км на Пн Зх від м. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2010 р. № 2049 (апробація)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	1209			1209		Мале	
№ пасп. 4896 ПЛЕСЕНСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 2,5 км на Зх від м. Шепетівка					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2009 р. № 1850
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону та благоустрою, рекультивациі і планування тис. куб.м	194			194		Мале	
№ пасп. 2205 СТРИГАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 6 км на Пн Зх від м. Шепетівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1957 р. № 1480
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону тис. куб.м	160	0	8	160		Мале	
№ пасп. 4890 БАРСУКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Новоушицький р-н, 0,5 км на Пн від с. Борсуки, лівий схил р. Жарківка					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2008 р. № 1576
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів та дорожнього будівництва тис. куб.м	153			242		Мале	
№ пасп. 4563 АНДРІЙКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 2 км на Пд Зх від с. Андрійківці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2004 р. № 855
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.			

				A+B+C1			
Пісок для благоустрою, рекультивації та планування тис. куб.м	76.6			91.5		Мале	
№ пасп. 5147 СТАРОКРИВИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 1,0 км на Пд Сх від м. Нетішин					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2014 р. № 3165
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону, силік цегли, буд. розчин., дорожнього будівн. тис. куб.м	1110			1110		Мале	
№ пасп. 3371 СОЛОВ'ЇВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, Пн ок. с. Солов'є, 20 км на Пн Зх від м. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для силікатних блоків, цегли тис. куб.м	15848			15848		Велике	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Північна частина - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для силікатних блоків, цегли	14286						
<i>Південна частина - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для силікатних блоків, цегли	1562						
№ пасп. 1118 КРУПЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,2 км на Пн від с. Крупець, 1,5 км на Пн Зх від з. ст. Барани					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968 р. № 2795 1970 р. № 3073
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для силікатної цегли тис. куб.м	14880.4	0		18382		Велике	
<i>Ділянки:</i>							
<i>I-горизонт--Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для силікатної цегли	7671.2						
<i>II-горизонт--Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для силікатної цегли	7209.2						

№ пасп. 1035 СЛАВУТСЬКЕ - 1		Хмельницька обл., Славутський р-н, Пд Сх ок. м. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1982 р. № 4235
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для бетону, силікатних блоків, цегли тис. куб.м	479			1419		Мале	
№ пасп. 4512 ВИХВАТНІВЕЦЬКЕ - 1		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Пд Сх окол. с. Вихватнівці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2004 р. № 832 (втратив чинність) ДКЗ УКР. 2011 р. № 2343
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для дорожнього будівництва тис. куб.м	135.42			142		Мале	
№ пасп. 4891 ДІБРОВСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Пд Сх ок. с. Діброва, правий схил р. Яромирка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2008 р. № 1609
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для благоустрою, рекультивациі та планування тис. куб.м	370			370		Мале	
№ пасп. 4686 ВІТКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 3 км на Пн від с. Вітківці, 27 км на Пд Зх від м. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів тис. куб.м	1364			1364		Мале	
<i>№ 1 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	327						
<i>Ділянки:</i>							
<i>№ 2 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок для будівельних розчинів	1037						
№ пасп. 4753 САВИЧІВСЬКЕ - 2		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 0,7 км на Пд Зх від с. Савичі, 10 км на Сх від м. Шепетівка					

Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2008 р. № 1597
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для благоустрою, рекультивації та планування тис. куб.м	101			101		Мале	
№ пасп. 2736 ПОЛОНСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 1 км на Пн Зх від з. ст. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968 р. № 2632
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для силікатної цегли тис. куб.м	489	0		516		Мале	
№ пасп. 1538 ЖИЖНИКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, 1 км на Пн Сх від с. Жижниківці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1964 р. № 2282
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок для будівельних розчинів тис. куб.м	380	0	440	3421		Мале	
<i>Суміш піщано-гравійна</i>							
<i>Родовища, що розробляються:</i>							
№ пасп. 4616 ІСАКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,25 км на Пн від с. Ісаківці, 19 км на Пд Зх від з. ст. Кам'янець-Подільський					
Комерційні структури, ТОВ «Мустанг-ЛТД»							
Ліцензія № 4321 від 06.08.2007 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ФІРМА «МУСТАНГ ЛТД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Піщано-гравійна порода тис. куб.м	641.68			661.3	.97	Мале	
№ пасп. 1619 ЦВІКЛІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,8 км на Пд Зх від с. Цвіклівці, 13 км на Пд від з. ст. Кам'янець-Подільський					
Комерційні структури, ПП «Перлина Поділля - 2005»							
Ліцензія № 4364 від 12.09.2007 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПЕРЛИНА ПОДІЛЛЯ-2005»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1955 р. № 463
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Піщано-гравійна суміш тис. куб.м	4947.43			5138	0	Середнє	
Родовища, що не розробляються							
№ пасп. 4892 КНЯГИНИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Пд Сх ок. с. Княгинин, 12 км на Пд Зх від м.					

		Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2006 р. № 1219 (апробація)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Піщано-гравійна суміш тис. куб.м	134			134		Мале	
Родовища, що розвідуються							
№ пасп. БОРИСІВСЬКА		0,2 км на північний захід від села Борисів					
Комерційні структури, ТОВ БОРИСІВСЬКИЙ КАР'ЄР							
Ліцензія № 5560 від 03.11.2023 (ГВ з ДПР, з подальшим видобуванням (пром.розробка)) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ УКР. 2006 р. № 1219 (апробація)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Піщано-гравійна суміш тис. куб.м	0			0	4	Не визначено	
Родовища, що розвідуються							
Сировина скляна							
Родовища, що не розробляються:							
№ пасп. 3494 ЗБРИЖСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,5-3 км на Пд Сх від с. Сокиринці, 3 км на Пн Сх від с. Збриж					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992 р. № 5228
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок кварцовий тис.т	337	0		538		Мале	
<u>Ділянки:</u>							
<u>№ 3 - Ділянки 1, що не розробляються:</u>							
Пісок кварцовий	337						
Сировина цегельно-черепична							
Родовища, що розробляються:							
№ пасп. 460 ВОЛОЧИСЬКЕ 4		Хмельницька обл., Волочеський р-н, Пн Зх ок. м. Волочеськ					
Комерційні структури, ТОВ «Тернопільбуд»							
Ліцензія № 4155 від 19.12.2004 (Видобування корисних копалин) видана на 40 років Товариство з обмеженою відповідальністю «Тернопільбуд»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1975 р. № 3730, ЦКЗ 1995 р. № 113
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	570.54			908	46.32	Середнє	
№ пасп. 4197 КРУЧА		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 0.3 км на Сх від с.Миролюбне					
Комерційні структури, Приватне ремонтно-будівельне підприємство «Комунбуд»							
Ліцензія № 3416 від 14.09.2004 (Видобування корисних копалин) видана на 30 років ПРИВАТНЕ РЕМОТНО-БУДІВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КОМУНБУД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2901
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	449.6			550	10.8	Мале	

№ пасп. 2371 СЛОБІДСЬКО-КРАСИЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Красилівський р-н, 3х ок. с.Слобідка-Красилівська, 0.3 км на Пд від з.ст. Красилів					
Комерційні структури, ТОВ «РАЙБУД ПЛЮС»							
Ліцензія № 6473 від 26.02.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «РАЙБУД ПЛЮС»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1985р. № 4470
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	378.36			416	.5	Мале	
№ пасп. 4986 ЗАСЛУЧНЕНСЬКЕ		Хмельницька обл., Красилівський р-н, 0,2 км на Пд від с. Заслучне					
Комерційні структури, ПП «ПОДІЛЛЯ-ЦЕГЛА»							
Ліцензія № 5215 від 12.11.2010 (Видобування корисних копалин) видана на 15 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПОДІЛЛЯ-ЦЕГЛА»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2010 р. № 1988 (апроб.)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	105.04			113	0	Мале	
№ пасп. 1949 МОСКАЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, Пд 3х ок. с.Москалівка, 17 км на Пд 3х від з.ст. Ярмолинці					
Комерційні структури, ТОВ «АГРОХІМБУД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1966 р. № 2360
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	32	0		195		Мале	
№ пасп. 948 СМОТРИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, 1,0 км на Пд від смт Смотрич, 8 км на ПнЗх від з.ст. Балин					
Комерційні структури, ПП ВКП «Нігінсахкампром»							
Ліцензія № 3885 від 09.06.2006 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВИРОБНИЧО- КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НІГІНСАХКАМПРОМ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2013 р. № 2904 (апробація)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	584			584	0	Мале	
№ пасп. 1943 ДОБРОГОРЩАНСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пн 3х ок. с.Доброгорща, 20 км на Пд 3х від з.ст. Скибневе					
Комерційні структури, ТОВ «ПОДІЛЬСЬКА БУДІВЕЛЬНА КЕРАМІКА»							
Ліцензія № 6184 від 14.02.2017 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОДІЛЬСЬКА БУДІВЕЛЬНА КЕРАМІКА»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. № 2545
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	172.6			192	4.8	Мале	
№ пасп. 3418 КОРИСТОВСЬКЕ		Хмельницька обл., Волочиський р-н, 0.5 км на 3х від с. Користове, 3 км на 3х від з. ст. Волочиськ					
Комерційні структури, ТОВ «ВОЛОЧИСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИК»							
Ліцензія № 6087 від 29.10.2015 (Видобування корисних копалин) видана на 15 років							

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВОЛОЧИСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИК»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1990р. № 4966
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	133.81			601	4.75	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Північно-Східна-ТОВ «ВОЛОЧИСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИК» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Суглинок	133.81				4.75	Ліцензія № 6087 від 29.10.2015 (Видобування корисних копалин) видана на 15 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ВОЛОЧИСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИК»	
№ пасп. 5216 МОСКАЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, 1,7-2 км на Зх від с.Москалівка					
Комерційні структури, ТОВ «АГРО ПОДІЛЛЯ ІНВЕСТ»							
Ліцензія №6830 від 03.12.2024(Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВ «АГРО ПОДІЛЛЯ ІНВЕСТ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	0	1207.1		0	0	Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Північно-Західна-ТОВ «АГРО ПОДІЛЛЯ ІНВЕСТ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Суглинок	0	971.5			0	Ліцензія № 6830 від 03.12.2024 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВ «АГРО ПОДІЛЛЯ ІНВЕСТ»	
<i>Південно-Східна-ТОВ «АГРО ПОДІЛЛЯ ІНВЕСТ» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Суглинок	0	235.6			0	Ліцензія № 6830 від 03.12.2024 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВ «АГРО ПОДІЛЛЯ ІНВЕСТ»	
№ пасп. 5184 УЛАШАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0,5 км на Пн від с. Улашанівка					
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КАНСТАЛЬ»							
Ліцензія № 6476 від 04.03.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КАНСТАЛЬ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Алевроліт тис. куб.м	653			653	0	Мале	
№ пасп. 2446 ЧОТИРБОКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1.2 км на Пн Сх від с.Чотирбоки					

Комерційні структури, ПП «Надра»							
Ліцензія № 4875 від 26.01.2009 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАДРА»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967 р. № 2502
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	144.69			268	0	Мале	
№ пасп. 1945 ЧОРНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Пн Сх ок. с.Чорна, 12 км на Зх, Пн Зх від з.ст. Балин					
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЧОРНЯНСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИЙ ЗАВОД»							
Ліцензія № 6210 від 18.07.2017 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЧОРНЯНСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИЙ ЗАВОД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2784
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	228.992	0		373	3.546	Мале	
№ пасп. 2550 АНТОНІНСЬКЕ		Хмельницька обл., Красилівський р-н, 1-1,2 км на Пн від смт Антоніни					
Комерційні структури, Приватний підприємець Оцалюк А.В.							
Ліцензія № 5354 від 13.01.2011 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1984 р. № 4383
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1251.3	0		1419	0	Середнє	
№ пасп. 1937 НОВОКОСТЯНТИНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, Сх ок. с.Новокостянтинів, 35 км на Пд Сх від з.ст. Адампіль (нині Хмельницький р-н)					
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НОВОКОН»							
Ліцензія № 6677 від 23.02.2023 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НОВОКОН»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1966 р. № 2411
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	314.77	0		499	7.9	Мале	
№ пасп. 1428 РАДІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Деражнянський р-н, Пд ок. с.Радівці, 4 км на Пд Сх від з.ст.Комарівці					
Комерційні структури, ТОВ «ДЕРАЖНЯНСЬКИЙ РАЙАГРОБУД»							
Ліцензія № 5130 від 03.02.2010 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ДЕРАЖНЯНСЬКИЙ РАЙАГРОБУД»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968 р. № 2630
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	268.11	0		397	0	Мале	
№ пасп. 1350 ОРІНІНСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Пд ок. с. Оринин, 15 км на Пн Зх від з.ст.Кам'янець-Подільський					
Родовище, що має різну відомчу приналежність							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1973 р. № 3516
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.			

				A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1306.792	0		1633.8	1.73	Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Південна-ТОВ «ГРОМАДА-2005» - Ділянки 1, що розробляються:</i>							
Суглинок	36.792				1.73	Ліцензія № 5355 від 13.01.2011 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГРОМАДА 2005»	
<i>Основна - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Суглинок	1270						
№ пасп. 1425 ВЕЛИКО-БУБНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Волочиський р-н, 1.5 км на Пн Зх від с.Вел.Бубнівка					
Комерційні структури, ТОВ «БУБНІВСЬКИЙ ЦЕГЕЛЬНИЙ ЗАВОД»							
Запаси на кінець 2024 року							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968 р. № 2611
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	234.99	0		362		Мале	
№ пасп. 1936 ДУМАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Зх ок. с. Думанів, 7 км на Зх від з.ст. Нігин					
Комерційні структури, ПП КОРІТКІН Р.О.							
Ліцензія № 5161 від 08.06.2010 (Видобування корисних копалин) видана на 15 років							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1971р. №3220
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	20.118	0		199	15.15	Мале	
№ пасп. 5187 ПЕРЕГІНКА-ПІВНІЧ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, 0.7 км на Пн від с. Перегінка					
Комерційні структури, ТЗДВ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАВОД БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»							
Ліцензія № 6140 від 01.09.2016 (Видобування корисних копалин) видана на 14 років ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАВОД БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	235.713			657	30.471	Мале	
№ пасп. 1210 ГОРОДОЦЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, ок. м. Городок, 8 км на Пд Зх від з. ст. Вікторія					
Комерційні структури, ТОВ «Поділля Агропромсервіс»							
Ліцензія №4204 від 23.01.2007(Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОДІЛЛЯ АГРОПРОМСЕРВІС»							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	179.39			293	13.3	Мале	
Родовища, що не розробляються							
№ пасп. 3183 ВАРЕНКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, Пд Зх ок.					

		с.Варенка, 27 км на Пн Сх від з.ст. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1987р. №4668
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	2008	0		2008		Середнє	
№ пасп. 836 ДУНАЄВЕЦЬКЕ 2		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, Пд ок. м. Дунаївці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1982р. №4208
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	86.9			134		Мале	
№ пасп. 1926 ВІКНИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, ПнЗх ок. с.Вікнини, 12,3 км на ПнСх від з.ст. Суховоля					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. №2722
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	135	0		306		Мале	
№ пасп. 4256 ТОМАШІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинський р-н, 0,5 км на Зх від с. Томашівка, 5 км на ПдЗх від м. Ярмолинці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1999р. № 509
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	279			279		Мале	
№ пасп. 378 ЧЕРЕШНЕВИЙ ЛІС 1		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пд ок. с.Нижні Валавці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1975 р. № 3729
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тис. куб.м	5846	0		5846		Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Ділянка № 7 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Глина	2129						
<i>Ділянка № 8 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Глина	3717						
№ пасп. 3023 ГРЕЧАНСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 1.5-3.0 км на Пд Зх від з.ст. Гречана					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968 р. № 2670
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	5040	0		5040		Середнє	
№ пасп. 544 САВИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 0,7-1,5 км на Пн, Пн Сх від з. ст. Савичі, 1 км на Пд Зх від с. Купине					

Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Каолін первинний тис. куб.м	621	0		501		Середнє	
Пісок тис. куб.м	0	105		0		Середнє	
Глина, каолін первинний тис. куб.м	1094	0		1094		Середнє	
Глина тис. куб.м	42	0		516		Середнє	
<i>Ділянки:</i>							
<i>№ 1 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Каолін первинний	185	0					
<i>№ 2 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Глина	42	0					
<i>№ 3 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Пісок	0	105					
<i>№ 4 - Ділянки 1, що не розробляються:</i>							
Каолін первинний	436						
<i>Центральна--Ділянки1, що не розробляються:</i>							
Глина, каолін первинний	1094	0					
№ пасп. 3613 БЕРЕЖАНКІВСЬКЕ Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 2 км на Пд Сх від смт Чемерівці							
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992 р. № 5293
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	491	0		491		Мале	
№ пасп. 3538 БІЛОПІЛЬСЬКЕ Хмельницька обл., Шепетівський р-н, Пн ок. с.Білопіль, 16 км на							
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992 р. № 5293
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1038	0		1038		Середнє	
№ пасп. 3470 ЧЕМЕРОВЕЦЬКЕ Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 1.7 км на Сх від смт Немирівці							
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991р. № 5106
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	814	0		814		Мале	
№ пасп. 1940 ЛИСОГІРСЬКЕ Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, Пд Сх ок. с.Лисогірка, 12 км на Пд від з.ст. Ямпіль							
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2783
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	139	0		334		Мале	

№ пасп. 2169 БАЛАМУТІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, 1 км на Пн від с.Баламутівка, 9 км на Пд Зх від з.ст. Богданівці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2741
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	212	0		212		Мале	
№ пасп. 1208 БІЛОГІРСЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, Пн Сх ок. смт Білогір'я					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2582
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1203	0		1344		Не визначено	
№ пасп. 1946 КРИКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0.4 км на Пд Сх від с.Криків, 8 км на Пд Зх від з.ст. Толтра					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2956
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	251	0		378		Мале	
№ пасп. 1211 ВОВКОВИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Деражнянський р-н, Пн Сх ок. с. Вовковинці, 19 км на Пд Сх від м. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2585
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	457.13			487		Мале	
№ пасп. 2330 СКИПЧЕНСЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 0.3 км на Пн від с.Скипче, 25 км на Пд Зх від з.ст.Вікторія					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	358.3	0		437		Мале	
№ пасп. 1947 ДУБІЇВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1 км на Зх від с. Дубіївка, 8 км від м.Шепетівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1976р. № 3765
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	466,6	0		725		Мале	
№ пасп. 839 ПАШКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 2 км на Сх від с. Пашківці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. №2629
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.			

				A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	122.5	0		238		Мале	
№ пасп. 4198 ЛОПУШНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, Пн ок. с. Лопушне, 8 км на Зх Пд ок. м. Ізяслав					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1997 р. № 450
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	197.26			133		Мале	
№ пасп. 2334 ПАРХОМОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пд Зх ок. с.Пархомівці, 20 км на Пн Сх від з.ст. Хмельницький					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. №2628
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	146			288		Мале	
№ пасп. 4502 ОЛЕНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 0,3 км на Пн Сх від с.Оленівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина, суглинок тис. куб.м	1013			1071.7		Середнє	
№ пасп. 2331 МУКШАНСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, ок. с.Жовтневе, 5 км на Пн Сх від з.ст. Кам'янець-Подільський					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1957р. № 1564
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	660	0		684		Мале	
№ пасп. 1938 ГОЛЕНИЦІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 0.5 км на Пн від с.Голенищеве, 15 км на Пн Сх від з.ст. Волковинці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3027
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	385	0		385		Мале	
№ пасп. 1933 БОРИСІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, ок. с.Борисів, 18-20 км на Пд Зх від з.ст. Ізяслав					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. №2530
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	117			220		Мале	
№ пасп. 499 МИХАЙЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, Пд Сх ок. с.Михайлівка, 20 км на Пд Зх від з.ст. Коржівці					

Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. №2562
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	4339			4219		Середнє	
№ пасп. 1925 ГРИЦІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, Зх ок. смт Гриців, 30 км на Пд від з.ст. Шепетівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1963р. №287
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	157	0		0		Мале	
№ пасп. 4254 БЕРЕЖАНСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пн ок. с.Бережанка, 3 км на ПдСх від з.ст. Чорний Острів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1998р. № 461
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	145			148		Мале	
№ пасп. 1213 ШАРОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 1 км на ПдЗх від с.Шаровечка, 8 км на ПнСх від з.ст. Хмельницький					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. № 3088
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	658			2789		Середнє	
№ пасп. 1209 ПОДОЛЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Віньковецький р-н, Пн ок. с.Подільнянське, 45 км на Пн Сх від з.ст. Дунаївці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2804
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1043.7			1408		Середнє	
№ пасп. 3588 ХОРОСТОЦЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 0.2 км на Пд Зх від с.Хоросток, 14 км на Пн від з.ст. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991р. №5134
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Пісок тис. куб.м	500	0		500		Середнє	
Глина тис. куб.м	4911	0		4911		Середнє	
№ пасп. 1927 ЛОМАЧИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Віньковецький р-н, Пн Сх ок. с.Ломачинці, 35 км на Сх від з.ст. Дунаївці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2818
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	319	0		402		Мале	

№ пасп. 3714 МИКУЛИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, 1.5 км на Пн Зх від с.Микулин, 23 км на Пд від з.ст. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1993 р. № 43
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	1352			1352		Середнє	
№ пасп. 1934 ВЕЛИКОПУЗИРКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, 1 км на Пд від з.ст.Великі Пузирки					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3029
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	216	0		216		Мале	
№ пасп. 3142 ІЗЯСЛАВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, 0.5 км на Зх від м.Ізяслав					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2805
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1681	0		1672		Середнє	
№ пасп. 2824 ПІВДЕННОСМОТРИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, 0.5 км на Пд від смт Смотрич, 6.5 км на Пд Зх від з.ст. Балин					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3025
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	302	0		434		Мале	
№ пасп. 1432 ІЛЬКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, Пд Сх ок. с.Ільківці, 19 км на Пд від з.ст. Ямпіль					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2785
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	223	0		321		Мале	
№ пасп. 1931 БІЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, Сх ок. с.Білеве, 7 км на Пд Сх від з.ст. Ізяслав					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2902
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	187	0		187		Мале	
№ пасп. 1427 ЛІСОВОДСЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, 1.7 км на Пд Зх від с.Лісоводи, 2.5 км на Зх від з.ст. Лісоводи					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2957
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	597	0		597		Мале	

№ пасп. 1948 ПРАВДІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, 1 км на Пд від с.Правдівка, 9 км на Пн Сх від з.ст. Ярмолинці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969 р. № 2786
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	372	0		469		Мале	
№ пасп. 4831 ПЛОСКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 1,5 км на Зх від с. Мацьківці					
Державна служба геології та надр України,							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ Укр. 2009 р. № 1806
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	427			427		Мале	
№ пасп. 1351 РОМАНИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, Пд Зх ок. с. Романини, 14 км на Сх від м. Славута					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970 р. № 3126 ТКЗ 1970 р. № 3126
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тис. куб.м	806.8			1897		Середнє	
Пісок тис. куб.м	573.2			791		Середнє	
№ пасп. 1430 ОСТРОПІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, Пн Зх ок. с. Старий Остропіль					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1955 р. № 1955
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	213			101		Мале	
<i>Ділянки:</i>							
<i>Західна--Ділянки I, що не розробляються:</i>							
Суглинок	112						
<i>Центральна--Ділянки I, що не розробляються:</i>							
Суглинок	101						
№ пасп. 4255 ГАННУСИНСЬКЕ		Хмельницька обл. Полонський р-н, Пд окол. с. Ганнусине, 5км на Зх від м. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1999 р. № 497
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	296.58			331		Мале	
№ пасп. 3712 ГВАРДІЙСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пн Сх ок.с.Гвардійське, 7.5 км на Пд Зх від з.ст. Малиничі					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1993р. №42
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	204	0		204		Мале	

№ пасп. 432 ДУБІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пд ок. смт Дубове, 3.5 км на Пд Сх від м.Хмельницький						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3122	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок, глина тис. куб.м	1551			1551		Середнє		
№ пасп. 3894 ЖИЛИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1.2 км на Пн від с. Жилинці, 7 км на Пд Зх від з.ст.Савичі						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1994р. № 216	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок, глина тис. куб.м	896.9			918		Мале		
№ пасп. 3716 СТАРОСИНЯВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старосинявський р-н, Сх ок. смт Стара Синява, 16 км на Пд Зх від з.ст. Ямпіль						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 1993р. № 16	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	234	0		234		Мале		
№ пасп. 3141 ІЗЯСЛАВСЬКЕ 1		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, Пд Зх ок. м.Ізяслав						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1962р. №2111	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	741	0		973		Мале		
№ пасп. 2724 ЛЕТИЧІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, біля хут. Завовк, 27 км на Зх від з.ст. Деражня						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2794	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	1789	0		4341		Середнє		
№ пасп. 1932 М'ЯКОТИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, Пд Сх ок. с.М'якоти, 28 км на Пн від з.ст. Ізяслав						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. № 2529	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	67	0		158		Мале		
№ пасп. 1433 ДМИТРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, 0.5 км на Зх від с.Дмитрівка, 42 км на Пд Зх від з.ст. Суховоля						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток	Розмір	ТКЗ 1969р.	

	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1	за 2024 р	родовища	№2833
Суглинок тис. куб.м	860	0		1016		Середнє	
№ пасп. 2335 ЧОРНООСТРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, 4 км на Пн від з.ст.Чорний Острів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1963р. №261
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тис. куб.м	370	0		0			
№ пасп. 2168 ВІЛЬХОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Сх ок. с.Вільхівці, 5 км на Пд Зх від з.ст.Закупне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1971р. №3193
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	203	0		287		Мале	
№ пасп. 3468 СВІРШКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 0,9 км на Пн Сх від с.Свіршківці, 7 км на Пн Зх від з.ст. Закупне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991р. №510 5
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	376	0		376		Мале	
№ пасп. 1950 НАРКЕВИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Волочиський р-н, 0,3 км на ПнСх від з.ст. Наркевичи, 0,5 км на Пн від с. Юхимівці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3024
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	359	0		695		Мале	
№ пасп. 2448 ЧЕПЕЛІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Красилівський р-н, 0,5 км на Пн Зх від с.Чепелівка, 10 км на Пд Зх від з.ст. Красилів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2724
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	430	0		550		Мале	
№ пасп. 1935 ПРИВОРОТІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Зх ок. с. Привороття					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2840
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			

Суглинок тис. куб.м	117.808	0		210		Мале	
№ пасп. 4655 СЬОМАКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старосинявський р-н, ПнСх околиця с. Сьомаки, в 7 км на південь від райцентру смт. Стара Синява					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	63.7		162.5	63.7		Мале	
№ пасп. 2004 ІВАНКІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, Пн ок. с.Іванківці, 7 км на Зх від з.ст.Коржівці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3056
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
	387	0		387		Мале	
№ пасп. 3527 МОКРЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, Пд ок. с.Мокрець, 11 км на Пн Зх від з.ст. Ізяслав					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992р. №525 4
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1329	0		1329		Середнє	
№ пасп. 3360 БІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Зх ок. с.Біла, 10 км на Пн Зх від з.ст. Балин					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1990р. №4950
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	383	0		383		Мале	
№ пасп. 1923 ДУБІВСЬКЕ 1		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пд Сх ок. м. Хмельницький					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1985р. № 4441
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	626	0		762		Мале	
№ пасп. 1429 БОЖИКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Деражнянський р-н, Пн Сх ок. с.Божиківці, 18 км на Пд Зх від з.ст. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	140	0		0		Мале	
№ пасп. 3524		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 1.5					

ВЕЛИКОМАЦЕВИЦЬКЕ		км на Пн Сх від с.Великі Мацевичі, 15.5 км на Пн Сх від р/ц					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	1547	0		0		Середнє	
№ пасп. 2333 КРАСНОСІЛКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старосинявський р-н, 0.3 км на Пн від с.Красносілка, 14 км на Пд Зх від з.ст. Адампіль					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. №2576
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок, глина тис. куб.м	252	0		340		Мале	
№ пасп. 2828 КОРНИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, Пд Зх ок. с.Корниця, 10-12 км на Пн Сх від з.ст. Суховоля					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. №2450
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	124	0		191		Мале	
№ пасп. 3004 БУЦНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Деражнянський р-н, Зх ок. с.Буцневе, 1.5 км на Пд Зх від з.ст. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1978р. № 3931
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	9	0		122		Мале	
№ пасп. 1438 ПОПІВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, Пд Сх ок. с.Попівці, Пн Сх ок. з.ст. Старокостянтинів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1960р. №1939
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	209	0		416		Мале	
№ пасп. 2332 МОСКОВИТЯНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, Пд Сх ок. с.Москвитянівка, 25 км від з.ст. Старо-Костянтинів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1972р. №3349
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	288	0		288		Мале	
№ пасп. 1942 КАРАБІЇВСЬКЕ		Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, Пн Сх ок. с.Карабіївка, 25 км на Пд Сх від з.ст. Лепестівка					

Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3028
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	367	0		367		Мале	
№ пасп. 1929 ПИРОГІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Вінковецький р-н, Пн Зх ок. с.Пирогівка, 28 км на Пн Сх від з.ст. Дунаївці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3075
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	308	0		308		Мале	
№ пасп. 1426 НОВОСВІТСЬКЕ		Хмельницька обл., Городоцький р-н, Пн Сх ок. с.Новий Світ, 13 км на Пн Сх від з.ст. Городок					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. №2954
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	370	0		374		Мале	
№ пасп. 3535 ЩЕДРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, Пн ок. с. Щедрова, 21.5 км на Пн Сх від з.ст. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991р. №5089
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	553.6			566		Мале	
№ пасп. 1939 КІПЧИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, Пн Зх ок. с.Кіпчинці, 19 км на Пд Сх від з.ст. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. № 2721
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	24	0		24		Мале	
№ пасп. 837 САХНОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, Зх ок. с.Красносілка, 10 км на Пн Сх від з.ст. Старокостянтинів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. № 2451
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	24.55			177		Мале	
№ пасп. 1944 РІДКОДУБІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пд ок. с.Рідкодуби, 4 км на Пд Сх від з.ст. Чорний Острів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1966р. № 2359
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв.			

				A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	515.5	0		668		Мале	
№ пасп. 4199 ЮРКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Сх ок. с.Юрківці, 3 км на Пд Сх від м.Чемерівці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1997р. б/н, ДКЗ 2008р №1574 (апроб.)
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	48			48		Мале	
№ пасп. 2447 ВЕРБЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, Пн ок. с.Вербка, 25 км на Сх від з.ст. Ярмолинці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3055
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	387	0		387		Мале	
№ пасп. 2823 ЗАМІХІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Новоушицький р-н, Зх ок. с.Заміхів, 2 км на Пн Сх від смт Нова Ушиця					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	402			0		Мале	
№ пасп. 1436 МЕДЖИБІЗЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, 2.5 км на Пн Зх від смт Меджибіж, 25 км від з.ст. Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1962р. №238
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	353	0		0		Мале	
№ пасп. 2932 ІВАНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Новоушицький р-н, Пд Зх ок. с. Іванівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1986р. №4589
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тис. куб.м	911	0		911		Мале	
№ пасп. 1214 БЛОКРИНИЧІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, 1 км на Зх від с.Білокриниччя, 9 км на Пд Сх від з.ст. Шепетівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1966р. №2354
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	430	0		772		Мале	
№ пасп. 1435 ПЛУЖНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Ізяславський р-н, 1 км на Пд від с.Плужне, 22.5 км на Пн Зх від з.ст. Ізяслав					

Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1963р. №283
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	48	0		0		Мале	
№ пасп. 3436 ЯРОСЛАВСЬКЕ		Хмельницька обл., Летичівський р-н, Сх ок. с.Ярославка, 27 км на Пд від з.ст.Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1991 р. №5070
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	567	0		567		Мале	
№ пасп. 4001 БАЛКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Віньковецький р-н, 0,6 км на Сх від с.Балки, 10 км на Пд від м. Віньковці					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ України 1994 р. № 243
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	65			65		Мале	
Глина тис. куб.м	466			466		Мале	
№ пасп. 1349 ДЕРАЖНЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Деражнянський р-н, Пн Сх ок. м.Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1974р. № 3644
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1251			1741		Середнє	
№ пасп. 1348 ВОЛОЧИСЬКЕ 3		Хмельницька обл., Волочиський р-н, 2 км на Зх від з.ст. Волочиськ					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967р. №2526
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1212			2761		Середнє	
№ пасп. 1437 ГОРОШКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, Пд Зх ок. с.Горошки					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	НТР 1954р. №25
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	405	0		0		Мале	
№ пасп. 838 КОРОВ'ЄВСЬКЕ		Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, Пн Сх ок. с.Коров'є, 23 км на Пд від з.ст.Суховоля					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992р. №5309
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	914			914		Мале	
№ пасп. 3574 СОКИРИНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Пд Сх ок. с.Сокиринці, 12 км на Пд Зх від р/ц					
Державна служба геології та надр України							

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992р. №5317
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тис. куб.м	210			210		Мале	
№ пасп. 2827 ЗАЛІСЯНСЬКЕ		Хмельницька обл., Старосинявський р-н, 0.5 км на Зх від с.Залісся, 10 км на Пд Сх від з.ст. Адампіль					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2921
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	794	0		794		Мале	
№ пасп. 1928 ДАШКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Віньковецький р-н, Сх ок. с.Дашківці, 26 км на Пд від з.ст.Деражня					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	277	0		371			
№ пасп. 1941 БАЗАЛІЙСЬКЕ		Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, Пн ок. с.Базалія					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТР 1957р. №52
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина тис. куб.м	167	0		0		Мале	
№ пасп. 3571 БОДНАРІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, Пн Зх ок. с.Боднарівка, 12 км на Пн Зх від р/ц					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992р. №5296
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	741	0		741		Мале	
№ пасп. 2003 ВЕЛИКОКАЛЕНИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, Пд ок. с.Великі Каленичі, 15 км на Пд Зх від з.ст. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. №3111
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	197	0		197		Мале	
№ пасп. 2445 ПОЛОНСЬКЕ (ЖУКОВКА)		Хмельницька обл., Полонський р-н, 2 км на Зх від смт Понінка, 5 км на Пн від м. Полонне					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1974р. №3649
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Глина каолінітова тис. куб.м	142	0		338		Мале	
№ пасп. 2826 СТАРОКОСТЯНІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 0.7 км на Пн від м.Старокостянтинів					
Державна служба геології та надр України							

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. №2916
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1799	0		1799		Середнє	
№ пасп. 1434 ПАНЬКІВЦІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Білогірський р-н, 0,6 км на Пд Зх від смт Ямпіль, 1 км на Пд Зх від смт Лепестівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1970р. № 3057
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	553	0		671		Мале	
№ пасп. 2336 ГУСЯТИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Чемеровецький р-н, 5 км на Пд Сх від з.ст. Гусятин					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2955
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	224			368		Мале	
№ пасп. 2156 ШЕПЕТІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Шепетівський р-н, Пд Зх ок. м. Шепетівка					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2885
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1356			3175		Середнє	
№ пасп. 3543 КАНТІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, Пн ок. с.Кантівка, 20 км на Пд Сх м.Старокостянтинів					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1990р. №4965
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	1489	0		1489		Середнє	
№ пасп. 1431 ЛЕВКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Старокостянтинівський р-н, 0,4 км на Пн Сх від с.Левківка, 18 км на Пн Сх від з.ст. Адампіль					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1968р. №2740
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	121	0		348		Мале	
№ пасп. 1930 ЧЕРВОНОКУТСЬКЕ		Хмельницька обл., Волочиський р-н, 1,5 км на Зх від с.Червоний Кут, 30 км на Пн Сх від з.ст. Волочиськ					
Державна служба геології та надр України							
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. № 2891
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1			
Суглинок тис. куб.м	217	0		217		Мале	
№ пасп. 377 ЗІНЬКІВСЬКЕ		Хмельницька обл., Віньковецький р-н, 3 км на Зх					

					від с.Зіньків			
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	391	0		0		Мале		
№ пасп. 3525 НОВОСЕЛИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Полонський р-н, Пд Сх ок. с.Новоселиця, 10 км на Пд Сх від з.ст. Полонне						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1992р. №5263	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	336	0		336		Мале		
№ пасп. 459 РОМАНИНСЬКЕ 2		Хмельницька обл., Славутинський р-н, 0.5 км на Пд Зх від с.Минківці, 5.0 км від с.Романини						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1980р. №4053 ТКЗ 1980р. N 4053	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Глина тис. куб.м	610			759		Мале		
Пісок тис. куб.м	149			149		Мале		
№ пасп. 3732 ДАВИДКОВЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Пд ок. с.Давидківці, 10 км на Сх від м. Хмельницький						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ 1992р. №9	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	1573	0		1573		Середнє		
№ пасп. 2825 БАЛИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, Зх ок. с.Балин						
Державна служба геології та надр України								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1969р. №2982	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	1747	0		1747		Середнє		
№ пасп. 461 ЯРМОЛИНЕЦЬКЕ 2		Хмельницька обл., Ярмолинецький р-н, Пн ок. с.Соколівка						
(СОКОЛІВСЬКЕ)								
Державна служба геології та надр України,								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ТКЗ 1967 р. № 2563	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис. куб.м	5315	0	398	5325		Середнє		
Сировина цементна								
Родовища, що розробляються:								
№ пасп. 23 КРИВИНСЬКЕ		Хмельницька обл., Славутський р-н, 1,2 км на Пн від с. Старий Кривин						
Комерційні структури, ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВПЦЕМ»								
Ліцензія № 2961 від 18.04.2003 (Видобування корисних копалин) видана на 34 років ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВПЦЕМ»								

Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1963 р. № 3901, ДКЗ Укр. 2015 р. № 3462	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Глина тис.т	13309.033	43177		14334	38.278	Середнє		
№ пасп. 22 ГУМЕНЕЦЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, Сх ок. с.Гуменці, 4-9 км на ПнСх від м.Кам'янець-Подільський						
Комерційні структури, АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ»								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	ДКЗ СРСР 1961 р. № 3521	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Мергель тис.т	28885.3	0		30515	145.8	Велике		
Вапняк тис.т	56910.1			60168.8	2061.6	Велике		
Глина тис.т	44614.1	0		67521	42.8	Велике		
Суглинок тис.т	5345.5	0		7592.2	25.6	Велике		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Гуменецька-АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ»-Ділянки1, що розробляються:</i>								
Вапняк	56910.1				2061.6	Ліцензія № 6563 від 16.09.2021 (Видобування корисних копалин) видана на 15 років АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ»		
Суглинок	247.5				25.6			
<i>Колубаївська-АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ»-Ділянки1, що розробляються:</i>								
Глина	24928.1				42.8	Ліцензія № 1716 від 22.12.1998 (Видобування корисних копалин) видана на 38 років АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕМЕНТ»		
Мергель	28885.3				145.8			
Суглинок	2235				0			
<i>Пудловецька--Ділянки1, що не розробляються:</i>								
Глина	19686							
Суглинок	2863							
№ пасп. 948 СМОТРИЦЬКЕ		Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, 1,0 км на Пд від смт. Смотрич, 8 км на ПнЗх від з.ст. Балин						
Комерційні структури, ПП ВКП «Нігінсахкампром»								
Ліцензія №3885 від 09.06.2006(Видобування корисних копалин) видана на 20 років ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НІГІНСАХКАМПРОМ»								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища	Укр ТКЗ 1985 р. № 4497, ДКЗ	
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				

Суглинок тис.т	1824			1938	0	Мале	Укр. 2013 р. № 2904	
Глина тис.т	2111.6			2197	0	Мале		
№ пасп. 1924 КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКЕ		Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, 3х ок. с. Абрикосівка						
Комерційні структури, ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПРОМТЕХНТРАНС»								
Ліцензія №4685 від 11.06.2008(Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПРОМТЕХНТРАНС»								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Суглинок тис.т	3764.91			5416	157.7	Мале		
<i>Ділянки:</i>								
<i>Добровільська-ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПРОМТЕХНТРАНС»-Ділянки1, що розробляються:</i>								
Суглинок	3764.91				157.7	Ліцензія № 4685 від 11.06.2008 (Видобування корисних копалин) видана на 20 років ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПРОМТЕХНТРАНС»		
Родовища, що не розробляються								
№ пасп. 5222 КРИВИНСЬКЕ (КРИВИНСЬКА 1)		Хмельницька обл., Славутський р-н, 2 км на ПнСх від с. Старий Кривин, 2,2 км на ПнСх від з.ст. Кривин						
Державна служба геології та надр України,								
Корисна копалина	Запаси на кінець 2024 року				Видобуток за 2024 р	Розмір родовища		
	A+B+C1	C2	ПЗБ	Затв. A+B+C1				
Глина тис.т	3298	11705		3298		Мале		

7.1.2 Підземні води

Підземні води – це води верхньої частини земної кори (до глибини 12 – 16 км).

Вони знаходяться в порах і порожнинах гірських порід у рідкому, твердому або пароподібному стані. Утворюються головним чином від просочування в глибину атмосферних опадів під час дощів або танення снігу і льоду. Частина підземних вод виникає в результаті конденсації водяної пари, яка потрапляє в земну кору з атмосфери або виділяється з магми. На рівнинах, складених осадовими гірськими породами, звичайно чергуються шари різної водопроникності. Одні з них легко пропускають воду (піски, гравій, галечники) і називаються водопроникними, інші затримують воду (глини, кристалічні сланці) і називаються водонепроникними. На водонепроникних породах вола затримується, заповнює проміжки між

частинками водопроникної породи й утворює водоносний горизонт. Таких горизонтів на одній і тій самій місцевості може бути кілька, інколи 10 – 15.

За умовами залягання підземні води поділяються на верховоди і, ґрунтові та між пластові, або артезіанські.

Верховодні – це підземні води, які залягають на незначній глибині і поширюються недалеко. їхня потужність здебільшого становить 0,4 – 1,0 м, іноді досягає 2 – 5 м. Вони поширені в районах з багаторічною мерзлотою, також утворюються на територіях міст і промислових площах, річкових терасах тощо.

Ґрунтові – це води першого від поверхні землі водоносного горизонту, які залягають на водонепроникному шарі. Це безнапірні води: після розкопування ґрунту їхній рівень встановлюється на тій же глибині, на якій вони були виявлені. Легкодоступні і широко використовуються криниці в сільській місцевості, але через неглибоке залягання легко забруднюються.

Міжпластові води – підземні води, що залягають у водоносних горизонтах між водонепроникними шарами порід у межах великих геологічних структур (синкліналей, моно-кліналей). Такі структури, що утримують один або кілька водоносних горизонтів на великих площах, називаються артезіанськими басейнами (від назви франц. провінції Artesium, де в XII ст. вперше в Європі була споруджена криниця, з якої брали напірну воду). Напірні води піднімаються вище рівня залягання, а при сильному напорі виливаються на поверхню або навіть фонтанують.

Підземні води поділяють на прісні (до 1 г/л, або 1,0 %), солонуваті (1 – 10,0 %), солоні (10 - 35, або 10,0 – 50,0 %) і розсоли (понад 35,0 – 50,0 %). За температурою поділяють на переохолоджені (нижче 0°C), холодні (від 0 до 20°C) і термальні (вище 20°C).

Підземна водна – це корисна копалина, особливо цінна тим, що має властивість відновлюватися в природних умовах і в процесі експлуатації. Кількість підземних вод оцінюється їхніми запасами – кількістю води, яка може бути одержана з водоносного горизонту, джерела за добу. Залежно від якості є вода питна і технічна

Підземні води – це частина водних ресурсів Землі; загальні запаси підземних вод суші становлять понад 600 млн.км³. На них припадає 4,0 % від загального обсягу гідросфери планети. Прогнозні ресурси підземних вод в Україні, придатних для побутового і господарського використання, становлять 21 км³/рік. Вони мають велике значення в природі та господарській діяльності людини. Це найважливіше джерело живлення рік та озер; забезпечують рослини вологою і розчиненими в ній речовинами. Широко використовуються людиною для господарсько-побутових, промислових і сільськогосподарських цілей. Із термальних вод одержують багато різних хімічних речовин (йод, глауберову сіль, борну кислоту, різні метали). Теплову енергію підземних вод використовують для обігрівання будинків, теплиць, одержання енергії; підземні води застосовують для лікування цілого ряду захворювань людини.

Основні водоносні горизонти підземних мінеральних вод Хмельницької області приурочені до відкладів силуру та венду, які представлені вапняками, пісковиками, аргілітами, а також до тріщинуватих кристалічних порід докембрію, представлених гранітами.

На території Хмельницької області розвідано і взято на облік балансові експлуатаційні запаси підземних мінеральних вод, які затверджені в ДКЗ, СРСР, УТКЗ України по 13 родовищах, що включають 16 ділянок мінеральних підземних вод, з них розроблялись 7 ділянок та 9 не розроблялись. Балансові експлуатаційні запаси розвіданих родовищ складають 3816,000 м³/добу за сумою категорій А+В+С1. Мінеральні води, що розробляються, відносяться до типу радонових, бромних, з підвищеним вмістом органічних речовин, а також малої та середньої мінералізації без специфічних компонентів і властивостей та природно-столових.

Спостереження за режимом підземних вод в природних та слабопорушених умовах, а також оцінкою і прогнозом змін гідрогеологічної обстановки проводиться по закладеній мережі спостережних пунктів.

Система спостереження пунктів з моніторингу підземних вод сформована з свердловини і колодязів, облаштованих на четвертинний, сарматський, силурійський, докембрійський і верхньопротерозойський водоносні горизонти.

7.1.3 Екзогенні геологічні процеси

Усі процеси, що протікають у надрах Землі або на її поверхні, поділяються на ендегенні або внутрішні (гороутворення, землетруси, магматизм, метаморфізм та інші) і екзогенні або зовнішні (вивітрювання, геологічна робота річок, морів, вітру, льодовиків, атмосферних опадів, а також прояв таких явищ як зсуви, пливуні, карсти, суфозія, просідання та інші).

Екзогенні процеси – це геологічні процеси, що відбуваються на поверхні Землі та у верхній частині літосфери. Джерелом енергії яких є сонячне тепло, сила тяжіння й життєдіяльність організмів.

Екзогенні геологічні та інженерно-геологічні процеси протікають у верхній зоні земної кори та на поверхні землі, змінюють стан і властивості певних типів гірських порід (просадкових, набрякливих), впливають на геоморфологію території, стійкість будівель і споруд. Ці процеси проходять як під дією природних сил, так і внаслідок інженерної діяльності людини.

Головними чинниками екзогенних геологічних процесів є енергія Сонця, повітря, вода, органічний світ. Під дією річних та добових змін температури, кисню, вуглекислоти, поверхневих та підземних вод, вітру, льодовиків проходить руйнування гірських порід, транспортування їх і накопичення в іншому місці. Інженерна діяльність людини може обмежувати або активізувати хід геологічних процесів. Інженерно-геологічні процеси, на відміну від природних, мають локальне поширення (в місцях інженерної діяльності) та більш інтенсивніше проявляються (наприклад, опускання

поверхні землі при відкачуванні підземних вод чи при розробці корисних копалин тощо.).

Поширення екзогенних геологічних процесів на території Хмельницької області станом на 01.01.2022 року*

№ з/п	Вид ЕГП	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, од.	% ураженості регіону
1	2	3	4	5
1	Зсуви	20,96	424	0,1
2	Карстові процеси:	17440	769	84,7
	відкрита стадія розвитку карсту	1640	-	9,4
	покрита стадія розвитку	4800	-	27,5
1	2	3	4	5
	карсту			
	перекрита стадія розвитку карсту	11000	-	63,1
3	Підтоплення	59,97	-	-

* у зв'язку з веденням воєного стану на території України інформація за 2022 рік відсутня, тому дані надаються станом на 01.01.2022 року;
-інформація відсутня.

7.2 Дозвільна діяльність у сфері використання надр

За інформацією Державної служби геології та надр України протягом 2024 року на території Хмельницької області видано 9 спеціальних дозволів на користування надрами.

Протягом 2024 року наказами Держгеонадр анульовано 1 спеціальний дозвіл на користування надрами на території Хмельницької області.

7.3 Геологічний контроль за вивченням та використанням надр

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 року № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» припинено проведення планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю) на період воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні».

Протягом 2024 року Державною службою геології та надр України на території Хмельницької області не проводились планові перевірки діяльності надрокористувачів.

8. ВІДХОДИ

8.1 Аналіз утворених та накопичених відходів

Основними джерелами утворення відходів є підприємства агропромислового комплексу, металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів та сфери комунально-побутового обслуговування.

У 2024 році від економічної діяльності підприємств та організацій (у тому числі від домогосподарств) утворилося 1074189,396 т відходів, лише від економічної діяльності утворено - 898287,727 т відходів. З них 5460,307 т становлять небезпечні відходи та 1068729,089 т відходів, що не є небезпечними.

За даними Головного управління статистики у Хмельницькій області протягом 2024 року утворено 5120,291 т деревних відходів, 506737,983 т відходів рослинного походження.

Показники утворення відходів у динаміці за 2020-2024 роки

№ п/п	Показник	2020*	2021*	2022*	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
1.	Обсяги утворення відходів:					
1.1.	Промислові (у т.ч. гірничопромислові) відходи, т	34,648	0,067	4,107	476635,532	637511,269
1.2.	Небезпечні (токсичні) відходи за формою звітності № 1-небезпечні відходи)	764,112	619,981	2391,812	-	-
1.3.	Відходи житлово-комунального господарства, тис. т	359,463	362,384	257,5	-	-
1.4.	Загальна кількість відходів, т	500924,9	752415,4	800972,718	821747,304	1074189,396
2.	Інтенсивність утворення відходів:	-	-	-	-	-
2.1.	Утворення твердих побутових відходів на особу, т/на 1 людину	0,289	0,292	0,21	-	0,87

- * дані включають відходи четвертого класу небезпеки;

- інформація відсутня.

8.2. Операції з оброблення відходів

Державне регулювання у сфері поводження з відходами здійснюється відповідно до законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами» та інших нормативно-правових актів.

Реформа управління відходами створена з метою екологічно безпечної системи управління відходами та забезпечення переходу на сучасні передові практики її впровадження.

Реформа управління відходами передбачає приведення законодавства України у відповідність до вимог законодавства ЄС у сфері управління відходами; створення сприятливих умов для побудови в Україні сучасних інфраструктурних об'єктів зі збирання та оброблення відходів; розроблення та запровадження комплексної програми екологічної просвіти та інформування суспільства про управління відходами та стале споживання.

Прийняття Закону України «Про управління відходами» передбачає запровадження дієвих механізмів у сфері управління відходами. Адже Закон базується на принципах та найкращих практиках європейського законодавства.

Відтак, після прийняття Закону України «Про управління відходами» з Департаменту природних ресурсів та екології, як структурного підрозділу облдержадміністрації знято ряд повноважень. Згідно Положення про Департамент, затвердженого розпорядженням першого заступника начальника обласної військової адміністрації від 20.10.2023 року № 834/2023-р Департамент бере участь у забезпеченні реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів; бере участь в межах повноважень у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання, а також погодженні місцевих планів управління відходами.

В свою чергу, Верховною Радою України 20 червня 2022 року прийнято Закон України «Про управління відходами», що набув чинності 09 липня 2023 року, яким вперше впроваджуються в національне законодавство основоположні принципи та положення європейського законодавства у цій сфері, зокрема стосовно взаємопов'язаної системи довгострокового планування управління відходами на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Закон України «Про управління відходами» визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Основним напрямком роботи у сфері поводження з відходами залишається вирішення питання забезпечення повного збирання небезпечних відходів з метою передачі їх для подальшої утилізації, обробки (переробки) на спеціалізовані підприємства.

Відокремленим підрозділом Волочиським машинобудівним заводом ПАТ «Мотор Січ» за 2024 рік утворилось 0,710 т шламів гальванічних з осаджувачем-вапняни молоком (кальцієвмісним).

ТОВ «Красилівський агрегатний завод» за 2024 рік утворилось 0,129 т шламів гальванічних з осаджувачем-вапняним молоком (кальцієвмісним).

Основні показники поводження з відходами (тис. т)

№ п/п	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6
1.	Утворилося	752,415	800,973	619,160	898,287
2.	Одержано від інших підприємств	555,106	371,037	404,213	450,547
3.	у тому числі з інших країн	-	-	-	-
4.	Використано (утилізовано)	316,522	152,213	149,446	-
5.	Знешкоджено (знищено)	3,41	8,00	0,1	-
6.	у тому числі спалено	7,25	11,762	17,119	78,756
7.	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	258,482	299,085	-	-
8.	Передано іншим підприємствам	419,241	382,981	571,588	619,864
9.	у тому числі іншим країнам	-	-	-	-
10.	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	-	-	-	-
11.	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-	-
12.	Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємств	9480,145*	9480,145*	9480,145*	1491,847

- інформація відсутня;

*у зв'язку з веденням воєного стану на території України інформація за 2021 рік відсутня, тому дані надаються станом на 01.01.2020 року.

Найбільше у 2024 році спалено відходів рослинного походження –45895,489 т та залишків сортування – 25201,92 тонни.

На території області функціонує Товариство з обмеженою відповідальністю «Геофіпольська енергетична компанія» по комплексному виробництву електричної та теплової енергії з біогазу. Загальна потужність комплексу складає 21,6 мВт. Сировиною для вироблення електроенергії з біогазу є відходи: тваринницьких підприємств (свиноферм), жому бурякового з цукрового заводу та силосу.

Крім цього, на території Хмельницького району (с. Осташки) наявна установка зі спалювання (інсинератор «Мюллер СР-30 М») від надання послуг з охорони здоров'я людей, власником якої є Комунальне некомерційне підприємство «Хмельницький обласний

фтизіопульмонологічний медичний центр» Хмельницької обласної ради. Виробнича потужність інсинератора «Мюллер СР-30 М» - 10 т на рік, режим роботи з 8:30 до 17:30 годин. За 2024 рік шляхом спалювання утилізовано 2831 кг медичних відходів.

З метою формування екологічної свідомості та культури, запобігання забрудненню довкілля проводиться безкоштовний збір від населення небезпечних відходів. На сьогоднішній день такі види відходів як: батарейки, люмінесцентні та енергозберігаючі лампи, термометри, залишки медикаментів, які втратили термін придатності, відпрацьоване електричне та електронне обладнання, тара з побутової хімії, тара із залишків фарб, лаків, клеїв та розчинників збираються окремо Хмельницьким комунальним підприємством «Спецкомунтранс» пересувним мобільним пунктом (Екобус) та передаються спеціалізованим підприємствам, що отримали ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

У 2024 році Екобусом було прийнято батарейок – 5678 кг, ламп люмінесцентних та енергозберігаючих – 8834 штуки, термометрів – 1000 штуки, медикаментів – 1500 кг, відпрацьованого електричного та електронного обладнання – 3000 кг, тари (фарба, клеї, розчинники) – 2000 кг.

Актуальною проблемою залишається поводження з твердими побутовими відходами, обсяги накопичення яких щорічно зростають.

За інформацією, наданою Департаментом розвитку громад, будівництва та житлово-комунального господарства Хмельницької облдержадміністрації, в області нараховується разом 475 полігонів та сміттєзвалищ твердих побутових відходів (загальною площею 430,9223 га), з яких: 21 полігон (міські/селищні) та 454 сміттєзвалища (14 селищні/440 сільські). З 21-го полігону твердих побутових відходів, усього 5 мають проектно-кошторисну документацію (міста Городок, Деражня, Нетішин, Славута, селище Теофіполь) та на 21 полігон оформлено паспорти місць видалення відходів.

У поводженні з побутовими відходами в області переважає їх захоронення (близько 99,9 % побутових відходів), частка компостування та рециклінгу залишається незначною. Збирання побутових відходів здійснюється за допомогою контейнерної системи та запроваджується роздільне їх сортування.

Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) (станом на 01.01.2024 року*)

№ п/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га	Зміни площі (+/-) у відношенні до попереднього року
1	2	3	4	5
	Сміттєзвалища			
1.	Кам'янець-Подільський район	80	51,117	+
2.	Хмельницький район	251	166,474	+

3.	Шепетівський район	123	98,022	+
1	2	3	4	5
	ВСЬОГО	454	315,613	+
	Полігони			
1.	сmt Білогір'я	1	3,75	-
2.	сmt Вінківці	1	6,51	-
3.	м. Волочиськ	1	4,8	-
4.	м. Городок	1	3,9051	-
5.	м. Деражня	1	2,14	-
6.	м. Дунаївці	1	13,133	-
7.	м. Ізяслав	1	3,0	-
8.	м. Кам'янець-Подільський	1	12,1197	-
9.	м. Красилів	1	6,276	-
10.	сmt Летичів	1	2,8	-
11.	сmt Нова Ушиця	1	3,0	-
12.	м. Полонне	1	3,7407	-
13.	м. Славута	1	7,8301	-
14.	м. Старокостянтинів	1	4,61	-
15.	сmt Стара Синява	1	4,4947	-
16.	сmt Теофіполь	1	3,3	-
17.	сmt Чемерівці	1	5,3	-
18.	м. Шепетівка	1	4,3	-
19.	сmt Ярмолинці	1	3,7	-
20.	м. Нетішин	1	3,0	-
21.	м. Хмельницький	1	13,6	-
	ВСЬОГО	21	115,3093	-
	Заводи по переробці твердих побутових відходів	відсутні		

*таблиця складена за інформацією райдержадміністрацій та міськвиконкомів обласного значення Хмельницької області станом на 01.01.2023 року.

Рекультивация полігонів, розгортання та ущільнення відходів на полігонах та сміттєзвалищах здійснюється щороку, по мірі необхідності та наявності коштів (за рахунок підприємств та місцевих бюджетів). У 2024 році жодного сміттєзвалища не було рекультивовано та сановано.

За наявною інформацією, у 2024 році не проводилися заходи з будівництва нових полігонів та сміттєзвалищ. В області є перевантаженими 6 полігонів. Підлягають рекультивации 5, у минулому році рекультивовано 2 сміттєзвалища, санацію не проводили. Рекультивация полігонів, розгортання та ущільнення відходів на полігонах та сміттєзвалищах здійснюється щороку, по мірі необхідності та наявності коштів (за рахунок підприємств та місцевих бюджетів).

Водночас, у населених пунктах області створено пункти прийому вторинної сировини, встановлені контейнери для збирання пластику (ПЕТ-пляшки), скла. У багатьох громадах укладені договори з приватними підприємцями на вивезення скла та ПЕТ-пляшки.

Всього в області 78,0 % населення охоплені послугою зі збирання та вивезення твердих побутових відходів та 7,5 % населення області охоплені послугою роздільного збору відходів (сортування відходів на місці їх збору).

Протягом весни та осені 2024 року було проведено весняний та осінній місячники з благоустрою територій населених пунктів «За чисте довкілля». Під час акції було виявлено та ліквідовано 725 несанкціонованих сміттєзвалищ, з яких зібрано і вивезено 19,42 тис. м³ сміття. Така ситуація повторюється щороку внаслідок неповного охоплення населення службами збирання твердих побутових відходів та низьких штрафів за порушення екологічного законодавства.

Роздільний збір відходів в області запроваджено у багатьох містах і селищах області: Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Славута, Старокостянтинів, Нетішин, Волочиськ, Дунаївці, Летичів, Ізяслав, Полонне, Нова ушиця, Білогір'я, Городок, Антоніни, Красилів, Сатанів, Меджибіж, Теофіполь, Вовковинці, Солобківці, Крупець, Щиборівка, Закупне інші.

У вересні 2020 року відкрито Центр управління відходами на території полігону твердих побутових відходів м. Хмельницький, де приймають будівельні відходи, «зелені відходи», меблі, побутову техніку, ПЕТ, скло, папір, поліетилен, упаковку Tetra пак, небезпечні відходи, змішані відходи, метал, одяг.

На сьогодні існують проблеми подальшого запровадження роздільного збирання корисних компонентів відходів, що пов'язано насамперед, з відсутністю реального стимулюючого ринку збуту цих компонентів, зацікавленості у цій проблемі, крім цього вторинне використання, переробка та знешкодження твердих побутових відходів потребують вкладення значних коштів.

На більшості полігонів твердих побутових відходів не здійснюється моніторинг їх впливу на підземні водоносні горизонти, лише деякі підприємства, які експлуатують полігони твердих побутових відходів, уклали угоди на проведення контролю впливу місць видалення відходів на ґрунти; не вирішене питання збору та утилізації фільтрату для усіх полігонів області.

Полігони твердих побутових відходів експлуатуються за відсутності проєктної документації, без виконання інженерних досліджень, геологічних та гідрогеологічних вишукувань, екологічних та санітарно-гігієнічних досліджень.

8.3 Транскордонне перевезення небезпечних відходів

Транскордонне перевезення небезпечних відходів здійснюється згідно з Положенням про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і «Жовтого» та «Зеленого» переліків відходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 13.07.2000 року № 1120. Експорт, імпорт та транзит небезпечних відходів здійснюється тільки за умови письмової згоди Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

8.4 Державна політика у сфері управління відходами

Основними напрямками стратегії управління у сфері поводження з відходами є повне знешкодження непридатних пестицидів, що знаходяться на території області, та розв'язання проблеми побутових відходів, зокрема через впровадження системи роздільного збирання та утилізації сміття і будівництва нових сучасних полігонів для населених пунктів, в першу чергу, обласного центру.

Для вирішення проблем поводження з небезпечними (токсичними) відходами в області прийнята та діє Програма охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки, яка затверджена рішенням сесії Хмельницької обласної ради від 08.04.2021 року № 43-4/2021. Заходами Програми у сфері поводження з небезпечними (токсичними) відходами є проведення робіт із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання та знешкодження непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) та тари від них, у тому числі з підготовки та вивезення їх з місць централізованого зберігання та проведення робіт по очищенню об'єктів та територій, забруднених непридатними або забороненими до використання ХЗЗР (обстеження та рекультивация порушених земель).

На 01.01.2025 року кількість заборонених і непридатних до використання ХЗЗР на території області становить 172,0543 тонни.

У 2021 році розроблено проєкт Регіонального плану управління відходами у Хмельницькій області до 2030 року і відправлено на погодження до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, та до Міністерства розвитку громад та територій України.

27 грудня 2024 року розпорядженням Кабінету Міністрів України затверджено Національний план управління відходами до 2033 року, що є рамковим документом планування, яким визначаються головні напрями реалізації державної політики у сфері управління відходами, натомість, регіональними та місцевими планами управління відходами визначаються конкретні заходи, необхідні об'єкти інфраструктури, технології, які враховують місцеві умови, економічні розрахунки та спроможність реалізації.

В свою чергу, статтею 51 Закону України «Про управління відходами» визначено, що регіональні плани управління відходами розробляються для кожної області протягом року після набрання чинності Національним планом управління відходами.

Регіональні плани управління відходами мають узгоджуватися із Національним планом управління відходами. Цільові показники, встановлені Національним планом управління відходами, є обов'язковими для перенесення до регіональних планів управління відходами і можуть бути

скориговані лише на підставі обґрунтування, наведеного в регіональному плані управління відходами.

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

9.1 Екологічна безпека як складова національної безпеки

Екологічна безпека – складова національної безпеки, процес управління системою національної безпеки, за якого державними і недержавними інституціями забезпечується екологічна рівновага і гарантується захист середовища проживання населення країни і біосфери в цілому, атмосфери, гідросфери, літосфери і космосфери, видового складу тваринного і рослинного світу, природних ресурсів, збереження здоров'я і життєдіяльності людей і виключаються віддалені наслідки цього впливу для теперішнього і майбутніх поколінь.

Екологічна безпека може бути розглянута в глобальних, регіональних, локальних і умовно точкових межах, у тому числі в межах держав і будь-яких їхніх підрозділів. Фактично вона характеризує геосистеми (екосистеми) різного ієрархічного рангу – від біогеоценозів (агро-, урбоценозів) до біосфери загалом.

Об'єктами екологічної безпеки є все, що має життєво важливе значення для суб'єктів безпеки: духовні потреби, цінності та інтереси особи, суспільства і держави, природні ресурси та довкілля як матеріальної основи державного та суспільного розвитку.

Основи екологічної безпеки в Україні проголошені в Декларації про незалежність та на конституційному рівні – у статті 16 Конституції України, де йдеться, що екологічна безпека і екологічна рівновага на території України, збереження генофонду народу – обов'язок держави.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (стаття 50) також визначає екологічну безпеку як стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей, що гарантується здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних екологічних, політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Довкілля вважається безпечним, коли його стан відповідає встановленим у законодавстві критеріям, стандартам, лімітам і нормативам, що стосуються його чистоти (незабрудненості), ресурсомісткості (невиснаженості), екологічної стійкості, санітарних вимог, видового різноманіття, здатності задовольняти інтереси громадян.

Екологічна безпека Хмельницької області пов'язана передусім з вжиттям заходів щодо забезпечення сприятливої екологічної ситуації в регіоні, попередження негативних наслідків впливу об'єктів різного призначення, розташованих на території області, і усунення можливих загроз від їх діяльності для довкілля, життя та здоров'я людей.

9.2 Об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Найбільшими забруднювачами в області є підприємства з виробництва будівельних матеріалів; каналізаційні споруди міст, селищ і сіл, очисні споруди, системи скидання очищених стічних вод у водні об'єкти; підприємства з видобутку корисних копалин, об'єкти військової діяльності, шламонакопичувачі, полігони та звалища промислових та побутових відходів, інші об'єкти, які здійснюють викиди та скиди забруднюючих речовин у довкілля.

До найбільших об'єктів підвищеної екологічної небезпеки в області відносяться ПАТ «Подільський цемент» (м. Кам'янець-Подільський) та ХКП «Спецкомунтранс» (м. Хмельницький).

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо об'єктів підвищеної небезпеки» від 5 липня 2021 року № 1686-ІХ внесено зміни до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18 січня 2001 року № 2245-ІІІ. На підставі зазначених змін постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2022 року № 1030 затверджено новий Порядок ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки та ведення їх обліку.

Об'єкт підвищеної небезпеки – єдиний майновий комплекс підприємства, що включає будь-які будівлі, виробництва (цехи, відділення, виробничі дільниці), окреме обладнання та джерела небезпеки, розташовані в межах території такого об'єкта, який за результатами ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу.

Суб'єкт господарювання ідентифікує об'єкти підвищеної небезпеки відповідно до кількості порогових мас небезпечних речовин.

Об'єкти підвищеної небезпеки, що належать одному суб'єкту господарювання, але за територіальною ознакою мають різні адреси місцезнаходження, вважаються різними об'єктами підвищеної небезпеки.

За результатами ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки йому встановлюється 1, 2 або 3 клас.

Клас небезпеки небезпечної речовини (клас небезпечної речовини) – характер фізичної небезпеки небезпечної речовини, небезпеки для здоров'я людини або навколишнього природного середовища.

Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки проводиться відповідно до Порядку ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки та ведення їх обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1030 від 13.09.2022 року.

Відтак, за інформацією Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Хмельницькій області до Державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки у 2024 році включено 156 об'єктів

підвищеної небезпеки, що розташовані на території Хмельницької області, а саме:

- до 1 класу – віднесено 8 об'єктів;
- до 2 класу – віднесено 7 об'єктів;
- до 3 класу – віднесено 141 об'єкт.

Перелік об'єктів Хмельницької області, які у 2024 році за результатами ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки через Державний електронний реєстр об'єктів підвищеної небезпеки віднесено до об'єктів підвищеної небезпеки

№ з/п	Найменування юридичної особи або фізичної особи підприємця	Місцезнаходження об'єкта	Клас ОПН
1	2	3	4
КАМ'ЯНЕЦЬ - ПОДІЛЬСЬКИЙ РАЙОН			
<i>Гуменецька сільська рада</i>			
1	ПП «ПРОВИБУХСЕРВІС»	Гуменецька територіальна громада, с. Привороття-2, штольня	1 клас
<i>Дунаєвецька міська рада</i>			
2	ПАТ «УКРНАФТА»	м. Дунаївці, вул. Шевченка, 160	3 клас
3	ПП «ФІРМА «НАФТОІНВЕСТ»	м. Дунаївці, вул. Подільська, 1	3 клас
4	ТОВ «НАФТА - ЕКСПРЕС»	с. Іванківці, вул. Центральна, 2А	3 клас
<i>Кам'янець-Подільська міська рада</i>			
5	ТОВ «КВС-УКРАЇНА»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Черняховського, 45В	3 клас
6	ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Привокзальна, 31 б/2	3 клас
7	ТОВ «ЄВРО НАФТА-ПОДІЛЛЯ»	м. Кам'янець - Подільський, просп. Грушевського, 41-а	3 клас
8	ТОВ «ЄВРО НАФТА-ПОДІЛЛЯ»	м. Кам'янець - Подільський, просп. Грушевського, 41-а	3 клас
9	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	с. Смотрич, вул. Героїв Майдану, 32	3 клас
10	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Грушевського, 1/10	3 клас
11	ПАТ «УКРНАФТА»	м. Кам'янець - Подільський, проспект Грушевського, 2/7	3 клас
12	ТОВ «ЄВРО НАФТА-ПОДІЛЛЯ»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Крип'якевича, 3-а	3 клас
13	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Хмельницьке шосе, 9	3 клас
14	ТОВ «НАФТА - ЕКСПРЕС»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Устима Кармалюка, 2	3 клас
15	ТОВ «МГК РЕЙЛ»	м. Кам'янець- Подільський, вул. Хмельницьке шосе, 2/1	3 клас
16	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Кам'янець - Подільський,	3 клас

		просп. Михайла Грушевського, 2 в	
17	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Героїв Маріуполя, 6	3 клас
18	ПП «УКРПАЛЕТСИСТЕМ»	м. Кам'янець - Подільський,	3 клас
1	2	3	4
		вул. Хмельницьке шосе, 11-В	
19	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	м. Кам'янець - Подільський, просп. Грушевського, 1/10	3 клас
20	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	с. Смотрич, вул. Героїв Майдану, 32	3 клас
21	ТОВ «АЗК ФОРСАЖ 4»	м. Кам'янець - Подільський, вул. Євгена Коновальця, 1	3 клас
<i>Жванецька сільська рада</i>			
22	ТОВ «ЄВРО НАФТА- ПОДІЛЛЯ»	с. Жванець, вул. Центральна, 3-а	3 клас
<i>Маківська сільська рада</i>			
23	ПАТ «УКРНАФТА»	с. Шатава, вул. Хмельницьке шосе, 2/3	3 клас
<i>Новодунаєвецька селищна рада</i>			
24	ПП «ФІРМА «НАФТОІНВЕСТ»	с-ще Дунаївці, вул. Грушевського, 66/2	3 клас
25	ТОВ «ПРОТЕІН ІНВЕСТ»	с-ще Дунаївці, вул. Кармалюка, 5	3 клас
26	ПП «ФІРМА «НАФТОІНВЕСТ»	с. Міцівці, автодорога Н-03, Житомир - Чернівці, км 235 + 560	3 клас
<i>Новоушицька селищна рада</i>			
27	ПАТ «УКРНАФТА»	с-ще Нова Ушиця, вул. Подільська, 79	3 клас
28	ПП «ФІРМА «НАФТОІНВЕСТ»	с-ще Нова Ушиця, вул. Подільська, 36Е/2	3 клас
<i>Смотрицька селищна рада</i>			
29	ТОВ «БПП «ГЕНЕТИК»	с. Балин, вул. Центральна, 66	3 клас
30	ТОВ «АЛЬТЕРНАТИВ АГРО»	с. Балинівка, вул. Лесі Українки, 34	3 клас
<i>Староушицька селищна рада</i>			
31	ТОВ «НАФТА - ЕКСПРЕС»	с. Грушка, вул. Швейхарда Г.І., 51	3 клас
<i>Чемеровецька селищна рада</i>			
32	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	с. Юрківці, вул. Хмельницьке шосе, 4	3 клас
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ РАЙОН			
<i>Антонінська сільська рада</i>			
33	ТОВ «ІМПЕРІЯ ОІЛ ГРУП»	с. Великі Орлинці, вул. Центральна, 1 А	3 клас
<i>Війтовецька селищна рада</i>			
34	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	с-ще Війтівці, вул. Миру, 7	3 клас
<i>Віньковецька селищна рада</i>			
35	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	с. Дашківці, вул. Миру, 1-А	3 клас
36	ТОВ «НАФТА - ЕКСПРЕС»	с-ще Віньківці, вул. Володимирська, 1б	3 клас
37	ПП «ФІРМА «НАФТОІНВЕСТ»	с-ще Віньківці, вул. Проскурівська, 106	3 клас
38	ПП «ФІРМА «НАФТОІНВЕСТ»	с-ще Віньківці, вул. Заславська, 89	3 клас
<i>Вовковинецька селищна рада</i>			
39	ТОВ «МХП-АГРОКРЯЖ»	с. Згарок, вул. Комарова, 33	3 клас
<i>Волочиська міська рада</i>			
40	ТОВ «ВЕСТ ОЙЛ ТРЕЙДІНГ»	м. Волочиськ, вул. Незалежності, 207В	3 клас

41	ТОВ «АЗС ДІЕСЕЛ»	м. Волочиськ, вул. Копачівська, 1/6	3 клас
42	ТОВ «ВОЛОЧИСЬК - АГРО»	м. Волочиськ, вул. Фридрихівська, 40	3 клас
43	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Волочиськ, вул. Незалежності, 6 а	3 клас
<i>Городоцька міська рада</i>			
1	2	3	4
44	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	м. Городок, вул. Шевченка, 62	3 клас
45	ТОВ «АВАНТАЖ 7»	м. Городок, вул. Озерна, 43	1 клас
46	ТОВ «АВАНТАЖ - 7»	м. Городок, вул. Озерна, 43	1 клас
<i>Деражнянська міська рада</i>			
47	ТОВ «ГЕРРОМ ІНВЕСТ-УКРАЇНА»	с. Загінці, вул. Центральна, 1	3 клас
<i>Зіньківська сільська рада</i>			
48	ТОВ «ЕНСЕЛКО АГРО»	с. Зіньків, вул. Писаренка, 1а	3 клас
49	ТОВ «НАФТА - ЕКСПРЕС»	с. Адамівка, вул. Придорожна, 1	3 клас
<i>Летичівська селищна рада</i>			
50	ТОВ «ВІННАФТОГАЗ»	с-ще Летичів, вул. Героїв Крут, 14/1	3 клас
51	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	автодорога М12, Стрий - Тернопіль - Кропивницький – Знам'янка 311 км + 750 м	3 клас
52	ТОВ «К.НАФТА»	с-ще Летичів, вул. Юрія Савіцького, 113	3 клас
53	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	с-ще Летичів, вул. Богдана Хмельницького, 21	3 клас
54	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	с-ще Летичів, автодорога М12 Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка 311 км + 750 м	3 клас
<i>Лісовогринівецька сільська рада</i>			
55	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	Лісовогринівецька сільська рада, автодорога Житомир - Чернівці - Тербовля, 178 км + 264 м.	3 клас
56	ПАТ «УКРНАФТА»	с. Стуфчинці, автодорога Васьковичі - Порубне, 256 км	3 клас
57	ТОВ «ВСТ - ОЙЛ»	с. Стуфчинці, садове товариство «Сонячний», б/н	3 клас
58	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	Лісогринівецька ТГ, автодорога Житомир - Чернівці – Терблече 178 км + 264 м	3 клас
<i>Меджибізька селищна рада</i>			
59	ТОВ «ВСТ - ОЙЛ»	с. Требухівці, автошлях Стрий - Тернопіль – Кропивницький, 303 км + 58м	3 клас
<i>Розсошанська сільська рада</i>			
60	ТОВ «К.НАФТА»	Малиницька сільська рада, автодорога М-30 Стрий - Умань - Дніпро - Изварине (через мм. Вінницю, Кропивницький (км. 229 + 110 праворуч))	3 клас
61	ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДІНГ»	с. Скаржинці, а/д Житомир - Чернівці - Терблече, 195+690 км, праворуч, буд. 1	3 клас
62	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	Розсошанська ОТГ, автодорога Н-03 Житомир - Чернівці 192 км + 60 м	3 клас
63	ПАТ «УКРНАФТА»	с. Ружичанка, траса Аеропорт - Ружичанка, б/н	3 клас

64	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	с. Розсоша, автодорога Житомир - Чернівці 192 км + 500 (праворуч), 1	3 клас
65	ПАТ «УКРАГРО НПК»	с. Розсоша, вул. Вокзальна, 1	3 клас
66	ТОВ «ВСТ-ОЙЛ»	с. Розсоша, станція Скібнево, 2	3 клас
1	2	3	4
67	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	Розсошанська ТГ, автодорога Н03 Житомир - Чернівці 192 км + 60 м.	3 клас
68	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	с. Розсоша, автодорога Житомир-Чернівці 192 км + 500 (праворуч), 1	3 клас
69	ТОВ «СТЛ+К»	с. Ружичанка, вул. Визволителів, 3а	3 клас
70	ТОВ «БУДІНТЕРКОМПЛЕКТ»	с. Ружичанка, вул. Визволителів, 3а	3 клас
<i>Сатанівська селищна рада</i>			
71	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	с-ще Сатанів, вул. Олександра Цісара, 13	3 клас
72	ПП «ПОДІЛЛЯ»	с-ще Сатанів, вул. Гагаріна, 31	3 клас
<i>Солобковецька сільська рада</i>			
73	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	с. Солобківці, траса Житомир - Чернівці - Теребляче, 226/550 км. (праворуч), 1А	3 клас
<i>Старокостянтинівська міська рада</i>			
74	ТОВ «ЕНСЕЛКО АГРО»	Григорівська сільська рада	1 клас
75	ТОВ «ЕНСЕЛКО АГРО»	с. Сахнівці, вул. Центральна, 61	3 клас
76	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	м. Старокостянтинів, вул. 1-го травня, 127	3 клас
77	ТОВ «СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКИЙ ОЕЗ»	м. Старокостянтинів, вул. Івана Франка, 55	2 клас
78	ПрАТ «УКРАГРО НПК»	м. Старокостянтинів, вул. Веснянське шосе, 1	3 клас
79	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	м. Старокостянтинів, вул. Героїв Небесної Сотні, 1/11	3 клас
80	ТОВ «КОНОНІВСЬКИЙ ЕЛЕВАТОР»	м. Старокостянтинів, вул. Веснянське шосе, 5	3 клас
81	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	м. Старокостянтинів, вул. Соборна, 127	3 клас
<i>Хмельницька міська рада</i>			
82	ТОВ «К.НАФТА»	с. Копистин, вул. Козацька, 1/1	3 клас
83	ТОВ «К.НАФТА»	м. Хмельницький, вул. Романа Шухевича, 14	3 клас
84	ТОВ «К.НАФТА»	м. Хмельницький, вул. Трудова, 7/3а	3 клас
85	ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДІНГ»	м. Хмельницький, вул. Трудова, 11	3 клас
86	ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДІНГ»	м. Хмельницький, вул. Гетьмана Мазепи, 37	3 клас
87	ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДІНГ»	м. Хмельницький, вул. Львівське шосе, 36	3 клас
88	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	м. Хмельницький, вул. Вінницька, 2/2	3 клас
89	ПАТ «УКРНАФТА»	с. Давидківці, автодорога Умань - Краковець, б/н	3 клас
90	ПАТ «УКРНАФТА»	м. Хмельницький, вул. Симона Петлюри, 54/7	3 клас
91	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	с. Давидківці, автомобільна дорога М12 Львів - Кіровоград - Знам'янка (км 255 + 080)	3 клас

92	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	Шаровечківська сільська рада, автодорога Стрий - Тернопіль - Кропивницький – Знам'янка 251 км + 620 м	3 клас
1	2	3	4
93	ПАТ «УКРНАФТА»	с. Шаровечка, автодорога Умань - Краковець, 297 км	3 клас
94	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	м. Хмельницький, вул. Старокостянтинівське шосе, 2/1Н	3 клас
95	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	м. Хмельницький, вул. Західно-Окружна, 5/2	3 клас
96	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	м. Хмельницький, вул. Геологів, 2-А	3 клас
97	ТОВ «ВСТ - ОЙЛ»	м. Хмельницький, вул. Тернопільська, 13	3 клас
98	АТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ»	м. Хмельницький, вул. Волочиська, 10	3 клас
99	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	м. Хмельницький, вул. Панаса Мирного, 5/1	3 клас
100	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	м. Хмельницький, вул. Трудова, 9/3Г	3 клас
101	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	м. Хмельницький, вул. Старокостянтинівське шосе, 20	3 клас
102	ТОВ «АВАНТАЖ - 7»	м. Хмельницький, вул. Князя Святослава Хороброго, 12/3	3 клас
103	ТОВ «АГРОХІМ ТЕХНОЛОГІЇ»	с. Івашківці, вул. Свободи, 30А	1 клас
104	ПП «УКРПАЛЕТСИСТЕМ»	м. Хмельницький, вул. Прибузька, 11/3	3 клас
105	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, вул. Прибузька, 1/1	3 клас
106	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, вул. Озерна, 8/1	3 клас
107	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, вул. Старокостянтинівське шосе, 20	3 клас
108	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, вул. Гетьмана Мазепи, 51	3 клас
109	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, вул. Львівське шосе, 20/1а	3 клас
110	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, просп. Миру, 102/1	3 клас
111	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Хмельницький, просп. Миру, 63/2	3 клас
112	ТОВ «ЛІТХУТЕК-УКРАЇНА»	с. Богданівці, вул. Заводська, 6	3 клас
113	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	м. Хмельницький, вул. Західно-Окружна, 5/2	3 клас
114	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	м. Хмельницький, вул. Вінницька, 2/2	3 клас
115	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	с. Шаровечка, автодорога Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка 251 км + 620 м	3 клас
116	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	м. Хмельницький, вул. Старокостянтинівське шосе, 2/1Н	3 клас
117	ТОВ «ГАЗ-ЛАЙН 2»	м. Хмельницький, вул. Пілотська, 14	3 клас
118	ТОВ «ГАЗ-ЛАЙН 2»	м. Хмельницький, вул. Озерна, 9/2	3 клас
<i>Чорнострівська селищна рада</i>			
119	ТОВ «ВІННАФТОГАЗ»	с-ще Чорний Острів, вул. Антонівське шосе, 7	3 клас
120	ТОВ «БЛЕКАЙЛЕНД ТРЕЙД»	с. Мар'янівка, вул. Центральна, 11	3 клас

121	ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»	Чорноострівська ОТГ, комплекс будівель і споруд № 2	3 клас
122	ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР»	с. Грузевиця, тг. Чорноострівська, 14	3 клас
123	ТОВ «ПЕТРОЛ КОНТРАКТ»	Чорноострівська ОТГ, комплекс будівель	3 клас
1	2	3	4
і споруд № 2			
<i>Ярмолинецька селищна рада</i>			
124	ТОВ «АЗС ДІЕСЕЛ»	с-ще Ярмолинці, вул. Пушкіна, 133/а	3 клас
125	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	с-ще Ярмолинці, вул. Мічуріна, 73А	3 клас
126	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	с-ще Ярмолинці, вул. Хмельницька, 57 а	3 клас
127	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	с-ще Ярмолинці, вул. Захисників України, 135	3 клас
128	ПП «НАФТОТЕРМІНАЛ»	с-ще Ярмолинці, вул. Залізнична, 15 б	2 клас
ШЕПЕТІВСЬКИЙ РАЙОН			
<i>Білогірська селищна рада</i>			
129	ТОВ «ГРАНДТЕРМІНАЛ»	с-ще Білогір'я, вул. Залізнична, 43	2 клас
130	ТОВ «АКТИВ НАФТА ПЛЮС»	с. Мокроволя, вул. Лесі Українки, б/н	3 клас
<i>Ленковецька сільська рада</i>			
131	ТОВ «ВКФ «СЕНС ЛТД»	с. Ленківці, вул. Миру, 1	3 клас
<i>Михайлюцька сільська рада</i>			
132	ТОВ «ВКФ «СЕНС ЛТД»	с. Дубіївка, вул. Миру, 1а	3 клас
<i>Нетішинська міська рада</i>			
133	ТОВ «ТЕПЛО - ІНВЕСТ - РІВНЕ»	м. Нетішин, вул. Промислова, 1/ба	3 клас
134	ВП «ХАЕС» ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»	м. Нетішин, вул. Енергетиків, 20/7	3 клас
135	ВП «ХАЕС» ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»	м. Нетішин, вул. Енергетиків, 20/6	1 клас
136	ТОВ «АЗС ДІЕСЕЛ»	м. Нетішин, вул. Старонетішинська, 45	3 клас
137	ВП «ХАЕС» ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»	м. Нетішин, вул. Енергетиків, 20/4б 22	3 клас
138	АТ «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»	м. Нетішин, вул. Енергетиків, 10	3 клас
139	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»	м. Нетішин, вул. Енергетиків, 14	3 клас
140	Філія ВП «ХАЕС» АТ «НАЕК» «ЕНЕРГОАТОМ»	м. Нетішин, вул. Енергетиків, 20	2 клас
<i>Плужненська сільська рада</i>			
141	ТОВ «ВКФ «СЕНС ЛТД»	с. Плужне, вул. Бортника, 61	3 клас
<i>Полонська міська рада</i>			
142	ТОВ «АЗС ДІЕСЕЛ»	м. Полонне, вул. Академіка Герасимчука, 255	3 клас
143	ТОВ «ВСТ - ОЙЛ»	м. Полонне, м. Полонне, вул. Юзькова, 48а	3 клас
144	ТОВ «ВСТ - ОЙЛ»	м. Полонне, м. Полонне, вул. Юзькова, 48а	3 клас
<i>Славутська міська рада</i>			
145	ТОВ «РІФ»	м. Славута, вул. Миру, 89а	3 клас
146	ТОВ «ВСТ - ОЙЛ»	м. Славута, вул. Приміська, 1	3 клас
147	ТОВ «АКРІС АГРО ГРУП»	м. Славута, вул. Привокзальна, 25-л	3 клас
148	ТОВ «ГАЗ-ЛАЙН 2»	м. Славута, вул. Приміська, 2-Е	3 клас
<i>Шепетівська міська рада</i>			

149	ПАТ «УКРНАФТА»	м. Шепетівка, вул. Митрополита Шептицького, 65	3 клас
150	ПП «КОМПАНІЯ «НАДЕЖДА»	м. Шепетівка, вул. Економічна, 29	1 клас
1	2	3	4
151	ТОВ «ТНТ ГРУП»	м. Шепетівка, вул. Гранітна, 21А	2 клас
152	ТОВ «МОТТО РІТЕЙЛ»	м. Шепетівка, вул. Котика Валі, 172А	3 клас
153	ТОВ «СВРО СМАРТ ПАУЕР»	м. Шепетівка, вул. Гранітна, 21А	2 клас
154	ТОВ «АВАНТАЖ-7»	м. Шепетівка, вул. Старокостянтинівське шосе, 115	3 клас
155	АТ «Укртранснафта»	м. Шепетівка, вул. Соборності, 4	2 клас
156	АТ «Укртранснафта»	межі Хмельницького, Шепетівського адміністративних районів	1 клас

9.3 Радіаційна безпека

Радіаційна безпека – це дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки.

Ядерна безпека – це дотримання норм, правил, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку.

Головним об'єктом ядерної та радіаційної небезпеки в області є ВП «Хмельницька АЕС» (далі - ХАЕС). Реакторні установки обох блоків ХАЕС належать до сучасної серії водо-водяних енергетичних реакторів ВВЕР-1000.

Спостереження за радіаційним впливом станції на довкілля здійснюється відомчою лабораторією зовнішнього радіаційного контролю ХАЕС. Рівень забруднення промислового майданчика, санітарно-захисної зони та зони спостереження оцінюється за вмістом радіонуклідів ^{137}Cs , ^{134}Cs , ^{90}Sr , ^{54}Mn , ^{60}Co , ^{51}Cr , ^{131}I та інших.

З пуском другого енергоблоку на ХАЕС впроваджена автоматизована система контролю радіаційної обстановки (АСКРО), яка дозволяє здійснювати у режимі реального часу контроль радіаційної обстановки на промисловому майданчику, санітарно-захисній зоні, зоні спостереження, здійснення метеорологічного контролю.

Вміст радіонуклідів у воді поверхневих водоймищ за 2024 рік, Бк/м³

Результати вимірювань за I півріччя 2024 року				
Найменування радіонукліда	Ставок-охолоджувач		р. Горинь (до АЕС)	р. Горинь (контрольний створ)
	Середнє значення	Максимальне значення		
Cs-137	5,34E+00	1,15E+01	1,46E+00*	9,81E+00
Cs-134	1,58E+00*	-	1,29E+00*	6,65E-01*
Co-60	1,53E+00*	-	1,26E+00*	7,80E-01*
Sr-90	9,67E+00	1,55E+01	3,67E+00	3,75E+00
H-3	5,13E+04	7,37E+04	2,04E+04	3,98E+04
Результати вимірювань за II півріччя 2024 року				
Cs-137	4,49E+00	1,00E+01	1,18E+01	1,31E+00*
Cs-134	1,18E+00*	-	6,77E-01*	1,25E+00*
Co-60	1,23E+00*	-	6,92E-01*	1,52E+00*
Sr-90	9,08E+00	1,47E+01	7,16E+00	3,17E+00
H-3	4,39E+04	5,50E+04	7,40E+04	2,24E+04

- * відмічені значення, що відповідають ½ МВА.

Згідно з «Регламентом радіаційного контролю ХАЕС» № 0.РБ.2509.ИЭ-18, інв. № 22015 визначення вмісту радіонуклідів у воді поверхневих водоймищ виконується 2 рази на рік.

Вміст радіонуклідів у атмосферному повітрі у зоні спостереження ХАЕС за 2024 рік, мкБк/м³

Результати вимірювань за I квартал 2024 року							
Найменування радіонукліда	СЗЗ		СЗЗ - 10 км		10 - 20 км		>20 км
	Середнє значення	Максимальне значення	Середнє значення	Максимальне значення	Середнє значення	Максимальне значення	
1	2	3	4	5	6	7	8
Cs-137	8,21E-01	1,13E+00	8,01E-01	1,00E+00	7,83E-01	1,01E+00	**
Cs-134	1,60E-02*	-	2,32E-02*	-	1,99E-02*	-	**
Co-60	2,06E-01	4,68E-01	2,47E-02*	-	2,20E-02*	-	**
I-131	3,49E-02*	-	4,45E-02*	-	4,92E-02	-	**
Ag-110 m	1,90E-02*	-	,57E-02*	-	2,43E-02*	-	**
Sr-90	1,51E-01	2,05E-01	1,18E-01	2,91E-01	1,12E-01	1,53E-01	**
Результати вимірювань за II квартал 2024 року							
Cs-137	7,69E-01	1,11E+00	5,88E-01	8,19E-01	4,75E-01	6,49E-01	**
Cs-134	6,57E-03*	-	4,29E-02*	-	1,40E-02*	-	**
Co-60	6,09E-03*	-	4,67E-02*	-	1,43E-02*	-	**
I-131	1,52E-02*	-	7,05E-02*	-	3,43E-02*	-	**
Ag-110 m	6,95E-03*	-	4,76E-02*	-	,46E-02*	-	**
Sr-90	7,62E-02	1,31E-01	6,12E-02	1,62E-01	2,70E-02	3,25E-02	**
Результати вимірювань за III квартал 2024 року							
Cs-137	1,17E+00	1,84E+00	9,74E-01	1,89E+00	5,64E-01	6,41E-01	**
Cs-134	2,92E-02*	-	3,05E-02*	-	1,30E-02*	-	**
Co-60	2,97E-02*	-	3,29E-02*	-	1,46E-02*	-	**
I-131	3,10E-01*	-	2,58E-01*	-	1,16E-01*	-	**
Ag-110 m	3,74E-02*	-	3,75E-02*	-	1,60E-02*	-	**
Sr-90	1,09E-01	2,25E-01	9,63E-02	1,91E-01	6,01E-02	6,38E-02	**
Результати вимірювань за IV квартал 2024 року							
Cs-137	6,87E-01	9,53E-01	6,91E-01	1,01E+00	6,92E-01	9,84E-01	**
Cs-134	2,54E-02*	-	3,51E-02*	-	1,01E-02*	-	**
Co-60	2,70E-02*	-	3,62E-02*	-	1,02E-02*	-	**
1	2	3	4	5	6	7	8

I-131	3,81E-02*	-	5,52E-02*	-	2,80E-02*	-	**
Ag-110 m	2,97E-02*	-	3,51E-02*	-	1,04E-02*	-	**
Sr-90	1,60E-01	1,99E-01	1,00E-01	2,17E-01	1,45E-01	1,95E-01	**

- * відмічені значення, що відповідають ½ МВА;

- ** результати не можуть бути надані з технічних причин.

Згідно з «Регламентом радіаційного контролю ХАЕС» № 0.РБ.2509.ИЭ-18, інв. № 22015 визначення вмісту радіоактивних речовин у атмосферному повітрі виконується щоквартально.

Радіоактивне забруднення ґрунтів у зоні спостереження ХАЕС за 2024 рік, кБк/м²

Результати вимірювань за 2024 рік							
Найменування радіонукліда	СЗЗ		СЗЗ - 10 км		10 - 20 км		>20 км
	Середнє значення	Максимальне значення	Середнє значення	Максимальне значення	Середнє значення	Максимальне значення	
Cs-137	1,26E-01	1,66E-01	1,29E-01	3,59E-01	2,09E-01	4,38E-01	1,02E-01
Cs-134	2,39E-03*	-	2,66E-03*	-	3,82E-03*	-	3,31E-03*
Co-60	2,52E-03*	-	2,65E-03*	-	3,89E-03*	-	2,97E-03*
I-131	2,72E-03*	-	2,95E-03*	-	4,28E-03*	-	3,39E-03*
Sr-90	1,23E-01	-	8,55E-02	9,35E-02	1,30E-01	1,36E-01	1,96E-01

* відмічені значення, що відповідають ½ МВА;

Згідно з «Регламентом радіаційного контролю ХАЕС» № 0.РБ.2509.ИЭ-18, інв. № 22015 визначення забруднення ґрунтів виконується 1 раз на рік.

Вміст радіоактивних речовин в атмосферних опадах в зоні спостереження ВП ХАЕС за 2024 рік, Бк/м

Результати вимірювань за I квартал 2024 року						
Найменування радіонукліда	СЗЗ	СЗЗ - 10 км		СЗЗ 10 - 20 км		СЗЗ>20 км
		Середнє значення	Максимальне значення	Середнє значення	Максимальне значення	
Cs-137	1,59E-01	5,87E-02	7,24E-02	8,71E-02	1,25E-01	<4,08E-02
Sr-90	7,64E-02	3,96E-02	5,00E-02	3,39E-02	4,22E-02	9,19E-02
Результати вимірювань за II квартал 2024 року						
Cs-137	1,87E-01	3,55E-01	3,95E-01	2,92E-01	3,57E-01	1,77E-01
Sr-90	4,08E-02	5,49E-02	5,93E-02	5,06E-02	6,65E-02	1,24E-01
Результати вимірювань за III квартал 2024 року						
Cs-137	2,25E-01	1,96E-01	2,13E-01	2,40E-01	2,49E-01	3,53E-01
Sr-90	7,28E-02	6,84E-02	8,99E-02	6,14E-02	6,83E-02	3,66E-02
Результати вимірювань за IV квартал 2024 року						
Cs-137	1,07E-01	1,07E-01	1,32E-01	5,16E-02	8,14E-02	<1,30E-01
Sr-90	2,33E-02	6,30E-02	7,32E-02	4,70E-02	5,09E-02	9,92E-02

Згідно з «Регламентом радіаційного контролю ВП ХАЕС» № 0.РБ.2509.ИЭ-18, визначення вмісту радіоактивних речовин в атмосферних випадіннях виконується щоквартально.

Експлуатація ВП «ХАЕС» та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ)

№ п/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район), назва АЕС та підприємства	Кількість ядерних та радіаційні небезпечних об'єктів (усього), од.	АЕС		Підприємства, що здійснюють захоронення радіоактивних відходів (РАВ)*		
			Кількість реакторів, од.	Радіацій-ний фон в 30-кілометро-вій зоні АЕС, мкЗв/час	Кількість ПЗРВ,*од	Кількість РАВ, м ³ , загальна активність, Бк	Радіаційний фон на території ПЗРВ,* мкЗв/год
1.	Хмельницька обл. філія «ВП Хмельницька АЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом»	2	2	0,11	3	8742,268 (9,83E+13))	0,25

- * згідно з п.15.1.12 «Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України» захоронення РАВ здійснюється спеціалізованими підприємствами Державної власності. ХАЕС не має права на даний вид діяльності. Пункти захоронення РАВ (ПЗРВ) у ХАЕС відсутні. На даний час ХАЕС здійснює тимчасове зберігання радіоактивних відходів у сховищах РАВ, з подальшою передачею РАВ на спеціалізовані підприємства для їх подальшого захоронення в майбутньому.

9.3.1 Стан радіактивного забруднення території Хмельницької області

Протягом 2024 року не зареєстровано випадків перевищення встановлених рівнів вмісту радіоактивних речовин у об'єктах навколишнього середовища.

ХАЕС – атомна електростанція, яка розташована на території Хмельницької області в місті Нетішин. На електростанції працює 2 ядерних реактори ВВЕР-1000 (підключені у 1987 і 2004 роках відповідно) загальною потужністю 2000 мВт. Основне призначення станції – покриття дефіциту електричних потужностей в Західному регіоні України.

Промисловий майданчик електростанції розташований на півночі Хмельницької області, за 140 км від обласного центру, поблизу м. Нетішин.

До зони спостереження ХАЕС входять територія Шепетівського району.

Район, у якому розташована ХАЕС, належить до 5-бальної сейсмічної зони.

Радіаційний контроль промислового майданчика, санітарно-захисної зони та зони спостереження ХАЕС виконується згідно з Регламентом радіаційного контролю ВП ХАЕС, узгодженим територіальними органами санітарно-епідеміологічного нагляду в Хмельницькій області та Державною інспекцією ядерного регулювання України.

В рамках пуску другого енергоблоку ХАЕС та з метою реалізації Програми модернізації енергоблоків АЕС України з реакторами ВВЕР-1000, на Хмельницькій АЕС, паралельно з існуючою системою радіаційного контролю енергоблоків, впроваджено автоматизовану систему контролю радіаційної обстановки (АСКРО).

Мета створення автоматизованої системи контролю радіаційної обстановки (АСКРО) - підвищення рівня контролю радіаційних параметрів АЕС шляхом автоматизації процесів вимірювання, збору, обробки, візуалізації, архівування та зберігання інформації про параметри радіаційної обстановки (РО).

Призначення АСКРО: здійснення безперервного контролю радіаційної обстановки (РО) на промайданчику АЕС, в санітарно-захисній зоні та зоні спостереження в усіх режимах експлуатації АЕС (при нормальній роботі, проєктних і запроєктних аваріях та знятті з експлуатації) в обсязі, достатньому для оперативного висновку про відповідність/невідповідність РО вимогам нормативних документів, що визначають заходи та порядок забезпечення радіаційної безпеки на АЕС; забезпечення достовірною інформацією про РО в навколишньому середовищі та прогнозуванні змін РО в часі, а також для отримання інформації необхідної для визначення активності радіонуклідів, які поступили за межі АЕС; надання рекомендацій при прийнятті рішень для ліквідації/ослаблення радіаційних наслідків аварії.

Основними функціями АСКРО є:

автоматичний збір і обробка параметрів РО;

автоматичний збір і обробка метеопараметрів;

перевірка інформації на достовірність, сигналізація про перевищення контрольних рівнів;

збереження інформації в довгостроковому архіві;

відображення поточної і ретроспективної інформації про параметри системи;

обмін інформацією АСКРО з іншими суміжними системами.

АСКРО збирає інформацію у режимі реального часу, довгостроково її зберігає і надає поточну і ретроспективну інформацію про метеорологічні параметри та радіаційний стан у встановлених місцях контролю. Такого об'єму інформації достатньо, щоб зробити висновок про перевищення або неперевищення допустимих рівнів, встановлених у Нормах радіаційної безпеки України для персоналу і населення на промайданчику, санітарно-захисній зоні і зоні спостереження.

До складу АСКРО входять 15 постів-контейнерів радіаційного контролю, чотири з яких розміщені на промайданчику, а решта у 30-ти кілометровій зоні. Також на промайданчику знаходиться 7 постів контролю потужності дози гамма-випромінювання.

АСКРО функціонує в двох режимах контролю – НРО (нормальної радіаційної обстановки) та АРО (аварійної радіаційної обстановки). Основний режим НРО відповідає нормальному режиму роботи ХАЕС. Переведення АСКРО у режим АРО здійснюється автоматично або за командою чергового інженера при перевищенні рівня потужності еквівалентної дози або у випадках передбачених Регламентом радіаційного контролю ВП ХАЕС. Персонал Лабораторії АСКРО забезпечує контроль функціонування всіх технічних і програмних засобів АСКРО в цілодобовому режимі.

Збір інформації про радіаційний стан та метеопараметри проводиться 1 раз у 2 хвилини. Дані про метеорологічні параметри та значення гамма-фону в районі розташування ХАЕС надаються в режимі онлайн на офіційний веб-сайт ВП ХАЕС.

9.3.2 Поводження з радіоактивними відходами

На ВП ХАЕС стосовно сформованої системи поведження з радіоактивними відходами (далі – РАВ) діють програми, положення, інструкції, які визначають конкретний порядок дій поведження з РАВ на станції.

У процесі експлуатації ХАЕС утворюються рідкі, тверді та газоподібні радіоактивні відходи.

Рідкими радіоактивними відходами (далі – РРВ) є:

концентровані сольові розчини від переробки трапних вод, вод спецпральні;

відпрацьовані іонообмінні смоли фільтрів установки спецводоочищення;

шлами.

РРВ, так звані трапні води – це радіоактивні стоки, дезактиваційні води устаткування та приміщень контрольованої зони, регенераційні розчини та відмивні води іонообмінних фільтрів установок спецводоочищення.

Трапні води та води спецпральні ХАЕС направляються на переробку на установці спецводоочищення СВО-3 та СВО-7 для очищення від радіоактивних забруднень, механічних і хімічних домішок з метою зменшення об'єму утворення радіоактивних відходів (РАВ).

При проектуванні системи очищення трапних вод (TR), враховані наступні основні вимоги:

- забезпечення очищення від механічних домішок методом осадження;
- очищення від механічних домішок методом фільтрації на фільтрах передочистки;

- одноступінчаста дистиляція з наступною конденсацією й деаерацією вторинної пари;

- глибоке очищення від іонообмінних домішок після проходження дистиляції й деаерації як завершальний етап одержання чистого дистиляту.

Твердими радіоактивними відходами (далі – ТРВ) є: відпрацьовані внутрішньокорпусні пристрої реактору, деталі насосів, трубопроводи, арматура, теплоізоляція, фільтри систем вентиляції, обтирочні матеріали, бавовняний та плівковий спецодяг, використані засоби індивідуального захисту, тара дерев'яна, різноманітні будівельні відходи та інше.

Основним джерелом утворення ТРВ є технічне обслуговування і ремонт енергоблоків. Відходи сортуються залежно від агрегатного стану відходів (тверді, рідкі) і за активністю («чисті», «брудні»).

«Брудні» відходи сортуються за категорією активності. Вологі відходи висушуються, сортуються і упаковуються згідно їх категорії активності. Упаковані відходи транспортуються до місць тимчасового збору РАВ. Транспортування відходів з місць збору проводиться в транспортних контейнерах на спеціалізованому автомобілі на СТРВ спецкорпусу.

На СТРВ спецкорпусу виконуються вимірювання маси, активності, облік РАВ з занесенням результатів в журнали обліку і бази даних, після чого відходи з контейнерів завантажуються в комірки.

- Газоподібними радіоактивними відходами є:
 - здувки неконденсованих газів та летких аерозолів з воздушників устаткування, працюючих на радіоактивних середах;
 - повітря відведене з робочих приміщень.

- Газоподібні відходи перед викидом в атмосферу проходять очистку.

До системи збору, переробки, зберігання радіоактивних відходів відносяться:

- система газоподібних викидів;
- система збору та зберігання рідких радіоактивних відходів (СРВ);
- система глибокого випарювання рідких радіоактивних відходів (УГУ-1-500);
- система очистки трапних вод від шламів на установці центрифугування;

система поводження з твердими радіоактивними відходами.

Поводження з РАВ на ХАЕС здійснюється у відповідності до Інструкції щодо поводження з радіоактивними відходами на ХАЕС № 0.ЦД.4748.ИЭ-15.

В процесі поводження з ТРВ та РРВ підрозділи ХАЕС взаємодіють з цехом дезактивації та поводження з РАВ (ЦДПРВ) і хімічним цехом (ХЦ).

З питань радіаційного моніторингу відходів підрозділи ХАЕС взаємодіють з цехом радіаційної безпеки (ЦРБ).

На ХАЕС діє система обліку, нормування, планування, контролю та звітності при поводженні з РАВ. Система реалізується через комплекс організаційних заходів, які забезпечують взаємодію, розмежовують обов'язки, права та відповідальність структурних підрозділів і адміністративно – управлінського персоналу ХАЕС в сфері поводження з РАВ.

Основним документом планування діяльності з поводження з РАВ на довгостроковий (трирічний) період часу на ХАЕС є Комплексна програма поводження з РАВ у ДП НАЕК «Енергоатом» № ПМ-Д.0.18.174-16 (далі – Комплексна програма), затверджена розпорядженням від 12.10.2016 року № 927-р.

РАВ класифікуються за агрегатним станом та радіаційними параметрами згідно з вимогами Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України ДСП 6.177-2005-09-02.

За питомою активністю та відомим радіонуклідним складом РАВ класифікуються на низькі-, середньо- та високоактивні РАВ.

При невідомому радіонуклідному складі та питомій активності тверді відходи, що містять α -випромінюючі радіонукліди, допускається класифікувати за критерієм потужності поглиненої в повітрі дози на відстані 0,1 м від поверхні відходів. Відходи, параметри яких нижче рівня звільнення, є промисловими відходами та підлягають видаленню на полігон промислових відходів. Видалення РАВ на полігон промислових відходів (загальні смітники) забороняється.

Збір ТРВ на робочих місцях, сортування активності та їх транспортування до централізованих місць збору РАВ проводиться особами, безпосередньо виконуючими робіт з радіоактивними речовинами та устаткуванням, яке має радіоактивне забруднення, або особами, спеціально призначеними для цієї роботи.

Збір та завантаження ТРВ на місцях проведення робіт провадиться суворо роздільно в залежності від:

категорії РАВ («чисті» – «брудні»);

агрегатного стану («тверді» – «рідкі»);

складу (теплоізоляція, металеві, фільтра, інші відходи).

Облік РАВ здійснюється в об'ємних, вагових одиницях та одиницях активності. Контролю підлягають облікові параметри та фізико-хімічні властивості РАВ.

**Кількість РАВ, що утворилися за 2024 рік на ВП ХАЕС
Тверді радіоактивні відходи (ТРВ)**

Категорія ТРВ	Кількість утворених ТРВ з 01.01.2024 р. По 31.12.2024 р.		Передано на переробку*	
	Об'єм, м ³	Питома активність, КБк/кг	Об'єм, м ³	Питома активність, КБк/кг
ТРВ що утворилися та надійшли на тимчасове зберігання (навалом) у комірці СТРВ СК та комірці 101/8-11 БЗ СТРВ, до введення в експлуатацію установок з переробки ТРВ				
Низькоактивні	104,450	4,10E+01	-	-
Середньоактивні	1,250	1,81E+03	-	-
Високоактивні	0,108	>1,00E+07	-	-
Сольовий плав (ТРВ) що утворився та надійшов на тимчасове зберігання в контейнерах-бочках (типу КРО-200) у комірці 101/8-4 та 101/9 БЗ СТРВ				
Середньоактивні	20,40	8,68E+05	продукт переробки кубового залишку на УГУ – 1 - 500	

- інформація відсутня.

Рідкі радіоактивні відходи (РРВ)

Середньоактивні РРВ	Кількість утворених РРВ з 01.01.2024 р. по 31.12.2024 р.		Перероблено з 01.01.2024 р. по 31.12.2024 р.		На тимчасовому зберіганні	
	Об'єм, м ³	Питома активність, КБк/кг	Об'єм, м ³	Питома активність, КБк/кг	Об'єм, м ³	Питома активність, КБк/кг
РРВ що утворилися та надійшли на тимчасове зберігання у ємностях ОТW20,30 СРРВ СК						
Кубовий залишок та фільтруючі матеріали	115,60	4,94E+06	85,00	2,90E+04	619,60	9,28E+06
РРВ що утворилися та надійшли на тимчасове зберігання в контейнерах-бочках (типу КТ-0,2) у комірці 101/8-7 БЗ СТРВ						
Зневоднений шлам**	18,00	4,02E+06	-	-	138,00	1,85E+06

- згідно з наказом МОЗ від 17.12.2020 року № 2935 «Про внесення змін до Основних санітарних правил забезпечення радіаційної безпеки України», внесені зміни відповідно до виду РАВ. Сольовий плав на даний час відноситься до твердих радіоактивних відходів. Сольовий плав - продукт переробки рідких радіоактивних відходів (кубового залишку на УГУ-1-500).

**Кількість РАВ, що зберігаються на ВП ХАЕС
Тверді радіоактивні відходи (ТРВ)**

Найменування сховища	Категорія ТРВ	Проектний об'єм, м ³	Ступінь заповнення, на 31.12.2024 р., м ³
ТРВ що знаходяться на тимчасовому зберіганні (навалом) у комірках СТРВ СК та комірці 101/8-11 БЗ СТРВ, до введення в експлуатацію установок з переробки ТРВ			
СТРВ СК	Низькоактивні	6007,00	5619,791
	Середньоактивні	359,60	149,804
	Високоактивні	361,20	11,773
БЗ СТРВ комірка 101/8-11	Низькоактивні	1867,00	940,100
Найменування сховища	Категорія ТРВ	Проектний об'єм, м ³	Ступінь заповнення, на 31.12.2024 р., м ³
Сольовий плав1 (ТРВ) що знаходиться на тимчасовому зберіганні в контейнерах-бочках (типу ЗП.551,А.2201, КРО-200) у комірці 101/8-4,5 та 101/9 БЗ СТРВ			
БЗ СТРВ комірка 101/8-4,5,6 та 101/9	Середньоактивні	1992,00	1263,20

Рідкі радіоактивні відходи (РРВ)

Найменування сховища	Середньоактивні РРВ	Проектний об'єм, м ³	Ступінь заповнення, на 31.12.2024 р., м ³
РРВ що знаходяться на тимчасовому зберіганні у ємностях ОТВ10,20,30 СРРВ СК			
СРРВ	Кубовий залишок	2850,00	433,80
	Відпрацьовані сорбенти, шлами	200,00	185,80
РРВ що знаходяться на тимчасовому зберіганні в контейнерах-бочках (типу КТ-0,2) у комірках 101/8-3,7 БЗ СТРВ			
БЗ СТРВ комірка 101/8-3,7	Зневоднений шлам	1344,00	138,00

* на даний час переробка ТРВ на ХАЕС не здійснюється у зв'язку з відсутністю установок з переробки ТРВ;

** зневоднений шлам - продукт переробки РРВ (шламу на УЦ). Питома активність вказана на 31.12.2024 р.

За час експлуатації сховищ радіоактивних відходів (РАВ) не було відмічене перевищення допустимих рівнів активності ґрунтових і стічних вод, що свідчить про відсутність виходу радіоактивної середи з сховищ радіоактивних відходів (РАВ) Хмельницької АЕС в навколишнє середовище.

Експлуатація сховищ радіоактивних відходів (РАВ) на Хмельницькій АЕС здійснюється у відповідності з вимогами діючих в Україні нормативної бази.

Результати моніторингу стану сховищ радіоактивних відходів (РАВ) на майданчику Хмельницької АЕС свідчить про надійність та безпечність експлуатації сховищ.

9.4 Екологічна безпека на територіях, які зазнали впливу внаслідок збройної агресії проти України

На сьогодні воєнні дії завдають шкоди не тільки довкіллю та природним ресурсам нашої держави, а й довкіллю в цілому та екологічній рівновазі в світі. Негативний вплив російської збройної агресії на довкілля може поширитися на територію практично всього Європейського континенту і призвести до значного дисбалансу екосистем не лише України, але й країн ЄС на десятки років.

На виконання наказу Держекоінспекції України від 01 березня 2022 року № 73, з метою сталого забезпечення діяльності Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області в умовах воєнного стану, оперативного реагування, фіксації надзвичайних ситуацій та упорядкування інформації щодо нанесених навколишньому природному середовищу збитків внаслідок вторгнення російської федерації на територію України, наказом від 09 березня 2022 року № 216 було утворено оперативну групу, до якої увійшли фахівці ресурсних відділів та керівник відділу інструментально-лабораторного контролю Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області.

Фахівцями Оперативної групи Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області здійснюється фіксація та проводяться обрахунки збитків, нанесених довкіллю через російську військову агресію. Наразі в області представниками Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області досліджені усі території, які постраждали під час війни. До єдиного реєстру збитків, заподіяних довкіллю внаслідок вторгнення російської федерації на територію України, станом на 31 грудня 2024 року внесено 39 подій.

Загальна сума збитків, завданих довкіллю внаслідок збройної агресії російської федерації та бойових дій на території Хмельницької області склала 1 482 440,566 тис. грн., вт.ч.:

за забруднення та засмічення земель – 1 250 188,476 тис. грн.;

за забруднення атмосферного повітря – 47 210,479 тис. грн.;

збитки природно-заповідного фонду – 17,478 тис. грн.

Найбільша шкода – 1 млрд. 018 млн. 591 тис. грн була заподіяна в результаті засмічення та забруднення земельних ресурсів внаслідок ракетного обстрілу 13 травня 2023 року об'єкта військової інфраструктури на території Хмельницької міської територіальної громади.

Також значної шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок засмічення та забруднення земельної ділянки, зазнав об'єкт на території міста Хмельницького.

Загальний розмір шкоди склав 30 млн. 77 тис. грн.

Крім того, внаслідок виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру спричиненої збройною агресією російської федерації на території міста Хмельницького, що призвело до пожежі та викидів неорганізованих

речовин в атмосферне повітря, шкоди зазнало атмосферне повітря. Сума шкоди склала понад 366 тис.грн.

За всіма випадками нанесення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру на території Хмельницької області, матеріали та розрахунки передані до Оперативного штабу при Державній екологічній інспекції України та правоохоронних органів з метою долучення до кримінальних справ та в подальшому стягнення збитків нанесених довікілью з російської федерації.

9.4.1 Шкода, завдана земельним ресурсам

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону, що визначено статтею 14 Конституції України.

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Використання власності на землю не може завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі, що передбачено статтею 1 Земельного кодексу України.

Земельний фонд України - землі в межах території України незалежно від форм власності, цільового призначення, правового режиму, господарського використання.

Частиною першою статті 19 Земельного кодексу України земельний фонд України поділяють на землі сільськогосподарського призначення, землі житлової та громадської забудови, землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, історико-культурного та рекреаційного призначення, землі лісгосподарського призначення, землі водного фонду, землі промисловості, транспорту, зв'язку й енергетики, оборони та іншого призначення.

Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 18 травня 2022 року № 295, затверджено Методику визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Ця Методика визначає процедуру визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, що включає втрати земельного фонду, а також пов'язану з ними упущену вигоду.

Інформаційною базою для визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації є акти обстеження земельних ділянок, акти комісій із визначення збитків власників землі та землекористувачів, звіти про експертну грошову оцінку земельних ділянок, первинні документи, облікові реєстри, бухгалтерська та

інша звітність, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку підприємств, установ та організацій, проектно-кошторисна документація, відомості Державного земельного кадастру, документація із землеустрою, дані дистанційного зондування Землі та інші документально підтвержені відомості.

Власники землі та землекористувачі, підприємства, установи та організації, земельним ділянкам яких були завдані шкода та збитки внаслідок збройної агресії Російської Федерації, інформують обласні, Київську міську державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації) про розмір завданої шкоди та збитків після їх визначення.

За інформацію Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області загальна сума збитків, завданих за забруднення та засмічення земель внаслідок збройної агресії російської федерації та бойових дій на території Хмельницької області – 1 250 188,476 тис. грн.

Найбільша шкода – 1 млрд. 018 млн. 591 тис. грн була заподіяна в результаті засмічення та забруднення земельних ресурсів внаслідок ракетного обстрілу 13 травня 2023 року об'єкта військової інфраструктури на території Хмельницької міської територіальної громади.

Також значної шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок засмічення та забруднення земельної ділянки, зазнав об'єкт на території міста Хмельницького. Загальний розмір шкоди склав 30 млн. 77 тис. грн.

9.4.2 Збитки, завдані водним ресурсам

Вода – це життя, але ворог використовує її як зброю, і мільйони українців позбавлені доступу до цього життєво важливого ресурсу. Ворог свідомо знищує гідротехнічні споруди, залишаючи людей без питної води, а річки та озера – отруює.

Усі води (водні об'єкти) на території України є національним надбанням Українського народу, однією з природних основ його економічного розвитку і соціального добробуту.

Водні ресурси забезпечують існування людей, тваринного і рослинного світу і є обмеженими та уразливими природними об'єктами.

В умовах нарощування антропогенних навантажень на природне середовище, розвитку суспільного виробництва і зростання матеріальних потреб виникає необхідність розробки і додержання особливих правил користування водними ресурсами, раціонального їх використання та екологічно спрямованого захисту, що визначено Водним кодексом України.

Водний кодекс, в комплексі з заходами організаційного, правового, економічного і виховного впливу, сприятиме формуванню водно-екологічного правопорядку і забезпеченню екологічної безпеки населення України, а також більш ефективному, науково обґрунтованому використанню вод та їх охороні від забруднення, засмічення та вичерпання.

Усі води (водні об'єкти) підлягають охороні від забруднення, засмічення, вичерпання та інших дій, які можуть погіршити умови водопостачання, завдавати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості земель та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод, що визначено статтею 95 Водного кодексу України.

Постановою Кабінету Міністрів України № 326 від 20.03.2022 року затверджено Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Відтак, збитки, завдані водним ресурсам, - напрям, що включає забруднення, засмічення, вичерпання та інші дії щодо водних ресурсів, які можуть погіршити умови водопостачання, завдати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості ґрунтів та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод.

Основні показники, які оцінюються:

збитки, заподіяні внаслідок забруднення та засмічення вод;

збитки, заподіяні внаслідок самовільного, зокрема незаконного, користування водними ресурсами;

збитки, заподіяні навколишньому природному середовищу в межах територіального моря, виключної (морської) економічної зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях.

Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методик, затверджених наказами Міндовкілля за поданням Держекоінспекції.

Відповідальною за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Держекоінспекція.

9.4.3 Шкода, завдана атмосферному повітрю

Атмосферне повітря є одним з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища.

Збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище є основними принципами Закону України «Про охорону атмосферного повітря».

Серед усіх компонентів природного середовища атмосферне повітря, мабуть, в найбільшому ступеню піддається негативним змінам від війни, тому що внаслідок ворожих ударів по великих промислових підприємствах, нафтобазах, гідроелектростанціях, інфраструктурі, житловим будівлям й

іншим важливим об'єктам в нього надходять у величезних кількостях шкідливі речовини, в тому числі токсичні, які впливають на здоров'я і життя людей і тварин, знищують унікальні екосистеми, що розташовані на території України.

Основними джерелами забруднення повітря та надходження шкідливих речовин від них під час воєнних дій є знищення бойової техніки, руйнування та горіння промислових підприємств, дизельні та паливні генератори, детонація боєприпасів, застосування заборонених міжнародними конвенціями боєприпасів, розмінування територій.

Наказом Міністерства довкілля та природних ресурсів України 13 квітня 2022 року № 175 затверджено Методику розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди.

Ця Методика визначає розрахунок маси неорганізованих викидів забруднюючих речовин або сумішей таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану, перелік яких визначено додатком 1 до цієї Методики, та визначення розмірів шкоди завданої такими викидами.

Фактичним забруднення атмосферного повітря вважається у разі, коли внаслідок надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану, від джерела викиду в атмосферне повітря здійснено неорганізований викид забруднюючих речовин або сумішей таких речовин.

Факти неорганізованого викиду забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря, а також їх масштаби встановлюються уповноваженими особами, які здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема, але не виключно, шляхом огляду місця події, даних дистанційного зондування землі, лабораторних досліджень атмосферного повітря, опрацювань висновків будь-яких експертиз, пояснення, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих з будь-яких джерел, оперативних повідомлень фізичних та юридичних осіб тощо.

За інформацією Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області загальна сума збитків, завданих за забруднення атмосферного повітря становить 47 210,479 тис. грн.

Крім того, внаслідок виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру спричиненої збройною агресією російської федерації на території міста Хмельницького, що призвело до пожежі та викидів неорганізованих речовин в атмосферне повітря, шкоди зазнало атмосферне повітря. Сума шкоди склала понад 366 тис.грн.

9.4.4 Втрати лісового фонду

Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцерозташуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах.

Усі ліси на території України, незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони зростають, та незалежно від права власності на них, становлять лісовий фонд України і перебувають під охороною держави, що визначено Лісовим кодексом України.

Масштаби екологічної шкоди українській території, спричиненої російською агресією, є величезними, хоча повний їх розмір наразі залишається невідомим через війну. Значні частини пошкодженого лісу перебувають на непідвладних територіях або є замінованими, відтак визначити ступінь збитків можливо лише за допомогою дистанційного зондування, тобто супутникових знімків, картографування та аналізу.

Військові дії та пов'язані з ними лісові пожежі серйозно підірвали функції екосистем, забруднюючи та знищуючи їх.

У період із початку повномасштабного вторгнення відбулись пожежі, що спричинені військовою агресією, є основною причиною знищення лісів.

Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 05 жовтня 2022 року № 414, затверджено Методику визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Ця Методика визначає порядок розрахунку обсягу шкоди та збитків, завданих лісовому фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Втрати лісового фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації включають шкоду, заподіяну державі, та збитки, заподіяні постійним лісокористувачам та власникам лісів на земельних ділянках лісогосподарського призначення, захисних насаджень лінійного типу, лісовим розсадникам, лісовим культурам та користувачам мисливських угідь.

Ця Методика застосовується для визначення шкоди та збитків, заподіяних земельним ділянкам лісогосподарського призначення, захисним насадженням лінійного типу, лісовим розсадникам, лісовим культурам та мисливським угіддям внаслідок збройної агресії Російської Федерації, що включає втрати лісових насаджень та пов'язані із ними:

- втрати лісогосподарського виробництва, спричинені обмеженням прав землекористувачів;

- втрати пошкодженої, втраченої заготовленої лісопродукції;

- неотримані доходи лісокористувачів, заподіяні тимчасовим зайняттям земельних ділянок, встановленням обмежень щодо їх використання, від:

- непроведення рубок (вартість лісопродукції, рентна плата);

- неможливості здійснювати побічне користування (зокрема заготівлю березового соку, ягід, грибів);

витрати на підготовку ґрунту під створення лісових культур;
витрати на вирощування садивного матеріалу у лісових розсадниках,
створення та догляд за лісовими культурами;

втрати мисливського господарства, внаслідок знищення або пошкодження вольєрів, інших біотехнічних споруд, мисливських тварин.

Факти заподіяння шкоди та збитків, заподіяних на землях лісогосподарського призначення, захисним насадженням лінійного типу, лісовим розсадникам, лісовим культурам та мисливським угіддям, а також їх масштаби встановлюються комісіями, створеними місцевими державними адміністраціями, на період воєнного стану – військові адміністрації, шляхом огляду по видільних земельних ділянок, даних дистанційного зондування землі, опрацювань висновків експертиз, пояснень, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих, зокрема, з офіційних джерел інформації, оперативних повідомлень фізичних та юридичних осіб тощо.

Відтак, наказом першого заступника начальника Хмельницької обласної військової адміністрації № 115/2023-н від 10.05.2023 року утворено комісію з визначення шкоди та збитків заподіяних земельним ділянкам лісогосподарського призначення, захисним насадженням лінійного типу, лісовим розсадникам, лісовим культурам та мисливським угіддям на території Хмельницької області внаслідок збройної агресії російської федерації.

9.4.5 Збитки, завдані природно-заповідному фонду

Землі природно-заповідного фонду – це ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Землі природно-заповідного фонду України, а також землі територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську цінність і є відповідно до статті 6 цього Закону об'єктами комплексної охорони, належать до земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення.

На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням. На землях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються в зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, забороняється будь-яка діяльність, що не забезпечує режим радіаційної безпеки.

У зв'язку з цим законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється

особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Українсько-російська війна призвела не тільки до людських жертв і руйнацій міст і сіл, але й до безпрецедентних наслідків для природних резерватів країни. Особливо це стосується об'єктів природно-заповідного фонду, які є важливими для збереження унікального природного спадку України. Території, які раніше служили заповідниками для різних видів рослин і тварин, тепер стали місцем воєнних дій. Знищені лісові масиви, забруднені водойми, змінені міграційні шляхи тварин – це лише декілька із численних наслідків війни для природи.

Унаслідок бойових дій страждають численні об'єкти природно-заповідного фонду: заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки, заказники й заповідні урочища. Війна порушує природний баланс: дикі тварини гинуть або змушені залишати свої звичні місця існування, тікаючи із зон бойових дій. Потрапляючи в нові середовища, вони можуть стати інвазійними або виявитися нездатними пристосуватися до нових умов. Окрім того, внаслідок бойових дій зникають рідкісні рослини.

Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 13 жовтня 2022 року № 424 затверджено Методику визначення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Ця Методика визначає порядок розрахунку розміру шкоди та збитків, завданих природно-заповідному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Визначення розмірів та обсягів шкоди та збитків, завданих ПЗФ збройною агресією Російської Федерації, здійснюється з метою:

прогнозування загальнодержавних та секторальних витрат на відновлення;

визначення обсягів компенсації державі за шкоду, заподіяну довкіллю, а також національному надбанню держави, до якого належить ПЗФ;

подання на цих підставах відповідних позовів на компенсацію до судових інстанцій, у тому числі – міжнародних.

Основним показником, який оцінюється, є збитки, завдані природним територіям та об'єктам внаслідок їх пошкодження чи знищення.

Факти заподіяння шкоди та збитків ПЗФ, а також їх масштаби встановлюються комісіями, створеними місцевими державними адміністраціями (на період воєнного стану – військовими адміністраціями) (далі – комісія), шляхом огляду територій ПЗФ, даних дистанційного зондування Землі, опрацювань висновків експертиз, експертів, пояснень, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих, з офіційних джерел інформації, повідомлень фізичних та юридичних осіб.

Відтак, наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації № 13/2023-н від 16.01.2023 року утворено комісію з визначення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного

фонду на території Хмельницької області внаслідок збройної агресії російської федерації.

У червні 2024 року Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області повідомила Департамент природних ресурсів та екології облдержадміністрації про те, що на території гідрологічного заказника місцевого значення «Старокостянтинівський» виникла надзвичайна ситуація воєнного характеру, яка спричинена збройною агресією російської федерації.

В свою чергу, 14.06.2024 року проведено комісійне обстеження території гідрологічного заказника місцевого значення «Старокостянтинівський» (далі – Заказник) щодо фіксування шкоди нанесеної території заказника внаслідок збройної агресії російської федерації, а саме шкоди, яка нанесена території заказника в результаті чергового ракетного обстрілу збройних сил російської федерації проти України.

Заказник представлений каскадом ставків, що об'єднуються в річку Іква. На території Заказника, майже на всю довжину водного плеса, зростають насадження вільшини, берези, червоної горобини, кущі шипшини та хвойні насадження. На території Заказника гніздиться велика кількість дикої водоплавної птиці, качки, сірі гуси, бекаси та білі лебеді, ондатри.

За результатами роботи комісії встановлено, що 14.06.2024 року внаслідок виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру спричиненої збройною агресією російської федерації відбулося влучання ракетного озброєння у водний об'єкт, що розташований в межах частини гідрологічного заказника місцевого значення «Старокостянтинівський».

За наслідками надзвичайної ситуації виявлено зміни фізичних показників якості води, а саме: вода у ставку каламутна, темного кольору, та загибель водних живих ресурсів. Кількість загиблих водних ресурсів виду «Короп» зафіксовано у кількості 56 штуки вагою 73 кілограми.

За інформацію Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області загальна сума збитків природно-заповідного фонду становить 17,478 тис. грн.

9.4.6 Відновлення територій, які постраждали внаслідок збройної агресії

Війна – це одне з найстрашніших випробувань для людства. Вона забирає життя, руйнує міста, шкодить економіці. Але ще один її наслідок, про який говорять менше, - це руйнування навколишнього середовища. Природа не має кордонів і не здатна захистити себе від обстрілів, техніки та забруднень. Екологічні наслідки війни можуть бути не менш руйнівними, ніж гуманітарні, і часто проявляються з часом, коли активні бойові дії вже завершені.

1. Забруднення ґрунтів і вод

Під час війни на землі вибухають снаряди, розливається пальне, горить техніка, застосовуються хімічні речовини. Усе це призводить до масштабного забруднення ґрунтів. У землю потрапляють важкі метали

(свинець, кадмій, мідь), залишки вибухових речовин, мастильні матеріали. Ці речовини здатні отруювати ґрунт десятиліттями.

Подібна ситуація і з водоймами. Через бойові дії пошкоджуються очисні споруди, каналізаційні системи та промислові об'єкти. Хімікати й нафтопродукти стікають у річки та озера, отруюючи не лише воду, а й усе живе, що в ній мешкає. У разі попадання таких речовин у підземні води – забруднення може поширитися на великі території та стати небезпекою для питного водопостачання.

2. Руйнування екосистем і втрата біорізноманіття

Війна порушує природний баланс. Під час боїв страждають ліси, поля, болота, заповідні території. Пожежі, вирубки, вибухи руйнують природні середовища існування тварин. Птахи, ссавці, земноводні – усі тікають або гинуть. У деяких випадках війна ставить під загрозу існування рідкісних і зникаючих видів.

На жаль, навіть національні парки та заповідники не можуть уникнути шкоди. Наприклад, під час бойових дій можуть бути заміновані природоохоронні території, через що туди неможливо потрапити для нагляду або проведення робіт. Такий стан може тривати роками, і за цей час природа сильно деградує.

3. Забруднення повітря

Під час війни повітря забруднюється через пожежі, вибухи, використання зброї, спалювання техніки. У повітря потрапляє велика кількість шкідливих речовин: чадний газ, діоксид азоту, сірки, важкі метали у вигляді пилу. Це не лише шкодить довкіллю, а й має серйозний вплив на здоров'я людей. У зоні бойових дій частіше трапляються захворювання дихальних шляхів, алергії, ракові хвороби.

Крім того, зруйновані інфраструктурні об'єкти – заводи, склади з хімікатами чи добривами – також спричиняють викиди небезпечних речовин в атмосферу.

4. Деградація ґрунтів і сільськогосподарських угідь

Війна часто проходить на сільськогосподарських територіях, де працювали фермери, вирощувались овочі, зернові, садові культури. Через рух військової техніки, окопи, вибухи земля ущільнюється, руйнується родючий шар ґрунту. У таких умовах вона втрачає здатність до відновлення.

Також небезпеку становлять міни та боєприпаси, що не розірвалися. Після війни велика частина орних земель потребує розмінування, а це – довгий, дорогий і небезпечний процес. Без цього неможливо вести сільське господарство, а отже – це загрожує продовольчій безпеці країни.

5. Пожежі та кліматичні наслідки

Військові дії часто спричиняють масштабні лісові пожежі. Це не лише знищує рослинність, а й призводить до викиду вуглекислого газу, який підсилює глобальне потепління. Руйнування екосистем порушує природне регулювання температури, вологості, балансу вуглецю в атмосфері.

Війна – це катастрофа не лише для людей, а й для природи. Її наслідки залишаються на роки, а іноді й десятиліття. Відновлення навколишнього

середовища після війни потребує чималих зусиль, часу й фінансів. Дуже важливо вже зараз документувати екологічні злочини, проводити оцінку шкоди та готуватися до екологічної реабілітації.

Першим кроком у процесі відновлення є оцінка екологічних збитків. Для цього проводять моніторинг стану ґрунтів, води, повітря, фіксують рівень забруднення небезпечними речовинами, а також виявляють залишки вибухонебезпечних предметів. Важливо вчасно очистити території від снарядів, паливно-мастильних матеріалів, важких металів та інших токсичних залишків війни.

Другим етапом є рекультивация і очищення природного середовища. Це включає вивезення заражених ґрунтів, фільтрацію вод, використання біотехнологій для відновлення родючості. Уражені ліси слід поступово відновлювати шляхом висадки дерев і збереження природного ландшафту.

Особлива увага має приділятися відновленню біорізноманіття. Потрібно створювати умови для повернення диких тварин, охороняти заповідні території та підтримувати екологічну рівновагу. Водночас важливо інтегрувати екологічні принципи у післявоєнне будівництво, зокрема створювати зелені зони, застосовувати екологічні матеріали та дотримуватися принципів сталого розвитку.

На державному рівні доцільно розробити цільову програму екологічного відновлення, посилити законодавство у сфері охорони природи та забезпечити фінансування екопроектів, у тому числі за підтримки міжнародних партнерів.

Отже, відновлення довкілля після війни – це складний, але необхідний процес. Його успішна реалізація сприятиме не лише поліпшенню екологічного стану, а й загальному оздоровленню країни та підвищенню якості життя її громадян.

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

10.1 Структура та обсяги промислового виробництва

	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу у 2024	
	тис. грн	у % до всієї реалізованої продукції
1	2	3
Промисловість	*	*
Добувна та переробна промисловість	*	*
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	*	*
Переробна промисловість	*	*
з неї	*	*
виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	*	*

1	2	3
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	*	*
виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	*	*
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	*	*
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	*	*
виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	*	*
виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	*	*
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	*	*
машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	*	*
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	*	*
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	*	*

* дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Промисловими підприємствами торік реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) на 132,5 млрд грн, що у розрахунку на одного мешканця становить 107,82 тис. гривень, що майже на 30,0 млрд грн більше ніж у 2023 році.

10.2 Вплив на довкілля

10.2.1 Гірничодобувна промисловість

Дані про видобуток основних видів продукції добувної промисловості наведено в таблиці

	Вироблено за 2023 рік	2023 р. до 2022 р., у %
1	2	3
Вапняк, флюс вапняковий та інший вапняковий камінь для виготовлення вапна й цементу (крім подрібненого вапнякового наповнювача та каменю вапнякового заданих розмірів), кг	606077597,0	*
Піски будівельні, такі як глинисті, каолінові, полевошпатові (крім кременистих та металоносних пісків), тис. т	*	*

1	2	3
Інший камінь дроблений (щебінь), який використовується як наповнювач бетону, для дорожнього покриття та подібних цілей (крім гальки, гравію та кременя), тис. т	2603364570,0	123,8

Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України за підтримки білорусі інформація надається за 2023 рік.

* дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації;
- відомості відсутні.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від підприємств добувної промисловості у 2024 році становили 543,4 т, що на 2,239 т менше ніж у 2023 році.

Протягом 2024 року на підприємствах добувної промисловості утворилося 143,164 т відходів (у 2023 році – 250,872 т).

10.2.2 Металургійна промисловість

Виробництво окремих видів продукції характеризується такими даними:

	Вироблено за 2023 рік	2023 р. до 2022 р., у %
Конструкції збірні будівельні з чавуну чи сталі, т	*	*
Котли центрального опалення, шт	*	*

Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України за підтримки білорусі інформація надається за 2023 рік.

* дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Протягом 2024 року на підприємствах металургійного виробництва утворилося 445,497 т відходів (у 2023 році – 2957,252 т).

10.2.3 Хімічна та нафтохімічна промисловість

Динаміка виробництва основних видів продукції характеризується такими даними:

	Вироблено за 2023	2023 р. До 2022 р., у %
1	2	3
Бутлі, пляшки, флакони, фляги та вироби подібні для транспортування або пакування продукції (стакани для сметани, йогурту тощо), місткістю 2 л і менше, з пластмас, млн. шт.	*	*
Вікна та їх рами, двері та їх коробки і пороги, з пластмас, тис. шт	32049	94,8
Цегла невогнетривка керамічна будівельна (крім виробів з борошна кам'яного кремнеземистого чи ґрунтів діатомітових), тис. м3	82247,6	83,6

1	2	3
Плитки, плити, черепиця та вироби подібні з цементу, бетону або каменю штучного (крім блоків та цегли для будівництва), кг	36781712,7	114,6
Блоки та цегла з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва, тис. т	*	*
Елементи конструкцій збірні для будівництва з цементу, бетону або каменю штучного, тис. т	*	*
Розчини бетонні, готові для використання, тис. т	400,95	120,7

Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України за підтримки білорусі інформація надається за 2023 рік.

* дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

10.3 Заходи з екологізації промислового виробництва

Екологізація виробництва – це перевага екологічних пріоритетів у виробничій діяльності, підвищення екологічної освіченості й свідомості управлінського персоналу, поступове проникнення екологічних нововведень у виробництво, екологічна модернізація виробництва.

Це процес поступового і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських та інших рішень, які дозволяють підвищувати ефективність використання природних ресурсів і умов поряд з покращенням або хоча б збереженням якості природного середовища. Це одна з головних вимог сучасності в умовах глобальної екологічної кризи. В соціально-економічному плані екологізація повинна спиратися на перехід до природозберігаючих методів господарювання, а в технічному - на екологізацію технологій виробництва і природокористування.

Екологізація промислових підприємств це складний та довготривалий процес, який потребує підтримки і стимулювання з боку держави.

Екологізація включає: ощадливу витрату сировини, комплексне використання природних ресурсів, створення нових технологій, що забезпечують маловідхідне виробництво, замкнуті цикли водообігу, утилізацію відходів. Отже, основними моментами екологізації є:

- ресурсозбереження;
- маловідхідне виробництво;
- технології використання й утилізації відходів;
- нові джерела енергії і палива

В даний час на кожного жителя Землі щорічно видобувається близько 20 т сировинних ресурсів, з котрих тільки 7,0 % переходить у кінцевий продукт, інша ж маса перетворюється на відходи. До них можна віднести залишки сировини, яку не можна використати, пусті породи, шлаки, пил. До відходів також відносять устаткування, що вибуває, і матеріали; відходи особистого споживання (харчові продукти, взуття, одяг, макулатуру тощо).

Відходи виробництва або вторинні ресурси - одне з основних джерел ресурсозбереження. Заходи щодо ресурсозбереження включають збирання, переробку вторинних ресурсів і економію первинної сировини.

Аналіз розвитку промисловості, масштабів і ступеня використання сировини, а також динаміки утворення і накопичення відходів і їхнього впливу на навколишнє середовище довів необхідність нового, ресурсозберігаючого, екологічно обґрунтованого підходу до організації маловідходного промислового виробництва.

На Хмельниччині продовжується розвиток альтернативних джерел енергії, серед яких найбільш динамічним сектором є сонячна енергетика.

Не менш важливою є галузь енергетики, заснована на використанні біопалива, яке виробляється з біомаси. Будівництво біогазової установки з комплексного виробництва електроенергії з біогазу, яке розпочалось у 2017 році, стало вагомим проектом на теренах Теофіпольської громади. У травні 2020 року було завершено будівництво та введено в експлуатацію III чергу біогазової установки по комплексному виробництву електроенергії з біогазу потужністю 6,0 МВт. Загальна потужність комплексу складає 21,6 МВт. Підприємством ТОВ «Теофіпольська енергетична компанія» залучено кредитні ресурси Європейського банку реконструкції та розвитку на будівництво біогазової установки для комплексного виробництва електроенергії. Сировиною вироблення електроенергії з біогазу є відходи тваринницьких підприємств (свиноферм), жому бурякового та силосу.

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

11.1 Тенденції розвитку сільського господарства

Відповідно форми статистичного звіту 4-сг вся посівна площа 2024 року становила 1 млн. 245 тис. га.(+42,2 тис. га до показника 2023 року).

Збільшення посівних площ відбулося за рахунок зростання обсягів сівби таких культур, як ярий ячмінь (+15 тис. га), соя (+32 тис. га), цукрові буряки (+8,3 тис.га), озимий ріпак (+ 3,7 тис. га).

Основну увагу сільгосптоваровиробники області приділяють виробництву продовольчого зерна. Посівні площі зернових і зернобобових культур займають у структурі посівних площ 43,0 % і становили відповідно по роках:

2022 рік – 556,2 тис. га;

2023 рік – 516,3 тис. га;

2024 рік - 523,9 тис.га.

Збільшується питома вага технічних культур в структурі посівних площ, зокрема ріпаку, соняшника та сої. У 2024 році посівна площа технічних культур становила 541,1 тис.га, або 43,0 % в структурі посівних площ.

Впровадження сучасних технологій вирощування сприяє збільшенню валового виробництва зерна, яке становило у 2024 - 4,0 млн. тонн (+0,2 млн. тонн до обсягів 2023 року). Крім того, у 2024 році вироблено цукрових буряків - 2,3 млн. тонн, що на 0,5 млн. тонн більше попереднього року. Щорічно зростає самозабезпеченість населення області картоплею, овочами та плодоягідною продукцією.

11.2 Вплив на довкілля

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря по сільському господарству, лісовому та рибному господарству у 2024 році становили 2,555 тис. т, у 2023 році – 2,689 тис. т, що на 0,134 тис. т. менше.

На підприємствах сільського господарства протягом 2024 року утворилося 121528,196 т відходів (у 2023 році – 125438,088 т).

Сільськогосподарськими підприємствами області у 2024 році скинуто в поверхневі водні об'єкти 18,374 млн м³ зворотних вод, у 2023 році – 19,456 млн м³ зворотних вод, що на 1,082 млн м³ менше.

11.2.1 Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювальні землі та під багаторічні насадження

Відповідно оперативної звітності протягом 2024 року під всі сільськогосподарські культури було внесено 115,3 тис. тонн мінеральних добрив (+10,9 тис. тонн до попереднього року), що становить 150 кг діючої речовини на 1 гектар посівної площі. Органічних добрив внесено 919 тис. тонн або 1,1 тонн на 1 га посівної площі.

11.2.2 Використання пестицидів

За 2024 рік засоби захисту рослин були внесені на площі 766,5 тис. га у кількості 1,6 тис. тонн, в тому числі: гербіциди – 1,1 тис. тонн, інсектициди – 98,5 тонн, фунгіциди – 356 тонн, інші пестициди – 45,5 тонн. Середньозважений показник внесення пестицидів становить – 2 кг на 1 га посівів. Крім того, проводиться боротьба з шкочинними об'єктами шляхом застосування біологічного методу. Протягом 2024 року внесено близько 50 тонн біологічних засобів захисту рослин.

11.2.3 Екологічні аспекти зрошення та осушення земель

В області використовується 117 тис. га осушених земель, які широко використовуються у загальному землеробстві. Крім того, на площах, які зайняти садками та ягідниками на площа близько 1,2 тис. га застосовується краплинне зрошення.

11.2.4 Тенденції у тваринництві

Показники роботи в галузі тваринництва станом на 01.01.2025 року				
Всі категорії господарств				
Поголів'я (тис. голів)	2023 рік	2024	до 01.01.2024 р.	
			+,-	%
ВРХ - всього	212,4	198,2	-14,2	93,9
в т.ч корів	118,0	108,7	-9,3	92,1

свиней	377,5	348,1	-29,4	92,2
вівці і кози	39,7	37,3	-24	94,0
птиці	7685,4	5130,6	-2554,8	66,8
Виробництво продукції (тис.тонн)				
Реалізація мяса	102,2	103,3	+1,1	101,1
Виробництво молока	679,4	655,6	-23,8	96,5
Виробництво яєць (млн.шт)	933,4	774,3	-159,1	83,0
Виробництво вовни, кг	5560	5556	-4,0	99,9
Сільськогосподарські підприємства (всіх форм власності та господарювання)				
Поголів'я (тис.голів)	2023 рік	2024 рік	до 01.01.2024 р.	
			+, -	%
ВРХ - всього	65,4	70,4	+5,0	107,6
в т.ч корів	27,6	29,1	+1,5	105,4
свиней	266,6	246,5	-20,1	92,5
овець та кіз	14,1	13,7	-0,4	97,2
птиці	5446,5	2953,8	-2492,7	54,2
Виробництво продукції (тис.тонн)				
Реалізація мяса	56,6	61,0	+4,4	107,8
Виробництво молока	234,6	256,6	+22,0	109,4
Виробництво яєць (млн шт)	755,4	604,6	-150,8	80,0
Населення				
Поголів'я (тис.голів)	2023 рік	2024 рік	до 01.01.2024 р.	
			+, -	%
ВРХ - всього	147,0	127,8	-19,2	86,9
в т.ч корів	90,4	79,6	-10,8	88,1
свиней	110,9	101,6	-9,3	91,6
овець та кіз	25,6	23,6	-2,0	92,2
птиці	2238,9	2176,8	-62,1	97,2
Виробництво продукції (тис.тонн)				
Реалізація мяса	45,6	42,3	-3,3	92,8
Виробництво молока	444,8	399,0	-45,8	89,7
Виробництво яєць (млн шт)	178,0	169,7	-8,3	95,3

11.3 Органічне сільське господарство

Окремі агроформування області впроваджують принципи органічного землеробства. На даний час компанією «Органік стандарт» сертифіковано 15 підприємств на площі 10,8 тис.га, які працюють за принципами органічного виробництва. Зацікавленість підприємств області щодо ведення органічного сільського господарства поширюється, чому сприяє активна роз'яснювальна робота з боку Управління та відповідних громадських організацій.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

12.1 Структура виробництва та використання енергії

Динаміка використання паливно-енергетичних ресурсів

	2020	2022	2023	2024
Споживання паливно-енергетичних ресурсів на енергетичні цілі, тис. т умов.палив	*	**	**	**
Темп зміни, % до обсягу 2000 р.	*	**	**	**
Споживання електроенергії, млн. кВт.год	1711,0	**	**	**
Темп зміни, % до обсягу 2000 р.	*	**	**	**
Споживання палива, тис.т у.п.	*	**	**	**
Темп зміни, % до обсягу 2000 р.	*	**	**	**
Споживання теплоенергії, тис.Гкал	1092,3	**	**	**
Темп зміни, % до обсягу 2000 р.	*	**	**	**

*показник не розраховується.

**у зв'язку з веденням воєного стану на території України інформація за 2024 рік відсутня, тому дані надаються станом на 01.01.2020 року.

Викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами паливно-енергетичного комплексу у 2024 році

	Кількість підприємств	Обсяги викидів, тис. т	Обсяг викидів на одиницю реалізованої продукції, кг/грн	Темп зміни, % порівняно з 2023 роком	
				обсягів викидів	викиди на одиницю продукції
1	2	3	4	5	6
Усього стаціонарними джерелами, у тому числі за видами діяльності:	-	-	-	-	-
виробництво електроенергії ХАЕС*	-	-	-	-	-

- у зв'язку з веденням воєного стану на території України інформація за 2024 рік відсутня.

Динаміка споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти у 2024 році

Енергетичні матеріали та продукти перероблення нафти		Приріст, зниження (-, +) в порівнянні з 2023 роком
Вугілля кам'яне, тис. т.	-	-
Газ природний, млн. м ³	-	-
Бензин моторний, тис. т.	-	-
Газойлі (паливо дизельне), тис. т.	-	-
Мазути топкові важкі, тис. т.	-	-

- у зв'язку з веденням воєного стану на території України інформація за 2024 рік відсутня.

12.2 Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

Динаміка використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти

	2020	2022	2023	2024
1	3	4	5	6
ВСЬОГО, т умовного палива	1005974,7	**	**	**
Первинні види палива:				
вугілля кам'яне, т	к	**	**	**
газ природний, тис. м ³	296535,4	**	**	**
дрова для опалення, м ³ щільних	71632,5	**	**	**
інші види первинного палива, т умовного палива	*	**	**	**
Продукти переробки палива:				
кокс та напівкокс з вугілля кам'яного, кокс газовий, т	к	**	**	**
бензин авіаційний, т	-	**	**	**
бензин моторний, т	9986,4	**	**	**
дистилати нафтові легкі, фракції легкі інші, т	к	**	**	**
паливо для реактивних двигунів типу гас, т	-	**	**	**
гас для технічних цілей, т	*	**	**	**
гас освітлювальний, т	*	**	**	**
гас, т	5,0	**	**	**
газойлі (дизельне паливо), т	124375,5	**	**	**
мазути паливні важкі, т	2984,3	**	**	**
масла мастильні для процесів очищення, т	-	**	**	**
оливи та мастила нафтові, дистилати нафтові важкі, т	2792,6	**	**	**
пропан і бутан скраплені, т	5421,2	**	**	**
вазелін нафтовий, парафін, озокерит, інші мінеральні воски, т	-	**	**	**
бітум нафтовий і сланцевий, т	37561,2	**	**	**
мастила відпрацьовані, т	-	**	**	**
присадки до мастил та палива, т	-	**	**	**
інші види нафтопродуктів, т умовного палива	*	**	**	**
інші види нафтопродуктів, т	7,5	**	**	**
кам'яновугільний газ, одержаний шляхом перегонки в коксових печах, тис м ³	-	**	**	**
інші продукти переробки палива, т умовного палива	*	**	**	**

- інформація відсутня;

к- дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації;

* показник не розраховується;

** у зв'язку з веденням воєного стану на території України інформація за 2024 рік відсутня.

12.3 Вплив енергетичної галузі на довкілля

Енергетична галузь – це промисловість в сфері переробки, використання та вироблення енергетичних ресурсів для створення певного виду енергії. Ця промисловість є джерелом енергії практично для всіх галузей промисловості в різних країнах.

Актуальність і вдосконалення енергетики стає базою для більшості виробничих галузей ринку.

У діяльність енергетичної галузі входить:

Добування паливно-енергетичних ресурсів, їх обробка або переробка. Такі процеси дуже дорогі і вимагають великого досвіду і знань;

Транспортування енергетичних ресурсів до місць їх переробки та обробки;

Будівництво, установка і обслуговування енергетичних установок і електростанцій;

Удосконалення обслуговування енергетичних комплексів.

Отже, енергетика – одна з домінуючих галузей промисловості, яка бере участь у формуванні всіх галузей і є невід’ємною частиною всього промислового комплексу будь-якої держави.

На сьогодні у світі працює близько 400 атомних електростанцій (АЕС). Вони забезпечують майже 10 % енергії, що виробляється на Землі.

В Україні атомні електростанції займають провідне місце, виробляючи близько 45 % електроенергії. Проте їхня експлуатація пов’язана з низкою екологічних проблем. До них можна віднести: утилізацію радіоактивних відходів; великі об’єми теплових забруднень; виробництво та розповсюдження ядерної зброї.

У процесі роботи на атомних електростанціях використовують як паливо радіоактивні елементи - уран, торій і плутоній. Отримання енергії базується на реакціях радіоактивного розпаду елементів, що відбувається в реакторах. Проте після використання паливні відходи досить радіаційні і небезпечні для всього живого, тому потребують тисячолітньої ізоляції для остаточного розпаду. На сьогодні немає прийнятої екологічної програми утилізації радіоактивних відходів у будь-якій формі.

Серйозний вплив атомних електростанцій на навколишнє середовище виявляється у регіональних змінах кліматичних умов у зв’язку з концентрацією великих обсягів теплових викидів на порівняно невеликих територіях.

Проблема запобігання забрудненню навколишнього середовища продуктами згоряння органічних палив ускладнюється процесом урбанізації, який сприяє економічному розвитку. Санітарне законодавство, яке обмежує викиди шкідливих домішок у навколишнє середовище при виробництві електроенергії, у різних країнах різне.

У промислово розвинутих країнах встановлені гранично допустимі концентрації (ГДК) речовин, які забруднюють повітря та водойми. Теплові викиди ТЕС менш помітні для навколишнього населення, ніж викиди

забруднюючих речовин. При будівництві електростанцій тепловий скид існуючими нормативами не обмежують, а лише вимагають, щоб підігрів води у водоймах не перевищував її природної температури влітку на 30°C, а взимку на 50°C. Щодо температури та кількості газових викидів в атмосферу ніяких обмежень не існує. Таким чином, задача запобігання шкідливому тепловому забрудненню водного басейну для ТЕС – це скорочення теплових скидів, які безперервно збільшуються, шляхом підвищення економічності електростанцій та раціональна організація розсіювання тепла у просторі з переводом його частини у прихований стан випаровуванням нагрітої води. Одним з найбільш перспективних та радикальних напрямків у запобіганні викидами забруднюючих речовин в атмосферу та природні водойми є зміна технології виробництва електроенергії, котра дозволила б значно скоротити шкідливі викиди. Проблема запобігання забрудненню водних басейнів може бути вирішена більш просто та досконало, ніж захисту атмосферного повітря, оскільки основними відходами енергетичного виробництва є газоподібні продукти, котрі викидаються в атмосферу. Особливо поставлене питання про запобігання забрудненню земельних угідь золівдвалами. Для зменшення забруднення місцевості ТЕС твердими відходами необхідно вживати заходів щодо поставки на електростанції палив з меншим вмістом породи, а також збільшувати масштаби використання у народному господарстві золи та шлаку. Актуальними є проблеми створення нефільтрованих золівдвалів, а також біологічні та агротехнічні питання пов'язані з рекультивацією відпрацьованих золівдвалів.

12.4 Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Використання відновлювальних джерел енергії (далі – ВДЕ) на сьогодні є одним із пріоритетних напрямів розвитку європейської енергетики, що обумовлено низкою чинників, основними серед яких є: запобігання енергетичній нестабільності країн, пов'язаної з енергетичними кризами, та скорочення залежності від імпорту енергоносіїв; необхідність зменшення обсягів шкідливих викидів, що утворюються в процесі використання традиційних енергоносіїв; збереження запасів енергоресурсів для майбутніх поколінь.

До відновлювальних джерел енергії належать періодичні або сталі потоки енергії, що розповсюджуються в природі і обмежені лише стабільністю Землі як космопланетарного елемента: променева енергія Сонця, вітер, гідроенергія, природна теплова енергія тощо.

Альтернативні джерела енергії – енергетична галузь, що спеціалізується на отриманні та використанні енергії з відновлювальних джерел енергії. До нетрадиційних відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) відносять гідроелектростанції (великі, середні та малі), геотермальну, сонячну, фотоелектричну та теплову енергію, енергії припливів, хвиль океану, вітру, тверду біомасу, гази з біомаси, рідкі біопалива та відновлювані

муниципальні відходи, а також теплову енергію, що «створюється» завдяки тепловим насосам, торф, шахтний метан та вторинні джерела енергії, такі як: скидне тепло, промислові відходи, тиск доменного газу та природного газу під час його транспортування, які є досить перспективними для ефективного використання на території нашої держави. Нещодавно до альтернативних видів енергетики додали ще один - енергію, яка виробляється з соломи.

Використання альтернативних джерел енергії значно заощаджує природне органічне паливо, яке відноситься до невідновних джерел природних ресурсів, у глобальному масштабі зменшується емісія парникових та токсичних газів в атмосферу.

В Україні розвиток альтернативної енергетики є одним з важливих питань, через нестачу традиційних енергетичних ресурсів. Для отримання енергії з поновлюваних джерел, уряд докладає інтенсивні зусилля. Так, в країні вже декілька років діє «зелений тариф», за яким держава, купує у підприємств електроенергію, вироблену з використанням відновлювальних джерел енергії – сонця, вітру, біомаси, а також води.

Як показує практика, основним мінусом впровадження «зелених» тарифів є підвищення цін на електроенергію для кінцевих споживачів або необхідність значного фінансування цього сектору з державного бюджету. Крім того, значним недоліком є складність прогнозування, контролю та своєчасного регулювання кількості виробників електроенергії за таким тарифом. Повільне коригування занадто високих «зелених» тарифів може мати наслідком значні витрати держави, що в свою чергу може вплинути на стабільність енергосистеми в цілому.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

13.1 Транспортна мережа Хмельницької області

13.1.1 Структура та обсяги транспортних перевезень

	Пасажиро- оборот млн.пас.км	Перевезено (відправлено) пасажирів млн.	Вантажо- оборот млн.ткм	Перевезено (відправлено) вантажів млн.т
1	2	3	4	5
Транспорт	-	-	-	-
Залізничний	-	-	-	-
Автомобільний	-	-	-	-
Водний	-	-	-	-
Авіаційний	-	-	-	-
Тролейбусний	-	-	-	-

- інформація відсутня.

13.1.2 Склад парку та середній вік транспортних засобів

Групування автомобілів за конструкцією, яка дозволяє використовувати паливо (незалежно від фактичного використання палива)

Тип автомобіля (одиниць)	Всього	За видами палива					
		бензин	дизпаливо	зріджений нафтовий газ	стиснений газ	стиснений природний газ і бензин	дизпаливо та стиснений природний газ
Автомобілів - всього	263882**	*	*	*	*	*	*
Легкові автомобілі	212700**	-	-	-	-	-	-
Вантажні бортові	11969**	-	-	-	-	-	-
Самоскиди	11876**	-	-	-	-	-	-
Сідлові тягачі	4809**	-	-	-	-	-	-
Пасажирські автобуси	10832**	-	-	-	-	-	-
Спеціальні автомобілі	8761**	-	-	-	-	-	-
Інші автомобілі	2935**	-	-	-	-	-	-

* у зв'язку із відміненням техогляду автомобілей ДАІ та статистичної форми 4ТЗ «Кількість та технічний стан автомобілів, автобусів, мототранспорту, причепів (напівпричепів)» інформація про групування автомобілів за видами палива відсутня;

** у зв'язку з відсутністю даних інформація представлена за 2012 рік.

У зв'язку із відміненням техогляду автомобілей державною автомобільною інспекцією та статистичної форми 4ТЗ «Кількість та технічний стан автомобілів, автобусів, мототранспорту, причепів (напівпричепів)» інформація про групування автомобілів за терміном експлуатації відсутня.

13.2 Вплив транспорту на довкілля

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від рухомих джерел викидів у Хмельницькій області за 2024 рік не розраховувались Головним управлінням статистики в Хмельницькій області, так як не входять до її плану робіт. Автотранспортний парк області за останні роки має тенденцію до постійного збільшення.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області, тис. т

Роки	Вантажні автомобілі	Пасажирські автобуси	Пасажирські легкові автомобілі	Спеціальні легкові автомобілі	Спеціальні нелегові автомобілі
2000	13,4	3,0	3,2	1,0	2,5
2015	7,2	0,8	2,8	0,4	1,0
2018	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-
2021	-	-	-	-	-
2022	-	-	-	-	-
2023	-	-	-	-	-
2024	-	-	-	-	-

* інформація про викиди від пересувних джерел в Головному управлінні статистики в Хмельницькій області відсутня, т.я. не входить до плану робіт Держкомстату України.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива

Роки	Обсяги викидів, тис. т	У тому числі від використання			Частка викидів забруднюючих речовин від використання бензину у загальних обсягах викидів, %
		бензину	газойлів (дизельного палива)	зрідженого та стисненого газу	
1	2	3	4	5	6
2000	51,6	47,0	3,0	1,6	91,1
2015	57,2	27,9	18,0	11,3	48,8
2018	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	-
1	2	3	4	5	6
2021	-	-	-	-	-
2022	-	-	-	-	-
2023	-	-	-	-	-
2024	-	-	-	-	-

* інформація про викиди від пересувних джерел в Головному управлінні статистики в Хмельницькій області відсутня, т.я. не входить до плану робіт Держкомстату України.

13.3 Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля

Транспорт - один з найважливіших компонентів суспільного і економічного розвитку, який поглинає значну кількість ресурсів і надає серйозний вплив на навколишнє середовище. При всій важливості

транспортного комплексу як невід'ємного елемента економіки, необхідно враховувати його негативний вплив на природні екологічні системи.

Транспортний комплекс, що включає автомобільний, морський, водний, залізничний і авіаційний види транспорту - один з найбільших забруднювачів атмосферного повітря.

Проблема забруднення відпрацьованими газами є глобальною. У всьому світі кількість моторних транспортних засобів з кожним днем збільшується в геометричній прогресії. Погіршення стану навколишнього середовища, зниження імунітету населення, зростання багатьох інших захворювань – це далеко не повний перелік наслідків діяльності двигунів внутрішнього згоряння (ДВЗ).

Відомим є той факт, що джерелами забруднення повітряного басейну під час експлуатації автотранспорту є двигуни внутрішнього згоряння, які викидають в атмосферу відпрацьовані гази та паливні випаровування. У відпрацьованих газах виявлено близько 280 компонентів продуктів повного та неповного згоряння нафтових палив, а також неорганічні сполуки тих чи інших речовин, які є в паливі.

На сьогодні основними заходами щодо зниження шкідливого впливу автотранспорту на атмосферне повітря є: перехід автомобілів на газове паливо; використання альтернативних видів палива, наприклад скрапленого нафтового газу, природного газу, етанолу, метанолу і метану; використання присадок для покращення технологічних та екологічних характеристик палива; раціональна організація перевезень та руху; вдосконалення доріг; більш детальний вибір парку рухомого складу і його структури; оптимальна маршрутизація автомобільних перевезень; організація і регулювання дорожнього руху; раціональне керування автомобілем; удосконалення ДВЗ та постійна їх підтримка у справному технічному стані. Альтернатива двигуну внутрішнього згоряння, який виробляє вихлопні гази, відома: електромобіль.

14. СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО

14.1 Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

Світові тенденції до зростання загальних обсягів споживання потребують збільшення використання природних ресурсів, що негативно впливає на довкілля. Тільки за допомогою економічної експлуатації природних умов і ресурсів, при ефективному їх відтворенні, можна запобігти шкідливим наслідкам промислової і господарської діяльності людства.

Процес споживання безумовно є одним з найважливіших складників господарювання. Споживання виступає каталізатором багатьох економічних процесів. Споживчий попит відіграє, як правило, позитивну роль для економіки, оскільки дозволяє виробникам створювати робочі місця, сплачувати податки, провадити інвестиційну діяльність, розвивати соціальну сферу, проте руйнування природного середовища, в тому числі і через надмірне розростання надуманих нужд, є, очевидно, більш масштабною

проблемою. Надмірне, марнотратне вживання продукції активізує масове виробництво, що, в свою чергу, призводить до виснаження природно-ресурсного потенціалу. На сьогодні зусилля науковців спрямовані на пом'якшення постійно зростаючого тиску на довкілля. Завдяки досягненням у галузі біотехнологій деяким країнам вдається балансувати на межі виживання. Проте на даний момент розвиток інноваційних технологій нездатний нівелювати негативний антропогенний вплив на природне середовище. Хоча, можливо, у майбутньому ситуація зміниться.

Дещо знизити тиск господарської системи на екологічний потенціал за умов панування глобального капіталу можна за допомогою активізації міжнародного руху за дотримання принципів етичного споживання. Основними завданнями такого руху повинні стати: просвітницька діяльність, спрямована на інформування споживачів щодо вмісту продукції; тиск на виробників, які використовують ембріональні матеріали, застосовують канцерогенні речовини, виготовляють неякісну продукцію тощо; обмеження надмірної, неправдивої реклами, викриття аморальної, антисоціальної діяльності виробників.

Основними шляхами подолання вад сучасної системи господарювання можуть бути: обмеження надмірного, нездорового споживання (через самообмеження покупців); пошук та створення технологій регенерації природного середовища (ситуація в цьому напрямі досить складна, більшість так званих «зелених» технологій можна назвати екологічно нейтральними, а не такими, що сприяють відновленню довкілля); негайне реагування на порушення етичних норм розробниками новітніх технологій виробництва.

Стале виробництво – це виробництво товарів та послуг, які відповідають базовим потребам і покращують якість життя при мінімальному використанні природних ресурсів і токсичних матеріалів, а також при мінімальному обсязі утворених відходів і забруднюючих речовин на протязі всього життєвого циклу продукції чи послуги, щоб не ставити під загрозу потреби майбутніх поколінь.

Ефективний шлях до сталого розвитку створюють такі підходи до виробництва:

чисте виробництво – безперервне застосування комплексної екологічної стратегії до процесів, продукції, послуг з метою підвищення загальної ефективності та зниження ризиків для людства і навколишнього природного середовища;

ресурсоефективне та більш чисте виробництво – ефективний підхід до аналізування виробничих процесів з метою: підвищення ефективності використання сировини, енергії та води; зменшення негативного впливу на навколишнє середовище за рахунок зменшення кількості відходів та викидів виробництва у місцях їхнього утворення; зменшення шкідливого впливу продукції на навколишнє середовище на протязі її життєвого циклу;

низьковуглецеве виробництво – постійне скорочення загального обсягу викидів парникових газів на одиницю продукції чи послуги.

Необхідною складовою сталого виробництва є екологізація технологій – впровадження у виробництво і повсякденне життя людей таких виробничих процесів, які при максимальному одержанні високоякісного продукту можуть забезпечити збереження екологічної рівноваги в природному середовищі і не будуть сприяти його забрудненню.

Екологізація включає: ощадливу витрату сировини, комплексне використання природних ресурсів, створення нових технологій, що забезпечують маловідходне виробництво, замкнуті цикли водообігу, утилізацію відходів. Отже, основними моментами екологізації є:

- запровадження заходів з ресурсозбереження;
- впровадження маловідходного виробництва;
- використання технологій переробки й утилізації відходів;
- використання альтернативних джерела енергії і палива.

Серед головних пріоритетів досягнення сталого розвитку в Україні треба ставити необхідність створення соціально-економічної системи, здатної до постійного удосконалення та спрямованої на екологізацію виробництва.

Головними завданнями у сфері екологізації мають стати:

- забезпечення переходу економіки на інноваційну модель розвитку;
- структурна перебудова економіки шляхом прискорення розвитку високотехнологічних галузей, всебічний розвиток вітчизняних інформаційних технологій;
- упровадження сталих економічних механізмів природокористування та імплементація екологічної складової в системі національних рахунків;
- стимулювання впровадження екологобезпечних, енергетично ефективних та ресурсощадних технологій;
- розвиток технологій замкнутого циклу і технологій очищення, перероблення та утилізації відходів;
- підтримка екологічно ефективного виробництва енергії, враховуючи використання відтворювальних джерел енергії та вторинних енергетичних ресурсів та ін.

15 вересня 2017 року – Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку.

Глобальні ЦСР були затверджені у 2015 році на саміті ООН з питань сталого розвитку. За ініціативи Уряду України та за сприяння системи ООН в Україні протягом року тривав відкритий та інклюзивний процес адаптації ЦСР. Беручи до уваги принцип «нікого не залишити осторонь» та використовуючи широкий спектр інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів, була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання).

З метою забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення

зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина підписано Указ Президента України від 30.09.2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Цілі сталого розвитку в Україні становитимуть нову систему взаємоузгоджених управлінських заходів за економічним, соціальним та екологічним (природоохоронним) вимірами, спрямовану на формування суспільних відносин на засадах довіри, солідарності, рівності поколінь, безпечного навколишнього середовища. Основою сталого розвитку є невід’ємні права людини на життя та повноцінний розвиток.

Нові цілі мають забезпечити інтеграцію зусиль щодо економічного зростання, прагнення до соціальної справедливості і раціонального природокористування, що потребує глибоких соціально-економічних перетворень в Україні та нових підходів до можливостей глобального партнерства.

В Україні у процесі визначення ЦСР, відповідних завдань та показників на довгострокову перспективу необхідно враховувати глобальні орієнтири розвитку, принципи сталого розвитку та суспільну думку щодо бачення майбутнього розвитку.

Світовий досвід свідчить, що суспільний прогрес значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями підтримки економічного зростання, конкурентоспроможності бізнесу, забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності. Для досягнення довгострокових цілей необхідно послідовно виконувати визначені коротко- та середньострокові завдання.

Передумовами досягнення всіх без винятку цілей розвитку є якісне управління, викорінення корупції, суспільна підтримка. Відповідно належне управління, чесна та прозора влада, участь населення у прийнятті рішень та контролюванні їх виконання мають враховуватись при формулюванні стратегічних цілей.

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

15.1 Національна та регіональна екологічна політика

Національна екологічна політика спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров’я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Головною метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров’я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем.

Відповідно до Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року», якого, національна екологічна політика спрямована на досягнення наступних стратегічних цілей:

формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва;

забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України;

забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України;

зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення;

удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Досягнення цілей державної екологічної політики здійснюватиметься двома етапами до 2025 року передбачається стабілізація екологічної ситуації шляхом закріплення змін у системі державного управління, які відбулися шляхом реформування системи державного екологічного управління, імплементації європейських екологічних норм і стандартів, удосконалення систем екологічного обліку та контролю, впровадження фінансово-економічних механізмів стимулювання екологічно орієнтованих структурних перетворень в економіці, впровадження механізмів стимулювання підприємств до енергоефективності, впровадження електронного урядування, поширення екологічних знань, а також підвищення екологічної свідомості суспільства, інформатизація сфери охорони навколишнього природного середовища та природокористування усіх рівнів.

Наступним етапом до 2030 року передбачається досягнення істотних зрушень щодо покращення стану навколишнього природного середовища шляхом збалансованості між соціально-економічними потребами та завданнями у сфері збереження навколишнього природного середовища, забезпечення розвитку екологічно ефективного партнерства між державою, суб'єктами господарювання та громадськістю, сталого низьковуглецевого розвитку, який стане додатковим стимулом соціально-економічного розвитку України.

Екологічна політика Хмельницької області спрямована на формування та впровадження екологічно і економічно збалансованої системи природокористування; збереження і підтримку цілісності природних систем та їх функцій життєзабезпечення; вирішення екологічних проблем регіону; поліпшення стану навколишнього природного середовища та запобігання його забрудненню; ефективного використання природних ресурсів області; реалізацію в області міжнародних угод та зобов'язань, що ратифіковані в Україні.

В 2024 році обласна екологічна політика реалізовувалась через Програму охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки, затверджену рішенням обласної ради від 08.04.2021 року № 43-4/2021 (далі - Програма).

Реалізація природоохоронних заходів за відповідними напрямками Програми здійснювалась у два етапи:

I етап: 2021 – 2023 роки, II етап: 2024 - 2025 роки за такими основними напрямками:

Напрямок 1. Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня, екологічної безпеки – виконання заходів з охорони атмосферного повітря, охорони і раціонального використання водних ресурсів і земель;

Напрямок 2. Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі – збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та розробка місцевих схем формування національної екологічної мережі в межах області, у тому числі: створення об'єктів природно-заповідного фонду на територіях, що відповідають умовам забезпечення ефективної охорони природних комплексів, збереження природних ландшафтів на ділянках, що мають історико-культурну цінність, збереження природних ландшафтів на землях промисловості, транспорту, зв'язку, оборони;

Напрямок 3. Підвищення рівня суспільної екологічної свідомості – виконання науково-дослідних, проектних робіт, пропаганда екологічних знань, видання поліграфічної продукції з екологічної тематики, сприяння громадській діяльності у сфері охорони довкілля.

Напрямок 4. Організація системи екологічного моніторингу довкілля – розроблення та удосконалення програмних засобів для автоматизації формування інформаційних потоків, створення електронних картографічних матеріалів Хмельницької області та програмного забезпечення з їх обробки для подальшого впровадження геоінформаційної системи щодо комплексної оцінки стану довкілля, розробка програмного забезпечення для інтерактивного доступу громадськості до інформації про стан довкілля на базі геоінформаційної системи.

В області діяли екологічно спрямовані програми:

1) Програма охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки, затверджена рішенням Хмельницької обласної ради від 08.04.2021 року № 43-4/2021;

2) Програма державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря на 2022-2026 роки Хмельницької зони затверджена наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 01.12.2022 року № 509/2022-н;

3) Обласна цільова програма розвитку лісового господарства Хмельницької області на 2023-2027 роки затверджена наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 26.12.2022 року № 561/2022-н;

4) Програма розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на 2023-2027 роки затверджена наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 21.11.2022 року № 483/2022-н;

5) Програма розвитку земельних відносин у Хмельницькій області на 2023-2027 роки затверджена наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 06.07.2023 року № 172/2023-н;

6) Програма розвитку рибного господарства Хмельницької області на 2024-2029 роки затверджена наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 25.04.2024 року № 78/2024-н.

15.2 Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

Департамент природних ресурсів та екології Хмельницької обласної державної адміністрації є структурним підрозділом обласної державної адміністрації, що утворений головою обласної державної адміністрації, входить до її складу і в межах Хмельницької області забезпечує виконання покладених на Департамент завдань, зокрема:

забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, екологічної та в межах своєї компетенції радіаційної безпеки, заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами;

здійснення управління та регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, забезпечення екологічної та в межах своєї компетенції радіаційної безпеки, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, формування, збереження та використання екологічної мережі.

інформування населення через засоби масової інформації про стан навколишнього природного середовища на відповідній території, оперативне оповіщення про виникнення надзвичайних екологічних ситуацій та про хід виконання заходів щодо їх ліквідації.

Протягом 2024 року обласна рада, обласна військова адміністрація та її структурні підрозділи, територіальні органи центральних органів виконавчої влади, що діють у Хмельницькій області, брали участь у розробці нових нормативно-правових актів, спрямованих на покращення екологічного стану у області.

Так, Начальником Хмельницької обласної військової адміністрації у 2024 році підписано ряд розпоряджень та наказів, зокрема:

від 09.02.2024 року № 66/2024-р «Про передачу в постійне користування земельних ділянок ДСГП «Ліси України»;

від 20.02.2024 року № 116/2024-р «Про визначення особи, яка може вчиняти дії в інтересах та від імені Департаменту природних ресурсів та екології обласної державної адміністрації, без окремого доручення»;

від 06.03.2024 року № 180/2024-р «Про відмову у наданні дозволу на розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення

(відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) ДСГП «Ліси України»;

від 06.03.2024 року № 181/2024-р «Про надання дозволу на розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) ДСГП «Ліси України»;

від 12.03.2024 року № 188/2024-р «Про передачу в постійне користування земельної ділянки ДСГП «Ліси України»;

від 14.03.2024 року № 207/2024-р «Про затвердження паспорта охоронної зони для збереження біорізноманіття у лісах № 1»;

від 19.03.2024 року № 222/2024-р «Про проведення інвентаризації земель державної власності на території Хмельницької області»;

від 05.04.2024 року № 280/2024-р «Про передачу в постійне користування земельних ділянок ДСГП «Ліси України»;

від 24.04.2024 року № 337/2024-р «Про передачу в постійне користування земельних ділянок ДСГП «Ліси України»;

від 30.04.2024 року № 342/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок»;

від 10.05.2024 року № 358/2024-р «Про затвердження паспорта охоронної зони для збереження об'єктів Червоної книги України № 1»;

від 13.05.2024 року № 379/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок»;

від 16.05.2024 року № 388/2024-р «Про затвердження паспорта охоронної зони для збереження об'єктів Червоної книги України № 2»;

від 07.06.2024 року № 492/2024-р «Про виділення у тимчасове довгострокове користування ФОП Слущькому О.С. лісової ділянки»;

від 21.06.2024 року № 547/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок»;

від 05.07.2024 року № 573/2024-р «Про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок зі зміною виду цільового призначення Національному природному парку «Подільські Товтри»;

від 11.07.2024 року № 632/2024-р «Про уповноваження Департаменту природних ресурсів та екології обласної військової адміністрації на вжиття заходів із визначення умов щодо розміру орендної плати за водний об'єкт, або щодо розміру орендної плати за земельну ділянку у договорах оренди водних об'єктів, договорах оренди земельних ділянок під водними об'єктами»;

від 12.07.2024 року № 634/2024-р «Про передачу в постійне користування земельної ділянки ДСГП «Ліси України»;

від 19.08.2024 року № 818/2024-р «Про стан та розвиток природнозаповідного фонду у Хмельницькій області»;

від 23.08.2024 року № 834/2024-р «Про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок зі

зміною цільового призначення Національному природному парку «Мале Полісся»;

від 23.08.2024 року № 835/2024-р «Про передачу в постійне користування земельної ділянки Національному природному парку «Подільські Товтри»;

від 02.09.2024 року № 862/2024-р «Про надання дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки ДП «Ліси України»;

від 18.09.2024 року № 917/2024-р «Про надання дозволу на розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) ДП «Ліси України»;

від 09.10.2024 року № 1011/2024-р «Про відмову в укладенні договору оренди землі на новий строк ФОП Гродзінському В.Л.»;

від 01.11.2024 року № 1057/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель лісогосподарського призначення державної власності»;

від 05.11.2024 року № 1061/2024-р «Про виділення у тимчасове довгострокове користування ПП «Юлія» лісової ділянки»;

від 05.11.2024 року № 1062/2024-р «Про надання дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки ФОП Господинчику В.В.»;

від 18.11.2024 року № 1111/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення державної власності»;

від 03.12.2024 року № 1130/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення державної власності»;

від 10.12.2024 року № 1141/2024-р «Про припинення права оренди водного об'єкта (рибогосподарської технологічної водойми) ТОВ «СГП «Агропромтехніка»;

від 13.12.2024 року № 1146/2024-р «Про утворення робочої групи з питань сприяння регулюванню діяльності внутрішнього водного транспорту Хмельницької області»;

від 23.12.2024 року № 1188/2024-р «Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення державної власності»;

від 27.12.2024 року № 1200/2024-р «Про передачу в постійне користування земельної ділянки ДП «Ліси України»;

від 27.12.2024 року № 1201/2024-р «Про відмову в передачі у власність земельної ділянки державної власності»;

від 09.02.2024 року № 20/2024-н «Про виконання програми розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на 2023-2027 роки»;

від 19.02.2024 року № 26/2024-н «Про внесення змін до Програми розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на 2023-2027 роки»;

від 25.04.2024 року № 78/2024-н «Про затвердження Програми розвитку рибного господарства Хмельницької області на 2024-2029 роки»;

від 15.05.2024 року № 98/2024-н «Про хід виконання у 2023 році Програми охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки»;

від 14.11.2024 року № 246/2024-н «Про внесення змін до Програми охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки»;

від 26.11.2024 року № 255/2024-н «Про внесення змін до Програми розвитку агропромислового комплексу Хмельницької області на 2023-2027 роки»;

15.3 Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища

Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства здійснюється Державною екологічною інспекцією України та її територіальними органами.

№ п/п	Назва заходу	Одиниця виміру	Роки		
			2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
1.	Кількість перевірених об'єктів	од.	140	215	351
2.	Складено актів перевірок	од.	140	0	76
3.	Кількість складених протоколів про адміністративне правопорушення	од.	387	170	776
4.	Притягнуто до адміністративної відповідальності	чол./тис. грн	303/ 135,626	130/ 26,843	728/ 177,259
5.	Стягнуто адміністративних штрафів	чол./тис. грн	132,787	43,095	709/ 172,516
6.	Пред'явлено претензійно - позовних матеріалів	од./тис. грн	2534,196	24/ 100323,630	51/ 22068,6
7.	Стягнуто претензійно - позовних матеріалів	од./тис. грн	33/ 3388,527	43/ 1136,933	41/ 3422,382
8.	Прийнято рішень про обмеження, тимчасову забо-рону (зупинення) госпо-дарської діяльності	од.	0	0	0
9.	Прийнято рішень про призупинення фінансування будівництва	од.	-	-	-

1	2	3	4	5	6
	(реконструкції) об'єктів				
10.	Кількість дозволів, виданих на відновлення господарської діяльності та фінансування	од.	-	-	-
11.	Кількість об'єктів, на яких виявлено перевищення встановлених екологічних нормативів, дозволів або лімітів	од.	-	-	2
11.1	на спеціальне водокористування	од.	-	-	2
11.2	у т.ч. на скиди у водні об'єкти		-	-	2
11.3	на викиди в атмосферне повітря	од.		-	-
11.4	на утворення і розміщення відходів	од.	-	-	-
112.	Внесено подань про припинення дії виданих дозволів	од.	-	-	0
13.	Кількість матеріалів про порушення, що містили ознаки злочину, переданих на розгляд в правоохоронні органи (прокуратури, внутрішніх справ, СБУ)	од.	11	12	6

- інформація відсутня.

15.4 Державна політика у сфері моніторингу довкілля

В області функціонує багатовідомча система спостережень за об'єктами навколишнього природного середовища, що здійснюється спеціально уповноваженими державними органами відповідно до чинного Положення про державну систему моніторингу довкілля.

Середовища, які контролюються суб'єктами моніторингу довкілля та кількість точок спостережень

№ п/п	Суб'єкти моніторингу	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	грунти
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Хмельницький обласний центр з гідрометеорології	2	-	43	-	-	-	-	-	-
2.	Хмельницька філія ДУ «Держгрунтохорона»	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Подільська гідрогеологічна партія ДП «Українська геологічна компанія»	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	ДУ «Хмельницький обласний лабораторний центр МОЗ України»	38	-	39	-	-	-	-	-	58
5.	Регіональний офіс водних ресурсів у Хмельницькій області	-	-	2	-	-	-	-	-	-

- інформація відсутня.

Хмельницький обласний центр з гідрометеорології вів спостереження за р. Південним Бугом щомісячно на 2-х створах, його притокою – р. Бужком (1 створ) та Случем (2 створи) – два рази в квартал.

Лабораторія моніторингу вод та ґрунтів Регіонального офісу водних ресурсів у Хмельницькій області аналізувала проби води раз у місяць на постах спостереження річок Дністра, Случа і Хомори.

Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі відслідковувався Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології щомісячно на 2 постах спостереження у м. Хмельницькому, радіоактивних речовин в атмосферних випадіннях і аерозолях – на Шепетівському гідрометеорологічному посту та кліматичними умовами області – на 5-ти метеостанціях (у містах Хмельницький, Шепетівка і Кам'янець-Подільський та селища міського типу Ямпіль Білогірського району і Нова Ушиця). Кількість вимірюваних інгредієнтів та постів спостережень за станом атмосферного повітря залишилась без змін у порівнянні з попередніми роками.

Хмельницька філія державна установа «Інститут охорони ґрунтів України» визначала ступінь радіоактивного забруднення ґрунтів і продукції рослинництва.

Державна установа «Хмельницький обласний лабораторний центр МОЗ України» проводила спостереження за станом поверхневих вод 1-ї категорії на 3-х створах у місцях розташування водозаборів та 2-ї категорії на 66 створах – у місцях масового відпочинку населення, а також за станом атмосферного повітря і ґрунтів у межах санітарно-захисних зон підприємств.

Здійснення моніторингу довкілля за регіональними (місцевими) програмами природоохоронних заходів

№ п/п	Назва регіональної (локальної) програми моніторингу довкілля	Суб'єкти моніторингу довкілля, що залучені до виконання програм	Основні рекомендації, що надаються за результатами впровадження регіональних програм
1	2	3	4
	Програма охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки	Департамент освіти і науки облдержадміністрації, Регіональний офіс водних ресурсів у Хмельницькій області, Головне управління Держпродспоживслужби в Хмельницькій області, Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області, Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського господарства, Управління Державного агентства	Організація системи екологічного моніторингу довкілля, розробка та удосконалення програмних засобів для автоматизації формування інформаційних потоків, створення електронних картографічних матеріалів Хмельницької області та програмного забезпечення

1	2	3	4
		рибного господарства у Хмельницькій області, НПП «Подільські Товтри, НПП «Мале Полісся», районні державні адміністрації, виконкоми міських (міст обласного значення) рад, об'єднані територіальні громади, сільські, селищні, міські ради, вищі навчальні заклади	з їх обробки для подальшого впровадження геоінформаційної системи щодо комплексної оцінки стану довкілля, розробка програмного забезпечення для інтерактивного доступу громадськості до інформації про стан довкілля на базі геоінформаційної системи

15.5 Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка

З 18 грудня 2017 року вступив у дію Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».

Процедура оцінки впливу на довкілля планованої діяльності спрямована на попередження та запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля.

Здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої господарської діяльності, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, яка може мати значний вплив на довкілля.

Оцінці впливу на довкілля не підлягає діяльність, спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення, відповідно до критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Суб'єктами оцінки впливу на довкілля є суб'єкти господарювання, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності.

Види планованої діяльності та об'єкти, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, розподілено на дві категорії. До першої категорії віднесено нафтопереробні та газопереробні заводи, ТЕС, ТЕЦ, установки для виробництва або збагачення ядерного палива, установки для захоронення радіоактивних відходів, чорну та кольорову металургію, споруди із переробки азбесту, деякі категорії хімічного виробництва, будівництво аеропортів, автомагістралей, гідротехнічних споруд портів. До другої категорії віднесено об'єкти та види

діяльностей такі як глибоке буріння, сільське господарство, видобувну та енергетичну промисловість, виробництво та обробку металу, переробку мінеральної сировини, харчову промисловості тощо.

Порядок передачі документації для отримання висновку з оцінки впливу на довкілля затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 року № 1026 та здійснюється безпосередньо шляхом внесення їх до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі – Реєстр), що забезпечує відкритість процедури.

Департаментом природних ресурсів та екології облдержадміністрації протягом 2024 року розглянуто 38 повідомлень про плановану діяльність та внесено до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі - Реєстр); розглянуто і внесено до Реєстру 35 звітів з оцінки впливу на довкілля; видано 25 висновків з оцінки впливу на довкілля та 10 відмов у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля, підготовлено 25 звітів про громадське обговорення планованої діяльності; забезпечено проведення громадського обговорення для 34 суб'єктів господарювання у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді та проведено громадські слухання для 34 суб'єктів). Підготовлено та внесено до Реєстру 38 листів щодо зауважень і пропозицій до повідомлень про плановану діяльність.

На виконання вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» протягом звітного періоду розглянуто, надано зауваження і пропозиції до 63 заяв про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документів, які завантажено до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки, з них: детальних планів території – 40, генеральних планів території – 16; програми, стратегії розвитку, схеми санітарного очищення – 7, та 54 звітів про стратегічну екологічну оцінку документів державного планування (детальних планів території – 20, генеральних планів території – 25, програми, стратегії розвитку, схеми санітарного очищення – 9).

15.6 Економічні засади природокористування

За використання природних ресурсів протягом 2024 року до місцевих бюджетів області надійшло 1 215 045,9 тис. гривень.

Справляння збору за спеціальне користування природними ресурсами, тис. грн

Назва плати	2022	2023	2024
Плата за землю	837 939,2	966 683,7	1 130 896,2
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	33 574,3	36 918,1	34 422,8
Рентна плата за спеціальне використання води	18 938,5	21 907,7	23 733,0
Рентна плата за користування надрами	19 837,9	21 920,8	25 993,9
ВСЬОГО	910 289,9	1 047 430,3	1 215 045,9

15.6.1 Економічні механізми природоохоронної діяльності

Економічні механізми природоохоронної діяльності визначені Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища». Економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища передбачають:

взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища на основі економічних важелів;

визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

У відповідності до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Бюджетного кодексу України, кошти від сплати екологічного податку, грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності і зборів за забруднення навколишнього природного середовища, надходять до спеціального фонду державного та місцевих (обласного, міських, селищних, сільських) бюджетів.

Кошти використовуються тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів, включаючи захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, ресурсозберігаючих заходів, у тому числі наукових досліджень з цих питань, ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходів для зниження забруднення навколишнього природного середовища та дотримання екологічних нормативів і нормативів екологічної безпеки, для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 року № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів» (зі змінами та доповненнями).

Наказом Хмельницької обласної військової адміністрації від 22.12.2023 року № 342/2023-н «Про обласний бюджет Хмельницької області на 2024 рік», наказами від 08.04.2024 року № 63/2024-н, від 17.04.2024 року № 69/2024-н, від 18.07.2024 року № 152/2024-н,

від 02.08.2024 року № 168/2024-н , від 28.11.2024 року № 258/2024-н, від 01.11.2024 року № 239/2024-н, від 13.12.2024 року № 276/2024-н, від 24.12.2024 року № 287/2024-н, від 27.12.2024 року № 290/2024-н та від 30.12.2024 року № 293/2024-н«Про внесення змін до обласного бюджету Хмельницької області на 2024 рік» з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2024 році виділено 12503,2 тис. грн на виконання природоохоронних заходів, та фактично профінансовано - 12220,0 тис. грн, а 283,2 тис. грн повернуто до обласного бюджету.

Фінансування природоохоронних заходів у 2022-2024 роки,
тис. грн

Обсяги фінансування природоохоронних заходів	Рік		
	2022	2023	2024
	21035,7	8677,934	12220,0

Надходження та використання коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

№ п/п	Обіг коштів	Рік		
		2022	2023	2024
1.	Залишок коштів на початок звітного періоду	1 970,2	11 188,9	4 410,2
2.	Надійшло у звітному періоду - всього	10 811,3	13 899,2	14 434,4
3.	Залишок коштів на кінець звітного періоду	11 188,9	4 410,2	6 624,6
4.	Витрачено коштів – всього	1 592,6	20 677,9	12 220,0
5.	% використання коштів (дані пункту 4 поділити на { (дані п. 1+дані п.2) ·100})	12,5	82,42	64,8

Надходження та використання коштів місцевих (село, селище, місто) фондів охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

№ п/п	Обіг коштів	Рік		
		2022	2023	2024
1.	Залишок коштів на початок звітного періоду	1 970,2	11 188,9	14 053,1
2.	Надійшло у звітному періоду - всього	10 811,3	13 899,2	14 051,4
3.	Залишок коштів на кінець звітного періоду	11 188,9	4 410,2	21 690,8
4.	Витрачено коштів – всього	1 592,6	20 677,9	6 192,0
5.	% використання коштів (дані пункту 4 поділити на { (дані п. 1+дані п.2) ·100})	12,5	82,42	22,0

Стан будівництва природоохоронних об'єктів, тис. грн

Вид діяльності	Рік								
	2022			2023			2024		
	план	факт	%	план	факт	%	план	факт	%
Капітальні вкладення на будівництво природоохоронних об'єктів	8392,3	1650,2	19,7	21 602,2	18904,4	87,5	12 664,6	9648,5	76,2

15.6.2 Стан фінансування природоохоронної галузі

У 2024 році на виконання заходів Програми охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки спрямовано 56 568,7 тис. грн (12 220,00 тис. грн – обласного фонду охорони навколишнього природного середовища; 21 767,02 тис. грн – місцевих бюджетів; кошти інших джерел – 22 581,68 тис. гривень) за такими напрямками діяльності:

1. Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки:

проведено роботи із заміни зношених теплових мереж на попередньо ізольовані труби – 16962,17 тис. грн (кошти інших джерел);

проведено роботи із заміни конвективних поверхонь котлоагрегатів – 3600,19 тис. грн (кошти інших джерел);

проведено роботи із заміни палинкових пристроїв котлів (технічне переоснащення) – 605,90 тис. грн (кошти інших джерел);

проведено роботи з відновлення ізоляції теплових мереж – 68,12 тис. грн (кошти інших джерел);

збільшено (оновлено) рухомий склад електротранспорту – 4 181,2 тис. євро (кошти інших джерел (кредитні кошти ЄБРР));

проведено реконструкцію систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, у тому числі м. Славути – 506,6 тис. грн (місцевий бюджет, кошти інших джерел);

проведено реконструкцію систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, у тому числі селищі Понінка – 141,9 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено реконструкцію систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них, у тому числі м. Красилів – 250,0 тис. грн (місцевий бюджет, кошти інших джерел);

здійснено ліквідаційний тампонаж або переведення на регульований режим роботи самовиливних артезіанських свердловин Крупецької сільської ради – 834,356 тис. грн (місцевий бюджет);

здійснено ліквідаційний тампонаж або переведення на регульований режим роботи самовиливних артезіанських свердловин Ярмолинецької селищної ради - 585,0 тис. грн (місцевий бюджет);

створено водоохоронні зони з комплексом заходів спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів, у тому числі встановлення та закріплення меж прибережних смуг у натурі (на місцевості) – 435,0 тис. грн (місцевий бюджет);

виготовлено паспорти водних об'єктів Улашанівська сільська рада, Ізяславська міська рада, Понінківська селищна рада – 162,038 тис. грн (місцевий бюджет);

виготовлено паспорти водних об'єктів Дунаєвецька міська рада, Війтовецька селищна рада, Лісовогринівецька сільська рада – 205,1 тис. грн (кошти інших джерел);

проведено заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в природу, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо: річка Південний Буг в межах м. Хмельницький – 242,39 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в природу, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо: річка Утка в межах м. Славути – 150,4 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено капітальний ремонт. «Відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річки Збруч з влаштуванням рекреаційних зон в її заплаві та з одночасною рекультивацією порушених земель на частині території Сатанівської селищної ради Хмельницького району Хмельницької області» - 9220,0 тис. грн (обласний фонд охорони навколишнього природного середовища);

проведено заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану водойми Левада (м. Красилів) – 307,3 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод біологічна меліорація водних об'єктів, винесення водоохоронних зон в природу, упорядкування джерел, очищення русел від дерев, що потрапили до них внаслідок проходження весняних повеней, будівництво протиповеневих водосховищ і дамб тощо: річки Мукша, Смотрич, Тернавка, Гниловодка в межах населених пунктів Гуменецької сільської ради – 299,97 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено роботи з очищення об'єктів та територій, забруднених непридатними або заборонених до використання ХЗЗР (обстеження та рекультивація порушених земель) Крупецька сільська рада – 70,0 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено роботи із забезпечення екологічно безпечної ліквідації стихійних сміттєзвалищ шляхом збирання, перевезення, оброблення, утилізації, видалення відходів Хмельницької міської ради, Славутиської міської ради, Старокостянтинівська міська рада, Нетішинська міська рада, Зіньківська сільська рада, Дунаєвецька міська рада, Понінківська селищна рада, Крупецька сільська рада, Гуменецька сільська рада – 3690,569 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено роботи із забезпечення екологічно безпечної ліквідації стихійних сміттєзвалищ шляхом збирання, перевезення, оброблення,

утилізації, видалення відходів Старосинявська селищна рада, Щиборівська сільська рада – 339,0 тис. грн (місцевий бюджет, кошти інших джерел).

2. Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі:

розроблено документацію із землеустрою (проєкту землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду) із встановлення меж в натуру (на місцевості) ландшафтного заказника місцевого значення «Староушицький» - 3000,00 тис. грн (обласний фонд охорони навколишнього природного середовища);

розроблено документацію із землеустрою для територій та об'єктів природно – заповідного фонду (проєкти землеустрою з організації та встановлення меж територій природно – заповідного фонду) зі встановленням меж в натуру (на місцевість) геологічної пам'ятки природи місцевого значення «Миньковецький розріз нагірнянської свити верхнього докембрію (вендський комплекс)» - 6,0 тис. грн (місцевий бюджет);

Розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно – заповідного фонду (проєкти землеустрою з організації та встановлення меж територій природно – заповідного фонду) зі встановленням меж в натуру (на місцевість) ландшафтного заказника місцевого значення «Мислятинський» – 98,0 тис. грн (місцевий бюджет);

забезпечено утримання об'єктів природно – заповідного фонду та забезпечення дотримання заповідного режиму, у тому числі: реалізація проєктних рішень з утримання, реконструкцій територій та об'єктів природно – заповідного фонду; встановлення і поновлення інформаційних щитів, інформаційно-охоронних та межових охоронних знаків на об'єктах природно-заповідного фонду; облаштування і благоустрій на об'єктах природно-заповідного фонду - 13809,4 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено будівництво та облаштування притулків для утримання безпритульних тварин - 722,2 тис. грн (місцевий бюджет).

3. Підвищення рівня суспільної екологічної свідомості:

проведено наукові дослідження та проєктні розроблення відповідно до напрямів природоохоронних заходів, зокрема поверхневих водойм - 48,4 тис. грн (місцевий бюджет);

здійснено підготовку та видання поліграфічної продукції з природоохоронної тематики – 85,50 тис. грн (місцевий бюджет);

проведено конференції, виставки, семінари, фестивалі та інші заходи з питань охорони довкілля – 44,1 тис. грн (місцевий бюджет);

виготовлено та розміщено екологічну рекламу – 34,5 тис. грн (місцевий бюджет).

4. Організація системи екологічного моніторингу довкілля:

створено систему моніторингу стану повітря, ґрунту та підземних вод на полігонах побутових відходів – 10,3 тис. грн (кошти інших джерел);

проведено контроль за станом атмосферного повітря на межі санітарно - захисної зони та на виробничій території полігонів побутових відходів

Славутської міської ради, Старокостянтинівської міської ради – 34,3 тис. грн (кошти інших джерел).

15.7 Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки

Функція стандартизації і нормування у сфері охорони довкілля являє собою діяльність уповноважених на це державних органів управління в межах матеріальних норм екологічного права, спрямовану на забезпечення єдиних вимог, правил, нормативів щодо використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки.

Екологічні стандарти становлять сукупність науково обґрунтованих, юридично значущих нормативно-технічних документів, де містяться екологічні вимоги, правила і норми, затверджені державними органами і обов'язкові для виконання суб'єктами екологічного законодавства.

Державна політика у сфері охорони довкілля реалізується шляхом проведення інструментально-лабораторних вимірювань при здійсненні державного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання екологічних правил, нормативів та стандартів, а також умов, встановлених документами дозвільного характеру.

Екологічні нормативи – це сукупність гранично допустимих показників можливого фізичного, біологічного, радіаційного та іншого антропогенного впливу на стан навколишнього природного середовища, що не викликають істотних змін у його якості та погіршення здоров'я людей, а також показників використання природних ресурсів, які встановлюються уповноваженими органами держави стосовно видів діяльності юридичних і фізичних осіб.

Основу екологічного нормування складають: ГДК – гранично допустимі концентрації; ОБРВ – орієнтовно безпечні рівні впливу; ГДВ – гранично допустимі викиди (в атмосферу); ГДС – гранично допустимі скиди (у водні об'єкти); тимчасово погоджені викиди і скиди; ліміти використання природних ресурсів, викидів і скидів.

Норми (ГДК і ОБРВ) є єдиними для всієї території України. Екологічні нормативи (ГДВ, ГДС) розробляють і вводять у дію державні природоохоронні органи, норми охорони здоров'я - інші уповноважені на те державні органи в межах своєї компетенції відповідно до природно-ресурсного законодавства.

Нормування якості навколишнього природного середовища повинне здійснюватись з метою встановлення граничних норм впливу антропогенної діяльності, що гарантують екологічну безпеку населення, збереження генофонду, забезпечують раціональне використання і відтворення природних ресурсів в умовах сталого розвитку господарської діяльності.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що екологічне нормування обмежує як сам вплив шкідливих факторів, так і фактори навколишнього середовища, які віддзеркалюють цей вплив, а також реакцію навколишнього середовища на нього.

15.8 Державне регулювання у сфері природокористування

Керуючись положеннями Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» Департамент співпрацює з центрами надання адміністративних послуг міст обласного значення та райдержадміністрацій.

Відповідно до ст. 9¹ Закону України «Про природно-заповідний фонд України» та постанови Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 року № 459 «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» зі змінами від 25.10.2017 року № 819, Департамент здійснює видачу дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. Протягом 2024 року видано 9 дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» та постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 року № 302 «Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ організацій та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності, які отримали такі дозволи», за 2024 рік видано 159 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

15.10 Стан та перспективи наукових досліджень у галузі охорони довкілля

Наукові дослідження в галузі охорони довкілля здійснюють установи природоохоронного спрямування та наукові установи області. Крім того, підтримується співпраця з освітніми, державними та громадськими закладами.

З метою підвищення ефективності і якості організації й проведення в закладах освіти еколого-натуралістичної, дослідницько-експериментальної, природознавчої і природоохоронної роботи здобувачів освіти, виявлення і підтримки обдарованої учнівської молоді, яка захоплюється природничими науками й дослідництвом, залучення її до участі в юннатівських заходах, в закладах освіти області проведено ряд заходів.

Згідно цифрових інформаційно-аналітичних даних про стан еколого-натуралістичної роботи в закладах освіти Хмельницької області у 2024 році

на території області функціонує 448 еколого-натуралістичних гуртків в закладах освіти, якими охоплено 6523 юннати, з них: гуртки за бюджетні кошти - 94, в них юннатів - 1393, на громадських засадах - 354, в них юннатів – 5130. Також функціонує 146 опорних базових шкіл передового педагогічного досвіду з пріоритетом екологічної освіти та виховання, дослідницько- натуралістичної роботи, природоохоронного спрямування.

Зокрема, на базі ХОЦКТЕВУМ працює 10 гуртків, в яких навчається 140 юннатів, на базі шкіл міста Хмельницького – 15 гуртків, в них 210 юннатів, на базі сільських закладів загальної середньої освіти області працює 24 гуртки ХОЦКТЕВУМ, в яких займається 332 учня.

Для навчання школярів і юннатів у закладах загальної середньої освіти є 157 учнівські навчально-дослідні земельні ділянки, загальною площею 81,56 га.

За відомостями територіальних громад в закладах освіти області є 174 екологічних заgonи, в т.ч. 90 екологічних агітбригад, 29 учнівських лісництв, до яких залучено 639 учнів. Для потреб освітнього процесу заклади загальної середньої та позашкільної освіти краю створили й використовують 151 навчальну екологічну стежку і 60 кабінетів екологічної освіти.

Кількість проведених семінарів на тему екології і охорони природи - 218, конференцій - 147, нарад - 221, «круглих столів» - 325, телерадіопередач - 3, випущених брошур - 1197, листівок -2321, плакатів -1069, статей у пресі 92.

Кількість учнів, які виконують науково-дослідницькі роботи еколого-натуралістичного напрямку для участі в МАН - 320, в т.ч. в галузі екології –149.

Протягом 2024 року ХОЦКТЕВУМ були проведені обласні очно-заочні масові заходи еколого-натуралістичного напрямку:

- обласний збір юних натуралістів;
- обласна дитяча науково-практична конференція;
- обласний етап щорічного Всеукраїнського конкурсу дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний дослідник»;
- обласний етап Всеукраїнського конкурсу «День зустрічі птахів»;
- обласний екологічний конкурс «Збережемо річку Південний Буг»;
- обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Парки – легені міст і сіл»;
- обласний заочний конкурс «Природа України очима дітей Хмельниччини»;
- обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Птах року – 2024»;
- обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Новорічна композиція»;
- обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Юний селекціонер і генетик»;
- обласний етап заочного Всеукраїнського конкурсу внутрішнього озеленення закладів освіти «Галерея кімнатних рослин»;
- обласний етап заочного Всеукраїнського конкурсу зовнішнього озеленення закладів освіти «Парад квітів біля школи»;

обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Учнівська навчально-дослідна земельна ділянка»;

обласний етап Всеукраїнського конкурсу-огляду «Дивовижна теплиця»;

обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Дослідницький марафон»;

обласний етап Всеукраїнської виставки-конкурсу «Український сувенір»;

обласний етап Всеукраїнського заочного конкурсу фотоаматорів «Моя країна – Україна!».

Гуртківці ХОЦКТЕВУМ взяли участь у Всеукраїнських масових заходах:

Всеукраїнський зліт юних дослідників-природознавців на базі Національного ЕНЦУМ (III місце);

фінальний етап Всеукраїнського зльоту учнівських виробничих бригад, аграрних учнівських об'єднань закладів загальної середньої та позашкільної освіти (III місце);

XIV Всеукраїнський фестиваль «Україна – сад» (III місце);

Всеукраїнська виставка досягнень юних натуралістів «Виставковий павільйон НЕНЦ» (III місце);

Всеукраїнський зліт учнівських лісництв закладів загальної середньої та позашкільної освіти (II місце);

фінальний етап Всеукраїнського конкурсу винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку (для вікової категорії від 16 до 23 років включно) в дистанційному форматі (III місце);

Всеукраїнський конкурс зовнішнього озеленення закладів освіти «Парад квітів біля школи» (II місце);

Всеукраїнська інтернет-олімпіада «Крок до знань – 2024» (I місце);

фінальний етап Всеукраїнського конкурсу «Парки – легені міст і сіл» (I місце);

Всеукраїнський природоохоронний конкурс «День зустрічі птахів» (III місце).

Упродовж 2024 року в школах області проводилась активна та різнопланова просвітницька екологічна діяльність.

Одним із найяскравіших напрямів роботи стала ініціатива зі створення багаторазових сумок — еко-шоперів. Учні власноруч шили екторби, прикрашали їх тематичними малюнками, а зібрані кошти від продажу передавали на благодійність, зокрема на допомогу дітям, які потребують підтримки.

Також важливим напрямком стало озеленення території навчальних закладів. Учні брали участь у акціях «Заради майбутніх поколінь», «Посади дерево — збережи планету», під час якої висаджували дерева та кущі. Протягом навчального року були проведені тематичні інформаційні години на тему «Збережемо планету разом», «Бережіть річки», «Збережемо наше майбутнє», створювали інформаційні стенди про сортування відходів; організували виставку апсайклінгових виробів «Друге життя сміття», де

демонстрували власноруч виготовлені поробки з пластикових пляшок, паперу та інших матеріалів, були проведені акції зі збору макулатури, використаних батарейок та пластикових кришечок; організовували та проводили шкільні конкурси плакатів «Еко-свідомість починається з мене», «Сортування рятує Планету», «Збережемо первоцвіти», «Сортуй заради майбутнього», «Не рубай ялинку», «Зберігай у лісі тишу», та інші.

Діти неодноразово проводили інформаційні акції, нагадували про важливість дбайливого ставлення до природи, економного споживання ресурсів та відповідального поводження з відходами. Дана робота мала на меті не лише змінювати ставлення до довкілля серед учнів, а й поширювати екологічні ініціативи серед мешканців громади.

Школи області активно долучились до сортування відходів та різноманітних акцій з сортування «Сортуй зі мною», «Сортування рятує Планету», «Сортуй правильно — дбай про планету», в багатьох закладах освіти області уже налагоджено сортування сміття не перший рік. Протягом звітнього періоду були проведені численні акції з прибирання території «Чисте довкілля», «Чисті джерела» та інші. Особливу увагу приділили дослідженням річки Південний Буг. Учні виявляли місця засмічення річки, організували акції з очищення її берегів від побутового сміття та розробили пропозиції для органів місцевої влади щодо покращення екосистеми рідного краю.

Кращими науковими роботами обласного екологічного конкурсу «Збережемо річку Південний Буг» стали:

I місце:

Терлецький Василь, учень 6 класу Федірківської гімназії Волочиської міської ради, тема роботи «Гідрологічні особливості та екологічний стан витоку річки Південний Буг», керівник роботи Мазур Олександр;

Гуменюк Ганна, Кухарчук Софія, Мішук Богдан, Халін Денис, Новоставська Анастасія, Стьопіна Єва, Фарина Вадим, Фарина Поліна, учні 6 класу Купільського ліцею Війтовецької селищної ради, тема роботи «Еколого-георгафічні особливості верхів'я басейну річки Південний Буг», керівник роботи вчитель географії Єгорова Світлана;

Кшевінська Оксана, здобувачка освіти 10 класу, Місько Ангеліна, здобувачка освіти 8 класу, Комунального опорного закладу загальної середньої освіти «Іванковецький ліцей Хмельницької міської ради Хмельницької області», тема роботи «Дослідження видового складу флори та фауни річки Південний Буг у прибережній зоні села Олешин Хмельницького району», керівник роботи вчитель біології Кшевінська Людмила;

Ніколюк Юлія, вихованка гуртка «Квітникарство» ХОЦКТЕВУМ, здобувачка освіти 8 класу Мар'янівської гімназії Чорнострівської селищної ради Хмельницького району, тема роботи «Дослідження якості поверхневих води вчитель біології та хімії Малащук Ольга.

II місце:

Стриковська Юлія, здобувачка освіти 8-Б класу Купільського ліцею Війтовецької селищної ради Хмельницького району, тема роботи «Екологічні

особливості верхів'я річки Мшанець», керівник роботи вчитель географії Єгорова Світлана;

Ліповуз Вікторія, здобувачка освіти 11 класу Летичівського ліцею № 3, тема роботи «Характеристика річкової системи Південного Бугу в межах селища Летичів та її охорона», керівник роботи вчитель географії та біології Трохименко Оксана;

Бартко Карина, здобувачка освіти 7 класу Суловецького ліцею Летичівської селищної ради Хмельницького району, тема роботи «Використання малої річки Фоса, правої притоки Південного Бугу, та її охорона в суловецькому старостаті», керівник роботи вчитель біології, екології Махлай Надія;

Позняк Олеся, вихованка гуртка «Школа юного натураліста» Шепетівського міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, тема роботи «Збережемо річку Південний Буг», керівник роботи Чумак Ірина;

Алексійчук Владислав, здобувач освіти 7 класу Новосинявського ліцею Старосинявської селищної ради Хмельницького району, тема роботи «Моніторингове дослідження басейну річки Південний Буг в межах території Старосинявської громади», керівник роботи вчитель географії Зінківський Микола.

III місце

Смик Крістіна, здобувачка освіти 8 класу «Миролюбленський ліцей» Миролюблінської сільської ради, тема роботи «Еколого-географічна характеристика річки Ікви», керівник роботи Паламарчук Любов;

Вихованці гуртка «Юні флористи» Кам'янець-Подільського ПНВО, тема роботи «Оцінка динаміки перерозподілу забруднюючих речовин у гідроекосистемах», керівник роботи Богомолова Оксана;

Білецький Петро, здобувач освіти 8 класу, член сільського осередку ВДС «Екологічна варта» Богдановецької гімназії Хмельницької міської ради, тема роботи «Дослідження гідробіологічних характеристик річки Вовк біля південно-східної околиці села Богданівці Хмельницької територіальної громади», керівник роботи Руденко Володимир;

Хропун Марія, учениця 6-А класу ліцею №1 Володимира Красицького Хмельницької міської ради, тема роботи «Проект «Збереження річки Південний Буг», керівник роботи Мельницька Людмила;

Заболотна Марина, здобувачка освіти 9 класу Новокостянтинівського ліцею Летичівської селищної ради Хмельницького району, тема роботи «Збережемо річку Південний Буг», керівник роботи вчитель географії Мазур Інна;

Кліменко Назар, Мацієвська Вікторія, Осадчук Вікторія, здобувачі освіти 9 класу Новосинявського ліцею Старосинявської селищної ради Хмельницького району, тема роботи «Збережемо річку Південний Буг», керівник роботи вчитель географії Ревнюк Людмила;

Гусак Соломія, здобувачка освіти 7 класу Деражнянського ліцею № 2 Деражнянської ОТГ, тема роботи «Основні напрямки господарського

використання водойми річки Вовк та екологічні проблеми, що виникли внаслідок цього», керівник роботи Ломако Оксана.

15.10 Участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» та розпорядження начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 10.01.2024 року № 11/2024-р «Про орієнтовний план консультацій з громадськістю на 2024 рік» Департаментом природних ресурсів та екології Хмельницької облдержадміністрації за участі громадськості проведено засідання круглих столів на тему: «Функціонування Нового реєстру, який вже працює на Екосистемі в силу внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»; «Сприяння сталому тваринництву та збереження екосистем на півночі України»; «United for Nature Ageneta for Ukraine»; «Партнерство «Відкритий Уряд»; «Забезпечення оперативного та безперервного наповнення реєстру дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами об'єктів 2 та 3 груп»; «Обговорення функціонування нового Реєстру оцінки впливу на довкілля»; «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії кліматичним змінам та розвитку інфраструктурних проєктів»; «Вимоги та підходи до стратегічного планування у сфері управління відходами на регіональному та місцевому рівнях у місті Хмельницький спільно з Рівненською, Житомирською, Київською, Чернігівською та Черкаською областями із залученням представників територіальних громад, суб'єктів господарювання в сфері управління побутовими відходами»; «Інформація щодо проходження водопілля у 2024 році: прогнози, спостереження та виклики»; «День Південного Бугу з метою обговорення екологічних проблем річки та можливих шляхів їх вирішення»; «Перехід до підходів ЄС у проведенні моніторингу повітря в Україні: досвід зон та агломерацій»; «Функціонування об'єктів природно-заповідного фонду України в умовах воєнного стану: шляхи відновлення та розвитку»; «Інтегрований план землевпорядкування як сталі рішення для громад: методологія та план дій»; «Адаптація до зміни клімату в Україні»; «Енергія з відходів»; «Правові засади функціонування ефективної системи природоохоронних територій та об'єктів як основи для збереження і відновлення біорізноманіття: актуальні питання»; «Сортування та збирання відходів – відповідальність місцевої влади та громадян»; «Створення лісових насаджень в прибережних зонах задля покращення хімічного стану поверхневих вод. Шведський досвід»; «Діалог влади та бізнесу» на тему «Екологічні аспекти ведення бізнесу, особливості процедури оцінки впливу на довкілля»; Практичний досвід розбудови сучасної системи управління побутовими відходами в Україні» який відбувся

у місті Житомир»; «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології»; «Розширена відповідальність виробника»; «Україна COP29: досягнення, виклики, перспективи»; «Зниження ризиків катастроф – заходи з адаптації до змін клімату»; «Впровадження екосистемних послуг в Україні: проблеми та перспективи» Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України»; «Зниженні ризиків катастроф – заходи з адаптації до зміни клімату».

15.11 Екологічна освіта та інформування

У наші дні не лише проявляється велика зацікавленість до питань стійкої екологічної освіти, а й спостерігається можливість і необхідність доповнення ідей стійкого розвитку до практики екологічної освіти. Причому екологічна освіта все частіше визнається основним питанням стійкого розвитку. Екологічна освіта повинна «виробляти» у людей такі моделі поведінки, норми і принципи дій в соціо-природному середовищі, які породжують і відтворюють екологічний розвиток.

Усі найважливіші принципи, категорії і поняття концепції навколишнього природного середовища мають бути відображені і розкриті в змісті, формах і методах екологічної освіти. Ця ідея є вирішальною для створення нової парадигми екологічної освіти.

Екологічна освіта покликана врятувати людство від загрози, що насувається, на основі формування екологічного світогляду замість споживацького, що панує нині. Він базується на знаннях законів природи та її реакції на антропогенний вплив.

Екологічна освіта і виховання учнівської і студентської молоді забезпечується в закладах освіти області відповідно до завдань Плану комплексних заходів з екологічної освіти і виховання та формування екологічної культури дітей, учнівської і студентської молоді закладів освіти Хмельницької області на 2021-2025 роки.

В системі позашкільної освіти і юннатівської роботи ключові позиції займають еколого-натуралістичні заклади: Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Шепетівський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, структурні підрозділи еколого-натуралістичного напрямку – Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-вихавне об'єднання, комунальна установа Дунаєвецької міської ради «Центр позашкільної освіти», комунальний заклад «Дитячо-юнацький центр туризму та екологічної роботи» Славутської міської ради.

У закладах вищої освіти області здійснюється підготовка спеціалістів з напрямку підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальності 101 Екологія, «Основи екології та безпеки товарів народного споживання», «Загальна біологія з основами екології», «Валеологія з елементами екологічних досліджень». Для майбутніх фахівців у галузі «Туризм» в освітньо-

професійну програму введено освітні компоненти «Заповідна справа» та «Екологічний туризм».

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка здійснює підготовку фахівців-екологів за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої освіти галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія за освітньо-професійною програмою Екологія. Вона передбачає здобуття відповідного обсягу теоретичних знань, орієнтованих на майбутню професійну діяльність, практичних умінь і навичок, необхідних для діяльності в галузі охорони довкілля та раціонального природокористування, формування активної громадської позиції щодо вирішення проблем захисту довкілля і збереження біосфери.

Фундаментальну екологічну освіту отримують також біологи та географи. Дисципліна «Основи екології/Екологія» включена в освітньо-професійну програму для студентів педагогічного факультету та економічних спеціальностей. У процесі викладання дисципліни враховується специфіка кожної спеціальності.

Впровадження основних засад екологічної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка реалізується також через співпрацю з національним природним парком «Подільські Товтри». Еколого-просвітницька робота якого спрямована на привертання уваги населення до проблем природно-заповідних територій, на формування уявлення про унікальність та цінність як територій парку, так і всієї природи рідного краю.

Екологічна освіта у закладах фахової передвищої освіти здійснюється при викладанні дисциплін «Екологія», «Біологія та Екологія».

15.12 Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища

№ п/п	Назва угоди	Дата підписання	Термін дії угоди	Примітка (сфера співробітництва)
1	2	3	4	5
1.	Угода про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між Хмельницькою областю України та Вільнюським районом Республіки Литви	4 липня 1997 року	2 роки з автоматичним продовженням	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво
2.	Угода про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між Хмельницькою областю, Україна та Люблінським	26 вересня 1997 року	2 роки з автоматичним продовженням	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво

1	2	3	4	5
	воєводством, Республіка Польща			
3.	Угода про довгострокове торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між адміністрацією провінції Хебей (Китайська Народна Республіка) і обласною державною адміністрацією Хмельницької області (Україна)	жовтень 1997 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво
4.	Угода між адміністрацією Шідо-Картлійського краю Республіки Грузія і обласною державною адміністрацією Хмельницької області України про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво	червень 2002 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво
6.	Угода між Повітовою радою повіту Нямц (Румунія) і обласною державною адміністрацією Хмельницької області (Україна) про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво	9 жовтня 2003 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво
7.	Угода про міжнародне співробітництво між Хмельницькою областю, Україна та Куявсько-Поморським воєводством, Республіка Польща	24 вересня 2004 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво
8.	Угода про співробітництво між Хмельницькою обласною державною адміністрацією України та адміністрацією начальника Маріямпольського повіту Литовської Республіки	21 вересня 2007 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво

1	2	3	4	5
9.	Угода про співпрацю між Хмельницькою обласною державною адміністрацією (Україна) та Вітровітсько-подравською жупанією (Республіка Хорватія)	19 січня 2012 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво
10.	Угода між Хмельницькою обласною державною адміністрацією та адміністрацією Південно-егейської області про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво	14 листопада 2013 року	Невизначений термін	Торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво

16. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ДОВКІЛЛЯ

16.1 Орієнтовні розрахунки збитків, факти заповіяної шкоди довкіллю внаслідок збройної агресії російської федерації

На сьогодні воєнні дії завдають шкоди не тільки довкіллю та природним ресурсам нашої держави, а й довкіллю в цілому та екологічній рівновазі в світі. Негативний вплив російської збройної агресії на довкілля може поширитися на територію практично всього Європейського континенту і призвести до значного дисбалансу екосистем не лише України, але й країн ЄС на десятки років.

На виконання наказу Держекоінспекції України від 01 березня 2022 року № 73, з метою сталого забезпечення діяльності Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області в умовах воєнного стану, оперативного реагування, фіксації надзвичайних ситуацій та упорядкування інформації щодо нанесених навколишньому природному середовищу збитків внаслідок вторгнення російської федерації на територію України, наказом від 09 березня 2022 року № 216 було утворено оперативну групу, до якої увійшли фахівці ресурсних відділів та керівник відділу інструментально-лабораторного контролю Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області.

Фахівцями Оперативної групи Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області здійснюється фіксація та проводяться обрахування збитків, нанесених довкіллю через російську військову агресію. Наразі в області представниками Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області досліджені усі території, які постраждали під час війни. До єдиного реєстру збитків, заподіяних довкіллю внаслідок вторгнення російської федерації на територію України, станом на 31 грудня 2024 року внесено 39 подій.

Загальна сума збитків, завданих довкіллю внаслідок збройної агресії російської федерації та бойових дій на території Хмельницької області склала 1 482 440,566 тис. грн., вт.ч.:

за забруднення та засмічення земель – 1 250 188,476 тис. грн;

за забруднення атмосферного повітря – 47 210,479 тис. грн.;

збитки природно-заповідного фонду – 17,478 тис. грн.

Найбільша шкода – 1 млрд. 018 млн. 591 тис. грн була заподіяна в результаті засмічення та забруднення земельних ресурсів внаслідок ракетного обстрілу 13 травня 2023 року об'єкта військової інфраструктури на території Хмельницької міської територіальної громади.

Також значної шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок засмічення та забруднення земельної ділянки, зазнав об'єкт на території міста Хмельницького.

Загальний розмір шкоди склав 30 млн. 77 тис. грн.

Крім того, внаслідок виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру спричиненої збройною агресією російської федерації на території міста Хмельницького, що призвело до пожежі та викидів неорганізованих речовин в атмосферне повітря, шкоди зазнало атмосферне повітря. Сума шкоди склала понад 366 тис.грн.

За всіма випадками нанесення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру на території Хмельницької області, матеріали та розрахунки передані до Оперативного штабу при Державній екологічній інспекції України та правоохоронних органів з метою долучення до кримінальних справ та в подальшому стягнення збитків нанесених довкіллю з російської федерації.

16.1.1 Атмосферне повітря

За інформацію Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області загальна сума збитків, завданих за забруднення атмосферного повітря становить 47 210,479 тис. грн.

Крім того, внаслідок виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру спричиненої збройною агресією російської федерації на території міста Хмельницького, що призвело до пожежі та викидів неорганізованих речовин в атмосферне повітря, шкоди зазнало атмосферне повітря. Сума шкоди склала понад 366 тис.грн.

16.1.2 Земельні ресурси

За інформацію Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області загальна сума збитків, завданих за забруднення та засмічення земель внаслідок збройної агресії російської федерації та бойових дій на території Хмельницької області– 1 250 188,476 тис. грн.

Найбільша шкода – 1 млрд. 018 млн. 591 тис. грн була заподіяна в результаті засмічення та забруднення земельних ресурсів внаслідок ракетного обстрілу 13 травня 2023 року об'єкта військової інфраструктури на території Хмельницької міської територіальної громади.

Також значної шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок засмічення та забруднення земельної ділянки, зазнав об'єкт на території міста Хмельницького. Загальний розмір шкоди склав 30 млн. 77 тис. грн.

16.1.3 Водні ресурси

Інформація стосовно розрахунку збитків, фактів заподіяної шкоди водним ресурсам у 2024 році внаслідок збройної агресії російської федерації не надходила.

16.1.4 Лісові ресурси

Інформація стосовно розрахунку збитків, фактів заподіяної шкоди лісовим ресурсам у 2024 році внаслідок збройної агресії російської федерації не надходила.

16.1.5 Природно-заповідний фонд

Наказом начальника Хмельницької обласної військової адміністрації № 13/2023-н від 16.01.2023 року утворено комісію з визначення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду на території Хмельницької області внаслідок збройної агресії російської федерації.

У червні 2024 року Державна екологічна інспекція у Хмельницькій області повідомила Департамент природних ресурсів та екології облдержадміністрації про те, що на території гідрологічного заказника місцевого значення «Старокостянтинівський» виникла надзвичайна ситуація воєнного характеру, яка спричинена збройною агресією російської федерації.

В свою чергу, 14.06.2024 року проведено комісійне обстеження території гідрологічного заказника місцевого значення «Старокостянтинівський» (далі – Заказник) щодо фіксування шкоди нанесеної території заказника внаслідок збройної агресії російської федерації, а саме шкоди, яка нанесена території заказника в результаті чергового ракетного обстрілу збройних сил російської федерації проти України.

Заказник представлений каскадом ставків, що об'єднуються в річку Іква. На території Заказника, майже на всю довжину водного плеса, зростають насадження вільшини, берези, червоної горобини, кущі шипшини та хвойні насадження. На території Заказника гніздиться велика кількість дикої водоплавної птиці, качки, сірі гуси, бекаси та білі лебеді, ондатри.

За результатами роботи комісії встановлено, що 14.06.2024 року внаслідок виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру спричиненої збройною агресією російської федерації відбулося влучання ракетного озброєння у водний об'єкт, що розташований в межах частини гідрологічного заказника місцевого значення «Старокостянтинівський».

За наслідками надзвичайної ситуації виявлено зміни фізичних показників якості води, а саме: вода у ставку була каламутна, темного

кольору, та загибель водних живих ресурсів. Кількість загиблих водних ресурсів виду «Короп» зафіксовано у кількості 56 штуки вагою 73 кілограми.

За інформацію Державної екологічної інспекції у Хмельницькій області загальна сума збитків природно-заповідного фонду становить 17,478 тис. грн.

16.1.6 Надра

Інформація стосовно розрахунку збитків, фактів заподіяної шкоди надрам у 2024 році внаслідок збройної агресії російської федерації не надходила.

ВИСНОВКИ

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини - невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. Аналіз динаміки абсолютних та інтегрованих показників техногенного навантаження на навколишнє природне середовище свідчить про те, що екологічна ситуація у довкіллі, як життєво важливому середовищі для існування людини, залишається досить складною.

Аналіз проблем в екологічній сфері та визначення ролі держави щодо реалізації екологічної політики, серед головних завдань якої є стабілізація й поліпшення екологічного стану країни шляхом реалізації державної екологічної політики за інтегрованим підходом соціально-економічного розвитку України для забезпечення переходу до сталого розвитку економіки та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування є актуальним питанням сучасності. Державна політика в галузі охорони навколишнього природного середовища полягає у розробці необхідних заходів щодо охорони та науково обґрунтованого раціонального використання землі та її надр, водних ресурсів, рослинного та тваринного світу, збереження чистоти повітря та води, забезпечення відтворюваності природних ресурсів та поліпшення оточуючого людину середовища.

Приведені в доповіді дані свідчать, що проблема охорони довкілля залишається однією з найбільш актуальних. У всьому світі зростає розуміння проблеми збереження навколишнього середовища, люди починають замислюватись над тим, що природні ресурси планети обмежені.

Діяльність Департаменту була спрямована на виконання обласних екологічних програм, поглиблення співпраці з органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, підвищення фахового рівня працівників, а також на регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поводження з відходами (крім поводження з небезпечними та радіоактивними відходами).

Аналізуючи стан навколишнього природного середовища області можна зробити такі висновки.

У 2024 році від об'єктів спостережень області в атмосферне повітря було викинуто 19,164 тис. т забруднюючих речовин, що на 0,363 тис. т більше, ніж у 2023 році.

Основними забруднювачами поверхневих водних об'єктів є підприємства житлово-комунального господарства.

За 2024 рік у поверхневі водні об'єкти скинуто 52,070 млн м³ стічних вод, з них – 0,462 млн м³ недостатньо-очищених зворотних вод, які скинули підприємства житлово-комунального господарства.

За даними спостережень рівень забруднення басейну трьох великих річок Дніпро, Південний Буг, Дністер в порівнянні з минулим роком суттєво не змінився.

У 2024 році від економічної діяльності підприємств та організацій (у тому числі від домогосподарств) утворилося 1074189,396 т відходів, лише від економічної діяльності утворено - 898287,727 т відходів. З них 5460,307 т становлять небезпечні відходи та 1068729,089 т відходів, що не є небезпечними.

Проблемними питаннями в розвитку природно-заповідного фонду області залишаються відсутність проєктів організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду, проєктів утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, а також відсутність закріплених на місцевості меж заповідних об'єктів, інформаційних та охоронних знаків, що призводить до порушення заповідного режиму територій, зміни площі та конфігурації меж, самозахоплення земель природно-заповідного фонду та загрози їх втрати.

Більшість територій та об'єктів природно-заповідного фонду перебувають у незадовільному стані, відсутня інформація щодо сучасного стану біорізноманіття на території заповідних об'єктів, Положення про території та об'єкти природно-заповідного фонду не приведені у відповідності до чинного законодавства; не здійснюється забезпечення первинного обліку кадастрових відомостей щодо підвідомчих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, не дотримується режим територій, не здійснюється їх охорона та збереження, що призводить до втрати природної цінності заповідних об'єктів, в результаті кліматичних змін, а саме аномально високих температур вегетаційного періоду та значного зниження рівня ґрунтових вод, відбувається висихання насаджень (сосна, ясен, тощо), що створює небезпеку для відвідувачів, суттєвого ослаблення та деградації значних площ лісових насаджень. Гостро постає проблема державного контролю за дотриманням природоохоронного законодавства України.

Значне поліпшення екологічної ситуації в області, як і в Україні в цілому, стане можливим за умов наявності належного фінансування для впровадження природоохоронних заходів, посилення авторитету та утвердження на європейському рівні екологічного права, а також відповідальності органів місцевого самоврядування, кожного жителя області за прийняття екологічно виважених рішень в їх повсякденних практичних діях.

Отже, враховуючи регіональні проблеми області та пріоритети екологічної політики Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, природоохоронна діяльність буде спрямовуватись на забезпечення виконання у 2025 році завдань, визначених Програмою охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2021-2025 роки, затвердженого рішенням обласної ради від 08.04.2021 року № 43-4/2021.